

UDC(უაკ) 050(479.22) ISSN 2233-3312
ა-376

ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა
მრავალპროფილიანი საერთაშორისო
აკადემია

ათინათი
2015 / 4 / (18)

გამომცემლობა „ენიკურსალი“
თბილისი 2015

უფლის საბალობელი

მოდოდა, ნინო მთებით მოდიოდა
და მოჰქონდა სანატრელი ვაზის ჯვარი...
ანა კალანდაძე

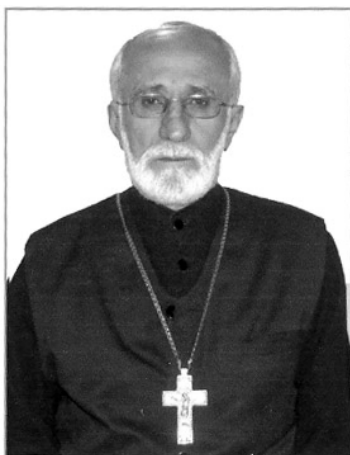
ლურჯ ზეციდან შენ
გმფარველობ წმინდა ნინო,
იქნებ შენებრ იანუსზეც
ქება გვეთქვა.
მისი არ გვწამს,
ორპირია არ გვინყინო,
შენი ხატით „ათინათის“
გული ფეთქავს.

გულნაზ ხარაიშვილი

უწმინდესი და უნეტარესი
ილია II

უწმინდესი მყავს
რალად დავლონდე,
ერის მხსნელი და
ერის საჩინო.
სიკვდილი უკვე რწმენით
ჩავლობე,
სიცოცხლე უნდა
გადავარჩინო...

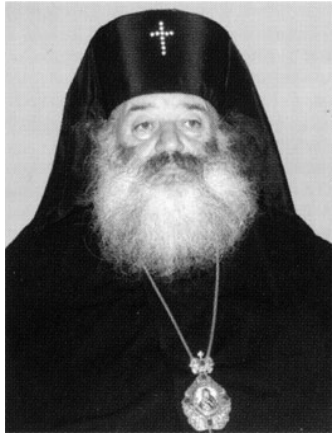

მამა გაბრიელი
(ბეგლარ კულუმბეგაშვილი)

(მამა გაბრიელს)

გარდაცვალებას, მეუფისას ვერ შევეჩვენე...
შენმა ლოცვებმა, მომირჩინოს იქნებ იარა...
ღმერთს ცაში მიჰყავს კეთილები, ყველა შერჩევით,
აი, ამიტომ ტკივილებმა არ გამიარა.
დამლოცე მამავ, იქნებ მწუხრი გადავიყარო,
მამა გაბრიელ, უტკბილესო, უსათუთესო...
ხომ მიქადაგებ, მტერი ისევ რომ შევიყვარო,
და შენი ლოცვით ლექსი შევქმნა საუკეთესო.

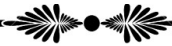
გულნაზ ხარაიშვილი

**მეუფე თადეოზი
(მირიან იორამაშვილი)**

შენი ღოცვით

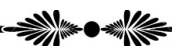
სიცოცხლეშივე მზედ ბრწყინავდი შენი სიმშვიდით...
ახლა სიონში განისვენებ ოლიანდრებთან.
როს ჩემში წვიმდა, გულის დარდებს გადაგიშლიდი,
ვძლიერდებოდი... და ვომობდი, ბედის ავდრებთან.

(მამა ანდრია აბაშიძეს)

დამლოცე მამა ანდრიავ,
მოვინანიებ ცოდვებს...
იქნებ ჯერ კიდევ აღრეა,
რადგან დარდებით ვგოდებ.

რწმენა შემოდის ჩემს გულში,
შემოდის ჩემთან რჩება,
მინდა რომ დარჩეს ნარსულში,
არ მიტევების ჩვევა...

გულნაზ ხარაიშვილი

წმინდა გიორგი

ხატმწერები ხატია ლარიაშვილი

ყვავილნულს- უბადლო მამულს

(როგორც უფალი, სამშობლო ერთია ქვეყანაზედა)

ნითელ ყაყაჩოებს დავკრეფ,
ლაგამს მოვაშორებ თეთრ ცხენს,
ცის ცვარს პეშვით ფრთხილად ავკრეფ,
იუდას გავუბნევე ვერცხლებს.
თეთრ ცხენზე უბადლო მხედარს,
იმედით შევავლებ მზერას,
მუხლმოყრით შევვედრებ მზისდარს
მამულს, მიტოვებულ კერას.
სამასსამოცდახუთ ტაძარს
ფეხდაფეხ მოვივლი კრძალვით,
ლოცვებით დავანთებ ხანძარს,
მტერსაც კი შევუნდობ მალვით.
თავთუხის თაველთა ყანას,
ნითელ ყაყაჩოთა სისხლით,
არ დავთმობ ოშკსა თუ ბანას,
ღვარძლში არეული იფქლით.
უბეში ჩავათბობ ფრთხილად,
ბუდეჩამონგრეულ ბარტყებს,

სულს ვიხმარ ჩონგურის სიმად,
ტანჯულ ერს შევედრებ ხატებს.
თვალსაც არ მივლულავ ცისკარს,
ცის ნამით გავლუმპავ კაბას,
დავუხშობ მტერს ყველა ჭიშკარს,
ამბორს ვყოფ თეთრ ჩოხის კალთას;
შევედრებ, რომ ყველა ქართველს,
მოეგოს ცოდვებთან ბრძოლა,
დაჭრილი არნივის მართვეს,
ლაღად შეძლებოდეს ქროლვა...
ყვავილნულს- უბადლო მამულს,
სამოთხის სადარი მინით,
ზვარაკად შევწირავ ჩემს გულს
და, მტერს ელდას მოვგვრი სიმწრით...
მინა-გაპოხილი სისხლი,
დღემუდამ ნაბრძოლი ველი,
მადლი- ანონილი მისხალ...
და ...ნმიდა გიორგი-მხსნელი!

მაია ტყემალაძე

ოჯლის საგალობლი

გულნაზ ხარაიშვილი

დეკემბრის სამ რიცხვში ეროვნული ბიბლიოთეკა ქართული ფოლკლორული სიმღერებით იყო გაცისკროვნებული (ლომისის ანსამბლი, ხელმძღვანელი შალვა ილურიძე). ჯუმბერ ლეჟავას აკადემია მასპინძლობდა დიდ მხატვარს, ბატონ ნიკო ხერკელაძეს, რომელმაც დაწერა ნიგნი „ცრემლში ნალესი“ ხმალი, (გიორგი სააკაძისადმი მიძღვნილი). ბატონი ნიკო რჩეული პირვენბაა, რჩეულთა შორის, ის უდავოდ დასაფასებელი და შესაფასებელია სახელმწიფოსაგან, როგორც მხატვარი, როგორც მწერალი და დამცველი დიდი მოურავისა, პირველ რიგში აღსანიშნავია და სამადლობელ სიტყვებს იმსახურებს ტელევიზია „ობიექტივი“ სადაც შუქდება „ცრემლში ნალესი“ ხმალი.

ბატონი ნიკო წევრია ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მრავალპროფილიანი, საერთაშორისო აკადემიის და ამიტომაც, რომ ინიციატორები გავხდით ამ ღონისძიების ჩატარებისა, ღონისძიებაზე მოწვეული იყო სხვა უამრავ სტუმრებთან ერთად მამა მერაბი დეკანოიძე მეუღლითურთ. ღონისძიება მამა მერაბის ლოცვა კურთხევით გაიხსნა. მამა მერაბია მოძღვარი, რომლის ლოცვა-კურთხევით 110 ბავშვი დაიბადა და 100 ქალბატონი დედა გახდა.

აი, რას წერს მამა მერაბიზე თამილა ნიჟარაძე

ქართველი კაცის უფალზე ბავშვური მინდობის კეთილი მაგალითის შესახებ ჩვენი ბებია – პაპების სახით მრავალგზის მოგვისმენია და წარმოსახვის ნისლიანი სურათებით არცთუ შორეულ წარსულში ვხედავთ კიდეც, თუ როგორ მიუყვებიან, შვილიერების მვედრებელ მლოცველთა გრძელ ჯაჭვად, მორთული აკვნებითა და შესანიშნავით ხელში, ტაძრისაკენ მიმავალ ციცაბო აღმართებს.

ძველად მთაში, ყოველ სოფელში იყო საყდარი ან ნიში, რომელიც ოჯახის ბედნიერებას და მის სინმინდეს მფარველობდა. ქართველის ქრისტესმიერი მადლით გაფაქიზებული გული კი მოკრძალებით, სიცოცხლის ფასად იცავდა მას.

ასეთი მადლიანი ტაძრები და ადგილები დღესაც მრავლად არის საქართველოში, სადაც უფლის ნებით, შვილიერების მომმადლებელი სასწაული იმ ღვთისმსახურთა ხელით აღესრულება, რომელთა დაფარული ჯვრისმტვირთველობისა და რაც მთავარია, გულისმიერი სარწმუნოების შესახებ მხოლოდ უფალმა უწყის.

დიდი დიღმის მე-4 მიკრორაიონში წმ. ნიკოლოზის სახელობის ტაძარი 2009 წელს დეკანოზ მერაბ დეკანოიძის ძალისხმევით შემონიშნულობის საფუძველზე აშენდა. ტაძარი რუსთავის ეპარქიის მიტროპოლიტის, მეუფე იოანეს მიერ 2010 წელს იკურთხა.

მამა მერაბი მღვდლად ორმოცდახუთი წლის ასაკში აკურთხეს, ადრე იგი ტექნიკურ უნივერსიტეტში სამშენებლო ფაკულტეტის დეკანის მოადგილე, კვლევის ინსტიტუტში – კონსტრუქტორი, ქარხანაში – ინჟინერ-ტექნოლოგიური ბიუროს უფროსი, განათლების სამინისტროში – განყოფილების გამგე და არაერთი პროექტის ავტორი გახლდათ.

სარწმუნოება ხომ ნიჭია, იყო მორწმუნე, ეს თავისთავად არ ძალუძს ადამიანს და იგი სწორედაც რომ საღვთო განგებას უკავშირდება.

მამა მერაბს დღესაც ვერ აუხსნია, როგორ შეძლო მხატვრის ფუნჯით იმ უამრავი ხატისა თუ ფერწერული ტილოს შექმნა, რომლებიც დღეს ტაძარს და საგამოფენო დარბაზებს ამშვენებენ, მაშინ როდესაც ამ დრომდე მას არაფერი დაუხატავს. ასევე მოულოდნელად დაიწყო ხატვა მისმა მეუღლემ, ქალბატონმა მაია ჯანვერდაშვილმაც.

მამა მერაბი და დედა მაია

მოძღვარი იხსენებს, როგორ გააღვიძა ღამით ხმამ, რომელმაც ახალი ცხოვრების დაწყება, სულიერი განახლებისკენ მოუწოდა: – დამთავრდა შენი ერისკაცობა, მთელი დანარჩენი ცხოვრება ლოცვაში უნდა გაატარო, უფალს ემსახურო.

თვითონ მამაო ამბობს:

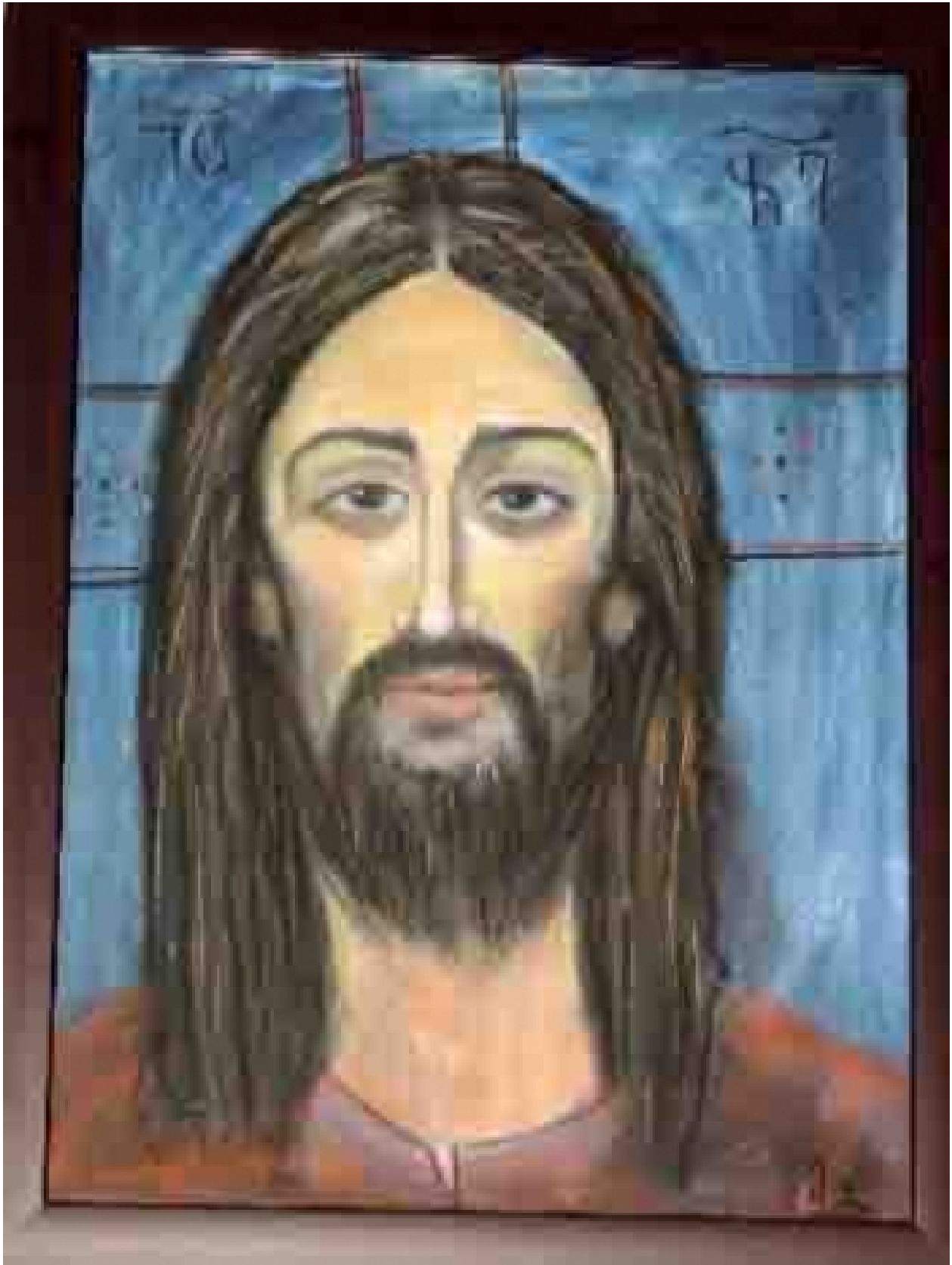
„ექვსი თვის განმავლობაში ეს ხმა ყოველდღე მალვობდა და გამუდმებით ერთსადაიმავს მიმეორებდა. წასაკითხი ფსალმუნების ნომრებსაც მისახელებდა. ბოლოს კი მითხრა, რომ მონასტერში უნდა წავსულიყავი. მივხვდი, რომ წინააღმდეგობის განევა არ შემეძლო. ასე გადავწყვიტე უღრან ტყეში ერთ-ერთ მონასტერში წასვლა.“

მამა მერაბს 3000 ათასზე მეტი ხატი თუ ფერწერული ტილო აქვს დაწერილი. მამა მერაბის შემოქმედება, როგორც მას პროფესიონალი მხატვრები აფასებენ, საოცარი გულწრფელობითა და თავისუფლების სულით სუნთქავს.

ეს არის სწორედ ცოცხალი სარწმუნოება, სადაც არ თამაშობენ. ხელოვნურად არაფერს ირგებენ, სადაც შემოქმედის თავისუფალი ნების მიერ მიღებული მტკიცე გადაწყვეტილება უფალს მორჩილებითა და სრული ნდობით მიჰყვება: „ვიფსალმუნო დაგულისხმავყო უბინო გზაზე; როდის მოხვალ ჩემთან?“

უცნაურად შეიქმნა ყველასთვის საყვარელი მამა გაბრიელის ხატიც, რომელის წერაც მამა მერაბმა ღირსი მამის მაკურნებელი ზეთით დაიწყო. ამასთან მას ლოცვით შესთხოვა, მიეცა მისთვის ძალა, რათა მამა გაბრიელისეული ხასიათისა და თვითმყოფადობის გამოსახვა შესძლებოდა. თუმცა იმჯერად არაფერი გამოუვიდა. ხატს ტილო გადაუსვა და დალილმა მეორე დღისათვის გადადო საქმე. სწორედ ასეთი სახით ინება თავად წმინდა მამამ დარჩენა. მამა გაბრიელის მართლაც შთამბეჭდავი ხატება, მისი ბავშვური სინრფელით გაცისკროვნებული სახე სწორედ ასე ნახევრად გადღაბნილ პალიტრის ფერებში ცოცხლად და შეუდარებელი ბუნებრიობით შემორჩა ტილოს. მამა გაბრიელის მეორე ხატი კი, ასეთივე სისწრაფით, მისი საფლავის გახსნის დღეს დაიწერა.

ღვთის განგებულება შეუცნობელი ბილიკებით გვიკვალავს ცხოვნების გზას. დიდი დიდმის წმ. ნიკოლოზის ტაძარში საზეიმო, იმედით სავსე განწყობა სუფევს. იგი დღეს უშვილო წყვილთა ნუგეზად გვევლინება, წმინდა ნიკოლოზის სასწაულმოქმედი ძალის შემწეობით მოძღვარმა 1000-მდე უშვილო ოჯახი დალოცა. ეკლესიაში ერთგვარ ტრადიციად დამკვიდრდა, ასეთ წყვილებს მამა მერაბისა და მისი მეუღლის დაწერილი ხატები გაატანონ ოჯახში, რომლის წინაშეც უშვილო ოჯახები წირვას აღასრულებენ. ასე შეაღწია მამა მერაბის კურთხევით 100-ზე მეტ უშვილო ოჯახში შვილის შეძენით ან მისი მოლოდინით გამოწვეულმა სიხარულმა.

მაცხოვარი

ხატმწერი მამა მერაბ დევანოძე

მამა გაბრიელი
ხატმწერი მამა მერაბ ღევანოიძე

თამარ არდაშელავას და ირაკლი ბალათურის ოთხი წელია შვილი არ ჰყავდათ. წმ. ნიკოლოზის ტაძრის და მამა მერაბის სასწაულმოქმედი კურთხევის შესახებ, სრულიად შემთხვევით, ინტერნეტის საშუალებით შეიტყვეს. მამა მერაბმა მასთან მისული ახალგაზრდა წყვილი დალოცა, რჩევები მისცა და უფალს შესთხოვა, მათთვის შვილიერება მიემადლებინა. ერთ მშვენიერ დღეს ცოლ-ქმარმა წირვაზე მამა მერაბს შვილის მოლოდინის დიდი სიხარული გაუზიარა. წყვილი ამ დრომდე არცერთი ტაძრის მრევლი არ ყოფილა. თუმცა ერთმანეთის სიყვარულმა და უფლის რწმენამ მათ ხსნის გზა აპოვნინა. ახლა ისინი სხვაგვარად ფიქრობენ და მიაჩნიათ, რომ ადამიანს უნდა ჰქონდეს რწმენა. შეისმინოს უფლის ხმა და დაემორჩილოს მოძღვრის რჩევა-დარიგებას.

რაც ჩვენს ტაძარში ხდება, ამბობს მამაო, უფლის დაშვებითაა და მე საერთოდ არაფერ შუაში ვარ!. . უფლისა და წმ. ნიკოლოზის დიდი სასწაულია ჩემზე მადლის სახით გადმოსული. რაც შეუძლებელია კაცთათვის, შესაძლებელია უფლისთვის.

როგორც ჩემი მხატვრობის დიდი სასწაული, ასევე არის ეს მადლიც, რომელიც სრულიად შემთხვევით აღმოვაჩინე, სანამ ამ მადლს მივიღებდი, წმინდა ნიკოლოზი გამომეცხადა სიზმრად და ამის შესახებ მაუწყა. დიდება უფალს და მადლობა ყოველივესთვის“- ასე უქადაგებს გულისხმიერი, სულიერი მამა მრევლს და ამ ნიჭილიზმით სავსე ეპოქაში მათთვის სასოებისა და ქრისტეს მშობლიურ წიაღში მყოფობით გამონვეული სიხარულის ახალ ლამპარს ანთებს.

ადამიანი ვერასოდეს იქნება ჭეშმარიტად კეთილი, როგორც არ უნდა მოისურვოს ეს, თუკი მასში ღმერთი არ დაემკვიდრება, რამეთუ „ არავინ არს სახიერი, გარნა მხოლოდ ღმერთი“, ბრძანებს ანტონი დიდი, თუმცა ადამიანის მცდელობასა და ძალისხმევაზე კი ბევრი რამ არის დამოკიდებული და როგორც უკვე არაერთხელ აღვნიშნეთ, მისი გულისმიერი, ცოცხალი სარწმუნოება, მოყვასისთვის თავგანწირული და დაუზოგავი სიცოცხლე, მართლაც რომ მრავალთა ჩახერგილი ბილიკების გამკვალავი ხდება. “

ასეთი სასწაულების მადლმოსილთ შევხვდით 3 დეკემბერს ჯუმბერ ლეუაშვილს სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის ძირითადი წარმომადგენლობა.

გულში ვლოცულობდი და ჩუმად მაცხოვარს ვევედრებოდი, ნეტა მოისურვოს მამა მერაბიმ და დედა მამამ აკადემიაში შემოსვლა. მათი ლოცვით აკადემია ეკონომიურად მოძლიერდება. ეს გავიფიქრე თუ არა, მამა მერაბიმ საუბარი გააგრძელა, რა თბილი აურა გადმოდის თქვენგან. რას ამბობთ მამაო, ვპასუხობ მოკრძალებით. პირიქით, მიხარია, რომ თქვენს გვერდით მომინია ყოფნა. მიუხედავად იმისა, რომ მამაო ვარ, აგრძელებს საუბარს მამა მერაბი, მე ვხატავ, ხატავს ჩემი მეუღლეც. ჩვენ ერთად ვისწავლეთ ხატვა, უფალი იყო ჩვენი მადლის მომფენი. ხვალ შაბათია, ჩვენს ეკლესიაში თუ მოხვალთ, იქ იხილავთ ყველაფერს. კვირას კი ვახტანგ ჭაბუკიანის სახლმ-მუზეუმში ვაწყობთ მე და ჩემი მეუღლე გამოფენას. დღევანდელი დღის ღონისძიებით აღფრთოვანებული ვარ. როგორ თბილად ეფერებით ყველას. ჩემი სურვილია ჩემი საღამო თქვენ წაიყვანოთ. ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. მეუფე თადეოზის სულმა შემომღიმილა თითქოს, ვგრძნობდი რაღაც ძალას, შვებას...

მეორე დღეს წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიას ვესტუმრე, შვილთან, რძალთან და შვილიშვილთან ერთად. სასწაული იყო მართლაც წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიაში ხალხის სიმრავლე. 200-ზე მეტი სხვადასხვა ასაკის მრევლი წირვას ესწრებოდა. სრული წესრიგის ჰარმონიაში ჩაფლული დიდხანს ვფიქრობდი იმ ადამიანებზე, ვისაც რწმენა არა აქვს უფლისა... ვფიქრობდი და მეცოდებოდნენ, რომ რწმენის გარეშე სიცოცხლეს აბა რა ფასი უნდა ჰქონდეს.

მამა მერაბი მთელი ღამე ხატებისა და სხვადასხვა ნახატებით ღამენათევი წირვას ატარებდა. მისი ლოცვით ახალდაბადებულებს, ეფერებოდა, მოხუცებს გულში იკრავდა. იქ ვნახე ცნობილი და უცნობი სახეები. კვირას გამოფენაზე დიდი ინტერესით წავედი აკადემიის ლიდერებთან ერთად (სერგი ლომიძესა და კახა ბაციკაძესთან ერთად). ის ღვთიური და თანაც ისტორიული დღე სერგი ლომიძის კალამის საკუთრება გახდა.

სერგი ლომიძე
მამა მერაბის მიერ შექმნილი (დახატული)
დიდი დღე

მამა მერაბი (დეკანოიძე) ბატონი ნიკო ხერკელაძისადმი მიძღვნილ აკადემიურ საღამოზე გავიცანით. ქალბატონმა გულნაზიმ იგი პრეზიდენტში მოიხმო; დიახ სინამდვილეში სწორედ მამა მერაბმა გახსნა „ცრემლში ნალესი ხმლის“ ავტორის დაუფინყარი საღამო:

ანსამბლ ლომისის სიმღერის შემდეგ სწორედ ის გამოვიდა სიტყვით და დალოცა ღონისძიება.

ბატონი ნიკოს საღამოს, დეკემბერშივე, ფეხდაფეხ მოჰყვა თვითონ მამა მერაბის გამოფენა ლეგენდარული ვახტანგ ჭაბუკიანის სახლ-მუზეუმში, აღმაშენებლის პროსპექტზე(მეფისუბანი,ყოფილი პლენანოვის პროსპექტი), სადაც ჩვენ კიდევ უფრო კარგად გაგვაცნო თავი ამ მრავალმხრივი ნიჭის მქონე სასულიერო პირმა, – იგი ჩვენს წინაშე წარსდგა, როგორც უაღრესად საინტერესო მხატვარი. მამა მერაბის ნახატები ბრწყინვალე შენაძენია თანამედროვე ქართული ხელოვნებისათვის.

ჭაბუკიანის მუზეუმში დიდი არაა, ამიტომაც იქ მხოლოდ მცირე ნაწილი გამოეფინათ ნახატებისა. მიუხედავად ამისა გამოფენისადმი ინტერესი ძალიან დიდი იყო. ხალხი მოაწყდა მცირე დარბაზს, ერთი პერიოდი აქ მათი დატევა შეუძლებელი გახდა. თუმცა უფრო ადრე, ან უფრო მოგვიანებით, კარგად შეიძლებოდა ნახატთა დათვალიერება. ეს თითქოს თავისებური ხატების ფერებში ჩაფლული სამყარო გახლდათ. როგორც ჩანს, მოძღვარს უყვარს წმინდა, ამაღლებული პიროვნებების ხატვა, ამიტომაც მის ნახატთა ნაწილი სწორედ ხატურ შთაბეჭდილებას ტოვებს. მათ წინ შეიძლება ლოცვა მოუნდეს ადამიანს. – ასეთია ძალა ხატისა, ხოლო ეს ქმნილებები, თითქოს, გაცოცხლებული იყო და მათგან საოცარი ენერჯია მოდიოდა. ასეთ სურათებს კი არ უპირისპირდებოდა, არამედ ავსებდა იგივე ავტორის სხვა სტილის მხატვრობანი, რომელთა შორისაც უმეტესად სხვადასხვაფერ ყვავილებს მოჰკრავდით თვალს. ეტყობა, რომ ბუნებაა, ყვავილებია აღტაცება მოძღვრისა, და იგი მათ ხშირად ხატავს: ყვავილი ხომ მზის წვეთია, დედამიწაზე მოხვედრილი, ფერადი წვეთი მზისა..

საერთოდ რთულია თქმა, ზუსტად რა არის საიდუმლო ამ გასაოცარი კაცის ფენომენის. იგი მხატვრობაში ქმნის ფერთა და სახეთა ოკეანეს, ასევე შესანიშნავად მღერის, არის თავისებური ფილოსოფოსიც (ამბობენ, რომ პოეტ-მწერალიც არისო, ზუსტად არ ვიცი) და თვითონვე უკეთებს ორგანიზებას თავისივე ცხოვრება-შემოქმედებას. მოკლედ ისაა კაცი, რომელმაც თვით შექმნა საკუთარივე თავისაგან ნამდვილი პიროვნება. თითქოს ხომ ყოველივე ლოგიკურად ჩამოვყალიბე, მაინც რთულია ახსნა ადამიანისა და მისი ფენომენის.

გამოფენის პარალელურად შედგა ღონისძიება, რომლის საჭეთმპყრობელი ქალბატონი გულნაზი იყო, მიუხედავად იმისა, რომ აქტიურმა მამა მერაბმა რამდენჯერმე აიღო თავისთავზე ინიციატივა, გულნაზ ხარაიშვილი მაინც ბოლომდე და სოლიდურად გაუძღვა შემოქმედებით საღამოს, რომელსაც სხვათაშორის, სასულიერო პირებიც ესწრებოდნენ: მამა გურამი, დედა მაია, და სასულიერო სივრცეში სულ ცოტა ხნის წინ გადანაცვლებული, ერთ დროს აქტიური პოეტი გიორგი ბუნდოვანი(თუმცა ბოლო დროს ამ ფსევდონიმით აღარ გამოდის).

საღამოზე სიტყვით და ლექსებით უამრავი ადამიანი გამოვიდა. მათ შორის ვიყავით მე და კახაც,როგორც ჯგუფ „ზღვარის“ პოეტები. ისე მოხდა, რომ წელს, ორიათასთხუთმეტში, ძალი-

ან ბევრი აღიარება მივიღეთ და როცა აკადემიამ გადმოგვცა საუკეთესო ქართული შემოქმედებითი ჯგუფის ნოდებაც (ძირითადად – მისი ეგიდით), ზოგმა გაიგო როგორც საუკეთესოები ზოგადად და არა მხოლოდ საქართველოში. გულის სიღრმეში გაგვიხარდა ასეთი ფართო მასშტაბური გაგება. საქართველო, სინამდვილეში მაინც ჩაკეტილ სივრცედ რჩება. არადა, კარგი იყო, რომ ვთქვათ, მამა მერაბის ნახატები ძალიან ბევრ უცხოელსაც ენახა. ამით ისინი უკეთ გაიგებდნენ ქართულ სულს, გულს, აზროვნებას ქართულს. ხელოვნება უნდა იყოს საზღვრების გარეშე. თუკი მაგალითად, ღრმა აზიელი, დიდი რაბინდრანათ თავორი (მერე კი – ოშოც) უცვებ ევრაზიელიც გახდა და მსოფლიო მოქალაქეც, რომელიც უშედეგოდ ცდილობდა ახალი ქრისტი და ახალი ბუდა ეპოვა საკუთარ თავში, რათა ღმერთ-კაცური ხაზით (უმალლესი პოეზია – ფილოსოფიით) შედეგადად დაპირისპირებოდა, ვთქვათ ასევე მსოფლიო მოქალაქე ფრიდრიხ ნიცშეს ზეკაცურ ხაზს, რატომ არ უნდა შეეძლოთ რჩეულ ქართველებსაც, რომ თავორივით გასტყორცნონ თავიანთი სამოქმედო არეალი ჯერ მთელს ევრაზიაზე და მერე თავისთავად, სრულ პლანეტაზე? ან, რომ ფილოსოფოს განდივით შექმნან ლეგენდა?

ბატონები – ზურაბ ნიჟარაძე, რეზო ადამია, ნიკო ხერკელაძე, უფრო მეტად უნდა წარვუდგინოთ მსოფლიოს თავიანთი ნააზრევით, ტილოებით, მამა მერაბის ნახატებიც უფრო საერთაშორისო უნდა გახდეს, სხვა ქართველი ხელოვანებიც ამ გზას უნდა დაადგინონ, ოღონდაც ისე, რომ არ მოსწყდნენ ფესვებს, არ მოსწყდნენ ჩვენს სამშობლოს, უცხოეთში ხომ, რიგ მიზეზთა გამო, ისედაც ძალიან ბევრი გადაიხვეწა.

შემოქმედებითი საღამო დაამშვენა ქალთა მუსიკალურმა ტრიომ (ორი მევიოლინე, ერთი პიანისტი), რომელთაც რამდენიმე რჩევა იქვე მისცა თვით ბატონმა ვაჟა აზარაშვილმა.

ლონისძიებაზე სიტყვით გამოვიდა მხატვართა ორი ძირითადი ფრთიდან (ვრცელი დაჯგუფებები) ერთ – ერთის ლიდერიც – გურამ ცერცვაძეც, ხოლო მამა მერაბს საჩუქრად გადაეცა ნიკო ხერკელაძის ცნობილი წიგნი. ბატონმა გურამმა კი მამა მერაბს პირადად გადასცა ჩვენი აკადემიის აკადემიკოსის საპატიო მონიშვნა..

ლონისძიებამ კარგა ხანს გასტანა. ხოლო რაც შეეხება ეგრეთწოდებულ „მეორე განყოფილებას“, ისიც ძირითადად ლონისძიებასავთ ლამაზი გამოვიდა, რადგან ისიც შემოქმედებითი საღამოს რანგში ამალდა, მხოლოდ პურობად არ დარჩენილა. რესტორან „ათინათში“ ვისხედით რამდენიმე მაგიდასთან. ერთ მაგიდასთან აღმოვჩნდით მე, კახა, ჩვენი გულნაზი, ლამზირა შეყილაძე და კიდევ სხვები. ჩემს გვერდით ერთი მომხიბლავი ადამიანი იჯდა – რომელმაც თავი მხატვრად გამაცნო, თუმცა მერე მოგვიანებით, პირდაპირ ცეცხლი დაანთო თავისი ცეკვით. ზოგი სხვა ქალბატონიც განაფული აღმოჩნდა ცეკვის ხელოვნებაში, აი მამაკაცები კი უმეტესად, მხოლოდ სიმღერებში აქტიურობდნენ, თუ არ ჩავთვლით ქართველ მამაკაცთა უნამდვილეს პროფესიას – სადღეგრძელოებს. რაც შეეხება მამა მერაბს, იგი უბადლო მომღერალი აღმოჩნდა. როგორც ჩანს, მხატვრობასთან ერთად, ყველაზე მეტად თავს სწორედ მუსიკაში ავლენს და კარგია, რომ სასულიერო გზა დღეს აღარაა ისეთი დოგმატური, როგორც ადრე იყო: ჩვენმა პატრიარქმა, ასევე მეუფე თადეოზმა და სხვებმა, სასულიერო პირთ საბოლოოდ გაუხსნეს გზა ხელოვნებისაკენ. ადრე სასულიეროთა ხელოვნება მკვეთრ ჩარჩოებში იყო მოქცეული, ახლა კი ამ ჩარჩოებმა დაკარგა სიმკვეთრე. დღეს ხელოვნება და რელიგია ხელი-ხელ ჩაკიდებულნი, ერთად ებრძვიან უკეთურობას...

რესტორან „ათინათში“ პურობის გარდა, იყო ბევრი სიმღერა, ცეკვა, იყო ასევე რალა თქმა უნდა, სიტყვა – თქმანი და ლექსები.

ასე რომ მამა მერაბისა და ქალბატონ გულნაზის წყალობით, იმ დღეს ჩვენ, ყველანი ვეზიარეთ მხატვრობას, მუსიკას, პოეზიას.. მოკლედ, ყველაფერს ერთად.

აქვე უნდა მოგანოდოთ იმ დღეს მამა მერაბისადმი მიძღვნილი პოეტი ქალბატონის ლამზირა შეყილაძის ლექსი:

ხარ ღმერთკაცით უებრო, წმინდა,
მისებრ სიმართლის მაცოცხლებელი.

შენი სამშობლო ძლიერი გინდა,
მზისებრ სავსე და შუქთა მფენელი.

სიკეთის ზღვაა... შენი თვალები,
დახვალ ღვთაებრივ ხიბლით ნამული.
სულ სხვაა შენი გადმოსახედი,
გეტკივილება შენი მამული.
ღვთის სიყვარული გიხეთქავს ძარღვებს,
სიკეთის მაღლი მოსჩქევს გულიდან.
გულში ახარებ იებს და ვარდებს,
ეს სიმღერები მამულს სულიდან.
რამდენის გულში აცოცხლებ უფალს,
ინვი მოყვასის სიმხურვალეში.
მრევლს უმსუბუქებ ცხოვრებას მუხთაღს,
ახვევ ღვთაებრივ სინეტარეში.
ამად ააგე ტაძარი წმინდა,
ბრმა სულელებისთვის გამოჩნდი მხსნელი,

გნამდეს, წვალება ნამდვილად ღირდა,
ღმერთს შენი გული აჩუქე წრფელი.
მეუღლე შეგხვდა შენებრ მორწმუნე,
მყის მიგიხვდება შენს ჩანაფიქრებს.
ისიც სიკეთის არის მოსურნე,
ერთიანობით აღწევთ რთულ მიზნებს.
თქვენს გვერდით ყველა ბედნიერია,
მცირედი მაინც თუ იცის თქვენზე.
ასეთი კარგი მომავალია,
წინაპრის ჯანსაღ, ჯიშთან ძვლებზე.
გაიქარავნებს დრო პირნათელი,
ამომავალი მზე მოგიგონებს.
თქვენი ღვანების მაღლის სახელი
ეკუთვნის დროთა ქორონიკონებს.

სერგი ლომაძეა აკადემიის ისტორიის აღმწერი და აკადემიის გული, კახა ბაციკაძესთან ერთად. 7 დღის გაცნობილი მამა მერაბისა და დედა მაიას პორტრეტი მეც ამ სიტყვებით აღვწერე:

სულის გალობა

მამაო მერაბ, სულის გალობა,
თქვენშია მართლაც როგორც საუნჯე...
ცოლ-ქმრის სიმღერას, ღმერთის წყალობას,
სიმშვიდით ვუსმენ, ლამის დავმუნჯდე.
სიკეთე ვთესოთ, ლოცვებით გვმოდღვრავ,
ამოუცნობი ღვთიური მაღლით...
მრევლი ბევრი გყავს სასწაულ მოძღვარს,
ყველა რწმენით და იმედით დადის...
უშვილოს სხეულს აინთო სხივი,
მაღლი ეწვია შენს წმინდა საყდარს...
ლოცვით გამრავლდა ოთარ და გივი
წლობით რომ მშობლებს ერთიც არ ჰყავდათ.
მეც სასწაულის მომსწრე გამხადეთ.
ტკბილო მაიკო, მამა მერაბი,

წმინდა ხატები ბევრი დახატეთ,
თქვენი სიმღერა არის ჯღერადი.
მტკვარი ჩერდება როდესაც გალობთ,
გვესმის ტკბილ-ხმათა სიტყვის სინაზე
გაჭირვებულს და უმწეოს წყალობთ,
თეთრსაც არ იღებთ, არცერთ წირვაზე,
მზისგულა ცოლ-ქმარს წმინდა ტაძარი,
აგიგიათ და ლოცულობთ... ხატავთ...
ღრუბლებს ააშრობს სანთლის ხანძარი,
იქ მოსულთ მაღლის სიმდიდრეს ატანთ.
დედა მაია, მამა მერაბი,
ხართ ყლორტებივით შეზრდილნი ერთად,
თქვენით დღეები არის ფერადი,
და ეს ღრუბლებიც გავარდისფერდა.

მამა მერაბი და დედა მაია ორივე უმაღლესი განათლებით არიან. მამა მერაბიმ სასულიერო აკადემია წარმატებით დაამთავრა. უფლის ხელდასმით ცოლ-ქმარმა ერთად ისწავლეს ხატვა. ისინი უნიკალური ნახატების შემსრულებლები არიან. ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის აკადემიის ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებით არჩეულები არიან აკადემიაში, აკადემიკოსის სტატუსით.

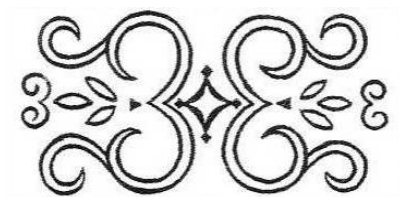

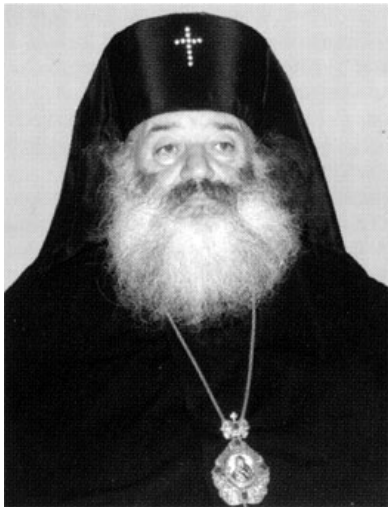
გულნაზ ხარაიშვილი
ჟურნალ „ათინათის“ მთავარი რედაქტორი
ჟუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა
მრავალპროფილიანი საერთაშორისო
აკადემიის პრეზიდენტი

კვლევა

ღმერთო, დამილოცე ერი,
ცრემლი შეუმშრალე დედებს...
დოვლათი მოგვეცი ბევრი,
სიკეთე დაგვაბედე...

პოეზია

მეუფე თადეოზი
(მირიან იორამაშვილი)

მოდისარ ქულა ახალო?

მოდისარ წელო ახალო?
 ნეტავ რა უნდა გვახარო?!
 მშვიდობა შენს მობრძანებას!
 შენს მოსვლას, წელო ახალო!
 მოლოდინებაგ ხვალისავ
 იმედიანი ცა ხარო...
 ჟამნო მოდისართ...მოდისართ...
 მამულო, კლდეებრ დგახარო.
 მშვენიერი ხარ სიცოცხლეგ,
 ღვთივბოძებული რამ ხარო...
 სალოცავივით შენს წინა
 ჩვენ ლოცვად თავი დავხაროთ...
 ამოუცნობი ბევრია,
 საოცარია სამყარო.
 მზე ბრიალა და ცხრათვალა,

ცხრა ძე, ცხრა მუხა, ცხრა წყარო...
 გულზე რომ ტალღად გადამდის
 ჰოი, სიცოცხლის წანწკარო...
 გახარებულიც მენახეთ
 ჭირგადახდილნო...სანყალნო...
 ოთხკუთხივ ჯვარი გწერიათ:
 ჩემო ცავ, მიწავ და წყალო...
 სიხარულს გართმებოდე
 ჩვენი გულების ფანცქალო...
 ...ათასწლეულო ახალო,
 ნეტავ რა უნდა გვახარო?!
 მშვიდობის მტრედთა ლულუნით
 შეგგებებოდეს სამყარო...
 ამინ.

გაჭათხულის მოლოდინი

გარეთ იანვრის ღამეა ცივი,
 სარკმელს ფერმკრთალი მთვარე ანათებს,
 ეზოში ხე დგას უტყვი კაცივით,
 რომელიც თავის სახელს ამართლებს,
 ელის გაზაფხულს ბრძნული ლოდინით
 სადმე აპრილმა თუ დაიქუხა,
 აღსავსე მზითა და ნედლი დილით
 აახმიანებს ძლიერ მხრებს მუხა.

იმედი

ლამაზია და კარგი იმედი,
ბოლო ელება ყოველგვარ ეჭვებს,
ლამაზია და კარგი იმედი
და მოლოდინი ღვინას გვანიჭებს.
როცა მოყვასის ვლებულობთ ბარათს,
რომელიც უთქმელ სიყვარულს იტევს...
ჩვენ გვახალისებს იმედი მარად,
ვით წვიმის შემდეგ თბილი მზე ჩიტებს.

იმედი არის ფუძე ყველაფრის
და იმედია სიკეთე დიდი.
იმედი იგი ბნელში მზე არის,
ყინვაში ცეცხლი და წყალზე ხიდი.
იცინის დილა სხივით ნაფერი
და უხვად აფრქვევს ეშხსა და ხალისს
და ყველაფერი, და ყველაფერი
სუნთქავს და ცოცხლობს იმედით ხვალის.

ვენაცვალე მე ჩემს ქართულს

ვენაცვალე მე ჩემს ქართულს,
ღვთიურ ხმათა ჰანგში ჩართულს,
თვითმყოფადს და ნელგამართულს,
ვანკრიალებ მისთვის ფანდურს.
მალლა ციდან ნაჩუქარი
ხან დინჯი, ხან ცა მქუხარი,
სიბრძნით, შნოთი და უნარით,
არც არვისგან სანუნარი.
სიყვარულით – უღვეველი,
სიხარულით – აღმაფრენა,
მეტყველებით საკვირველი
ჩვენი ტკბილი დედაენა.
მისი მტერი და ორგული
დაისჯება მალლა ციდან.
უნმინდური ვერ ეკარვის,
რადგან არის თვითონ წმინდა.
სიცოცხლეც და სიხარულო,
ენავ ჩვენო – მადლის მფენო,

მოყვრის მარად დამლოცველო,
მტერი უნდა შეაჩვენო.
სულ მომავლის მოიმედეც,
ბევრჯერ გედგა ჟამი მძიმე,
შენს მალალ ცას, მთებს და ქედებს
ცისარტყელებერ ეციმციმე.
ფრთა ვარდისო – მარადისო,
საფიცარო, სალოცველო,
ანგელოზთა ღაღადისო,
უკვდავებით სადღეგრძელოვ.
ნათლის სვეტად ჩამოსულო,
სიყვარულად განზრახულო,
ერის სულო, ერის გულო,
ფერმრავალო გაზაფხულო.
ხარ მალლიდან დაფარული
მადლი მისი გცავდეს მარად,
ედემის ბაღს მისადარო
იყვავილე მთად და ბარად.

ყვლა კეთილ თჯახს

ბედობის დღეა – დაგბედებოდეთ
ღვთის სიყვარული, დოვლათ-ბარაქა...
ჯანის სიმრთელე, სიმხიარულე,
მშვიდობით ყოფნა, სოფლად, ქალაქად...
შვილთა სიმრავლე, ფუძის სიმტკიცე,
ლხინი, ნათლობა, ქორწილ-ძეობა
და ღმერთმა მისცეს ჩვენს საქართველოს
ჭირში სიმტკიცე, მტერთა მძლეობა...

ღღ დაგვილოცე

ნეტავ რა გველის ჩვენ ახალ დილას?
ვინ იცის რითი გაგვიხარია?!
მუხლ მოდრეკილმა, წარმოვთქვათ სიტყვა
ღღ დაგვილოცე, წმინდავ მარიამ!

2015 წელი

ალექსანდრე გოგინაშვილი

ჩავჭიდოთ ხელი

განა დაიქცა ქვეყნად სამყარო?
განა არ ბრწყინავს ქვეყნად ლალები?
ნუთუ ქვეყანა გადარეულა
ტყვილად რეკავენ ტაძრის ზარები?

აღარც სინდისი, აღარც მეობა,
აღარც ერთობა გასახარები?
რისთვის გავწირეთ, რისთვის წავბილწეთ,
ქართველთა სისხლი მათი გვარები?

ვიმღეროთ მზეში, ვიმღეროთ ქარში,
მტერს აურიოთ ცივი გონება,

თუმცა მცირედნი ვიყოთ იმ ჯარში
მტერს მაინც ბევრი, რომ ეგონება.

ჩავჭიდოთ ხელი, ავწიოთ ჯვარი,
დროშა რომელიც ასე ფრიალებს,
კვლავ ამალღდება ქართული სული
გული მკერდიდან დაიღრიალებს.

რაგინდ ურიცხვი გვესხმოდეს მტერი
ტყვიას გვესროდეს ხმითა ზრიალას,
მაინც იხარებს ქართველი ერი
კვლავაც შევავსებთ ღვინით ფიალას.

2015 წ.

ღღ მშვიდობისა

დილა გათენდა წავიდა ღამე,
სასიხარულო მითხარით რამე,
მსურს, რომ თვალები არ დამწვანოთ სევდით,
მსურს ღამაზებო გიგულოთ გვერდით.

გამოიღვიძეთ ადექით ზეზე!
აღარ გჭირდებათ სიზმრები მზეზე,
დარდი წარსულმა წაიღო წუხელ
სიზმრად ნახულსა ნურავის უმხელ.

გამოდით! ნახეთ! რა ლურჯი ცაა
შვენიერია როგორიცაა,
მინდა გისურვოთ ღამაში დღენი
სასიხარულო გქონოდეთ ბევრი.

ოცნება ხდება ნატრული დღისა,
სხივი გაგვათბობს კაშკაშა მზისა,
ღღ დავილოცოთ ნათელი ცისა
ყველამ შევძახოთ, ღღ მშვიდობისა!

2015 წ.

გადამთიული ყორნები

ეძღვნება სირიაში დახოცილ ქრისტიანებს.

ზეცას გამოჩნდენ ყორნები
მოყვრები შავი დღისანი,
ბოროტებისა მონები
გადამთიელნი კლდისანი,

ზეცას გაფანტეს ბულბულნი
ბგერითა ნაზის ხმისანი,
კაცისა გულის გამართობნი
მგოსანნი უფლის ძისანი.

ჩამოუქროლეს ქალაქებს
ჯვარზედა აცვეს დედები,
ბავშვები ტყეში გარეკეს
თან დაანიეს მხედრები,

სიყვარულისთვის დახოცეს
უფალი რად გყავთ ერთიო?!
ეხლა ხომ ჩვენი ჯერია?!
მხოლოდ ჩვენშია ღმერთიო!

ნაბილწეს, ტაძრებს დაესხნენ
ზედ ჯავრზედ დასცეს მეხიო,
ეგეც არაფრით იკმარეს
ხატებს გადუსვეს ნეხვიო,

ვითომც დაკნინეს უფალი
ტაძარი იქცა გროვადა,
გარშემო მსახურს ხოცავენ
შემოსევან ხროვადა,

მკვდრების გარშემო ცეკვავენ
თან ადიდებენ ალახსა,
ნეტავი ძალა მქონოდა
დავწვავდი როგორც ბალახსა.

რატომ დახოცეთ? რას ერჩით?
ვითომც უფლისა სახელით,
საფლავიც არსად დაუდეთ
რომ არ ჰყოლოდათ მხახველი.

თუმცა, კაცისა მოძულეს
არეული აქვს წესები,
ალბათ მის გულში გაიდგა
სატანამ ცეცხლის ფესვები.

გადამთიელნო ყორნებო!
მონებო ვითომც ღვთისაო,
ნეტავი კარგათ გეკითხათ
ყურანი ალახისაო.

უფალი მხოლოდ ერთია!
ჩვენც ხომ ძენი ვართ ღვთისანი?!
სხვა და სხვა სახით გვეწვია
ყველას გვექონოდა მიზანი.

ამას ქადაგებს უფალი?
ალარ შეისმენს ლოცვასა!
კაცთა მოძულეს დასჯის და
არ არჩენს შვილთა ხოცვასა.

2015 წელი

ჯამთაბი

თითქოს გაირღვა ლურჯი ცის კიდე
ზღავც არ კამკამებს ვითარც ბროლია,
ქარბუქი აქცევს ჭადართა რიგებს
სადღაც გამქრალა თეთრი თოლია,

მზე გადუფარავთ დაღვრემილ ღუბლებს
სეტყვით ქოლავენ მიწას გოლიათს,
მდინარეები ადიდნენ ისევ
კავკასიონზე ისევ თოვლია.

2015 წელი

კაბა ბაციკაძე
(ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი)

ზეცისკუნ

აზრი არა აქვს ზამთარზე ჩივილს, -
ცხოვრება მაინც უფრო მხეცია;
და მე არა მწამს ისეთი ჩიტის,
ფრთები რომ მუდამ დაუკეცია.
ლექსის მორევში ვარ დაკარგული,
ექარგავ სტრიქონებს ფერად კონებად,
და მე არა მწამს ისეთი გულის,
გონების კარნახს რომ ემონება.
ცხოვრებისათვის კვლავ არ მცალია,
სული იგუბებს სევდის ნაწვიმრებს,

პოეზია კი ის მწვერვალია,
რომ შეიფარებს გრძნობის არწივებს.
ისევ თან დამაქვს ხმა უწინდელი,
გული ცხოვრებას კვლავ ეურჩება,
და მე არა მწამს ისეთ ფრინველის,
ცას რომ ვარსკვლავად ვერ შემორჩება.
ლექსის მორევში ვარ დაკარგული,
ექარგავ სტრიქონებს ფერად კონებად;
ვამბობ: არ მესმის ისეთი გულის,
გონების კარნახს რომ ემონება...

ფსკური

მე მაიძულებს ჩემი სამშობლო, -
დავთმო კალამი, სხვა რამ ვაკეთო,
სხვაგვარ ცხოვრებას მივცე სალამი
და ჩემი სული გადავაკეთო.
მე მაიძულებს ჩემი სამშობლო, -
რომ საკუთარ თავს ველარ შევხედო...
არა აქვს ზღვარი, არა აქვს ბოლო
პოლიტიკოსთა ყალბ-მზრუნველ კრედოს...
ან რალა გიჭირთ, პრაგმატულობას
ხომ მიაჯაჭვეთ მეფე-პოეტი,
მივემართები მატერიისკენ
და იდეალებს ვემშვიდობები.
ან შეგიძლიათ დროშაც ასწიოთ
და იზეიმოთ შედევრთა კვდომა,
უფრთებო სული ველარ არწივობს
და ქრება სულში სინათლის კრთომაც...
მე მაიძულებს ჩემი სამშობლო, -
დავთმო კალამი, სხვა რამ ვაკეთო,
სხვაგვარ ცხოვრებას მივცე სალამი
და ჩემი სული გადავაკეთო...

გენიალური შუშლილის ვნებანი

გრძნობის განცდაა არსი სულისა;
ვრჩები ცხოვრების უარმყოფელი;
ვიცი - არსებობს თეთრი სამყარო,
სადაც უსაზღვრო ტრფობით მომელი.
შენი თვალების ზეცას ატაძრებს
გრძნობის ფრინველთა ლამაზი ლოცვა;
მზერა-სიკვდილი სუნთქვას წარმტაცებს,
როგორც მუსიკა სულს - თავად მოცარტს.
თოვლის თვალები გულზე მათოვენ,
ფიფქები ჰგვანან ფერმკრთალ აჩრდილებს,
ფიფქებიც ჩემთან ერთად დარდობენ,
რომ შენზე ფიქრი გამიადვილდეს.

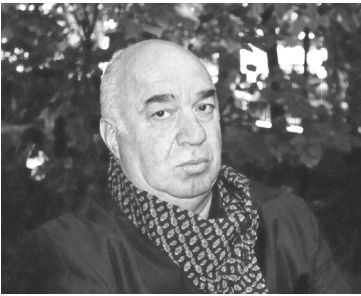
მაგრამ ძონისფერ განცდის ბაგეა,
სულს რომ დაანვიმს ნვეთებად სისხლის;
შენი თვალების მე მწვავს მაგია,
ვერ ავერიდე მზერათა მზის სხივს.
ასე მივყვები გრძნობის იალქნებს -
თუ დაღუპვაა, იყოს ლურჯ ზღვაში;
მე გავეცალე ადამიანებს,
და ვცოცხლობ შენი გულის ფეთქვაში!
გრძნობის განცდაა არსი სულისა;
ვრჩები ცხოვრების უარმყოფელი;
ვხვდები - თვითონ ხარ მთელი სამყარო,
მე კი - შენს სულზე ლექსით მლოცველი...

მარადიული მებრძოლი

(გიორგი სააკაძეს)

წარსულის მტვერი, დაფენილი ფიქრების თაროს,
გამომწვევია მოგონების ტკბილ-მწარე შუქის,
ჩემი სამშობლოს ოქროსფერო, მზიანო დარო,
უგვიანდები ხშირად იმათ, ვინც თვის გულს გჩუქნის.
მე ახლაც მესმის გიორგ-გმირის ხმლის ლალი ჟღერა,
ხმალი მტკიცეა, უფრო მტკიცე: მზერა-ლითონი!
ბრძოლა ესმოდა, ვით გონაშვილს -ჰანგი, სიმღერა,
ედგათ ქართველის მტრებს ბნელი დღენი, უამინდონი...
არ შეიძლება სააკაძეს ქება არ ვუთხრათ,
მარტყოფისათვის სტრიქონი არ ავახმიანოთ,
და ამ სტრიქონებს სინანულსაც მიტომ დავურთავთ, -
უღვთოდ განგდევნეთ, ჩვენო დიდო ადამიანო!
შენ ესწრაფვოდი საქართველოს ერთიანობას,
ქართული სულის ციურ სიღრმეს მუდამ ყვარობდი,
შენს უბედობას, ალბათ, თავად ღმერთიც ნანობდა,
თუმც ქარი იყავ და საკუთარ ბედზეც ქარობდი...
მარადიული მებრძოლების რიგს შეუერთდი,
თვით ნაპოლეონს, მაკედონელს, აქილევსს, ჰექტორს...
შენთვის სიცოცხლეც და სიკვდილიც არის სულერთი,
მხოლოდ ბრძოლის ჟინს, ვაჟკაცობას, სამშობლოს ვერ თმობ!..

თეიმურაზ ლანჩავა

მგონი ...

ჭალებს ჩამოემხო ბინდი,
ჭენჭყო ფოთლების და ხეთა,
მე თავს ბედბიერად ვთვლიდი,
მთვარე სიყვითლეში მხვევდა.
ზამთრს შემოუძღვა სევდა,
დროის გაფხეკილი ქუდით,
ტურჩებს მდუმარება სდევდა,
ვგრძნობდი არ გიყვარდი, გძულდი.

იყო შეჩერება ნამის,
დროის მონატრება ფიქრით,
გამოფერმკრთალება მწვანის,
შემოალერსება ლიქნით.
ბოლი ასდიოდა ბუხარს,
გულსაც ასდიოდა ბოლი,
გვიან გითანაგრძნეთ ვნუხვარ,
გვიან გაგახსენეთ მგონი.... .

ცოტაც და ერთად ვიქნებით დედა...
გიაბობ დაღლილს სევდიან ამბებს,
როგორ შემყარა ცხოვრებამ ბნედა,
როგორ მასმევდნენ საძილე აბებს.
მეყო უშენოდ და შენს გარეშე,
რაც ვინანნაღე ტყეში და ღრეში,
და რომ ჩამაკვდა ნუთისოფელი
მონყალებისთვის გაშვერილ ხელში.
სული ვერაფრით მივყიდე ეშმაკს,
თუმცა შიში და კრძალვა დამჩემდა,
ვიცოდი ბოლოს ღვთის მონყალება
და შენი ლოცვა გადამარჩენდა.
ვიყავ მსახური კაცის და ღმერთის,
ცრემლები ჩემი ტკივილებს რწყავდა
და ვაგროვებდი სურვილებს შენთვის,
ოდესმე ისევ გნახავდი, მნამდა.
შენი სამარე სახლია ჩემთვის
და გული შენი, თბილი ბუხარი,
მოუთმენლობის ამარა ვრჩები,
მოუთმენლობის გამო მწუხარი.
უშენოდ თითქოს კერა გაცივდა,
თითქოს ბავშვობაც უცებ დაბერდა,
რას ვიფიქრებდი დრო თუ გამცვლიდა
და უგულობას გადამადებდა.

რას ვიფიქრებდი თუ შენს სიყვარულს
და მონატრებას ვიმარხულეზბდი,
რას ვიპიქრებდი ჩაგივლიდი და,
ათასში ერთხელ გინახულეზბდი.
ვერ გამოვდექი შენს ჭირისუფლად,
და ერთგულების ერთგულ მსახურად,
ვერ ვუთანაგრძნე, ვინც გვერდით დგომა
და სიყვარული დაიმსახურა.
ძნელი ყოფილა კაცობის ტვირთი,
შეუცდომლად და უხმოდ ატარო,
ჩემს უნებლიე შეცდომებს ვითვლი .
იქნებ ოდესმე დროს გავატანო.
მე ისევ ბავშვად დავრჩი ბოლომდე,
ისევ ფრთებს ვნატრობ, თუმცა დავრწმუნდი
პოეტი ცაში უნდა ცხოვრობდეს,
თუმცა მიწასაც ვამჩნევ, არ ვძულდი
მოუქარგიათ საფლავი შენი
მაჩიტელებს და მწვანე ბალახებს,
გადაუფარავთ სიმწვანით მკერდი,
ჩემი ცრემლები არ დაგანახეს.
მოვალ ერთხელაც რომ შენთან დავრჩე,
მომყვება უხმოდ ჩემი ამაღა,
დროს მდუმარებას და სიკვდილს ვაჩვევ
და ცრემლს,რომელიც დრომ გადამალა.

სამშობლო

სამშობლო ჩემთვის ყველაფერს ნიშნავს,
ნიშნავს სიცოცხლეს , ყველაზე მთავარს,
მთავარი არის რუსთველი იშვას,
არის მთავარი ვუხმობდეთ თამარს.

ვცხოვრობთ ნალკოტში და არ არსებობს,
ამ ცისქვეშ ჩვენი ქვეყნის სადარი,
ყველა ჩვენგანი ჯარისკაცია,
ყველა ჩვენგანი არის სარდალი.

მთავარი არის აღმაშენებლის,
ზუზუნის ისრის ფხიზლობდეს ყურში,
არის მთავარი შენი სამშობლო
უპირველესად გტკიოდეს გულში.

მოთმენა ჰქვია ჩვენს არსებობას,
ჰქვია სამშობლო არსებულს, ყოფილს,
სიკვდილის მერეც , ქართველი რომ ხარ,
სამარადჟამო დიდებად გყოფნის.

მინდა ზამთარი დავხატო
დიდი თოვლით და ბუხარით
და სასურველი გავხადო
ბუხართან ჯდომა მწუხარი
სახით, რომელიც ვერ იტანს
ღია კარს, ყინვას, სიცივეს
და მიფიცხებულს ბუხართან
კატას ხელჯოხით იცილებს.

თვითონ სიცივე დავხატო
და აბუზული სიცივით
თავჩაქინდრული ბავშვობა
ანთლებული სირცხვილით.
თუმც ბევრი რამე დავხატე,
კიდევ ბევრი რამ მნადია,
ზამთარში მოვკვდე ვოცნებობ,
რამდენი წელიწადია.

მინდა ზამთარი დავხატო
ლორის ლორით და „ხვანჭკარით“,
კარებთან აძიგძიგებულ
ძაღლის ყეფით და ჭაჭყანით.
დავხატო თბილი ლოგინი,
ბოლი რომ ასდის სარეცელს,
კაცი, რომელიც სიზმარში
დაკარგულ ზაფხულს დაეძებს.

რამდენი წელიწადია
ჩემს თავს სარკეში ვუცინი,
იქედან მომჩერებია
კაცი თვალმარლი, გულცივი.
ვდგავარ სარკმელთან ფერმკვდარი,
ვუმზერ თოვლიან სამარხებს
და მეჩვენება შემკრთალი
შენს თბილ მზერაში დამმარხეს.

დროს სცოდნია

დროს სცოდნია დაგიკარგავს
ხასიათს და ნირს,
თოვლი თმებში, თოვლი მხრებზე,
თვალებიდან წვიმს.
გული უნუხს მოგონებებს,
ვერ შეენწყენენ დროს,
თოვს ბატონო, უსაშველოდ,
ხასიათშიც თოვს.
თოვს სიზმარში,

თოვს ზაფხულზე,
ყველა დროში წლის,
არსად აღარ გეძახიან,
არ იმჩნევ და გწყინს.
მივაცილებთ იქით წამსვლელს,
ქუდი მოხდას გვთხოვს,
თოვს ბატონო, საფლავშიაც,
საფლავებზეც თოვს.

იყო წამით აღელვება

იყო წამით აღელვება,
მწუხარების დანახვის,
ნაადრევი დატირება,
მარტოობის დამარხვის.
ვარდთა ცვენამ
ცრემლიან გზას უცაბედად შეჰყარა,
უიმედოს, იმედებით
მისტიროდა ქვეყანა.
გადაფარა უკვდავება,
მივიწყების ბალახმა,

უცრემლებოდ, უპატრონოდ,
მოგონებაც გადახმა.
აღბათ, ვინმე გაიხსენებს,
დროის სევდით გამთბარი,
საფლავიდან სიცილით რომ
გადახვეტოს ზამთარი.
მინაშიაც შეაჟრჟოლებს,
მოგონების ხალისი
და სიკვდილი – სევდიანი,
გაცოცხლდება თავისით.

ზეგული ტყეშელეშავილი

მაინც ვიტყვი

გულო დადექ საგულესა, მოისვენე შენთვის;
ტკბილიც, მწარეც ცხოვრებისგან უპრობლემოდ შესვი.
ხან მოდუნდი, ზოგჯერ პირში ჩაიგუბე წყალი,
გაუფრთხილდი გულს და ნერვებს, ფაქიზია ქალი.
„მოვალე ხარ“ – არ მასვენებს ხმები იდუმალი,
თუ კიდევ გაქვს ენერგია – არ მოხუჭო თვალი.
თორემ იცი, ჩემზე უკეთ, რაა ჩვენი ბოლო,
სანამ სუნთქვა შეგიძლია, უნდა გაიბრძოლო!
ნურც დარდებში გაათენებ ზამთრის დამღლელ ღამეს,
ნუ იფიქრებ: რა დალევსო ნუთისოფლის ნალველს.
რაც ვარ, მხოლოდ ესა ვარ და, შანსი არ მაქვს შეცვლის,
წელს რაც ვერ ვთქვი, მომიტევეთ, მაინც ვიტყვი მერმის.

შემოდგომა ქართლში

მზე ისევ მწველად აცხუნებს,
ალმური ასდის, თაკარა,
შემოდგომაა, აქ, ქართლში,
სამფეხზე უდგათ თათარა.
მარანს ჯაგანი ამშვენებს:
თეთრი და შავი ფერის,
თვალნინ ჭალაა გაშლილი
მინდორი...ხობხისფერი.
ვაშლს დაუზნიქავს ტოტები,
ღობეში – წვრილი ხილი...
ქვევრებს სახვე აქვთ მუცლები,
დაკრეფილია თხილი.
ნეტავი ღმერთმა ინებოს,
სულით არ დავეცემოდეთ,
რომ მიტოვებულ თონეში
ქართული პური ცხვებოდეს.

2009 წელი

გამიტყდა ძილი

გამიტყდა ძილი, ვით სველ დოქს ძირი,
მინდა იქ ვიყო, საცა მაქვს ძირი.
სანამ გიპოვნი, სულ მუდამ ვივლი,
გამიტყდა ძილი, ვით სველ დოქს ძირი.
მინდა მესმოდეს ფრონის შხუილი...
არასდროს მითქვამს ბოროტი ტყუილი.
გამიტყდა ძილი, ვით სველ დოქს ძირი,
ორი წელია გნატრულობ...ვტირი!
გამიტყდა ძილი, ვით სველ დოქს ძირი
სიზმარი მინდა...და არა ძილი.
სილაურას წყლის ჩქერო და მილი,
გამიტყდა ძილი, ვით სველ დოქს ძირი.
მინდა დავლიო შენი წყლის ყლუპი,
შენამდე მოველ...ამ ზაფხულს, თუ კი.
გამიტყდა ძილი, ვით სველ დოქს ძირი,
მანდ დარჩა ჩემი ფესვი და ძირი!

2010 წელი

ავიც და კარგიც

თქმის წინ ბევრჯერ მაქვს ნაფიქრი,
ვზომავ, ვზომავ და მერე ვჭრი;
თუ უთქმელობა ჯობია –
ვდუმვარ და სათქმელს მერე ვცდი.

სიტყვას მოზომვა სჭირდება,
ვერ დაენევი მას, ხომ?!
ღმერთო! იმდენი მაცოცხლე,
რამდენი წყენაც მასსოვს...

და მაინც, ვთვლი, რომ ცოდვილ ვარ,
უვიციც ცოდავს, მცოდნენიც,
ავიც და კარგიც სუყველა-
ანარეკლია ცხოვრების...!

2010 წელი

ახალი წლის ნატვრა

ახალი წლის ღამეა და
გავათენე თეთრად.
მსურს შევავსოთ სასმისი და
გადღეგრძელოთ ერთად.
ახალი წლის ღამეა და
არ მასვენებს ფიქრი...
თეთრი ციდან ისევ ცვივა
თეთრზე თეთრი ფიფქი!

მაშ, მოფრინდი „ჩიტუნიავ“,
შენც, პატარა მტრედო“
მერე რა რომ „სხვაგან გძინავს,
ჩვენ, ჩვენი გვექვს კრედო!
მთელი ღამე ვლოცულობდი,
და სანთლები მენტო...
ახალი წლის ყველა ნატვრა,
ამიხდინე – ღმერთო!
2013-2014 წ. წ. მიჯნა

შეხვევა მე წყალი

ლიახვთან ახლოს, მინდორში,
თივის ვაგროვე ბულული...
ნახირს ვმწყევსავდით, ვშრომობდით,
რძეც გვექონდა, ხაჭოც, სულგუნიც.
...მიყვარდა გარჯა-გართობა,
რა კარგად ვიყავ შენს ახლოს!
ნეტავი ახლაც შემეძლოს,
რომ ისევ...თვალი შეგავლო!
ისე გაფრინდა ბავშვობა,
როგორც ლაყვარდში მერცხალი,
გულს დარდი შემომპარვია,
შენი მსურს შევსვა, მე, წყალი.

2010. 04. 02.

ორი ლიახვი

დიდი ლიახვი პატარას,
გადაგვარებას ამჩნევდა...
და როგორც მამა„, უძღებ შვილს“
სულ კეთილ რჩევას აძლევდა:

ჩრდილოეთისკენ სუსხია,
ნუ ნახვალ, გაიყინები,
ნირსაც შეიცვლი ადათ-წესს,
„თეთრ დათვთან“ გაიგივდები.

...მაგას ჯობს ერთად ვიაროთ,
ისევ ერთმანეთს გავუგოთ,
ჭირიც და ლხინიც, ორივე
თხილის გულივით გავიყოთ.

2010 წ.

დაგიფარავს

შვიდი დიდი იმპერია,
გულს გიკოდდა, სხეულს გჭრიდა;
რწმენით განვლე გოლგოთის გზა,
გიფარავდა სულიწმინდა!..
ბიზანტია, არაბები,
თურქ-სელჯუკნი, ოსმალეთი,
ირანი თუ მონღოლები...
მტრად გაგიხდა დღეს რუსეთი.
შვიდი დიდი იმპერია,
გულს გიკოდდა, სხეულს გჭრიდა;
რწმენა ისევ გადაგარჩენს,
დაგიფარავს სულიწმინდა!

07. 09. 2011

დრო

დრო გარბის, წინ, წინ მიიწევს,
ვერ შევაჩერე, ტიალი...
მაგას ჰგონია არა მწყინს,
წაღმა-უკუღმა ტრიალი.

უყვარსო, ასე ნავარდი,
უთქვამს ჭკვიან და მართალ ბრძენს,
ხან სიურპრიზებს მოგიწყობს,
ხან ნეგატივით აგავსებს.

იყოს...ეგ არაფერია,
(ან რა გამოლევს მრუდს, სწორეს),
„ბამბა“ რომ აჩხრიალდება,
„კაკალს“ თვალს ვედარ ვუსწორებ!..
25. 12. 2011 წ.

უშანგი მოსიაშვილი

* ქვეყანა დაპატარავდა თითქმის დავკარგეთ რწმენაო, ჩვენ ინგლისურის სწავლაში გაგვიმრუდდება ენაო.

* თუ ჩვენს თავს არ მივხედეთ ველარ გვიშველის ზენაო, არც აქეთ-იქით წაწნალი, არც ინგლისური ენაო.

2013წ.

* სხვა ქვეყნად ვერსად ვერ ძლებდა ქართველი ქალი ვერასდროს, ქართველი კაცი ყმად ყოფნას ამჯობინებდა მტერთან ომს.

* ახლა ქალებმა იკისრეს თავის ოჯახის რჩენაო, იმათი ასეთი ქცევა კარგს არ მოგვიტანს ჩვენაო.

იტიველი მითი

ერეკლეს მერე ჩვენს საქართველოს ცოტა ჰყოლია კაცი მმართველი, რომ ყოფილიყო სულით ძლიერი, გული ჰქონოდა სუფთა ქართველის. სპარსული ქუდი შირმად ატარა, რომ მტერს ქართველი არ დაერთგუნა. ომის თუ ლხინში უპატრონა ქვეყანას თვისას, მუდამ ჯაზნიდა უამრავ ჯარს შემუსულ მტრისას. მრავალ მომხდურ მტერს ის შეხვდა რისხვით და დაამარცხა უჩვეულო სულ იყო მისთვის. მას სიბერეშიც არ ჩაუგია ქარქაშში ხმალი მან ჩვენ ქვეყნისთვის ვაჟკაცურად გაავლო კვალი.

2009წ

დამილოცეთ საქართველო

„დამილოცეთ საქართველო, თავის მთებით, ველებით“ კვლავ დავხატოთ ეს ქვეყანა ფიროსმანის ფერებით. დამილოცეთ, კიდეც გაჩნდეს, გორგასალის მაგვარი, რომ ერთურთს არ ღალატობდეს აქ ნაშობი ამქარი. დამილოცეთ, კიდეც გაჩნდეს – დავითი და თამარი რომ ქართული მიწა იყოს მტრისთვის შავი სამარა. დამილოცეთ ჩემი მიწა, რომ ვერავინ შელახოს, მის ქვეყანა დაფერფლილი ნაცარტუტად მენახოს. დაიხსომეთ, ღმერთი გვფარავს, ჩვენ არასდროს გავწყდებით, წინაპართა ნაშენ კედლებს თქვენ ტყუილად აწყდებით.

ტიმი შუგასრული ჩანაფიქრები

ორი სიცოცხლე მე არ მეყოფა, რომ შევასრულო ჩანაფიქრები. ვიცი განგება მე არ დამაცდის და ალბათ მალე აღარ ვიქნები.

მრავალი რამ მაქვს საკეთებელი, მაგრამ არა ჩანს გამკეთებელი, ვერავინ იტყვის უქმად ვიჯექი, საქვეყნო საქმეს არ ვაკეთებდი.

ეს ცხოვრების გზა ერთი პეშვია, ჩვენი სიცოცხლე ღმერთის ხელშია, რომ კარგად უნდა ვაკეთო მუდამ სიკეთის ქმნა ხომ მხოლოდ ჩვენშია.

2009წ

შთაგონება

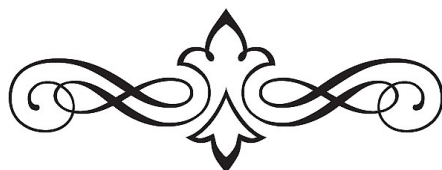
მინდა, იცოდეთ ამის სათქმელად,
რომ მე მოვედი თქვენთან,
ის აჯობებდა, რომ უფრო ადრე
მივსულიყავი ღმერთთან.
ცოდოც და მადლიც ნაკლები მქონდა,
სანამ ვიყავი ბაღლი.
ახლა არ ვიცი სად რა შევცოდე,
ანდა რას იტყვის ხალხი.
უცოდველი ხომ მარტო ღმერთია,
ჩვენ კი ვაგროვებთ ცოდვას
და რაც დრო გადის, ასე გვგონია,
უფრო შევიძენთ ცოდნას.

ცოდნა, ხან ცოდვის საფუძველია
უფრო გრძელი აქვს ხელი.
და დიდი ცოდვის ნამოქმედართ
არვინ დარჩება მთელი.
ატომის რისხვა შეაზანზარებს,
შესძრავს ცასა და მიწას.
თურმე ის სჯობდა გამკეთებელი,
რომ გამქრალიყო იმნამს.
რაც უფრო მეტად ვამძიმებთ მიწას
ჩვენი ცოდვით და მადლით,
კარგს ვერ მოვუტანთ შთამომავლობას
ამ ქვეყანაზე გავლით.

2011წ.

გოდება

დღეს დაჭრილი ვარ მე სასიკვდილოდ,
განა სიკვდილის დარდი მანუხებს,
მე ჩემი ქვეყნის ტანჯვას ვერ ვიტან,
ავი სატანა მიჭერს მარნუხებს.
ხალხო, დავფიქრდეთ,
ვიგრძნოთ ტკივილი,
გავითავისოთ ხალხის ჩივილი.
ჩვენ დავდგეთ ერთად, მუშტად შევიკრათ,
რომ ეს ცხოვრება ჩვენი შევიქმნათ.
გვეყო მონობა გარეშე ძალის,
ჩვენთვის სიკეთე არსად არ არის,
ჩვენი სიკეთე ჩვენ თვითონ შევქმნათ,
რომ საამური ცხოვრება გვექმნას.
ასე მიდგომით სხვისი ყურებით,
მუდამ ვიქნებით ცუდი გუნებით,
სანამ სხვას ვეძებთ ჩვენთვის საშველად,
ვერავის ვხედავ ვერსად მაშველად.
დავანანევრეთ მამული მთელი
და კიდევ უფრო უარესს ველი,
თუ არ შევძელით, არ მოვიშორეთ
ქვეყნის მოძულე უძღები მგელი.
მიმოიხედეთ, რა დაგვრჩა ძველი
რად დაუძღურდა ქვეყანა ჩვენი,
თუ დიდხანს გასტანს ასეთი ყოფა
ალარ დარჩება ქართველი ერი.

კახა სამყურაშვილი

სასწაული

მივსტირით დარდით განვლილ ცხოვრებას,
და სადღეგრძელოც მისი ისხმება,
საით მივმართოთ ჩვენ ძალისხმევა,
რომ ჩვენს მომავალს თავი მოეხება?!

ისმის ერთი ხმა ნატვრა-თხოვნების:
– დანყება გვინდა ახლით ცხოვრების!“
ოცნება ხდება! გულს ნუ დაინყვეტ,
ღმერთი შვილს გაძლევს, მიდი, დაინყე!

ზიატუბის წინ

მთელ განცდას ლექსად გამოვთქვავ,
შემნეა ჩემი ხელობა,
წინასწარ ვწუხვარ და მოვთქვავ,
წამომცდეს თუ მკრეხელობა.
თუმც აზრთა მწყობრ დალაგებას
სჭირდება – ითქვას პირობა
და არსის წვდომა-გაგებას
–სილაღე, პირდაპირობა...
დავუშვათ, აქვე სრულდება,
სიცოცხლე აღარ გრძელდება,
მით ფიქრი აღარ რთულდება,
ცხოვრება აღარ ძნელდება...
და ერთსა ჰფიქრობს ყოველი –
ამ ქვეყნად ლხენა მოასწროს,
ადროვებს ვიდრე სოფელი,
სიკვდილი სანამ მოასრობს.
მაშინაც ვერა აჯობებს
სიხარულს რწმენით ცხოვრების,
დაჩრდილავს გრძნობებს ამოებს
იმედი სულის ცხონების...
მით უფრო, სინამდვილეში,
როს გვიცავს მადლი ციური,
და სულს არ ტოვებს დილეგში
ცხოვრება ეკლესიურ.
დიდება ამ ნაღდ სიხარულს,
დაჯაბნა რამაც ვაება,
ახარებს მარად სულს და გულს
ეკლესია და ღვთაება!

იტყალუტი ტული

ღრმად ჩაძირულსა ბნელში მთქნარებით
დაგეზმანება სამყარო სულ სხვა,
იქ, სად ვერ გპოვოს ხვატმა თუ სუსხმა,
ნაზ მელოდით გინვევს ქნარები.
ნაზ მელოდით გინვევს ქნარები,
სივრცე უმღვრევი, სივრცე უდროო,
იქ, სად სავანე არის მყუდროო,
მალი-მალ მიჰქრი, მიექანები.
უსასრულობა-იდუმალეებას
სავალი გზების აქვს ეს ბუნება:
წარსულს ჩაყვინთვით იქ დაბრუნება,
ან მისკენ ხვალთ სვლა-გამალეება.
სურვილი სწრაფვის არ ითენთება,
და არის გზები: გზა-გუშინ, გზა-ხვალ,
იცოდე ოლონდ, საიდან გახვალ!
მაშ, მოემზადე, აენტე გზნებით,
ერთბაშად გასწი სხვადასხვა გზებით!
საწყისად დღეს გაქვს, უკვე თენდება!

მე და ზიტლინი

ერთ დღეს ფეხი ვკარი ჩლატში,
ხოლო თავი – დოიჩლანდში“,
საჩუქრებით გაბერილნი
შევხვდით მე და ძმა ბერლინი;
მე – საჭირო პრაგმატიზმი,
მან მიიღო იდეები,
იყო ბევრი კარგი ხალხი,
კარგი იყო ის დღეები...

აკაკის იუბილე

– ვერ დავუთმოვ ვერავის
შინაგან აკაკობას“

აკაკი

– აკაკი არის ცეცხლი და წყალი
და ამავე დროს, საქათველოს წინაშე
ანთებული სანთელი, რომელიც
არასოდეს დაიშრიტება!“

ილია II

თვით უღრმესი ძირი, ფსკერი
ანკარა წყალს თვალწინ მოაქვს,
ხარობს ერი მადლიერი,
სიღრმის ხედვა შენით რომ აქვს.
ჯოჯოხეთურ გნიასს ახშობს
შენი წრფელი ხმა ქართული,
ჩანგის ჟღერა სმენას ატკობს
ხალხის ლხენად მომართული.
მზის სხივი ჰფენს ნათელს გზა-კვალს
და ეცლება მას წყვილიადი,
გზის მნათობად ერს კვლავდაკვლავ
წინ მიუძღვის – განთიადი“.
ერს მიწის და ცის კავშირად
სურს, მარადის შენა ჰყავდე,
გამარჯვების ნიშანს ხშირად
ცისარტყელად გვისახავდე!
შენ აღავსებ ქართულ ჰაერს,
ყველა ქართულ გულს მოიცავ,
სულისჩამდგმელ მშობელ მხარეს
უკვდავებით, სულით იცავ!
ჩვენც ვზეიმობთ იუბილეს,
შენს მოვლენას, ქართველობას,
ენას ქართულს – იმ უტკბილესს,
დედა ღვთისას მფარველობას.
არ მოვაკლებთ წმინდა სახელს
თაყვანცემას და შემკობას,
და ვახარებთ – ქართველის სახეს“
ჩვენს – შინაგან აკაკობას“!
სპექტაკლი –გამზრდელი“ გორში
მაუნყებელი თეთრი სცენების,
ზამთარის დარის: თოვლის, სიცივის,
წვიმით ნადლაბნი ფერები მკრთალი
ამ შემოდგომას გვამცნობს იგივეს.
გზა ნაცნობია, გზა მშობლიური,
ბევრჯერ გავლილი სხვადასხვა განცდით...
უმატებს წვიმას და შემართებას,
ქართლს მივადექით, ჭერათხევეს გავცდით.
დაგვაქვს სათუთად გულით და გონით
აკაკის სიტყვა წრფელი, სპეტაკი;
მას მოუთმენლად მოელის გორიც,
მოგვაქვს სპექტაკლი, მოგვაქვს სპექტაკლი!...

დაგროფა...

ისე როგორც ბნელი, აჩრდილთ ხროვა ჭრელი,
მკვლელი, სისხლისმსმელი, არტერიის მჭრელი,
როგორც ჭრელი გველი, ზიზლით თვალთმომჭრელი,
დაკლაკნულა მთელი დედამიწის გასწვრივ.
გულიც არ აქვს ოდნავ, სულიც არ აქვს ოდნავ,
აძლებს ერთის ცოდნა, რომ კაცთ აძევთ ცოდვა,
უდგენს კაცთა მოდგმას დოგმად თავის ბოდვას.
მხსნელო, ჩვენი ცოდვაც მასთან ერთად დასწვი!

* * *

კვლავ მკლავს ტკივილი ტრფობისა კვალით
და გულს სურს ისევ, რომ გარეთ გასკდეს,
თვალეებს სურს ისევ – იფაროს ცვარით,
სხვას ვერ ხედავდეს და შენ ვერ გაგცდეს...
სისხლს გაშრობა სურს შენს დანახვაზე,
რომ დავისვენო ნეტარ ჭირისგან,
მსურს, დავიგმინო უმძაფრეს ხმაზე
და აღვიგავო მიწის პირისგან...
და მაინც!... ბედმა თუ გადაგვიკრა
კეთილი სიტყვა, მაშ, ყოველთვის მე
როგორც საუნჯეს გულში ჩაგიკრა
და სიყვარულით ვძლევთ ყოველივეს...
კვლავ მკლავს ტკივილი ტრფობისა კვალით
და გულს სურს ისევ, რომ გარეთ გასკდეს,
თვალეებს სურს ისევ – იფაროს ცვარით,
სხვას ვერ ხედავდეს და შენ ვერ გაგცდეს!

სამღერო ხმა – აღტაცება

რა საამოა, რა დიადია,
თითქოს გავცოცხლდი და კვლავ ვიშვები,
წვიმის წვეთებით ჩადი-ადიან
ფოთოლ-ყვავილნი ვით კლავიშები.
მთების დუმილის გაისმის ბანი,
ჟღერს სურნელების ხმაც – გატაცება,
სულსაც ინვევენ ხმოვანებანი,
სამღერო ხმა აქვს მას – აღტაცება!...

წინაპრები

ყველა წინა თაობებმა
გაიარეს ჩვენში ერთად,
ამიტომაც დაობება
ვერას ხდება ასეთ ერთან.
სინამდვილედ ვაქცევთ ზღაპრებს,
მივსდევთ მამებს მომავლისკენ,
თაობებში ვდევთ წინაპრებს
მოვალე და მოხალისე!

ნელი ქველადე

ქართული გენის უკვდავება

ედღვნება თანამედროვე მსოფლიოს უდიდესი მოგზაურის ბ. ჯუმბერ ლეჟავას ხსოვნას!

სუ აო უფლისა სადლი ღვთიური,
მაღალ კვარცხლბეკზე ვერვინ ვერ ავა,
არც არაკი და არც მითიური,
ხალხის გმირი ხართ ჯუმბერ ლეჟავა!
ღმერთმა გიკურთხა რკინის მარჯვენა,
მკერდში ჩაგიდგა გული მგზნებარი,
მოგმადლა ნიჭი, ძლიერი რწმენა..
და შეგისრულა დანაფიცარი!
წინ მიგიძლოდა ორი ხატება,
ძვირფას მეუღლის და მეგობრისა,
სიყვარულისთვის თავის დადება,
სიკეთედ გერგო ზეციერისგან!
არ შეუშინდი ჟამსა და ავდარს,
კვლავ ასახელე ქართული გენი,
გამოაცოცხლე და განაცვიფრე
დიდი კოლუმბი და მაგელანი!
თან გდევდა სახე სულხან –საბასი,
გელანდებოდა მეზრძოლი ბური

მკერდში ჩაკრული ლექსი შოთაის,
„წმინდა მინაზე“ აღსრულებულის!
ვერ დაგამარცხა უდაბნომ გობის,
პური გატეხე პაპუასებთან,
და გიზგიზებდა კოცონი ნდობის,
ღამე ათენე პაპირუსებთან.
წინ მიინევდი ეული მგზავრი,
გათენდებოდა თავზე ცისკარი,
აჰა, აღსრულდა ნაოცნებარი,
მსოფლიომ გახსნა დიდი ჭიშკარი!
აბა, ვის ახსოვს ტიმ სევერინი?
ან თუნდაც ძველი არგონავტიკა?
ო, ვინ აღწეროს საქმენი შენნი?
გინესის ნიგნშიც ვერ დატეულა!
ორი ძმისა და ორი მეგობრის,
სახელი თქვენი, შორით გადავა
მარად იქნებით კვარცხლბეკზე მდგარნი,
გმირი შარტავა, გმირი ლეჟავა!

2002 წელი, დეკემბერი.
მოსწავლე ახალგაზრდობის ეროვნული
სასახლე შეხვედრა ბატონ ჯუმბერ ლეჟავასთან.

ზეციური სასწაული

ედღვნება ხატმწერ – აკადემიკოსებს
მამა მერაბ დეკანოსიძეს და
ქალბატონ მაია ჯანვერდაშვილს.

თქვენი სამყარო ფერთა გამის თაიგულია,
უფალი გულში ჩაგისვიათ წმინდა სახატეს
და ეს საუნჯეც თქვენი სული თქვენი გულია
ასე წარმტაცად ეს სამოთხეც მიტომ ჩახატეთ.
ხასხასებს მწვანე, აქ ლურჯია, იქ მენამული
თრთის და ჩახჩახებს მოლივლივე ფერთა ცქრიალი,
თითქოს გაისმის მოჟღურტულე ხმა ნაკადულის,
და ვით სარკეში იკვეთება ცისკრის ციალი!
– ღვთიური ცეცხლით ანთებული თქვენი საუფლო,
ზეშთაგონებით აგვსებიათ მთელი სხეული:

ეს გამოფენაც ზეციური სასწაულია,
მიტომ გვაჩუქეთ ხელოვნების დღესასწაული.
– მადლობა უფალს, ნათელი და მადლი თქვენს გამჩენს,
თქვენს საბრძანებელს ჩემიც მინდა იყოს სურათი.
ვინ იცის კიდევ თქვენი ფუნჯი ვის წარმოაჩენს
მამა მერაბის და მაიას ვითარც ქალღმერთის!
– ო, რა ფერების ზეიმია, ხმათა ვედრება,
მამული გულში გისვენიათ წმინდა სახატედ,
ამ მთებს და ველებს აბა ქვეყნად რა შეედრება
ასე წარმტაცად ეს სამოთხეც მიტომ დახატეთ.

სიკეთისა და სითბოს მთესელი

*ედღვნება ბ-ნ ჯუმბერ ლეჟავას
სახ. მრავალპროფილიანი
აკადემიის პრეზიდენტს,
უმშვენიერეს და უკეთილშობილეს
ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს.*

განთქმული არის ქართველი ქალის,
გენი, მშვენება, ნიჭიერება,
საოცრებაა, ვით ნატვრის თვალი,
მისი სინაზე და ერთგულება;
ერთჯერ შეხვედრაც კი გაგაოცებს,
რომ იგრძნო გული, თბილი და ნაზი,
ვის არ შესძრავს და არ განაცვიფრებს,
ხარაიშვილი, სათნო გულნაზი!
სიკეთის დილა იწყება წყნარი,
ისმის ხმა ტკბილი, ნათქვამი ბრძნული.
ვენაცვალები იმ თქვენს წინაპარს
ვინც დაგანათლათ ძლიერი სული.
ვისაც პატივს სცემ, მით გეძნელება
გეკრძალვის უთხრა გულის ნადები,
ო, იცით როგორ მეამაყება,
თქვენი გარემო ვითარც ედემი!
გამოგივლიათ ასე უმნიკვლოდ
თქვენი ცხოვრება დრო რთულზე რთული
ვით გაუძელით ამდენ გრიგალებს!?
მტკიცე ნებით და უტეხი სულით...
და მე ხმამალა მინდა ვიყვირო,
ცას გამოვფინო თქვენი სახელი,
მადლობა უფალს, რომ ისევ თქვენც ხართ
სიყვარულის და სითბოს მთესველი!
თქვენი მანდილიც მოჰფენია შარავანდედად,
ქართული მოდგმის უკვდავებას, მარადისობას,
ქალი სწავლული, პატრიოტი, მშობელი დედა,
ნატიფ კელაპტრად დანთებხარ ერის დიდებას.

ანზორ ფანჩულიძე

მეუღლეს

(ჯარისკაცის წერილი მეუღლეს)

იქნებ ატყდეს ქარიშხალი,
 შეზანზარდნენ მთები,
 იქნებ ომმა შემიტრუსოს
 სიჭაბუკის ფრთები.
 შენ იცოცხლებ გენაცვალე,
 გაივლიან წლები,
 დაღვინდები, დაქალდები,
 შეთეთრდება თმები,
 და თუ არ გადამივიწყებ,
 კიდევ გეხსომები, -
 წაიკითხავ ამ წერილს და..
 მაშინ დარწმუნდები,
 რომ ამ ქვეყნად შენ ჩემსავით
 არვის ეყვარები.

შვილისადმი

შენ გაგიმარჯოს ვაჟკაცო ჩემო,
 ჩემის სიცოცხლის ყლორტო და აზრო,
 უნდა მომასწრო ბედნიერ დღეებს,
 შენს გამრავლებას უნდა მომასწრო.
 ამ ქვეყნად მხოლოდ შენ შემოგყურებ,
 ჩემი კაცობის შენ ხარ მიზანი.
 ისწავლე დგომა საკუთარ ფეხზე,
 არ გახდე შვილო სხვისი ხიზანი.
 ჩემი ბავშვობა ობლობამ შთანთქნა.
 შემდეგ შენ გიძღვენ მთელი ფიქრები
 და არ მოგაკლებ მშობლიურ ამაგს
 სანამ ვიცოცხლებ, სანამ ვიქნები.
 მაგრამ ჩემთვისაც დადგება ჟამი,
 განშორების და მარტოდ დარჩენის,
 შენი მშველელი იქნება ძალა,
 მამაშვილობის ქვეყნად გამჩენი.

შენი ჭირიმე სამშობლოვ,
 გულში კანდელად მინთიხარ.
 შენ ხომ დიდების ბილიკზე,
 სულ აღმართ-აღმართ მიდიხარ.
 შენი წიაღის ჭირიმე,
 ჭირიმე შენი გულის
 ყველა მცენარის ჭირიმე
 შენს მკერდზე ამოსულის.
 საამური ხარ სამშობლოვ
 სუნთქვა ხარ გაზაფხულის.

ჩემი სამშობლო

ჩემო სამშობლოვ, ტკბილო სამშობლოვ!
ომის ქარცეცხლში გმირად ნაშობო; –
რა ლამაზია შენი ბალნარი,
შენი გულმკერდი რა ლამაზია,
შენი დიდების სურვილის გარდა,
გულში სხვა გრძნობა გადამრაზვია.
თვალს ვერ ვაშორებ შენს მდელოებზე,
მთის ნაკადულთა ლაღად დინებას
ლაჟვარდ ცის თაღზე ნაავდრალს შემდეგ,
თეთრი ღრუბლების ნამოდინებას.
გრძნობებს ვერ ვიჭერ გულიდან ნახეთქს,
როცა შევცქერი შენსა დიდებას,
როცა შევცქერი შენს გმირ ძარღვებში,
მჩქეფარე სისხლის უწყვეტ დინებას.
მითხარ სამშობლოვ, სიკეთე მიყავ
გამაგებინე მშობელო მინავ! –
ეგრე უკვდავად რა გასულდგმულებს,
სად ჰკრეფ უშრეტად იმ სიბრძნის ღაღას,
რომ შენს ნანაში აღზრდილი გმირი,
მტერთან ბრძოლაში ვერა გრძნობს დაღლას.
თქვენით შვილებო, თქვენ მასულდგმულებო,
თქვენით მიდგია ეს მტკიცე სული.
თქვენი გმირული ბრძოლით აღდგენილს,
კვლავ სიხარულით მიფეთქავს გული.
გულმკერდს მიყვავებო, ფხიზლად მდარაჯობთ
ჩემს მტერს გაჰყურებთ როგორც გავაზი,
მიტომ ვარ შვილო ასე უდრეკი
მიტომ ვარ შვილო ასე ლამაზი.
– ჩვენით სამშობლოვ?! – ჩემით ჭირიმე???
მეც ძალას ვმატებ შენსა დიდებას?
შენს ლამაზ მკერდზე ტურფა ცხოვრების
შადრევანივით ამოდინებას? –
მაშ!.. თუ ასეა გქონდეს იმედი,
შენმა სიტურფემ მანამ იხაროს –
სანამ შენს მკერდზე აღზრდილმა შვილმა
შენთვის სიკვდილი არ დაიზაროს.

1947 წელი ჩხარი

გიორგი ლარიაშვილი

აღღვამა

დილის ნისლში განაბულმა გაზაფხულმა
სული წმინდის მადლით გამოიღვიძა,
გულს საკინძე გაუხსნიათ მინდვრებს,
უფლის ნებით დაორსულდა მიწა.
სული ვერცხლზე გაუყიდავს მავანს,
დღის ნათელზე გაუცვლია ღამე,
ვის მიუტანს, სად წაიღებს თავანს?
ჰე, ანგელოზო მითხარი რამე.

ღვთისმშობელი დაიფარავს წილხვედრს,
თავის ნაქსოვს ჩვენთან ერთად იცავს,
და მის ნაშობს ველოდებით ისევ,
როს გააღებს აღმოსავლის ცისკარს.
ქრისტე აღსდგა! იგრიალებს ერი,
ქრისტე აღსდგა! ხმა გასწვდება ილორს!
ქრისტე აღსდგა! ჩვენთან არის ღმერთი,
ჭეშმარიტად – იყო, არს და იყოს!

ცოდვის სათავე

ათასი ბრიყვი, ცრუ და ავკაცი,
ქვეგამხედვარი, კერპი თავკაცი,
შაჰი, ყაენი, იანიჩარი,
ხოჯა ასკერი თუ კეისარი.
ათასი ფაშა, მოლა, ნოინი
მეფე, მთავარი თუ სარკინოი,
ათასი ბეგი, შლეგი ხონთქარი,
რამდენი კიდევ კარზე მომდგარნი,
რამდენი სისხლი, ცეცხლი, ღალატი,
რამდენი შვილი ნანინანატრი.
ათასი შარი, მეხი და ცოფი!
ამპარტავნება, შური ღვარცოფი!..
გამოიარე სამშობლოვ დღემდე...
კმარა! სიმართლეს ვიტყვი ბოლომდე!
-ჩვენშია ყველა ცოდვის სათავე,
თუ გინდ მომკალი და გაათვე!

ღმერთი, სამშობლო, ადამიანი

უნმინდესსა და უნეტარესს,
საქართველოს პატრიარქს ილია II-ს
დარიალის კარის გმირ მცველთა-
დიადო შთამომავალო!
მნუხარეთა ნუგეშისმცემელო,
უფლის გზით მავალო..
ობოლთა ქომაგო, გამამხნევებელო,
ავტოკეფალიის აღმადგინებელო,
ახალ გალობათა მგალობელო,
ხატთა გამომჩინებელო.
ტაძარ –მონასტერთა

მკვიდრად ამგებელო.
ყრმათა ნათლისმცემელო,-
ჩვენთან მოვლენილო,
რწმენის ამომზევებელო,
ავ ჟამთა მორევში-
მესაჭეო შეუცდომელო.
ბეჭედო ჭემმარიტებისაო,
ქვეყნის დამამშვენებელო,
უნმინდესო და უნეტარესო –
ილია II აღმაშენებელო!
24.12.2012

მინდა, რომ გიძმო სიკვდილო

მინდა, რომ გიძმო სიკვდილო!
მინდა დაგიდო ზავი
ორჯერ დამჭერი უსისხლოდ,
ორჯერ მარიდე თავი.
მინდა გინვიო ჩემსას,
სუფრას დამიდე ფასი.
ფიცვერცხლს ჩაგიჭრი ღვინოს და
თიხის დავლენოთ თასი.
ლამე გავტეხოთ ტიალი,
ჯიხვის ავასხათ მწვადი,
ერთიც ჩამოვკრათ ფანდურს და
სოფლის გავუშვათ დარდი.

მეამბორები მხარზე
და დამაყრევინებ აბჯარს,
უმალ დავტოვებ სიცოცხლეს,
დაველოდები განსჯას.
ლეღავს კი ნუთისოფლისას,
ცას შავეჭრები ნისლად,
მტლად დავედები სამშობლოს,
თუკი ის ჩმთვლის ღირსად.
ღმერთს შევავედრებ მამულს და
მოყვასს გადავწერ ჯვარს.
სულს მივაბარებ უფალს და...
მოვიხურავ კარს.

ვიღბო

ვიდრე წამიყვანს, მომყვანი
და ჩემს სულს გამყრის ხორცთან,
ვიდრე ჩამიქრობს სანთელს
და ამამალლებს ბორცვად,
მინდა მადროვო ცოტა,
დავრეკო ჩემი ზარი,
სული გავაძლო მზერით
ჩემი მთისა და ბარის.
არაგვთან მოვეფერო,
ვაჟას ღვიას და დეკას,
დიდგორს შევაავლო ფიქრი,
თვალი ვუსწორო კლდეკარს.
მცხეთას დავდგები მუხლზე,
ლომისს ავისხავ ჯაჭვს,
ილორს ვავედრებ გამჩენს
და ქარჩოხსა ვავედრებ გამჩენს

ალაზნის ველზე ვაზებს-
კვლავ დავუკოცნო ფესვი,
ალავერდსა და გარეჯს
შევეხმიანო ლექსით,
მანამდე ვიცი, ჩემო,
ჩაივლის ბევრი წყალი...
მერე მოდი და...
მშვიდად
დამახუჭინე თვალი.

ბერი თევდორე
ერისთვის წამებულო,
კვერთა მკვეთელო!
მწყემსო წამებულო-
თევდორე კველთელო.

Бэбэ Әҗббн

03. 03. 15

ПРОСТИ

Посмотри в глаза мои
И увидишь ты,
Как проходит жизнь моя,
Как проходят дни,

Заглянувший в душу мне
Все поймет и так,
Как болят все раны,
В прошлое упав,

Не хочу и вспомнить,
Как небрежно вдруг,

Задевают боль мою,
Спрятавшую внутрь,

И седеют волосы,
У весков моих,
Все проходит в жизни
Как последний миг,

Иногда мне хочется,
Разрыдаться вслух
Ты прости мне вольность,
Ты пойми как друг.

19. 03. 15

СЕГОДНЯ

Сумрачно стало в городе,
В теплом и ныне родном,
Лица прохожих, улицы,
Лавки, мосты шепчат в стон.

Слышится в оправдание
Время другое сейчас
Лень и лукавство празднуют
Свой день рожденья в нас.

Завистью люди движутся,
В них мало доброты.
Ссорятся парень с девушкой
Что ж нынче „эти“ дни.

Злость за обиды прячется,
Глеет росток любви,
Так неужели надо нам,
Все укорачивать дни.

Господа нитью посланы
Счастья минуты нам,
Вот бы понять что вечностью
Правит любовь и знать

«То что ушло не воротится»
Только вперед идти
И посылать бы в вечность нам
Добрых желаний ростки!

02. 03. 15

У ХРАМА

Стояла женщина с протянутой рукой
У храма Господа, просила подаюня
В глазах стояли слезы, по щекам
Струились родники лицо морщинами испещеря

Стояла женщина а позади спины,
Все прошлое, прошедшее как шепот,
И проходили люди мимо и Попы,
Утратившие сострадание всем плотям

Стояла женщина и погрузив свой взор
На храм смотрела и молясь рыдала
И посылала всем добро и сласть
Сошедшие из ее уст молитвами, псалмами

Кто знал ее никак бы не узнал
Года свой приговор с ней совершили,
Была она тогда прекрасна и стройна,
Стройна как Ясень, как Сосна, Осина

И бросив ей монетку и свой взгляд
Толпа людей устало проходила
Кто знал, что перед ними восставал
Лик Богородицы, лик Марии Магдалины.

9. 04. 15

ОТЦУ ДАНИИЛУ

Слушая сердцем проповедь вашу
Взор устрелив в небеса,
Мне посылается мудрость, познание,
Божьего слова Творца.

Смелостью, вызовом взор ваш пронизан.
Доброго сердца порыв,
Славя Евангелей, слово Господнее
Духом смиренным прозрив

Видя предчувствовав души пришедших
Дав благородный совет,
Ищите веру, любовь и надежду
И излучаете свет.

Молитесь господа Богу всевышнему
Руки подняв ввысь
Силой мольбы за грехи наши падшие
Благости выпросив, видя в том смысл.

მაია ხოჭავია.

მოდლიანის მაცვიფრებზე

დავხატე სიკეთე, მაგრამ არ მახსოვს რა ფერის იყო,
დავხატე თმები, ქერა თმები, მხრებზე დაშლილი,
თვალების ხატვა ვერ შევძელი, ძვირფასო ჩემო,
რადგან ეს ღამე ვარსკვლავებით იყო დაცლილი....
დავხატე სული, შენი სული, განცდით, ხალისით,
როგორც მთის წვერზე, თოვლში მორცხვად ედეღვასი,
მე დაგიხატე ამ ცხოვრების მცირე მანძილი
და შევაზავე სიყვარულის ფერი ნამდვილი....
შევწყვიტე ხატვა, ალბათ ახლა ხარ გადაღლილი,
შენთან მოვედი, როგორც ტილო ხელით ნაშლილი....

ჩემი სიყვარული

ჩემი სიყვარული,
შემოდგომის ფოთლებს,
შენი კარის ზღურბლზე,
დარჩენიათ....
ფეხი არ დაადგა,
ხელით მიმოფანტე,
მას ხომ ჩვენი,
ტრფობის კვალი,
ამჩნევია...
შენი სიყვარული,
ჩემს გულს,
ვხედავ ტკივილად
დამჩნევია,
დაგელოდები,
ბოლო სუნთქვამდე,
მეტი არაფერი,
დამრჩენია....

წვიმს...

წვიმს და გავშალე მე ჭრელი ქოლგა,
ქოლგა და გული შენთვის მომქონდა,
არ დაგვასველოს ძვირფასო წვიმამ,
მინდოდა მეტქვა ეს სიტყვა ხშირად. .
ქოლგაც და წვიმაც სევდიანია,
მე ამ წვიმაში სულ სველი მოვალ,
შენი სხეულით სხეულს დავინვავე
და გავიხსენებ იმ გიჟურ ლტოლვას...
მინდა მოგთხოვო კოცნა, რომელსაც
ყვითელი ატმის სურნელი ასდის,
მოგეფერები და მალე წავალ,
ვიცი უშენოდ ცხოვრება დამღლის....
წვიმს და გავშალე მე ჭრელი ქოლგა,
ქოლგა და გული შენთვის მომქონდა,
არ დაგვასველოს ძვირფასო წვიმამ,
მინდოდა მეტქვა ეს სიტყვა ხშირად....

ჩამოსული ხარ სადღაც ზეციდან...

ჩამოსული ხარ სადღაც ზეციდან,
მე კი აქა ვარ ისევ მიწაზე,
შენი თვალების შემოფეთება,
შენს სიყვარულთან ერთად ვინამე....
მინდოდა მოსვლა, არ მომცეს ნება,
შენსკენ სავალი გზა ვერ გავკაფე,
მე დავიკარგე შენს სახლთან ახლოს
და ჩემი პოვნა არ დაგაცადეს...

კარი ჩაკეტეს დიდი საკეტიტ
და გასაღებიც სადღაც დამალეს,
მაგრამ მე მაინც შევძელი მოსვლა,
იმ ღია სარკმლით, შენ რომ მასწავლე...
ჩვენ ჩავვიკეტეს სახლის კარები,
მაგრამ სიცოცხლის გზა ვერ ჩარაზეს,
მე მოვიპარე ის სიყვარული,
რომლის გამოდაც ჯვარზე გამაკრეს....

11 ოქტომბერი...

ნონა ბერიძე

აგვისტოს სისხლიანი დღეები

ყვავილ-ბალები დაღონდა შავად.
რადგან წითელი შეცვალა შავმა!
შორი დუმილი ანგრევდა სწრაფად
და ღვთისმშობელი ტიროდა ალბათ!

სწრაფად იღვრება საქართველოში ჭაბუკთა სისხლი,
წითლად მიღელავს ნაკადული იმ მთების ქრილში.

აქ, არე-მარე იმოსება ვაჟკაცთა სისხლით
და... დედა! კენესის, კენესის თავისთვის ძილში!

•
ამ უბედობას რა ვუთხარი წუთისოფლისას!
ირგვლივ ყოველი გაფანტულა, მიმოფანტულა,
ცაზე ღრუბელი ნაცრისფერად გადაბანულა
და ცისარტყელა იისფერად აჭრელებულა!

მიჰქრის ნიავი. ქარი მახრჩობს უშველებელი,
აქეთ თოვლი დევს, იქით წვიმა ცრემლად ნაღვარი!
ამ კლდის ძირებში მოჩუხჩუხებს წყარო ანკარა
და მტის მწვერვალზე ყვავ-ყორანი ჩხვის საზარლად!

ესე ბუნებამ ამ ცხოვრებას პირი მიუღო
ვერ აიტანა საშინელი, ცივი მოპყრობა!
კეთილის სულებს დარდი იპყრობს უშველებელი
იქ...ბოროტება გმინავს, როგორც ცაზე ღრუბელი!

დიდი პოეტი ამბობს, რომ კაცი არსს-ცივი
და საშინელი ცივი გული არის უღლობი.
თვალი ავხილე დავინახე იქ...მომლიმარი
თუმცა, მაშინაც დადაგული ცრემლად ნაღვარი.
წუთისოფელი ცჰვენი, არის მოჩვენებითი
რათა, სამყარო „წყარო“ არის სწრაფად მავალი!

•
აქ არ არსებობს ტკივილი,
ტირილი აღარც ცრემლია.
სახეს ვერ ვხედავ მაგრამ ხმა. .
ხმა ისმის, ნაირფერია
გული არ გენვის აღარც მარტო ხარ
აღარც ათნებ ღამეს!

აქ მუდამ გაზაფხულია
მუდამ ანათებს მთვარეც!
ჩემს გულში ახლა აყვავდა
შროშანი, სახელად მზე!
სიკვდილს, რომ უთანაბრდები
ღირსი ხარ მოკვდე დღეს?!

•
თითქოს დაიღალა დედამინა ამდენი ბრუნით.
თითქოს გარდატეხაც მოხდა!
თითქოს ჩაინია ღრუბელი
და იქ საქანელაც მოსჩანს!
თითქოს გაყვითლდა ცაზე ლურჯი მზე.
თითქოს მეღანდება! ხდება!
თითქოს ღამე ისხამს დიდი ფრთებს ცის მსგავსად
და დედამინას ფარავს!
თითქოს წვიმის დარი სადღაც უნდა გაქრეს
თითქოს ნაკვალევს ითვის!
თითქოს ანდერძს მიწერს მე ეს სამყარო
თითქოს ამ ქვეყნიდან მიდის !

დაჩაგბრულია ყველა გზისი

ღამე იყო არნახული
სიო იყო ჩამალული,
მთვარის შუქზე შენი ნახვა...
იყო ტკბილი საამური!
გალაქტიონს მუზა ეწვა
და სასმელში იხრჩობოდა
მოძალული ვნება ეწვა
მარტოობა კი სტანჯავდა!
ასე იყო ფიროსმანიც!
ანვებოდა მუზა, ნაზად
და ტილოზე გადაჰქონდა
თუკი სადმე, რას ნახავდა!
კიდევ ბევრსაც ჩამოვთვლიდი
თუმცა , არ მსურს მათი ნახვა.
ისიც არის საკმარისი, რომ მახსოვდა მათი

ტანჯვა!

ბევრი ფილმი და კოლაჟი
შეუთხზეს მას მოსაგონად!
თუმცა, მაინც ვერ გადმოსცეს
ვნებების და მუზის ფარდა!
პოეტია არნახული,

მხატვარი კი საამური!
მათგან ვიცი მუზის სწავლა
როგორია სასაუბრი!
ამას უნდა ერთი დაფა
და პუნჯებიც ბევრი კარად!
მათი ნახვის სურვილი მკლავს
და მუზების პარვა, მართლად!
სიცოცხლესი კი უარყვეს მათი ნიჭი, ტანჯვა,
მალვა.

თუმცა მათი აღარ ყოფნის
კი შეიტყვეს მართლად!
კაცი, ვერ გრძნობს სიცოცხლისას
როგორა სწყურს მუზა ნამლად.
ავადმყოფს, ხომ მოარჩენს თბილი ხელი,
წამლის ყლაპვა!

ასე არჩენს გაქვავებულს პოეტების, მუზის
ტანჯვა!

ასე არჩენს მოქანდაკეს ტალახების ზელვა
სწარაფად!

ასე მარჩენს მე უბედურს! ჩემი, ჩემი, მუზა
მარად!!

თამარ გავაშვილი

როცა სიყვარულს გამოცდი

შენ ვერ გაიგებ ვერასდროს
ეს გული როგორ ცემსაო,
შენც დაგანახებს უფალი,
ამ სიყვარულის წვენსაო.
შენც გეყვარება ვიღაცა,
შეგიცვლის გულის ფერსაო,
როცა სიყვარულს გამოცდი
მადლობას ეტყვი ღმერთსაო.

ვერ მოვალნი

შენი თვალები, ნუხელ სიზმარში,
სულ კოცნა კოცნით გადავაქციე,
მონატრებას რომ ვერ გავუძელი
სითბო ცრემლებად გადავაქციე.
ეს სიყვარული ჯერ თოვლი იყო,
მერე კი წვიმად გადავაქციე,
შორს ნუ დადექი, ახლოს მოინი.
ტუჩები ჩემსკენ ოდნავ მონიე.
სადაც ნახვედი ჩემი ფერება,
ჩემი ლოცვები ყველგან განიე,
გული საგულეს ამოვიღე და
მაგრამ ვერასდროს ვერ დაგანიე.
სანთლები მუდამ ხელში მიჭირავს,
რადგან მლოცველად გადამაქციე,
რამდენი კოცნაც გამოგიგზავნე
სულყველა იქით გვერდზე განიე.
ნუ დამიდექი ასე მაღალზე,
მოდით ტუჩები დაბლა დანიე,
სადა ხარ ნეტავ, ასე შორს მაინც,
შენს გულამდე რომ ვერ მოვალნიე.

სიყვარულის დღეა..

ეგ ღიმილი ისე მათბობს ისე,
თითქოს ციდან სხივებს მაფრქვევს მზეა. .
რა იქნება მომინწყვიტე ვარდი,
ხომ იცი რომ სიყვარულის დღეა.
სიყვარულის, ერთგულების ფიცი
ვაჟკაცისთვის მხოლოდ მიწამდეა,
რა იქნება, ჩამიხუტე გულში,
ხომ იცი, რომ სიყვარულის დღეა. .
მოიხადო, მინდა კაცის ვალი,
ერთი მაინც მომინწყვიტო ია. .
გაიხედე, ცას შეხედე მაღლა,
სიყვარულის ნალდი ამინდია.
რა იქნება, წელიწადში ერთხელ
დამიტოვო გულის კარი ღია,
სიყვარულს რომ გაქცეოდეს კაცი
არა კარგო, ჯერ არ გამიგია,
მომინწყვიტო , იქნებ ნახო სადმე,
მინდორს მჭკნარი ლურჯთვალეა ია. .
მომილოცე, ბიჭო, ფოთლით მაინც
ხომ იცი, რომ სიყვარულის დღეა.

თიკანს მგელი შეუყვარდა

თიკანს მგელი შეუყვარდა,
ბედისწერამ დასაჯა,
მაგრამ იქით რა ელოდა
ეს კი ველარ განსაჯა.
მგელი თიკანს გულში ჰყავდა
მისი ნატვრით ინვოდა.
შეჭამდა თუ არ შეჭამდა
ეს კი აღარ იცოდა.
მგელი თიკნის სატრფო გახდა
თვალზე ცრემლით დნებოდა,
ეს ნამდვილი სასწაული

სამყაროში ხდებოდა.
აბოდებდა თიკანს ძილში
მგელზე ლოცვას ჰყვებოდა,
სანთელივით ილეოდა
და სურვილით კვდებოდა.
ერთხელ, შიშით გაიფიქრა
არვინ არ შემეწილოს. .
ჩემი ფეხით მასთან მივალ
თავი უნდა შევნირო.
გზას გაუდგა ბეკეკუნა
ცოდვით ყველას ატირებს,

მგელი ნახოს, ჩაიხუტოს
ფეხებს ჩქარა აბიჯებს.
ბეკეკუნა ციცქნა გულში
მგლის სიყვარულს ინახავს
თავის ფეხით სამსხვერპლოზე
მისულიყვნენ გინახავთ?
მგელი თვალებს არ უჯერებს
მას სიზმარი ჰგონია,
აღბათ, მართლა ცუდად ვარო
არის ეს აგონია. .
მას ბუნებამ შეაწუხა

კბილებს აკრაჭუნებდა,
 ბეკეკუნა სიყვარულით
 თვალებს უპაჭუნებდა.
 გადირია როხროხელა
 ნეტავ, ეს რა ხდებოა,
 ამას ჰქვია გამართლება,
 სასწაული ხდებოა.
 – მე შემთხვევით აქ არ გავ-
 ჩნდი. .
 შენ რომ მსხვერპლი მიწოდე.
 სიყვარულმა მომიყვანა,
 ხელი გამომიწოდე. .
 ჩაიხედე ჩემს თვალებში,
 დაინახე ლანდები,
 რა ვქნა, მგელო, შემიყვარდი,
 ყველგან შენ მელანდები. .
 ღმერთმა ცხვარი გააჩინა
 მუდამ მსხვერპლად შესწირონ
 მე კი მიწადა სიყვარულით
 თავი შენ შემოგწირო. .
 – არა, ჩემთან არ გაგივა
 ბეკეკუნა ხრიკები,
 სულერთია, მაინც შეგჭამ,

ჩემი ლუკმა იქნები.
 – ჩემი აზრიც ასეთია,
 ჩემი ტკბილი ფიქრები,
 ოღონდ შენი კერძი გავხდე
 ბედნიერი ვიქნები. .
 თავს დაადგა თიკანს მგელი
 მადიანად დაყნოსა,
 ბეკეკუნა სიყვარულით
 მიეხუტა ახლოსა.
 მგელმა მგლურად დაუღრინა
 თიკანს, თვალზე ბრიალას,
 რა ქნას, მადამ შეაწუხა,
 თვალი დაუბრიალა.
 როხროხელა ჩაფიქრდა
 რა ხდებოა ჩემს თავზე?
 ბეკეკუნა შეეცოდა,
 დადგა იმის ხელაზე,
 გულთან ახლოს მიიზიდა. .
 გარდაიქმნა როხროხა,
 ბეკეკამ კი სიყვარულით
 მიწა მუხლით მოხობა.
 მოდი ახლოს, მოგეფერო. .
 ჩემო ბეკეკუნაო,

ჩემი თავი გენაცვალოს,
 მგელი გეხუტუნაო.
 მგელს ბუნება შეეცვალა,
 ცხვრის გრძნობები ეწვია. .
 თურმე ერთი ბენვია,
 მგელი კარგად დაუფიქრდა
 და თათბირი იწვია,
 მოდგმას ამცნო ეს ამბავი
 თუ რამ გამოიწვია.
 მაგრამ კითხვა უპასუხო
 დარჩა სხვისთვის უცნობად,
 მხოლოდ მგელმა მომხდარ ამ-
 ბავს
 სიყვარული უწოდა.
 ერთად დარჩა ორი გრძნობა
 უფრო ძლიერ გამაგრდა,
 სასწაული ეს ამბავი
 ღმერთთან ზეცას ამაღლდა.
 სიყვარული სადაცაა,
 იქ ყოველთვის ვაკეა,
 ეს ამბავი მათთვის ითქვას,
 ვისაც გრძნობა აკლია.

პარსკვლავად ცაზე ავციმციმდები

მე ისევ მოვალ შენთან იცოდე,
 გადავიქცევი უჩინარ ქალად,
 როდესაც ძლიერ მომენატრები,
 გადმოვიქროლებ უეცრად ქარად.
 გადავიქცევი შენს საალერსოდ,
 ველარ მიხილავ ასე ჭკვიანად,
 გაბრაზებული ვერსა დამაკლებ,
 გელამუნები სახეს ნიავად.
 გადავიქცევი მონატრებისას
 სიცივისაგან წამოვალ თოვად,
 შენ რომ გგონია გარდაიცვალა
 ეს სიყვარული ისევე მოვა.
 გადავიქცევი წვიმად და თქემად,
 სულს რომ აწვალე, არის იარა,
 თავს შეგახსენებ მე სიყვარულით,
 შენ რომ ფიქრობ რომ გადაგიარა.
 გრიგალად მოვალ, ჭეჭა-ქუხილად,
 სიმარტოვისკენ რადგან იხრები,
 შენ რომ გგონია, სიმშვიდე ჰპოვე
 გულს გაელვებად მაინც ვიქნები.

ვარსკვლავად ცაზე ავციმციმდები,
 გადავიქცევი ციურ სხეულად,
 შორი ზეციდან მე გაგიღიმებ,
 აღარ დავრჩები მარტო ეულად.
 მე მთვარის შუქად დაგენათები,
 არ იგრძნო თავი შელამებულად,
 როდესაც ღამე გარეთ გიხილავ
 დაგენათები შეყვარებულად.
 მე მოვალ შენთან, დაგავიქცევი,
 მზისგან ვიქნები სხივის კონები,
 ვერაფერს იზამ, ვერსა დამაკლებ,
 როდესაც გულში ჩაგეკონები.
 მე ამოვძვრები მკვდარი მიწიდან
 გულზე მეყაროს თუნდაც ლოდები,
 მწვერვალებს მარტო არწივი იპყრობს
 და მეც იქ მთებში დაგელოდები.
 დაგელოდები მე უსასრულოდ,
 სადაც არ მელი იქაც ვიქნები,
 ჩემს საოცნებოდ დაგტოვე მუდამ
 და სიყვარულად გულში ვიქნები.

რუსუდან ფაილოძე

სამადლობელი უფლისადმი!!!

ცისკენ მივაპყრობ მე მზერას შენ შემოგყურებ უფალო!
შენს მფარველობის ქვეშ არის მთელი ქრისტიან სამყარო!
შენა ხარ ჩვენი ნუგეში და ჩვენი რწმენა უფალო!
ტაძრად მოფენილ მაცხოვრის, ხატზე ვლოცულობთ უფალო!
სულ თვალწინ მიდგას სახება, შენი სულტკბილო იესო!
შენი იმედით ვცოცხლობ და შენი შეწევნით ვსულდგმულობ,
ფეხით დავდივარ, ტაძრად ვარ, ან სადმე თუ ვმოგზაურობ,
მუდამ ჩემთან ხარ უფალო! შენთან ვსაუბრობ, ვლოცულობ.

შენ საუფლოში დავდივარ, შენს ხატს შევცქერი უფალო!
კრძალვით და თრთოლვით ვივსები, რომ არ გამკიცხო უფალო!
ოდენ ღვთისმშობლის ხატს წმინდას მალულად თვალეზს მივაპყრობ,
თუ რამე ცოდვა-ბრალი მაქვს, შეგთხოვთ, შემინდოთ! უფალო!
ოდენ განსაცდელს ჩავარდნილს, რამდენჯერ მიხსენ უფალო!
რამდენჯერ გაჭირვებიდან აღმომიყვანე უფალო!
რამდენჯერ ჩემი სიცოცხლე და ჩემი კუთხე უფალო!
ხიფათისაგან დაიხსენ და დაიფარე უფალო!
ნურც მოგვკლებოდეს მარადჟამს უფლის წყალობა დიდო!
ღვთისმშობლის კალთა გვფარავდეს, დიდი გვაქვს თქვენი რიდო!
თქვენ! ჩვენო მხსნელო! მფარველო! თავს აგვარიდეთ ჭირო!
გვიმრავლეთ ჩვენი ქვეყანა, ნათესავნ-მეგობარიო!

12. 03. 2012

ჟღერება ღვთისმშობლისადმი!

მახათას მთაზე მე ვიხილე ნატიფად ნაგები,
ღვთისმშობლის სახელზე აღმართული ტაძარი წმინდა!
ოცდამეერთე საუკუნის მშვენიერება!
რა დიდებული ხელთქმნილი ქართველთა შვილთა!
შენ ღვთისმშობელო! დედაო ღვთისავ! წმინდა მარიამ!
შენ დაიფარე ქვეყნის მკვიდრი, ყველა ქართველი!
შემოგავედრებ პატრიარქის სიცოცხლეს და მის ჯანმრთელობას,
რომ დაიფარო ერის ხსნისათვის მუდამ მლოცველი!
შენ დაგვიბრუნე ქვეყნის გარეთ განბეულები!
შენ დაგვიბრუნე მინა-წყალი ნართმეულები!
შენ აღგვიდგინე ჯანმრთელობა შერყეულები!
შენ შეგვაერთე ქართველები დაქსაქსულები!
შენ შეგავედრებ ქვეყნის ხსნას და მის გადარჩენას,
ქვეყანას ტურფას, მაგრამ უღმრთოდ ორად გახლეჩილს,
მჯერა, რომ შენით საქართველო ფეხზე დადგება,
რომ უფსკრულიდან აღმოიყვანე დიდხან ჩაჩეხილს.
მოგვხედე დედოფალო! წმინდა მარიამ!
ჩვენ უღირსს შვილთა მოგვიტევე შეცოდებანი,
მალე დატოვე ათონის მთა, მთა უწმინდესი!
მალე დაიდე ბინა ნილხვედრ იბერიაში!
რომ შენი მობრძანებით გავიხაროთ ყველა ქართველმა
და ვიზეიმოთ გაბრწყინება საქართველოსი.

ნინო ჯანქანიძე

* * *

ბოლო დროს რა ხშირად მინდებდა ტირილი..
 ცრემლები უსწრებენ გრძობის მოზღვავენას..
 თითქოს და ჩემს თვალეშს დიდი და უძირო
 მთლად უკიდევანო და მლაშე ზღვა ებას..
 მატირებს ჩემი ცის ლაშუვარდი კამკამა,
 გაშლილი სარტყელი მათა და ანკარა
 ცივცივი წყარო და წყაროზე ხევსური..
 კლდის ბილიკს რომ მოსდევს ამაყი, ხელ-სურით..
 მატირებს ალუდას სტუმართმოყვარება
 და ზვიადურის მტრის კაზე წვალება...
 მე ქისტი დიაცის ცრემლები მაკვირვებს,
 ხევსური ვაჟკაცი ჩემად რომ ატირებს..
 ალალი გუგუას სიმშვიდე მაკვირვებს,
 დიაცის ლალატის თქმას რომ არ აპირებს..
 მატირებს მთას ექო, დიდგულა.. ფშავური..
 კომპები ზეცამდე აწვდილი სვანური..
 სისხლნალვარ მიწაზე ნაშროფი მტევნები,
 მზისფერი ქარვებით მაძლარი ქვევრები..
 ნაჯაფი და მანისკ კვლავ ლალი ვახელი,
 შუშუნა მაჭრული და მისი სახელი..

მთაზე გორის ჯვარი, უფალთან ხმობილი..
 გულთბილი ქართლელი, უტეხი ძმობილი..
 მტერთაგან ნაგლეჯი მიწა და ზვანაკი,
 ვისთვის სინამდვილე და ვისთვის არაკი..
 შავი ზღვის ნაპირი და მისი თოლია,
 ზღვის ტალღებს ზღვარს იქით რომ გადაჰყოლია..
 მატირებს წარწერა.. ბოლოში ბრძანებით:
 – „ვეთილი გვყავითო თქვენი მოზრძანებით!“ ..
 მატირებს ნიკალას ღარიბი მეთევზე..
 მე ვტირი ღვთისმშობლის მინონის წვეთებზე..
 მატირებს სიონი და სვეტიცხოველი,
 ჭინახულ ქართველთა ნაშენი ყოველი..
 ვარძია, სამება.. ცის პირზე მიწიდან
 იმდენად მხიბლავს და იმდენად მიზიდავს
 მათი უკვდავება.. სრული სიდიადე..
 მზად ვარ, რომ შევყურო დილიდან დილამდე..
 ღმერთო.. რა მატირებს, მე თვითონ არ ვიცი
 ცრემლებით ტკივილს თუ სიხარულს განვიციდი..
 რატომღაც ვერ ვიგებ, ნეტავ რად ვერ ვხვდები..
 შენ უწყი უფალო, ცად როცა შეგხვდები..

12.10.2015

* * *

თუკი უფლის გწამს, შეძლებ შესწვდე ცას...
 შეაჩერებ წამს, თუ ვინმესი გწამს...
 სიყვარულს და სითბოს თუ ვერ იტევ გულში,
 დაივიწყე წყენა, ის რაც იყო გუშინ...
 შეეხები მზეს, თუ სიკეთე გდევს...
 გასცემ, მაგრამ მას თუ არ მიუთვლი ვალში,
 იცოდე რომ ჩემო.. ძლიერი ხარ მაშინ...
 და შესწვდები ცას, თუკი უფლის გწამს...
 თბილი სული იცი?.. თურმე არის ქვაშიც...

02.12.2014

ლამზირა შეყილაძე

ნეტავ, საით მიდიან ეს დაღლილი გზები,
ერთურთს თუ შეხვდებიან იდუმალი მთები?
როგორ სწრაფად მივბიან თავდაღმართში წლები,
მგონი მართლა ვბერდები, დარდებს გეფიცები.

როცა ცხოვრებას სიცრუით აგებ,
ფასი არა აქვს შემდეგ სინანულს...
თუკი ვერავის ვერაფერს არგებ,
ერთი ხე მაინც დაურგე მამულს!

მაზადისობა გაიფრთამაღებს

მდაგავს დუმილი, შორეულ ბინდის,
უძილო ფიფქი სადარდელს მათოვს.
გონება ზეცის სიღრმეში მიდის,
დაჭრილი გული სიმართლეს ნატრობს.

მყის გამახსენდა იესოს ჯვარცმა,
ცრემლმა დააღტო გულის ბზარები.
როცა იუდამ იესო გასცა,
სევდით ავესო უფალს თვალები.

პილატე იყო გონარეული,
სცნო...და ვერა სცნო...იესო, მხსნელი.
სატანურ ჟინით გადარეული,
ღმერთკაცს დააცხრნენ, ვით სისხლის მსმელნი.

მზემ სირცხვილისგან დახუჭა თვალი,
ჩამოშავფერდა დღე უსამართლო.
მას აქეთ დავალთ სიცრუით მთვრალი,
უგზო-უკვალოდ, უმისამართოდ.

მას აქეთ მაკრთობს მამლის ყვირილი,
მასევედიანებს ოქრო და ვერცხლი...

კაცზე თქვეს: – დარდით მოკვდა-ო,
სანყალმა ვერ გაიხარა...
დარდმა იმდენი იდარდა,
დარდისგან გარდაიცვალა.

ჩემს დავინყებას როცა ინყებდი,
თავი გეგონა ყოვლისშემძლები...
ვიცოდი, რომ ვერ დამივიწყებდი,
ჩემს დავინყებას რომ ვერ შეძლებდი.

გულს მინვავეს მწარე სულის ტკივილი,
ჯიგარს მიდაგავს უქრობი ცეცხლი.

მას აქეთ გვტანჯავს უსამართლობა,
მით მოგვენიჭა სიტყვა ცოდვილი.
შემოერღვია თემს ერთგულება,
უმეცარობით ვართ შეპყრობილი.

ახლა კი, ველით მაცხოვრის მოსვლას,
ქვეყნის მკვიდრნი და მიწას შთენილნი,
მთელი სიცხადით უნდა ასრულდეს,
რასაც გვაუწყებს წმინდა წერილი.

ღვთიურ სასწორზე აინონება,
ცოდვა, მაღლი და სიკეთე მისხლივ,
ზეცას და მიწას ემახსოვრება,
სიმართლისათვის დაღვრილი სისხლი.

ლაზარეს სიბრძნე გაშლის კამარებს,
ქვეყნად გაქრება შური, ქაოსი.
მარადისობა გაიფრთამაღებს,
ჟამი დადგება სანეტაროსი.

კლდიდან კლდეზე შეძახილი,
უბრუნდება პატრონს ექო.
ეს გულწრფელი სიყვარული,
ნეტავ შენს გულს რად არ ეყო?!

ბედო, შენს ხელში ძლიერ ვწვალდები,
რადა ხარ ასე შლეგი და ურჩი?
სიკვდილო, ალბათ აღარ მოვკვდები,
შენს თვალთა მზერას თუ გადავურჩი.

ლოქსით შგხედები

საათს შევეყურებ, ვითარცა ჯალათს,
საათის ისრებს ვადევნებ თვალებს.
მივაბილიკებ გოლგოთის აღმართს,
საათი მითვლის სიცოცხლის წამებს.

ჩაყურებულან მთებში ლოდები,
ანგელოზები საკმეველს აკმევს,
დაღლილ სიცოცხლეს ვემშვიდობები,
სიზმარში ვხედავ სამოთხის სარკემელს.

ახლა ღამეა, მთვარით მოსილი,
სხეულში ძალა არ მაქვს სრულებით.

ამქვეყანაზე სტუმრად მოსული,
კვლავ დედამიწას დავუბრუნდები.

ყველაფერს თავის საქმე აქვს დროში,
თავისი დარდი ჰქონია საათს...
ათიათასჯერ მოგიხდი ბოდიშს,
რომ გინოდებდი, საათო, ჯალათს.

სიკვდილო, შენში ვისიზმრებ ფერებს,
ვიცი, რომ შენში გარდავიცვლები.
როცა სიცოცხლე გამიშვებს ხელებს,
გლოვით კი არა, ლექსით შევხვდები.

ჩემი ოცნების სიგიჟე შენ ხარ

შენი ელვარა თვალები მდაგავს,
შენი ღიმილის ეშხითა ვთვრები.
მოუსვენარი ლოდინი მღალავს,
შენი წყურვილის ჟინითა ვკვდები.

ჩემი ოცნების სიგიჟე შენ ხარ,
შენზე ოცნებებს სხეულში ვადნობ.
ისე გნატრობ და ისე მიყვარხარ,
შენს გაღიმებას ვერავის ვანდობ.

აღბათ შენს ღიმილს მრავალი ჩემობს
და ოცნებები სრულდება ძნიად...

სიკვდილსაც ფულით მოისყიდიან,
ასე ფიქრობენ ფულის ლაჩრები.
მაშ რად მჭირდება არსობა ქვეყნად,
ტკბილ მოგონებად თუ არ დავრჩები?!

უცხო ტკივილი მტანჯავდა გულთან,
თურმე ჩემს სხეულს ელოდა მინა.
წუხელ სიკვდილი გამიხდა ავად
და მთელი ღამე ჩემს მკლავზე იწვა.

ხომ არ გგონია, ძვირფასო ჩემო,
შენი დაძლევა არ შემიძლია?!

არ ვიცი, შენს გულს ვინ ჰყავს რჩეული,
პირველი მე ვარ...თუ ვარ მესამე.
მე იმითა ვარ გამორჩეული,
მიყვარხარ ძლიერ, შენი კვნესამე.

ჩემი ტკივილის სათავე შენ ხარ,
სიზმარშიაც კი ვერ მოგიხელთე.
მე ისე გნატრობ, ისე მიყვარხარ,
„ამ ტკივილისთვის ვერ გაგიმეტე“.

ხშირად ვისიზმრებ შორეულ მნათობს,
სულთა საუფლო განა შორია?
მზე დედამიწას ასე რომ ათბობს,
ჩემი სულმნათი დედა მგონია...

ცხოვრება ისე უნდა გათვალო,
არც სხვას ავნო და არც შენ ინანო...
ამქვეყნად ისე უნდა იცხოვრო,
მტერს სიკვდილისთვის რომ დაენანო!

თამარ ჯაჭვაძე

ჩემთვალთ გიცქერს გვირილა,
ნამებით განაბრწყინები...
ხუჭე-მალეა ცხოვრება,
მიპოვე, გეპოვინები.

როგორც მალამო იარებს,
შენი ამბორი შემარგე...
ერთი მთა გადმოვიარე,
რვა ისევ დამრჩა შენამდე.

„თავთან დაკლული სიკვდილი ეღო“

ბეჟან ხარაიშვილს

„პოეტები ყველაზე ადრე კვდებიან“-ო
ეს რამ გათქმევინა ბიჭო,
ამ გადაჯიშებულ, უცხო ქვეყანაში
სიცოცხლეს სიკვდილი გვიჯობს.

ის დაუნერელი ლექსი რაღა იქნა,
სატროფოც უალერსოდ დარჩა,
მირზას თუ ტყვიებმა სისხლი ამონოვეს
ბეჟანა რატომღა არ ჩანს?

„მირზა ნავიდაო, „ – ბეჟანაც ნასულა...
ხარებო, სად ჩანყდა სვრელი?
რამდენი მშობლიური, რამდენი უცნობი
თვალი დაგვიტოვებ სველი!

ცოდონი არიან, ბიჭებო, ქალები
სიცოცხლე გლოვად რომ ექცათ...
თორემ პოეტები არასდროს კვდებიან,
პოეტები ცოცხლობენ ლექსად.

ციხის ნახევრი

გაებზარება ბალავარი ნაქცეულ ციხეს
და ქვათაცვენით იტირებენ ძველი კედლები...
ღრუბლისრაშება, დღეს, ქარები ომში მოიხმეს,
მზე, ფეხშიშველი, მიაცილებს ლოცვა-ვედრებით.

დუმილი მეფობს, უჩინარი მომდგარა მტერი...
და აჟრიალებს მეციხოვნედ შერჩენილ დრო-ჟამს...
მივიწყებული მუზეუმის ჩრდილში და მტვერში დევს,
წარსულივით დაძენილი, თამარის დროშა.

ჰეი, ვინა ხართ! – შემოგვძახის გრაალის მცველი,
ვინ მოუაროს უპატრონო წარსულს და ხვალეს?!
ბექთარნალენი დგას კედელი ათასი წელი...
და წუხს რაინდი
მოჭრილ მკლავებს და დათხრილ თვალებს.

მოვიდეს ვინმე, შეუხვიოს ციხეს იარა...
მამულიშვილი ცხელი გულით გამოიცნობა...
გადაარჩინოს საქართველო, ციხე კი არა,
ძვლებზე დასული, გადაღლილი მარადისობა.

არ მომისაჯოთ ბედნიერება

სიცოცხლის წლები ოცნებებში ჩამოვატარე
ვერ გავიხარებ, სამოთხეშიც დარდად მექნები...
მე მქონდეს შენი სიყვარული, ჩუმად ვატარებ,
გენიოსებმა სიყვარულზე წერონ ლექსები.

გადაიკარგოს თუნდაც ჩემი ზამთრის ციდან მზე,
და წამეშალოს თოვლისთითა სამყაროს ზღვარი...
იგაზაფხულოს ყველა ქალმა დედამინაზე,
მე მქონდეს შენი თბილი სუნთქვით სავსე სიზმარი.

მომენატრება სული ცოდვილ სხეულს გავყარო,
ყველა სიკეთეს უარყოფ და გადავუდგები...
ყელს იღერებდეს, აღმასებით, მთელი სამყარო,
მე დამეყაროს შენი ცრემლი – ფასდაუდები.

უარყოფილი, ლურჯლიმილა მოდის ცისკარი,
ესალბუნება სულს გრიგალი როს ეფერება...
ცრემლის მარცვალზე ამოსული,
ვარ ცრემლის ქალი,
არ შეიძლება, არ მომისაჯოთ ბედნიერება!

ბერიკაცი

მზეს რა ცეცხლი წაეკიდა?!
ვარვარებდა ნასამხრები...
ბერიკაცი ყანას მკიდა,
გადახუნებოდა მხრები.

ბეჭებს წლები ედო ლოდად,
თმა-წვერს სიჭაბუკის ნავლი,
თვალი გზისკენ გაურბოდა,
ქალს ეძახდა უკვე ჩავლილს:

– უგულობამ ამატირა,
გულმა ცეცხლი გადამკიდა,
ვერა და ვერ გამოვდივარ
სიყვარულის ასაკიდან!

ლოღინი

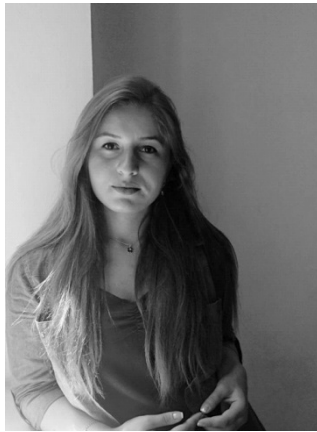
პირგადაბანილი მინდვრები,
გზის პირას ლურჯთავალა კესანე...
გიყვარვარ? მეძახი? გჭირდები? . .
მოვიდე? – თქვი, შენი კვნესამე!

თუ გიმძიმს სათქმელი სალხინო,
ველარ მოვერევი სადარდელს...
თუკი გული უნდა მატკინო,
ისევ გაისამდე გადადე.

ქახილი

- ჰე, ჰე, ჰე, ჰეი!
- ჰააა!
- ჰო, ჰო, ჰო, ჰოოო!
- ოოოჰ!
- ეეეჰ!

თინათინ კაპანაძე

ბუტაფორიაა ახლა ეს ქალაქი,
ყალბი ამინდები დაიჩემა,
შენც კი საუკუნეს აყევი და
ალარ გინერია გადარჩენა...
მოჩვენებითია განწყობები,
შენი ხასიათიც ამინდია
უცხო ქმედებების ტკივილები
სისხლში კიბოსავით დაგიდიან.
დგახარ ჩვენი ყოფის ნანგრევებთან,
როგორც უკანასკნელ მცველთაგანი,
მაგრამ აღარსად არ დაგეძებ და

ვდგავარ ვით ნაცნობი, ძველთაგანი...
თუმცა იქეჭები ჩემ ყოფაში,
ცდილობ გრძნობას მტვერი გადანმინდო,
როგორ ვერ ავიტან უშენობას,
თუმცა მაინც მინდა დაგივიწყო,
რადგან სნობიზმია ეს ქალაქი,
ბუტაფორიაა ასე ყოფაც,
რადგან ძალიან გავს ეს ქცევები
ყალბი ამინდების არსსებობას...

ვამბობ არ შეგვინდობს ღმერთი უარყოფას!!!
გულზე ამოტიფრულ ტკივილს,
რადგან ზურგშექცევის წარმოდგენა
სულში რექვიემად ყვირის...
დგარან დაღვრემილი ხეები
და ჩუმად დასტირიან ღმერთებს,
ჩემში ანგელოზის გადარჩენა
ველარ შეძლება ვერცერთს,
ვამბობთ, ღვთიურია პატიება,
აქ კი ღვთიურობაც გაქრა,
რადგან, მიმატოვე მრავალჯერად,
ახლაც სხვა მხარეზე დგახარ. .
ზეცას არ უხდება მასკარადი
და შენც ჩამოგაცლის ფარდას,
ჩვენი არსებობის ტრაგედიას
საფლავს ჩაგაყოლებ დარდად...
რადგან მძიმე არის რეალობა,
კიდევ უფრო რთული
ახსნა,
და გთხოვ რომ ამ გრძნობის სიდედადე
არ დაალაქავო სხვასთან...

სულ დავიკარგეთ მეგობარო და რაღა გვიჭირს,
ახლა საქმეა ყველაფერი, ყველა ჩვენ გარდა,
წარსულის დღეებს გავუღიმეთ, დავემშვიდობეთ,
ჩამოვაფარეთ არ მცალიას, სხვა საქმის ფარდა...
სადღაც კი ვხვდებით ალაგ-ალაგ, დროგამოშვებით
წესად ვიქცით უხერხული ღიმილის ფონი,
რომ არაფერი აღარ მოჩანს, აღარც ვოცნებობთ
და სანატრელად გადაგვეგცა წარსული დრონი.
ხო მეგობარო, ახლა ჩვენ დროს ვუთმობთ დანარჩენს,
აღარ ვსაუბრობთ, არ ვერთობით, არ ვრჩებით ერთად,
არც თეატრისკენ მივუყვებით ვინრო ბილიკებს
და გართულება ავირჩიეთ ცხოვრების წესად,
ის -რისაც ძალა ადრე გვექონდა რომ მოვრეოდით
და ერთმანეთით გადაგვევსო ტკივილი როცა
არ არსებობდა არცერთ მხარეს გამოსავალი,
ჩვენ მაინც ერთად ვიდექით და ვითბენდით, ხოდა
წავიდა ის დრო მეგობარო, ახლა კი უკვე
ცარიელ ქუჩებს ცალ-ცალკე და ნაბიჯით უხმოდ
მივყვებით რადგან გვერიდება ამ ქმედებისაც,
ვფიქრობთ, ვაითუ ასე ვინმეს ძილი დავუფრთოს:
ჩვენმა ფეხებმა, ჩვენმა სუნთქვამ და არსებობამ,
ვაითუ ვინმეს გაუჩინოს ფიქრი ან დარდი,
მახსენდებიან ღამეები განათენები,
დღეები როცა სუნთქვასავით სულ გვერდით მყავდი.
მაგრამ რას ვიძავთ მეგობარო გავიზარდეთ და
ცხოვრებამ აღარ გვაპატია ბედნიერება,
გაიყო გზები, აზრები და ჩვენც გავიყავით
და მხოლოდ ჩვენი ბავშვობა გვაქვს მშვენიერებად....
დავხეტებით უგზოუკვლოდ, უმისამართოდ,
გულის სიღრმეში მოგონების ლანდებს ვიმარხავთ,
აბა რაგითხა მეგობარო, შევეშვათ გლოვას
და გართულებას, გვეყო ახლა თავს ნუ ვიტანჯავთ....
მაგრამ არასდროს გამართლდება ეს განშორება,
არ მართლებიან უღმერთობით განწირულები,
და როცა ქარი შენზე ძლიერ გაკვივის ლექსებს
როცა სამყაროს ავინყდება სხვა ხილულები,
ჩუმად გექებენ ჯარად მდგარი ჭადრის ხეები,
გულიც ერჩევა სისხლიან და უმძაფრეს გლოვას
და მეგობარო ნუ დაკარგავ ნურასდროს რწმენას,
ვიდრე იმედად შენ სარკმელთან მზის სხივი მოვა...

იამზე ჭელიძე

ვიგრძნობთ ხალისთან ისევ მიწვდით

მშვენიერება ისევ შემოდის,
გაცრეცილ სახით, ცრემლით ნაქარგი
ფრთამოტეხილი მოგავს შებოლილს
მე კი მივმართავ, ისევ რა კარგი
გაქვს სურნელება, მოდი და მოდი
შორს გადავაგდოთ, სუყველამ შოფოთი,
სადგური შევმქნათ ისევ იმედის
ვიგრძნობთ ხალისთან ისევ მოვედით,
უშენოდ რაა ეს ჩვენი ყოფა
ხედავ ამინდმა იავადმყოფა,
ან მე ვიქნები მკურნალი შენი
შენი სიცოცხლის კვლავ დამაშვენი.

მოდი მომხვიე ხელები ფართედ
ჩვენ შენი ყოფა ნათელში გვმართებს,
მშვენიერება შენი ხალისი სხვაა
ის ჩვენი სულის მაღალი ხსნაა.
ისევ მშვენიერება მოგიქსოვთ სამოსს,
რომ ჩვენთან ყოფა ისევ იწამო.
მოდი ჩვენს ყოფას მიეც იერი
ყველამ შეგხედოს, თქვან ბედნიერი
დღე გაგვითენდა მშვენიერება დიდი
შეხედე, ყველა შენი გზით მიდის.

ღე: სიხარული ღებავდეს კარებს

არ მსურს შეჩერდე მდუმარებასთან
ნუ ჩაფიქრდები შენ ასე დიდხანს,
არრა კავშირი მწუხარებასთან
არასდროს გქონდა, არც ახლა გინდა.
ეს, მხატვრის ტილომ მოგგვარა სევდა
და სასაფლაოს ფერი დაგედო,
ყოფნა-არყოფნა ყოველთვის სდევდა
კაცობრიობას თუ გსურს გახედო.
კაენის შემდეგ იღვრება სისხლი,
ცოდვილი დარჩა ადამიანი,
შავი ფერები, უღმესი ნისლი
მაინც მომტანი არის ზიანის.
შენ გაიხსენე ედემის ბალი,
ამგვარ ნაბიჯით გაითბე გული
და სხივმოსილი ჰქმენ შენი სახლი
სადაც სიკეთე დიდი გეგულვის.

ყოველი მიდის და რჩება ხსოვნა
სიკეთე მარად კი ტოვებს ფესვებს
თუ წვიმდა შარშან, თუ ძლიერ თოვდა
დღეს შენ სიხარულს ხომ დაესესხე.
ასე იარე ყოველდღე კარგო
რომ სიყვარულის სიმღერა ქარგო,
რომ მზეს მოქონდეს შენთვის სამოსი
ყველას უხმობდე, ჩემთან წამოდით
და სიყვარულის ტალღით მავალი
შენ მიმდევარი გყავდეს მრავალი
და მზე გამკობდეს შინა თუ გარეთ
და სიხარული ღებავდეს კარებს
შენსას და გერქვას მშვიდობის დედა,
გაუადვილო სუყველას ხედვა.
ხელს ჩამოგართმევ მარად და მარად
ჩვენს რწმენას ღმერთი კვლავ დაიფარავს.

ნაბიჯი შენი არ გახუნდება

ო, წამოსწიე მხრები დაღლილი
არ შეგაშინოს დროის ხუნდებმა,
ვგრძნობ შორეული ისმის ძახილი
ნაბიჯი შენი არ გახუნდება.
მაინც სიცოცხლე მძიმეც, დამლღელიც
და ქარიშხალში ფერდღალენილიც,
კარგია მაინც და ნუ აღელდი
რას იზამ დროა ზოგჯერ მხეცივიით.
ადამიანო ჭიდილი განრთობს
შეჯიბრებებში ჰპოვებ მშვიდობას,
ნუ შეშინდები, დიდხანს მსურს გასძლო
შენ ხომ ყოველთვის მზისკენ გინდოდა.

შენი სიმშვიდე და მღელვარება
დროს მოაქვს ყოველს, მკაცრსა თუ კეთილს,
ფარ-ხმალიც ხშირად აელვარდება
რასაც სხვადასხვა გულისხმა ერთვის.
ერთნი გარბიან, მეორე ხარობს,
სადღაც ამღვრევით ნუთნი სტირიან
და ასე ბრუნავს მთელი სამყარო
სადღაც ლხინი თუ გასაჭირია.
ო, წამოსწიე მხრები დაღლილი
არ შეგაშინოს დროის ხუნდებმა,
ვგრძნობ შორეული ისმის ძახილი
ნაბიჯი შენი, არ გახუნდება.

ნეტავ სუყველა ჩვენ ვიყოთ კარგად

ვარსკვლავთა ცეცხლით ვხატავ მე სურათს
ზოგჯერ მშვენიერს და დაისრულსაც,
რადგან იცვლება დროში მანძილი
და უფრო ხშირად ვრჩები დაღლილი,
ლამენათევი, მჭერმეტყველ ფიქრით
ეს დრო როგორც მსურს, ისე არ მიქრის.
ქართველებით შემოპარულით
ჟამი ტკივილით არს დაფარული.
ნიღბთ მიმოცვლაც დამღლევი არის.
ნიავე გოცნის თუ შლეგი ქარი.
გაიღიმეო გეტყვიან იმ წამს
როს ეკალი გწავს, არავინ გიცავს
შენ მსახიობობ, ანგელოზური
ტალახნასროლი, ჩრდილში მოსული
უნდა თქვა, ახლა ვარ ბედნიერი
თუნდაც დაგედოს იმ წამს მკვდრის ფერი.

სადამდე ასე? სამსალას მასმევთ?
თუ რაც არ მინდა ყველაფერს მასმენთ.
ოხ, ოხ ეს ფიქრები მბოჭავენ ძლიერ
მაშინ ცრემლი სდის ირგვლივ მშვენიერს.
რადგან ჩემ მხარეს არის ყოველი
მეც სიკეთის და სითბოს მპოვნელი
მივდივარ ახლა უხიაგ გზაზე,
ნულარ შემასმენთ ქარდაკრულთ აზრებს.
ისევ სიცივე, მე კი ობოლი.
ვფიქრობ ამ დროში რისთვის მოვრბოდი
თუ მე სეკეთე აღარ გამათბობს,
თუ ძველებურად ისევ დამათოვს.
მეუბნებიან ხედვაა ახლის
და განბრწყინდება კვლავ ჩვენი სახლი
და მეც შევჩერდი ლოდინის კართან
ნეტავ სუყველა ჩვენ ვიყოთ კარგად...

დროში მინდა შევცურდე, სულს ხალისი მივცე

მიფრინავენ მერცხლები,
ნეტავ საით, საით,
მე დროში ვივერცხლები
აისსა თუ დაისს.
მომღიმარი შევეყურებ
ამ დიდებულ სივრცეს,
დროში მინდა შევცურდე
რწმენას შუქი მივცე,
იდილიას უნრფელესს
რომანტიკას სულის,

ღმერთო ყველას უშველე
გზა გაუხსენ სურვილს
რომელიც მწამს ბოლომდე
ულალატოდ დადის,
დრო არასდროს ბოლავდეს
არ იცოდეს დარდი.
მომღიმარი შევეყურებ
ამ დიდებულ სივრცეს.
დროში მინდა შევცურდე
სულს ხალისით მივცე.

გახსოვს ცისფერი დარბაზი, ვალსი

გახსოვს ცისფერი დარბაზი, ვალსი
ტანგო, ფოქსტროტი და გადარევა,
შამპანიურით ავსილი თასი
ჯადოსნურ ნუთში დროს გატარება,
მუსიკის ცეცხლით დამთვრალი რიტმი
და ბრწყინვალეების მაღალი სახე,
წარმოსახვაში ის ახლაც იცდის
ახლაგაზრდობა როს თვალებს ახელს.
და მოდის ისევ ჯადოსნურ ფერთა
და მაღალ კართა გამლები მაცნე,
ჩვენი გულები რომ შეაერთა
ახლა დედოფლის სამოსელს აცმევს.
ისევ ცისფერი დარბაზი, ვასლი,
ტანგო, ფოქსტროტი და გადარევა.

შამპანიურით ავსილი თასი
და ჯადოსნური დროს გატარება.
გიყვრდა მეტად, ბრწყინავდი მაშინ.
თითქოს მიქროდი შენ ოქროს რაშით,
ვერც გენეოდნენ რაინდნი მძლავრნი,
და გულის სწორი შენ ბოლოს სცანი.
და სიყვარულმა აგიგო კოშკი
მზიანი იყავ შენ ყველა დროში,
ხატება იყავ მხატვრის მწვერვალის
ჯადოსნურ სითბოს თითქოს ძერწავდი
და ახლა მინდა მოგიძღვნა ლექსი
და ჩავაქსოვო დიდი ალერსი,
სულის ყვავილი ხარ ახლაც, მარად,
დიდხანს იარე ჩვენს გასახარად.

29/ IV– 2015 წ.

გვანცა ხარაიშვილი

* * *

თქვენ ამბობთ,
რომ სიყვარულის სწავლა შეუძლებელია. .

...

სირბილის დაწყებამდე უნდა შეჩერდე,
ყური მიუგდო სხეულის სიჩუმეს
და მერე გაიქცე.
მოგზაურობის დაწყებამდე
უნდა ააშენო სახლი,
წასვლამდე უნდა დარჩე.

როცა თენდება,
როცა ღრუბლებს ძარღვებს აცლიან
მარშრუტს აცდენილი თვითმფრინავები,
როცა დღე დაბადებისთანავე
სიკვდილისთვის იწყებს მზადებას –
უკვე მერამდენედ მიყვარდება არ ვიცი.

მიყვარდება მუშა იმის გამო,
რომ ძირგაცვეთილი „ჯეკსონები“ აცვია,
მიყვარდება გარემოვაჭრე იმის გამო,
რომ მსხალს სხვებზე იაფად ყიდის,
მიყვარდება ჩემი ქუჩის კუთხის მათხოვარი
იმიტომ,
რომ აღარსად ჩანს და იმედი მაქვს მოკვდა,
აორთქლდა,
ან ჯეკპოტი მოიგო –
დაამშვიდა ხალხის სინდისი.
მიყვარდება ქალაქის საცობი,
სადაც ბევრი დრო მაქვს ვიფიქრო

და აღმოვაჩინო კვლავ ვერაფერი
საკუთარი თავის გარდა.

ქალაქებში დაღამებამდე იღევა
ჟანგბადის მარაგი.
ამიტომაც,
სკვერებში მოსეირნე წყვილები
ერთმანეთის ფილტვებით სუნთქავენ.

როდის იყო ბოლოს
ჩემმა თვალებმა რომ გადმოასხა
შენი ხელების ფიალაში
მოტკბო ღვინო?
ვერ ვიხსენებ. .

შიშები კუბიკებივით სწრაფად
და პირამიდებზე უფრო გამძლენი იგებიან.
გადამადე შენი შიშები
გადამისხი შენი ტკივილები,
სანამ დროა.
სანამ დროა.
სანამ დროა.
სანამ სიყვარულს ვისწავლი.

ქარი ანგრევს მარტოობის კედლებს
ამ ღამით.
გადავამრავლე ჩემი სახლის გასაღებები
რომ შემომეშვი.
რომ მომეთმინა კოშმარების
ჩუმი კვილი

შენი სახიდან,
მყარად მიმება უსახელო სურვილების
მთელი კასკადი
მაგ თეთრ მკლავებთან.

სახლებში ყველაფერი სწრაფად ირევა.
სანამ იპოვნი კარადაში მიმალულ კაშნეს,
შესაძლოა,
ყველაფერი თავდაყირა დადგეს.
თუ გასაღებს არასწორად მოარგებ კლიტეს,
კარის გატეხვა მოგიწევს.
არევა მოგიწევს
სახლის,
ნივთების,
ამბების.

მერე,
როცა ეს არეულობა
სიცოცხლესავით ბუნებრივი მომეჩვენება,
შენ მეტყვი რომ
არა!
და ყინულივით სახის ნაკვთები
აბზაცის დანყებამდე დასვამენ წერტილს.
დასასრულია.

ვათენებ,
ღამეებს არა,
მოგონებებს,
რომლებსაც ჩემთან ყველა ძაფი დაუწყდათ.
დავდივარ ყველგან სადაც არ/ვერ ვიყავით.
გიკითხავ ლექსებს პოეზიის იმ სადამოზე,
სადაც არა ხარ
და როცა სიზმრებში მეცხადები
გიმეორებ,
რომ გავიგე შენი შიში,
გავიგე სადა ხარ.

ხელებს მხვევ მხრებზე.
ისევ გინდა აკოცო ეშმას
და გიმეორებ
რომ გავიგე შენი შიში,
თუმცა არ ვიცი სადა ხარ.

მსვავ ნავში
და გადაცურვას მპირდები ზღვისას.
მე გიმეორებ,
რომ დიდი ხანია
გავცდი ნაპირს,
უკვე შორსა ვარ.

პირველყოფილ ემოციებს
სულიდან მაცლის ის სიცივე,
მე რომ დამბადა.
დეკემბრის თვეში იფურჩქნება
მინდვრის გვირილა.
რასაც ვეძებდი თავთან მედო
დიდი ხანია,
გულთან მედო
დიდი ხანია.

ახლა,
როდესაც ხელებს იბან სისხლიანს,
პარაკლისს უხდი სიყვარულის
მომხრჩვალ ემბრიონს,
უთავბოლოდ ებმები გარდაცვლილი
გრძნობების ქსელში,
ილუზიების სამყაროდან გამოაბიჯე –
უკვე დროა,
უკვე დროა,
უკვე დროა,
სიყვარული ვისწავლე.

ბეჟან ხარაიშვილი

* * *

ყურძენს მიჩვეულმა ბავშვმა
ერთხელ შემთხვევით შეჭამა ძახველი,
და მტრისას იყოს, სისხლი მოენამლა;
ნუკრები უკოცნიდნენ თვალებს გახელილს...
დედის აჩრდილივით აფრთხოდა ნყურვილს

და
ტუჩებზე მიედო რძისფერი სახელო,
ღმერთმა დაგწყევლოს...
ღმერთმა დაგწყევლოს!
გათათრებული ქართველის სისხლზე
ხომ არ ამოდიხარ ძახველო?!

რომელი ჯობნის

გამოზაფხულზე, მოგიხმობს როცა,
სხვა მაისობის თეთრი ლანდები,
ლელვივით მნიფე ნაკვთების რხევით
დიდი სარკის წინ შეტრიალდები.
გარეთ კი სიო ალუბლის რტოზე
ღამეულ ცვლათა ცვლილებებს არკვევს,
– რა ლამაზი ვარ – ფიქრობ სარკის წინ,
– რა ლამაზი ხარ! – გიღიმის სარკე.
ოთახში უხმოდ შემოდის ლანდი
და წარმოდგენით ცოცხლდება წამსვე,
რომელი ჯობნის? – გაიფიქრებ და –
შენი მნიფობა იწყება ასე.

ფიქრი კი შორეთს მიჰყვება ისე,
როგორც მწევარი წვიმიან ნაკვლევს,
– რა თვალები მაქვს? – იფიქრებ ისევ,
– რა თვალები აქვს? – იფიქრებს სარკეც!
ველარ შენიშნავ რა ხდება გარეთ,
სიზმრისეული სიამე გავსებს,
გადაირეკავს გული სადარდელს
როგორც მთის ჩქერი ნაპრალთა ხავსებს.
ოთახში უხმოდ შემოდის იგი
და ორეულთან მესამე ჩნდება,
– როგორ მიხდები! – დახედავ კაბას,
– შენ კი გამიქრი! – გპასუხობს დედა!

* * *

მომიახლოვდი, როგორც არასდროს,
მომიახლოვდი!
– ვყიდი ვარძიას,
– ვყიდი ხერთვისს,
– ვყიდი არხოტს და
– ვყიდი ხოშარას...
მე აღარ მინდა თქვენი ლიბანი,
ისრაელი და მთელი კამბოჯა,
მე საკუთარი დარდი გამბოჭავს,

მე საკუთარი ბოღმა მომშხამავს,
შენ კი ჯიბეზე ხელებს იფარებ,
მე ამიტირდა მუხრანი...ანა...
მე რომ გავყიდო, იყიდი განა?
მე რომ გავგიჟდე მომკლავდი განა?
მე თვალებდათხრილ დიდ ფრესკებს გიცვლი,
მხარჩამოკვეთილ ამ ხერთვისს გიცვლი
იმ პირველადქმნილ საოცრებაზე.

ისევ გინატრე ყვავილობისას,
თოვს, ამ გაზაფხულს სად დავემალო...
კოცნა? არასდროს არ მითხოვია,
მე მინდა მხოლოდ თვალი შეგავლო!
და შორეული მგზავრით დაღლილ
მზერაში ჩანდეს შენი თვალები –
მერე დავამსხვრევ ნილაბს შიგნიდან
და ჩემშიც ველარ დამემალეები...
ჩემი გულივით გელის და ღელავს,
ახლა კი თოვსდა... აღუბლის ტოტი
იელვებს ცაზე, როგორც ფურცლებზე,
ხელგაკვრით დანერს შენს სახელს ელვა.
მე იანვარში დავბადებულვარ
და გაზაფხულზე მოვკვდები, ლელავ!

სიზმარი

ბალი ვნახე და სიზმარი ერთად
ყვავილთა უცხოდ ნაფერი მოლით,
ბოლოკს ვარდების სურნელი ჰქონდა,
ვარდი ძალათი ისხამდა ბოლოკს!
მზე ანათებდა მაგრამ გზის პირად
მუხა ტოტებში ცრემლად დნებოდა...
“პლანი”, “პლანიო”, სტვენდა ნარცისი
მინდვრის ოსშივარს ეტანებოდა!
– გონს მოდიტ მეტეი! – ვიყვირე ერთხელ,
ვიდრე არ არის ბიჭებო გვიან,
– ჩვენ ქეშები ვართ! შეტყდი მანდედან

ჩაიხავილა ხახაში ხვიამ.
– არაყს მოველით;
ცის ნამს ვილა სვამს,
გოიმებად და შტერებად გთვლიან,
– მეც მოდას მივდექ! მოდი, მაკოცე –
გამომწრიპინა ბუჩქიდან იამ!
ღმერთმა დასწყევლოს გადაგვარება,
არა და ბალო, როგორ მიყვარდი.
შევეხე ვარდს და...
ბოლო კი დარჩა –
...ეს შენ იყავი...

ეს ცხოვრება

თუ რამ სადმე მეტი შევსვი,
გადმომდინდა ცხვირში ძმარად,
ეს ცხოვრება ბაგირია
ხან დავძლიე, ხან დამძალა.
ოქროს ჩიტი მოფრენილი
ბევრჯერ თვალწინ ამაცალა,
ფეხი წაკვარ, წავიჩოქე,
სულის მოთქმა არ მაცალა,
ხან ალერსით მანებვირა,

ხან დამაგდო ბაღში ცალად,
ეს ცხოვრება ბაგირია –
ხან დავძლიე, ხან დამძალა,
ხან ცხელ-ცხელი პური მომცა,
ხან მაჭმევდა ცივ მჭადს მცირედს,
ეჰ, ცხოვრებავ, ვერ გადაგძლიევ...
შენ ორს ებრძვი –
მე და იმედს.

სხვაობა

მაგნიტოფონი მივინყებულ სიმღერას ინერს, –
გულის ძარღვები მამულის სუნთქვას,
მაგნიტოფონი ჩანანერის გადაშლას იწყებს, –
გულში ჩანაბეჭდს ვინ ამოთუთქავს?!
მაგნიტოფონი უცხო მინის მსმენელსაც იწვევს
...მამულის ბედზე ვის უნდა უთხრას?!

გულნაზ სარაიშვილი

წვიმა

წვიმავ,გადამწვარი ბალახის მაცოცხლებლო,მანამ გეფერები, სანამ დედამინის გულს არ შეენივებები. როგორ შეგიყვარო სხვისი ნაფერები, შენ,ყველა რჯულის ადამიანთა ლეიბი ხდები.

სულაც არ დარდობ ვინ ჩაგნიხლავს, ან სიფრთხილით ვინ გადაახტება შენგან დაგროვილ გუბეებს, ისლა დამრჩენია,ხელი გავშალო შენი წვეთები თითთა მტევნებით შევაგროვო, ჩემი სხეულის სითბოთი გაგიშრო სახის ლოყები და ჩემში დაგტოვო.

ლექსები

ლექსებო, სიმშვიდით გულს შემომლიმილეთ, მოდი, ვაზს ვაუწყოთ ნაფიქრი სიფრთხილით. აკეკლუცდებიან ია და ღიღილო... გულმკერდმა ჩატვირთა ძარღვების დუღილი. დღეს მინდა შეგეხოთ ბნკარებო ხელებით სათუთად ჩაგათბოთ, სიფრთხილით უბეში... უთქვენოდ დამცვივა თვალიდან ცრემლები... უთქვენოდ ლექსებო, არა მაქვს ნუგეში.

აღაბაფაბს აბ ზჩივი

(ხალხურ მოტივებზე)

ჩემს სუფრაზე მხრებგაშლილი, ქარი არის დიდგულა. წყენა არ მაქვს ჯერ ნაშლილი... გული ამომიგულა. სანოვაგე რაც კი მქონდა, სულ წაიღო წამართვა... გაქონდა და გამოქონდა, არ იკითხა ნებართვა. გავეცალე... რადგან ბედი, მქონდა ისეც ტანჯული, სინდის-ნამუსს შევაბერდი, თუმც დამჭირდა მსაჯული. ითათბირეს მეგობრებმა მლიქვნელებიც ერია, ისარგებლეს სულით ბრმებმა, დამინგრიეს კერია... ქარმა სხვა გზა აირჩია, დადის ბოღმა მოჩრილი... საქმე როცა გავარჩიე, გავხდი უფლის მორჩილი.

ქართ

ხედავ მშვიდად ვარ, არ გეომები, გულის გამლენო, ბოროტო ქარო... თუმცა არასდროს დაგემონები... ვცდილობ, რომ არსად გადაგეყარო. სულის სინმინდით მივალწევ ვიცი, მიზანს... რომელსაც გულში ვინახავ... ისე წრფელი ვარ არ მიყვარს ფიცი, შენ კი სიავით მუდამ წინასწარ. ჩემში შენ ვიცი რომ ვერ შევალწევ, ჩემს სიახლოვეს ნულარ ჩერდები... მაგ სიბოროტეს კალმით ავლწერ და... მე შენ არასდროს არ დაგნებდები.

გიბჩუ

შვილების დედას ცუდი არ კადრო, ხალხში არასდროს არ დაამცირო... მოეფაქიზე სიტყვით არ კანრო, მტერი არასდროს არ გააცინო. იყავი კაცი,თუ კაცი გქვია, და ნუ გახდები მაროს სამართი, ნურც დაუჯერებ საყვარელ იას, ასავლელი გაქვს დიდი აღმართი... წინ შემოგხვდება შენი მესია, ნაზამთრ ხესავით რჩები შიშველი, ქარაფშუტები ტალახს გესვრიან შვილების დედა? მაინც გიშველის...

ღაჯალ ფიქრთა ლამაზ სვივანში

ბნელეთს უფლის რწმენა გაანათებს,
ყინულს გულის სითბო გამოაღობს...
ღმერთო, მადლის თესვა დამანათლე,
მზეთა ფანჯარა მსურს გამოვალო.
ჩემი, იმედების ბილიკებზე,
გულო, ჩუმი დარდით ნატყვიარობ...
ჰოდა, რწმენით უნდა გამოვკვებო,
ნისლში უიმედოთ არ ვიაროთ...
ღაჯალ ფიქრთა ლამაზ სვივანში,
ფიქრი ჩემი სულის ნაწილია...

ია ამოსულა იანვარში,
მთაში თეთრი თოვლის ქორნილია.
მთვარეს ირგვლივ კრება გაუმართავს,
ლექსებს ღალანობენ ვარსკვლავები...
თასი ცის მნათობმა გამომართვა,
მგონი რუსთაველის დავალებით.
ცაო, იმედების მარგალიტო,
ლექსთა ღმერთი შენით დავინახე,
შენ მე არასოდეს არ მღალატობ,
შენ მე რუსთაველი დამანახე.

სიბრძნის მდინარე

(აკაკი წერეთელს)

საუკუნეებს სულს უბერავენ,
შენი ლექსები სიბრძნის მდინარე...
გაზაფხულს სამოსს შეუკერავენ,
გააღვიძებენ, ზაფხულს მძინარეს...
და ვაფრთხიანებთ მტრედების ხუნდებს,
თუმცა სიმები დაფანტულია...
შენ ბრძნულ ნაზრებს რა გაახუნებს
„სულთშესაფარის“ საფლობელოა.

სიმშვიდის ბაღი

ნულარ ჩამაცმევთ სევდის სამოსელს,
ალარა ძალმიძს ცრემლის ატანა...
ეს ბედისწერა ჩემს სულს ჩამოსერს,
ნეტავ ცის იქით გადამატარა.
იქ მეგულება სიმშვიდის ბაღი,
ჩემში ნვიმები გადაიკარებს...
გულს დავასვენებ ნასეტყვეს და დაღლილს,
ზენრად ცის საბანს გადავიფარებ.

შენ

შენ ქართან ყოფნა გიხდება ისე,
როგორც ბაძაძენარს ყოჩივარდები...
ქარიშხალს ნასუსხს კვალდაკვალ მისდევ,
გაფრთხილდი... კლდიდან გადავარდები.

ნეთუ

ნეთუ არ ვარ ყურადღების ღირსი,
წყვდიადში ვარ, მზეო რად ვერ მამჩნევ...
ლამაზ სხივებს სულ სხვა მხარეს ისვრი,
უკუნეთში მარტოდ როგორ დავრჩე.

ცაში

ჩემი რჩეული ცაში მეგულება,
ჯვარს იქ დავინერ და ვიქნები ბედნიერი...
ჰო! ამოვხსენი ფიქრთა დებულება,
დრო ახლოვდება, მრავალჟამიერის.

ჭინჭარი

ო, ჭინჭარო, რა ძალიან მსუსხავ,
დაჭრილ ჩემს გულს, შენი ფოთლით მიხვევ...
ჩემი კანი არის ნაზი, სულსხვა,
რომ არ გითხრა, ამას უნდა მიხვედე...

ცის აივანი

როცა მზე თავის სხივებით ღრუბლებს
ცის აივანზე გადაფერთხავს...
ქარი ნისლებს ალოკავს და გული დაიწყებს
გაზაფხულივით ფეთქვას.

გული

გული ბედისწერისგან ნატანჯ-ნაისრია,
სიხარულის წუთებს ვმარცვლი...
ჩემი დაბადების დღე ხუთი მაისია,
ქარი არაფერს მაცლის.

შეჩვეულ ვარდთან

შეჩვეულ ვარდთან რატომ თრთი გულო,
რად გეშინია შეხება ეკლის...
ვარდი არ არის თვითონ უგულო,
გაბუტულ ბულბულს ისევე ელის.
იქნებ აყვავდეს ლურჯი იები,
გაზაფხულებას უნდა მოვესწროთ,
უიმედობას ნუ ვენირებით,
ვარდის ქორწილში უნდა დავესწროთ.

ქათ

ჰმ! შენ არ იცი ვის შეერკინო,
ვის დაადინო ცრემლი თვალიდან...
ო, გულო ჩემო არ გაეტირო
ჩვენ ამოვედით დარდის ვალიდან,
მერცხლის ჭიკჭიკი შორიდან ისმის,
მზე ზენიტზეა,ახურავს ჩადრი...
ალარ მანუხებს ხმაური წვიმის,
რადგან მფარველობს ღვთაება არდი.

ფიქრის გუდა

ზოგჯერ ფიქრი ზღვის და ზეცის ტოლია,
დაქრის ყველგან, არ სჭირდება მაშველი...
ღრუბლები კი სიგარეტის ბოლია,
გავიჭვარტლე, აღარა მაქვს საშველი.
რეალობით? მზე ძალიან შორია,
სევდაშია ჩემი გულის სამყარო...
არ დავინყებ უკვე არსად ბორიალს,
ფიქრის გუდა აქვე უნდა დავყარო.

თაკაბუბა

თაკარებაა... ჩემთვის წვიმს და ქარიშხალია,
ირგვლივმყოფები მარათი, გულს იგრილებენ,
ო, ეს წარსულის მოგონება ანჩხლი ქარია...
ფიქრის ღრუბლები ქვა და ღორღში დამატარებენ.
ჰოდა, სჯობია ეს დარდები დავიმორჩილო,
თავშესაფარი ავაშენო მზეთა სადარი.
ჩემი ტკივილი, რაც მანუხებს, გულს არ შევჩვილო...
რადგან წლები მაქვს დიდი ავდრით ნაავადარი...

უსასრულობაში

უსასრულობაში საუკუნეებს მზის სხივებით ართავენ...
გარდაცვლილი პოეტები ვარსკვლავებია,
შოთას პოეზიის ღმერთად ნათლავენ,
ცისარტყელები მგოსანის მხარმკლავებია.

მაია მახარაშვილი

სად წახველ, ლექსა?!

(აკადემიის წევრებს)

ფუნჯს და საჭრეთელს, კალამს და მნათობს,
მხატვარს და პოეტს, სივრცეს და სიტყვას
მირქმა–ლიმილით ქალღმერთი ათბობს
და ძალისხმევას არ ლამობს რითმა...

მოვედი თქვენთან – ლექსი მწყურია,
ალალი, როგორც წინაპართ მზერა,
მე სალექსეთის ურჩი მდგმური ვარ,
თვალს ვერ ვუსწორებ პარნასის მწვერვალს!

მსურს შეგაგებოთ ლექსი მჩქეფარე,
ნაპერწკლის დარად, ციმციმ–მზისფერი,
ლომგულ ზვირთივით მხნედ და მღელვარედ
შეგეხმიანოთ ჰანგით ძირძველით...

მაგრამ სად წახველ, ლექსო, მფრინავო?
ნატერფალს შენსას დავეძებ ცაზე!
მითხრეს: „ლაჟვარდში ქრის და ხმიანობს“, –
პეშვს ვუშვერ მზეს და სტროფებით ვავსებ.

ზოგჯერ თვალთაგან გმაღავს ცისკარი,
ხან ცისარტყელა დაგიგებს მახეს,
ზოგჯერ ლანდი ხარ, – ჩემი სიზმარი,
ხან ისრიმი ხარ, კუშტი და მკვახე!

შენ ფუტკარი ხარ, ნექტარ ნაგემი, –
მგოსანთ სინდისი, სისხლმომდინარე!
ზოგჯერ ეგ სული გტკივა ნაგემი,
გული ხან მხნე გაქვს, ხანაც მგმინვარე...

თუ გამიბრაზდი, დამემალე –
მთების კალთებზე გეძებო უნდა,
თუ დაგენისლა სევდით თვალეზი,
არად ჩააგდებ ჩემს ცდას და ზრუნვას!

ნეტავ სად დაჰქრის, სიტყვათ ფანტელი,
ლექსი ხალასი – მუზათა გზნება?!
ალბათ ცის თაღის უხმობს ნათელი
და ელვარება ვარსკვლავთ და მზეთა!

10.12.2015.

სერგი ლომაძე

ჩვენი არაფრობა

პოეტის სახე – გაბნეული წვიმის ფერებში,
შენი სახე კი – დაღალული, ობოლი ია;
და სიფერადე – ნაქცეული იმ სიბნელეში,
რომელსაც ჩვენი მტვრად ქცეული სამშობლო ჰქვია.
ქუჩაა, და მე – მონატრული ვარდისფერ ედემს,
გისხენებ ასე ხმაგაბზარულს, ცრემლების მმაღავს;
თმები – ფერადი სიზმარები ოცნების შემდეგ,
თვალეები – მათი სიტყვით შობა არ ძალუძს კალამს...
ქალაქი-გლოვა, და გლოვაში – მისტიკა წვიმის,
უცნობ ლანდებში მეც ლანდივით ხეტიალს ვინყებ,
ზევით ზეცაა, იქ სამყაროს გუგუნი ისმის,
იქ ვარსკვლავების სითეთრეა – სულების სივრცე.
აქ რარიგ ტყვე ვარ! რა შორსაა ახლა ის მხარე,
ფერადი წვიმით რომ მიგზავნის, მხოლოდ, ბარათებს!
ჩემში რომ ცოცხლობ, ვით სიგიჟე, ისლა მახარებს,
და იაქეზე რომ აგორებს ბედი კამათელს,
უკვე ვიცინი; მერე მოდის ლურჯი სიზმარი:
შენ თრთი, ვით ბავშვი, ცრემლებისგან პეშვებს აივსებ,
და სიყვარულად გადიქცევა გრაალის წყალი,
და შენი სითბო მე გამიყვანს გრძნობის ნაპირზე...
ქალი, რომელიც დამიხატა მოლურჯო წვიმამ,
ქალაქის ყველა ფანჯარაზე და ყველა ჯვარზე,
ქალი, რომელიც სიყვარულზე მეტადაც მიყვარს,
ქალი, რომელიც ღვთისმშობელის არყოფნას ავსებს,
ცხოვრობს როგორაც არაფერი, და ისე კვდება,
მხოლოდ ეს ლექსი თუ ახსენებს სიკვდილის შემდეგ,
და ისიც მაშინ, თუ გასცდება ჩემი დიდება
ერთ დაობებულ და პატარა ოთახის კედლებს...
ქალაქი-გლოვა, და გლოვაში მისტიკა წვიმის,
უცნობ ლანდებში მეც ლანდივით ხეტიალს ვინყებ,
ზევით ზეცაა, იქ სამყაროს გუგუნი ისმის,
მხოლოდ იქ არის უნამდვილეს პოეტთა სივრცე!..

აბულ-მესხი
დავით აბულაძე

წუთისოფლის სამღურავი

გულო რატომ დაღონდი? რატომ დაგიჩვილია?
ტიალ წუთისოფელში ჩვენ სულ ასე გვივლია,
რითღა უნდა მეტკინოს გული დაგლეჯილია?..
ბევრი მწარე მინახავს, ბევრიც გამომივლია.
მხოლოდ უფლის იმედით, მისი მადლით მივლია!
ხშირად კიდევ დავეცი, მინა მუხლით მითლია.
თუმცა ღმერთის წყალობით წამოდგომაც მიცდია.
რადგან დავით მასწავლა: -„ყველა ცოდვის შვილია,
სათნოაო უფლისთვის გული შემუსვრილია!“

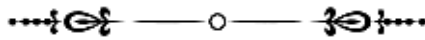
საქართველო

სანამ ვცოცხლობთ გავიტანოთ უნდა ლელო,
სანამა ვართ მოვიაროთ მთა-გორები.
არ შეშინდე, არ დანებდე საქართველო,
მტრის ჯინაზე ერთხელ კიდევ წამოდექი!
ქართულ სიტყვას დავენაფოთ მეგობრებო,
დაფარული სიბრძნე არის ნაგროვები.
არასოდეს დაგვაფინყდეს ბრძნული კითხვა,
– სამშობლოსთვის ოდესმე თუ გამოვდექი?!
რას გვასწავლის საქართველოს ისტორია,
ვინ ვიყავით ქართველები, როგორები?
თუ გვინდა რომ მაგალითი თვალწინ გვედოს,
გავიხსენოთ წინაპართა გმირობები.
ვერ ახშობდა მათ გმირულ სულს მტერთა რისხვა.
ვერც წამება და დუხჭირი პირობები.
ერისათვის, ღმერთისათვის, ქვეყნისათვის, -
სისხლით მორწყეს საქართველოს ველ-მინდვრები.
ლაჟვარდი ცა რომ დაგვნათის, ესეც კმარა.
ამ ცაშია მათი სულთა სამყოფელი!
ოდესმე ხომ შევიყრებით ყველა ერთად
ნუ იქნება ცოდვა ჩვენი გამყოფელი!..

მიზანი

ის აღარა ვარ, რაც ვიყავ,
ცაც კი არარის ერთფერა.
ვაჟამ, ილიამ, აკაკიმ
ბევრი შეცვალეს ჩემფერა.
რასაც რომ გუშინ ვნატრობდი,
დღეს ის არ მიღირს ჩალადა,
სულ სხვაა ჩემი მიზანი,
მასზედ ვიდგები მყარადა!
რა ვუყოთ, მსხვერპლს თუ მოითხოვს,
განა ეს დასაწუნია?!
ავისგან კარგი გარჩევით
ასე ვის დაუწუნია?
თვით ქრისტე ღმერთმა გვასწავლა
მსხვერპლად შეწირვა თავისა,
მაშ, ჩვენ რად უნდა დავბრკოლდეთ,
რად გვეშინოდეს ამისა?!-
სულაც არ უნდა დავბრკოლდეთ,
არც გვეშინოდეს ამისა,-
ვინც თავს გასწირავს მოძმისთვის,
ის მოყვარეა თავისა!
დეკემბერი 2005წ.

თარგმანები

პოემა

მარ ბაჯიევი

მანასი

პოემის დასაწყისი იხილეთ
ანთოლოგიის მე-3 ტომში

მაყვალა გონაშვილი

...

გაირბინეს შრომაში
ნლებმა, როგორც ნამებმა,
გაზაფხული შეცვალა
ზაფხულმა – მზის თვალებამ.
შემოდგომაც გავიდა,
გაილია ზამთარიც,
მთებში ქარი ღმუოდა,
ვით მშიერი აფთარი.
ხმა გავარდა ჩიირდი,
რომ ფეხმძიმედ არისო,
ჟაკიბ-ბაის იურტა
მოლოდინით აივსო.

...

მზესაც ახლავს ჩრდილები და
ზოგჯერ ლოცვას მოსდევს წყევლა,
ბაიბიჩის სიხარული
ტკივილებმა გაანელა.
დღე და ღამე ტირის, მოსთქვამს,
ალარა აქვს მოსვენება,
ცრემლი ერთვის ნაკადულებს,
მისი ოხვრა ზეცას წვდება,
არ აკარებს პირს არაფერს
არაფერი აღარ უნდა,
გუნებაობს, ჭირვეულობს
ხასიათი გაუცუდება.
„მიშველე და მიაქიმე,
ჟაკიპ, ჩემო თვალის ჩინო,
ვაჟკაცი და უშიშარი,
თუ გსურს ვაჟი გაგიჩინო,
თუნდაც ცხრა მთა გადალახე,
თუნდაც უღრან ტყეში წადი,
ვეფხვის გული მომიტანე,

დავიამო ხვაშიადი.

თუ არა და, ხედავ კარგად,
გულს რომ მიღრღნის დარდის ჭია“.
ერთ დღეს ჟაკიპს უთხრა მწყემსმა
მერგენჩს ვეფხვი დაუჭრია.
გაიხარა ბაიბიჩმა,
აჰა, ბადალ, ოქროს ზოდი,
ვეფხვის გული მომიტანე,
გევედრები მალე მოდი.
და მოხარშეს წყაროს წყალში
გულმამაცი ვეფხვის გული,
და დამშვიდდა ჩიირიდი
უჭმელობით გათანგული.

...

დღე-დღეს მიჰყვა, გაირბინა
ცხრა თვემ, როგორც ერთმა ნამმა
და ფეხმძიმე ბაიბიჩი
ტკივილებმა გაანამა.
კივილით და ვაი-ვიშით
გააყრუა არე-მარე,
მგონი ვკვდები, კინდივ-ენე,
მომხედე და მომეხმარე.
გადავყვები, ვხედავ, მუცელს,
ვერ მიშველის ახლა ღმერთიც,
ძუნწ ჟაკიპს კი რჩება მხოლოდ
ახალგაზრდა ბაკდოლეთი.
მდიდარია ჟაკიბ-ბაი,
მე კი ვნახე რა ხეირი,
მე აქ ტკივილს შევეჭამე,
თავად დადის არხეინი.
იქნებ გულში კიდევ ხარობს,
მე კი მერგო ტანჯვა წილად,
მოიყვანეთ შავრა ცხენი,

კოკ-თენგირის შესანიშნავად.

...

ლოცულობდა ჟაკიპ-ბაი,
 ალაპყრობდა ხელებს ზეცად,
 გულს გაჰქონდა ბაგა-ბუგი
 წამი საუკუნოდ ექცა.
 დაუძახა მეზობლის ცოლს
 ბერდიკ, ჩემს ქალს მიხედეო,
 მოლოდინმა ლამის მომკლას
 მთაში უნდა წავიდეო.
 აღარ მერჩის უკვე მუხლი,
 მიკანკალებს ხელეზიო,
 არ მსურს, ვინმემ დაინახოს
 ბერიკაცის ცრემლებიო.
 თუკი ქალი მეყოლება,
 მთაში არვინ მომაკითხოს
 ბებიაქალს ასე უთხარ,
 სუიუნჩის¹ ნუ მოითხოვს.
 ღმერთი თუკი ვაჟს მიბოძებს,
 არ დავეძებ წლობით ნაშრომს,
 მახარობელს მე ორმოცი
 რაში უნდა ვუფეშქაშო.

...

მთვარის ბილიკს ცხენოსანი
 მისდევს, როგორც მთვარეული,
 თითქოს იყოს ხელი ვინმე,
 ვინმე ჟამ-კარარეული.
 როცა ცაზე მიიღია
 მთვარე, ზეცის ავგაროზი,
 მთის ფერდობზე დაინახა
 ბაიმ თავის ჟორგობოზი.
 აი, ცხენი სანაქებო,
 უთვალავი ჩემი ფარა,
 თქვა ჟაკიპმა და აღმართი
 ნელა, ჩორთით აათავა.
 ეს ცხენებიც და ეს ცხვრებიც
 შვილს ველი და მისთვის მინდა,
 თქვა ჟაკიპმა, ამ დროს შავრა
 ბალახებში აჭიხინდა.
 სავრასაი მაკედაა?
 ყოჩაღ, ჩემი ჟორგობოზი,
 მალე შვილი გეყოლებათ,
 მალი კვიცი – აიმაწობი
 რა თქმა უნდა, ჯიშიანი,

რა თქმა უნდა სანაქებო,
 თუ მემკვიდრე გამიჩნდება,
 კვიცს ჩემს ვაჟკაცს ვაჩუქებო.
 ვერსად ნახავთ ქვეყანაზე
 ფაშატს სავრასაის ბადალს.
 მოეფერა კაცი ცხენს და
 ამ დროს კვიციც დაიბადა.

თავის ჯოგთან და ფარასთან
 დაე, დარჩეს ბაი მთაში,
 მივაკითხოთ ბაიბიჩეს
 მშობიარეს იურტაში.
 თვალი არც კი მოუხუჭავს,
 კვენისის, შფოთავს მთელი კვირა,
 ბაიბიჩეს ასე ტანჯვამ
 ყველა ძლიერ გააკვირვა.
 „რით ვერ გაჩნდა ნეტა ბავშვი
 არ ასვენებთ კითხვა ქალებს,
 ზოგი აწვება მუცელზე,
 ზოგი თავთან დასტრიალებს.
 როგორც იქნა, აწრიალდა
 ღვთის წყალი და დაიღვარა,
 მზე დანვა და მთვარე შობა,
 ყველამ გულით გაიხარა.
 იურტაში დღე ნათელობს,
 თუმცა გარეთ წვება ბინდი,
 დასთამაშებს პირზე სხივი,
 აღარ კივის ჩიირიდი.
 ვაჟია თუ ქალიშვილი,
 დამანახეთ, ვინ არიო,
 მოდი ჩქარა სულაიკა,
 გადაუჭერ ჭიპლარიო.
 მადლსა გწირავ კოკე-თენგირ!
 ჩიირდიმ შვილს გადახედა
 ათ ქალს ძლივს ეჭირა ბალღი
 ხუთი – თეთრ ზენარში ხვევდა.
 და ქალები აჩურჩულდნენ,
 ბალღია თუ დევიანო,
 ბაკდოლეთმა ძვრაც ვერ უყო,
 ათმა ვტაცეთ ხელიანო.
 ბალღია თუ ბოკვერია,
 ეს რა ხმა აქვს საზარიო,
 ისე ძლიერ დაიყვირა,
 მთებმა იწყეს ზანზარიო.
 დაენაფა დედის ძუძუს,
 თვალშიც გაუნაბიანო,

¹სუიუნჩი – მახარობლის ჯილდო.

ბალლი არის თუ ვაჟკაცი,
 ეს რა ჩიტი აბიაო.
 ვერაფერი შეგვიტყვია,
 ბალლია თუ აფთრის ძეო,
 ძუძუს სისხლი დაადინა,
 როცა შესვა დედის რძეო.
 „დედა ვარ და თანაც, ვაჟის,
 გულით გავიხარე, დებო“ –
 თქვა ჩიირდომ და გოლიათს
 პირში გამოავლო ერბო.

მოხუცი თუ ახალგაზრდა
 ყველა ეძებს ჟაკიბ-ბაის,
 მათ ფეშქაშად უნდათ ცხენი,
 შეაჯერეს მთა და ბარი,
 სულაიკაც მიდის სახლში: –
 „შენს ხელთაა, კაცო, ბედი!
 არაფერი გაგიგია?
 აკბალტ, ნუთუ გამოშტერდი.
 ნადი ძმასთან მახარობლად,
 განა გვანყენს კარგი ძღვენი,
 ყველა ეძებს მოხუც ჟაკიბს,
 ადექ, კაცო, გაინძერი!“
 „კარგი ერთი, სულაიკა,
 გემინოდეს ღმერთის რისხვის,
 სად ვეძებო ძუნნი ჟაკიბ,
 სად ნავიდე, ანდა რისთვის?
 ნეტავ მე რა სარგებელი,
 ბაი სიტყვით გავახარო.
 იქნებ გზაზე დამხვდეს ქურდიც,
 იქნებ ხიფათს შევეყარო.
 მთელი კვირა განყდი წელში
 მთელი კვირა არ გეძინა
 რა გაჩუქა ბაიბიჩმა,
 როცა ვაჟი შეეძინა?“
 „მომცა აი, ეს ჩაპანი²,
 ბურდუკი³ და ხილაბანდი“.
 ჟაკიბ-ბაი ცხენს გიბოძებს,
 ბერიკაცო, ძმასთან ნადი.
 რაღა ექნა სანყალ აკბალტს,
 აღარ ჰქონდა მეტი ჩარა,
 კეკროლოკს შოლტი გადაჰკრა
 და ჯაგლაგი ააჩქარა.
 სწორედ ამ დროს მთის ჩანჩქერთან

ჟაკიბ-ბაი კვიცსა ბანდა,
 მიახარა მას აკბალტმა: –
 „ძმაო, შვილი დაგეზადა.
 ბაიბიჩემ შობა ვაჟი,
 მართლაც ლომის ბოკვერია!“
 მოხუც ჟაკიბს სიხარულის
 ცრემლი თვალზე მოერია.
 აჰა, ძმაო, მახარობელს
 გიფეშქაშო ოქროს ზოდი,
 წყალობისთვის, მაღლი უფალს,
 ამისრულდა, რასაც ვთხოვდი.
 შენთვის არც რა მენანება,
 შენი იყოს ცხენთა რემაც,
 გავაჭენო უნდა რაში
 ლომი მელის იურტაში.
 . . .
 გათენდა და მზემ ზეციდან
 ჩამოუშვა სხივთა ფარდა,
 ბაიბიჩე ვაჟით ხელში
 იურტიდან გამობრძანდა.
 სად იყო და სად არ იყო,
 მხედარს ჰკიდა უცებ თვალი,
 ლხენით სავსე ჟაკიბ-ბაი
 მოჰქრის, როგორც ნიავექარი.
 ძველი დარდი, ძველი სევდა,
 დაავინწყდა ყველაფერი,
 აქვითინდა ჟაკიბ-ბაი
 ამაყი და ბედნიერი.
 დაიჩოქა ცოლის ფერხითით
 როგორც ქალღმერთ მარიამთან,
 უფალს სთხოვა: – ჩემი ვაჟი
 გამიმრავლე ერთი ათად.
 მე თუნდ მოვკვდე, აღარ ვდარდობ,
 თუნდ გავთავდე სულ ერთ წუთში: –
 თქვა მოხუცმა, ვაჟიშვილი
 ჩაიხუტა თბილად გულში.
 . . .
 ვინ თქვა, ჟაკიბ ძუნნია და
 ვინ თქვა, არის ქვანვიაო,
 რა ძეობა გადიხადა,
 ეს რა ხარჯი გასნიაო.
 საგვარეულო ალამი,
 მაღლა ცისკენ ასნიაო.
 მოინვია მან სტუმრები
 ლხინში ყველა აულიდან

²ჩაპანი – ყირგიზული ხალათი

³ ბურდუკი – ტყავის ტომარა.

და კაზანებს⁴, ხორციტ სავსეს,
 ოხშივარი აუფიდა.
 სამოცდაათ იურტასთან
 გაიშალა ხის ლანგრები,
 და ჩამოსხდნენ ყირგიზები
 ჩინელები, ყალმუხები.
 არა მყოფნის მე სიტყვები,
 ის ძეობა როგორ ვაქო,
 ქეიფი და დროსტარება
 იყო მართლაც საარაკო.
 გაილია დღე და ბინდი
 შეეპარა როცა ზეცას,
 როცა მამაც ფალავანებს
 ჯილდოები გადაეცათ,
 როცა მორჩა მარულა და
 როცა ლხინის ჟინი დაცხრა,
 როცა შვიდასი კოცონი
 მიინავლა, ჩაინაცრა.
 ჟაკიპმა იხმო სტუმრები,
 სთხოვა: – ყური დამიგდეთო,
 რა შევარქვა ჩემს ნანატრ ვაჟს,
 გევედრებით, მიჩრჩითო.
 ვინც შეურჩევს ჩემს ძეს სახელს,
 მას ერგება ჩემგან ძღვენი,
 გამოჩნდება ახლა თქვენში
 თუ ვინ არის ბრძენთა-ბრძენი.
 იკამათეს, იმკითხავეს,
 გაიხსენეს ყველაფერი,
 სახელი ვერ შეარჩიეს
 ვაჟკაცისთვის შესაფერი.
 უცებ სტუმრებს გამოეყო
 მანანნალა, ჯოხით ხელში,
 გამხდარი და საცოდავი
 გახვეული ძონდ-მანძებში.
 მე შევარქმევ ვაჟკაცს სახელს,
 მინდა, ყველა გაგახაროთ,
 პირველ ასოდ „მანს“ შევარჩევ
 მუჰამედის სათაყვანოდ.
 როგორც უფლის მოციქული,
 სულით, ხორციტ იყოს წმინდა,
 შემდეგ ასოდ „ენ-ის“ ვიტყვი,
 ვაქებ ნოეს ბიბლიიდან.

ნოესავით იხსნას ერი,
 უკვდავების შესვას თასი,
 იყოს გულით უშიშარი,
 რა შევარქვათ ვაჟს? – მანასი.
 ჯილაგს უნდა გამრავლება,
 გაფრთხილება უნდა სახელს,
 უცებ გაქრა მანანნალა,
 ეძებეს და ვერსად ნახეს.
 და სტუმრებმაც მიაშურეს,
 როცა ქვეყნის ოთხსავე მხარეს,
 ბრძენთა ბრძენმა აკბალტბაიმ
 მოახსენა ძმას მწუხარედ: –
 „არ გეგონოს ეს თვალები
 სიხარულით არის სველი,
 უნდა გითხრა, რას აპირებს
 ესენ-ხანი – სისხლის მსმელი.
 ყირგიზების წინამძღოლი
 დაიბადა, უთქვამს მისანს,
 გმირთა-გმირი გოლიათი
 მტერს შეუნგრევს გულის ფიცარს.
 გაანადგურებს ბეიჟინს,
 გაილაშქრებს ჩინთა მხარეს,
 შეკრიბავს ყირგიზებს ერთად
 და მშობელ ხალხს გაახარებს.
 თუკი ნახეთ სადმე ბავშვი,
 ვისაც ჰქვია მანასიო,
 გინდა იყოს ასი ყმა და
 გინდა კიდევ ათასიო,
 თქვენ, ერთგულო მეომრებო,
 ანდერძივით გავალებთო,
 ამოჟლიტეთ, არ დაინდოთ,
 ყველას მუსრი გაავლეთო.
 ჰოდა, ჟაკიპ, ჩემო ძმაო,
 ვერაგია მტერი რაკი,
 შენს შვილს მანასს ნუ უწოდებ,
 მას შევარქვი აკარაკი⁵.
 ჯერ ყრმაა და არასმცოდნე,
 რა აზრი აქვს ნეტა სახელს?
 გაიზრდება გმირთა-გმირი
 და კვლავ მანასს დაფუძახებთ.

(გაგრძელება იქნება)

⁴კაზანები – ფლავის და ხორცის მოსახარში სპეციალური ქვაბები.

⁵აკარაკი – სულელი (ქიზიყური დიალექტი).

საბავშვო განყოფილება

„მეზღაპრე“ ლალი კახიძე

ჩამძვარი სანთელი

ზღაპარი

ზღაპარი იყო ზღაპარ იყო და არა იყო ერთი ძალიან ლამაზი ქოხი ტყეში. ქოხში ცხორობდა ძალიან სასიამოვნო მოხუცი მარო ბებო. მარო ბებო ქალაქიდან წამოვიდა და ამ ტყეს შეაფარა თავი, სინყნარე უნდოდა,

ეს ქოხი კი მარო ბებოს ელოდა. ზაფხული იყო და ძალიან ცხელოდა ქალაქს. აქ კი ამ ტყეში ისეთი სიგრილე იყო სიცხეს ვერ იგრძნობდი თან სილამაზე ჩიტების ჟღერტული. ჰაერი არაჩვეულებრივი. რასაც ნატრობდა მარო ბებო. მარო ბებო ტყეში კრეფდა სოკოს, სოკოთი არაჩვეულებრივ კერძებს ამზადებდა, ტყის ლობიოსაც მიაგნო. იყო ბებო ერთ ამბავში გატაცებული კულინარიით. მეგობრებიც გაუჩნდნენ. აკითხავდა გაპრანჭული მელია თავის წითელი კუდით. ციყვი ანდრია, ხელცარიელი არასდროს მოდიოდა მარო ბებოსთან. მოჰქონდა ხილი, კენკრა, თხილი. ერთხელ არწივიც ესტუმრა. სადილის მიირთმევდნენ.

დაანთო ბებო სანთელი და სხიბს სიხარულით გაჰყვა.

შუადღე გადასული იყო მელიამ, რომ შეალო მარო ბებოს ქოხის კარები.

– ბებო, აი მეც მოვედი?

შევიდა მელია ქოხში და რას ხედავს- სანთელი ჩამქრალა- ბებო კი არ ჩანდა. ყველაფერს მიხვდა. გამოიხურა ქოხის კარები და გაუდგა ტყის გზას და იძახდა:

– ბებო ძალიან მოგვენატრები, მაგრამ ვიცი კარგად ხარ.

ასე დასრულდა ეს ზღაპარი.

ძ ი გ ი ნ ე ზ ი ს ა

ჩიტის ბუდე

ზლაპარი

ზლაპარ იყო ზლაპარ იყო და ერთ-ერთ სოფელში, ერთ ოჯახში ღობეზე დალაგებულ კრამიტებს ქვეშ, ჩიტს ბუდე გაუკეთებია. ოჯახში ცხოვრობდნენ დედა, მამა და ორი ბიჭუნა. დედა თათია როდესაც ეზოს ალაგებდა შეუნიშნავს ეს ბუდე და გადაუგდია. ეს რომ უმცროსმა ბიჭუნამ გაიგო ძალიან განიცადა, შეეცოდა უმწეო ჩიტი, ტირილი დაიწყო. ამ დროს ეზოში შემოფრინდა ციციანათელა, სალამო ხანია.

– რა გატირებს რაზი?

რაზიმ მოუყვა რაც მოხდა. შეწუხდა ციციანათელა.

– ნამოდი მე გზას გაგინათებ, ერთად მოვძებნოთ ჩიტი.

მართლაც ბევრი იარეს, შევიდნენ ტყეში, აგერ ჭრელი ჩიტი ისევ რაღაცეებს აგროვებს ბუდის ასაშენებლად.

– ჭრელო ჩიტო ბოდიში მინდა მოგიხადო, დედაჩემმა შენი ბუდე დაანგრია, ორ დღეში მოდი და მე ჩემი ხელით ჩემს ეზოში წითელი ტყემლის ხეა და იქ დაგახვდრებ ძალიან ლამაზ ბუდეს. შენ არ იღარდო.

ჩიტი მიუახლოვდა ბიჭუნას და ნისკარტით მოეფერა, მადლობა ასე გამოსხატა.

მეორე დღეს რაზი-კომ სასწაული ბუდე გაუმზადა ჭრელ ჩიტუნას.

მისი საძინებლის წინ იყო წითელი ტყემლის ხე, ყველაფერი ჩანდა, ყოველ დილას აკვირდებოდა ბუდეს. გათენდა დილა და რას ხედავს რაზიბუდეში ბარტყებს ჭრელი ჩიტი გადაფარებია და ტკბება სიხარულით.

– რა კეთილი ხარ რაზი

მოეფერა დედა შვილს. ბავშვებო ყველამ სიკეთე უნდა ვაკეთოთ. მივბაძოთ რაზი-კოს

ტკბილ ძილს გისურვებთ ჩიტის ბუდე უსაფრთხოდ არის.

ყამარ ტიელიძე-ბლიაძე (ყამარ ბებო)

ახალი წლის ზეიმი

ავტორი:

საახალწლოდ აციმციმდა
ნაძვი მშვენიერია,
ბავშვების ჟივილ-ხივილმა
გაახარა ჭერია,
თოვლის პაპის მოლოდინში
ცეკვავენ და მღერიან.

ბავშვები:

– ახალი წლის ზეიმი გვაქვს,
გავაცილეთ ძველია,
სიზარმაცეც გავაყოლეთ,
აბა, დელი, დელია.
სიზარმაცეც გავაყოლეთ
აბა, დელი, დელია...

ელენე:

– ციდან ცვივა ფანტელი,
როგორც ბამბის ფთილა,
ფიფქებმაც მოგვილოცეს
ახალი წლის დილა.

მარიამი:

– ბავშვებო, ერთ წუთს შევჩერდეთ,
კარზე კაკუნი არისო...

სოფიო:

– ნამდვილად, კაკუნი ისმის
და მგონი პაპა არისო.

ბავშვები:

– მობრძანდით... მეკვლე ბრძანდებით
ჩვენი ფუძის და კარისო,
მასპინძლობაც კარგი ვიცით,

„სტუმარი ღვთისა არისო“.
თოვლის პაპა (კარებს ადებს):
– თოვლის პაპა ვარ, ბავშვებო
და თქვენკენ მომიხარია,
ძლივს მოვიტანე ხურჯინით
მრავალი საჩუქარია.

ბავშვები:

– მობრძანდით, ძვირფასო პაპავ,
ღია გვაქვს გულის კარები,
გელოდებით რა ხანია,
გზისკენ დაგვანყდა თვალები.

თოვლის პაპა:

– ბავშვებო, ვიცი, მელოდით,
მაგრამ არც ჩემი ბრალია,
ქარბუქში, თოვლს და ყინვაში
არ ჩანდა გზა და კვალია.

ტვირთივ დამძიმდა ისე, რომ
გართულდა გზა სავალია,
ძლივს-ძლივს მოვძებნე ბილიკი
აქეთკენ მომავალია.

ბებომ ნუგბარით ავივსოთ

ხურჯინის ორივ თვალია,
არ დაივინყა ჩურჩხელა,
ჩამიჩი და კაკალია.

თანაც წერილი დაურთო,
მონატრებიხართ ძალიან.

ავტორი:

სტუმარს ჩამოხსნეს ხურჯინი
მძიმე, თოვლისგან სველია
და მიულოცეს გულწრფელად
ერთხმად ახალი წელია.

დავითი (ბებიას წერილს ხსნის და
კითხულობს):

– გილოცავთ დამდეგ ახალ წელს,
თქვენ გენაცვალოთ ბებია,
თქვენა ხართ ჩემი სიცოცხლე,
თქვენით მასხია ფრთებია.

ტკბილად დაბერდით, ჩემსავით
გაგთეთრებოდეთ თმებია,
შაქრად შეგერგოთ ნუგბარი,
ბებოს ნახელავებია.

ავად ვარ, ვერ წამოვედი,
სიბერე მომძალეებია,
თქვენი ნახვა კი, ოჰ, როგორ
მწყურია, მომნატრებია...

ავტორი:

ნაძვის ხის ირგვლივ ერთმანეთს
მჭიდროდ ჩასჭიდეს ხელია
და მხიარული ზეიმით
გაუშვეს ძველი წელია.

ანგი:

– ქრისტეშობა ვიზეიმეთ,
დღე წმინდა, ყოვლად ნათელი,
ტაძარში ღამე ვათიეთ,
ავაციმციმეთ სანთელი.

გვანცა:

– უფალსა ვთხოვეთ წყალობა,
ვადიდეთ მისი სახელი,
რომ ჭეშმარიტ გზით გვატაროს
ყველა პატარა ქართველი.

ლევანი:

– ახლა ახალ წელს ვზეიმობთ,
ციდან მოფრინავს ფანტელი,
ავაკაშკაშეთ ათასფრად
ნაძვი ღამაში, ტანმრთელი.

ცოტნე:

– აქ თოვლის პაპაც გვესტუმრა
თეთრ ნაბდით, სპეტაკ თმა-წვერით,
გამოუვლია შორი გზა –
ყინვა, თოვლი და ნამქერი...

ავტორი:

ლექსებს მოჰყვა სიმღერები,
გათამამდნენ თანდათანა,
აცეკვდნენ და დაუარეს
აჭარული „განდაგანა“.
ბავშვები (მუსიკის თანხლებით):
– ახალი წლის დილა არის,
მეკვლე მღერის კარდაკარა,
ყველას ჭერი დაულოცა,
არვინ დარჩა განდაგანა.
ჰოი, ნანა, ნანინა-ნანა,
არვინ დარჩა განდაგანა.
ძველი წელი გავისტუმრეთ,
გავისხენებთ ხანდახანა,
ვაშა, ვაშა ამ ახალ წელს,
შარშანდელს კი განდაგანა.
ჰოი, ნანა, ნანინა-ნანა,
შარშანდელს კი განდაგანა.

აციმციმდა ჩვენი ნაძვი,
ყველას მოსწონს თურმე, განა,
და თუ ვინმე დაინუნებს,
ის ჩვენგან შორს – განდაგანა.
ჰოი, ნანა, ნანინა-ნანა,

ის ჩვენგან შორს – განდაგანა.

სიმღერებით და ცეკვებით
გავხალისდით თანდათანა...
პირველობას არვის უთმობს
აჭარული „განდაგანა“.
ჰოი, ნანა, ნანინა-ნანა,
აჭარული „განდაგანა“.

ავტორი:

ალტაცება ვერ დამალა
თოვლის პაპამ, ნანი-ნანა,
დაივიწყა დაღლილობა,
შედეგმაც არ დაახანა.

გახალისდა, მოილხინა,
ისიც ბავშვებს დაემგვანა,
ჩაუხტა და მათთან ერთად
დაუარა „განდაგანა“.
ჰოი, ნანა, ნანინა-ნანა,
დაუარა განდაგანა.

სიმღერით და ცეკვა-ცეკვით
ხურჯინსა ხსნის, ნანი-ნანა,
ზარმაცი და მატყუარა
უსაჩუქროდ, განდაგანა.
ჰოი, ნანა, ნანინა-ნანა,
უსაჩუქროდ, განდაგანა.

თორნიკე:

– მეგობრებო, სამყოფად
ავისრულეთ წადილი,
ახლა პაპას მივხედოთ,
მშიერია, დაღლილი.

გიორგი:

– ყველა ერთად შემოვუსხდეთ
საახალწლო მაგიდას,
გვყავს ძვირფასი სტუმარი,
აბა, მეტი რა გვინდა?

ნინო:

– ტორტი, ხილი, გოზინაყი,
შოკოლადის ფილა,
ყველა გვიმზერს... გვილოცავს
ახალი წლის დილას.

ავტორი:

და შემოუსხდნენ მაგიდას

თოვლის პაპა და ბავშვები,
სუფრის სიუხვეს ამშვენებს
ადესის წვენი ნაქები.

ეკატერინე:

– ყველასა გთხოვთ, მეგობრებო,
კარგად მომისმინოთ, –
ახლა ერთხმად ტრაპეზის წინ
ლოცვა აღვაგვლინოთ...

ბავშვები:

მა70

მაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა, წმიდა
იყავნ სახელი შენი, მოვედინ სუფევა შენი,
იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა
ქვეყანასა ზედა. პური ჩვენი არსობისა მომეც
ჩვენ დღეს, და მომიტევენ ჩვენ თანანადებნი
ჩვენნი, ვითარცა ჩვენ მიუტევებთ თანამდებ-
თა მათ ჩვენთა, და ნუ შემიყვანებ ჩვენ განსაც-
დელსა, არამედ მიხსნენ ჩვენ ბოროტისაგან. ა
მ ი ნ !

თოვლის პაპა:

– ყოჩაღ, ბავშვებო, რომ გიყვართ
უფალი – მაცხოვარი,
თქვენ ხალას გულში რომ ბუდობს
ჭეშმარიტება მყარი.

გულში გაღვივდა, ამენტო
იმედის ნაპერწკალი,
თქვენა ხართ ჩვენი სამშობლოს
ბრწყინვალე მომავალი.

მადლობა... რომ მომიძღვენით
დღე, ეგ ზომ სანუკვარი
და საახალწლოდ მივიღე
ძვირფასი საჩუქარი.
მირიანი (თასს აწვდის):

– თოვლის პაპავ, ძვირფასო,
ჩამომართვი თასი,
პატარებმა კარგად ვიცით
თქვენი ლოცვის ფასი.

თოვლის პაპა:

– ჩემო ბავშვებო, გილოცავთ
ახალ წელს, მრავალჟამიერ,
სულ გამარჯვებით იარეთ
იმიერსა და ამიერს.

გიყვარდეთ წიგნი და სწავლა,
ენა, მამული ქებული,
იყავით ქრისტეს რწმენაში
განღმრთობილ-განმტკიცებული.

იყავით კეთილმოსურნე,
ჭკვიანი, განათლებული,
თქვენ სიბეჯითით მენახოს
სამშობლო გაბრწყინებული.

ბავშვები:

– პაპავ, თქვენმა სადღეგრძელომ
მოგვანიჭა აღმაფრენა,
სიტყვას გაძღვეთ, შევიყვარებთ
ჩვენს სამშობლოს... დედა ენას...

მთელი გულით გვეყვარება
ჩვენი დედა – საქართველო,
გავიზრდებით და ვიქნებით
ერისათვის სასახელო...

თოვლის პაპა:

– მჯერა, ქვეყნისთვის იქნებით
მგზნებარე, გულანთებული...
უფლისგან გქონდეთ წყალობა,
ბავშვობა გალალებული...
ჩემო ფრთამალო მერცხლებო,
თუმცა გულს დაგწყვეტთ ძალიან...
დროებით უნდა დაგტოვოთ,
კიდევ მაქვს გზა სავალია...

სხვაგანაც მელოდებიან
თქვენებრ ჭიკჭიკა ჩიტები,
სიცოცხლით სავსე ბავშვები,
ხატულა გოგო-ბიჭები.

ავტორი:

დაღონებულმა ბავშვებმა
გააცილეს თოვლის პაპა,
შემდეგ ისევ შემოუსხდნენ
საახალწლო სუფრას სწრაფად...

საახალწლო ტრაპეზი და ზეიმი გრძელდება...

პროზა

რევაზ მიშველაძე

გულის ფიცარზე დასჯანი

1987 წელს გაბროვოს სატირისა და იუმორის მსოფლიო ფესტივალში მონაწილეობის მისაღებად მოსკოვიდან ოთხი მწერლი მიგვავლინეს: მიხეილ ჟვანეცკი, გრიგორ გორინი, არკადი არხანგელსკი და მე.

შერემეტოვოს აეროპორტში შევხვდით ერთმანეთს.

მწერალთა კავშირის უცხოეთის განყოფილების რეფერენტმა წარდგენისას გვარები რომ ჩამოაჭიკჭიკა, გვითხრა სიმართლე, სამივენი ჩემთვის იმდენად ნაცნობები ხართ, რომ თავი ძველ ძმაკაცებში მეგონა.

ყოველ კვირა იბეჭდებოდა „ლიტერატურნაია გაზეტაში“ ჟვანეცკის, არხანგელსკის და გორინის ნაწერები მათი ფოტოსურათებითურთ.

მაშ ასე, ისინი – მსოფლიოში სახელგანთქმულები, მე უსახელო.

ათიოდე წლით ჩემზე უფროსები იყვნენ სამივენი და ვერ გავარკვიე, რა ნიშნით ჩამრთეს ამ დელეგაციაში.

იუმორისტად არ ვთვლიდი თავს.

მოთხრობებს ვწერდი და იმ ნოველებში გაბნეული მცირეოდენი ირონია და იუმორი მოსკოვში საიდან უნდა სცოდნოდათ.

ალბათ წესი იყო ასეთი: დელეგაციის წევრად ერთი „მოძმე რესპუბლიკის“ წარმომადგენელი უნდა ყოფილიყო. ან სამ ებრაელში ნაცდემოკრატობის ხაზგასასმელად ერთი ქრისტიანი გამრიეს, ან იქნებ (ამის გაფიქრებაც კი მზარავს) სატირის სამ ლომს ჩემი სახით ერთი დამწყები მწერალი-კრავი მიუგდეს ასაბურთავებლად, გასაშაყირებლად და ვინ იცის, იქნებ, შესაჭმელადაც.

ერთი სიტყვით, ვარ თეთრი ყვავივით გარეული ამ ურია სატირიკოსებში, ყვავი კი არა, ქორებში – წინილა.

თურმე ტყუილად მეშინოდა.

სამივენი დახვეწილი ინტელიგენტები და უბრალო, სამეგობრო ბიჭები აღმოჩნდნენ.

ჩვენს შორის დათბობა საბაჟო დეკლარაციის შევსებიდანვე დაიწყო.

შორიდან შევატყვე ანკეტის შევსებისას შეკამათდნენ. მერე არხანგელსკი გამოეყო სამეულის და ჩემსკენ ნამოვიდა:

- რეზო, ხომ ვერ მეტყვით, გრაფაში „ცელ პაეზდკი“, რა უნდა ჩავწეროთ?

ანკეტა გამოვართვი.

ფრჩხილებში წერია – „ტურისტ“, „ნაუჩნაია კამანდიროვკა“, „ვიზიტ კ როდსტვენკამ“, სპორტინაია დელეგაცია“, „ს ლეჩებნოი ცელიუ“, „დელოვაია“).

ჯერ ეჭვით გავხედე, მაგრამ გამახსენდა, რომ ებრაელებს იშვიათად უშვებენ საზღვარგარეთ და შესაძლებელი იყო, სამივენი პირველად მიემგზავრებოდნენ.

ანკეტის გრაფას თითი დავადე.

– რა არის აქ გაუგებარი? პირდაპირ ჩანერეთ „ცელ პაეზდკი – დელევაია!“ მერე თვითონ იმტვირინ თავი. მე ყოველთვის ასე ვაკეთებ. ეგ უნივერსალური პასუხია.

არხანგელსკის სათვალე წარბებზე აენია.

ჯერ გაკვირვებით შემომხედა.

მერე გორინთან და ჟვანეცკისთან მივიდა და რაღაც უთხრა.

სამივენი ათიხთიხ-აძიგდიგდნენ.

გენიოსი ხართ! – ცერა თითის აწევით იცინის ჟვანეცკი.

–სხვა პუნქტებმა არ დაგაბნიოთ, მომმართეთ, ნუ მოგერიდებათ, გრაფაში – „სქესი“ თამამად ჩანერეთ მამრობითი. მაინც არავინ ამონებს, – შევთამამდი, ცოტა არ იყოს.

ახლა ამაზე ახითხითდნენ.

სათვალის ქვემოდან ცრემლებს ინმენდა გორინი:

–ხომ გითხარით, ქართველია მეთქი.

ეს ყველაფერი საკმარისი აღმოჩნდა, რომ ჩვენს შორის ძმობის და ნდობის უხილავი ძაფები გაბმულიყო.

„ცელ პაეზდკი – დელავაია“ ტერმინად გვექცა.

ათი დღის განმავლობაში თან გვდევდა.

რომ ჩამოვთვითმფრინავდით, საბაჟო კონტროლი გამოვიარეთ და მომხბვლელი გიდის თანხლებით მიკროავტობუსში ჩავსხედით, არხანგელსკიმ დაიძახა – „ცელ პადეზკი!“ „დელევაია!“ უპასუხა გორინმა და ოთხივემ გავიცინეთ.

გიდი გაოცებული გვიყურებდა.

მან იცოდა რომ იუმორისტებთან ჰქონდა საქმე, მაგრამ ვერაფრით გაეგო, რა იყო სასაცილო ისეთ უწყინარ კითხვაში, როგორიცაა „ცელ პაეზდკი?“ და, მითუმეტეს, რატომ უნდა გასცინებოდა ისეთ სერიოზულ პასუხზე, როგორიცაა „დელავაია“.

სასტუმროში რომ მოვთავსდით და ხუთ საათზე სუფრას მივუსხედით, ახლა გორინმა იკითხა „ცელ პაეზდკი?“, „დელავაია“ დაუყონებლივ მივუგე მე და ჩვენს ჰომერულ სიცილზე რესტორნის ჭალი შეირხა. ჟვანეცკი ამაოდ ცდილობდა ხითხითი ფართო ყბებს შორის მოეგუდა, არხანგელსკი კი სათვალისნად იცინოდა.

შეიძლება მკითხველმა ისედაც იცის, მაგრამ ორიოდე შტრიხით უნდა გავაცნო საბჭოთა სატირის პოლკოვნიკები (გენერლები – ზოშენკო, ბულგაკოვი, ილფი და პეტროვი კარგა ხანია აღარ არიან ცოცხალთა შორის).

გორინი მაღალია. შავი წარბები და ბუდიდან თითქმის ამოვარდნილი, გადმოკარკლული თვალები აქვს. ცოტა ენას უკიდებს და, როგორც ებრაელების უმეტესობას, „რ“-ს გამოთქმა უჭირს.

ჟვანეცკი დაბალია, ჩვენში ჩოფურას რომ ეტყვიან, სწორედ ისეთი. მუდმივი ღიმილი ახატია სახეზე და როცა რამეს ყვება, თვითონვე გემრიელად ჩაანწავს ხოლმე თხრობაში სიცილს. სიამოვნებს, ალბათ, იმის გაფიქრება, რომ ამ ხუმრობით სიამოვნება უნდა მოგანიჭოს.

არხანგელსკი შავგვრემანი, სათვალისანი, სიმპათიური, საშუალო ტანის, გამხდარი კაცია. ხომ ზღვა იუმორის პატრონია, მაგრამ იშვიათად იცინის ხოლმე. რასაც იტყვის, მთელი სერიოზულობით ამბობს და როცა ჩვენ, სამივენი, სიცილის ნიჩბებს ძალუმად ვუსვამთ, როდის როდის აგვყვება სიცილში. „რ“-ს გამოთქმა არხანგელსკისაც უჭირს.

სასტუმროს ჰოლში მსოფლიო იუმორისტული ლიტერატურის დიდი გამოფენა-გაყიდვაა. სხვათაშორის მდიდრულადაა წარმოდგენილი რუსული ლიტერატურა.

ჟვანცეცის, გორინის, არხანგელსკის და ჩემი (მითუმეტეს ჩემი – ვის დაეკარგე, ვინ ოხერი ვარ) წიგნები არსად ჩანს. ბულგარელებს პატარ-პატარა კრებულებად გამოუციათ „ლიტერატურნაია გაზეტაში“ დაბეჭდილი თხზულებანი „თორმეტი სკამის“ რუბრიკით. ებრაული სამეულისთვის ეს დიდი შვებაა. კრებულებს მარჯნივ-მარცხნივ ავტოგრაფით არიგებენ.

ეხ, სად მყავხართ დავით კლდიაშვილო და ნოდარ დუმბაძე.

ამპარტავანი მამალივით კარგა ხანს ვიარე წიგნის ბაზრობაზე და ბოლოს ჯერომ ჯერომის „სამნი ერთ ნავში“ შევიძინე 10 დოლარად.

ხვალ საკონკურსო გამოსვლა გვაქვს ოთხივეს.

ჟიურის წინაშე თავი უნდა გამოვიჩინოთ. არც მეტი არც ნაკლები შვიდ წუთში უნდა ჩავეტოთ.

ნავახშმევს მოსათათბირებელ-მოსათელად სასტუმროს ფოიეში ჩამოვსხედით.

რეზო, რალაც ხასიათზე ვერა ხარო, ჟვანცეკიმ.

რა ძვირი ყოფილა ევროპაში წიგნი, ჯერომ კეროში 10 დოლარი გადამახდევინეს მეთქი.

ათ დოლარად ჩვენთან ტოლსტოის ხუთტომეულს იყიდო, გორინმა და ზედ შოლოხოვის „გატეხილ ყამირსაც“ დაგიმატებენო, არხანგელსკიმ.

ამასთან დაკავშირებით გამახსენდა და უნდა გაამბოთ მეთქი.

ყურებად იქცნენ.

მესამე კურსის სტუდენტმა იუმორისტული ნოველების პატარა წიგნი გამოვეცი.

ნარმოიდგინეთ, ჩემი სიხარული. ჯერ ოცი არ შემსრულებია და უკვე პირველი წიგნის ავტორი ვარ. ცა ქუდად არ მიმაჩნია და დედამინა ქალამნად. შემხვდა ქუთაისელი თანაკლასელი. დავაძრე წიგნი და ვაჩუქე ნარწერი. ჯერ, რატომღაც ფასს დახედა. წიგნი 20 კაპიკი ღირდა. რეზოია, მეუბნება, საერთო რვეული, სუფთა, დოუნერავი, 40 კაპიკი ღირს და შენ რა დანერე ამნაირი 20 კაპიკით რომ ჩამოუფასებიათო.

ამაზე ბევრი იცინეს.

მეორე დღეს ათი საათიდან დაიწყო საკონკურსო გამოსვლები.

ჯერ ბულგარელები წარუდგენეს ჟიურის და მერე ჩვენ გამოგვაცხადეს.

გორინმა თავისი ცნობილი „არის ერთი ანეკდოტი“ წაიკითხა

ჟვანცეკიმ დიდი, გაცვეთილი ჩანთა აიტანა სცენაზე, სათითაოდ იღებს თითო გვერდიან სატირულ ჩანახატებს და კითხულობს.

არხანგელსკი პაროდებით წარუდგა მკითხველს.

იდეალური აუდიტორიაა.

ზეიმია, ფეიერვერკია, რომ იტყვიან, მისი უდიდებულესობა სიცილი ზეიმობს.

მოვიდა ჩემი რიგი.

გავედი სცენაზე. ხელთ მიჭირავს რუსულად თარგმნილი ჩემი ახალი ნოველა „ავი კვამლი“, მაგრამ რატომღაც მომეჩენა, რომ დიდია, მოსაწყენია, არ გავეცინებათ.

ავდექი და დავიწყე იმით, რაც წუხელ საღამოს ვუამბე ბიჭებს:

მოგეხსენებათ, ჩვენთან საბჭოთა კავშირში წიგნი ძალიან იაფი ღირს-მეთქი და მოვაცოლე ჩემი 20 კაპიკიანი პირველი წიგნის ისტორია.

...და მაინც გულს არ ვიტეხთ საბჭოთა მწერლები. იმედი გვაქვს, რომ მალე ჩვენთან წიგნის ფასი ერთი ჭიქა კეფირის ფასს გაუტოლდება-მეთქი, ამ სიტყვებით დავამთავრე.

დარბაზს სიცილის ტალღამ გადაუარა და ამან ძალა შემმატა.

მერე მოვეყვი ჩემი მოსკოვური ხუმრობა; თუ როგორ შემეშალა სიჩქარეში ჩემი კერძი, როგორ მიუჯექი ზანგის სადილს, როგორ წავართვი კატლეტი და კომპოტი და როცა ზანგი ბუზღუნით გაიქცა, როგორ შევამჩნიე, რომ იქვე, მეორე მაგიდაზე ხელუხლებლად იდო ჩემი სადილი.

სიცილი! სიცილი!

კულისებისკენ გავიხედე. გორინი, ჟვანცეკი და არხანგელსკი აღტაცებული სახეებით მიყურებენ.

მერე ნომინაციაში – „ეროვნული ანექლოტი“ ასეთი რამ მოვყევი:

„შაქრო თელავში, ბაზარზე კაკალს ჰყიდის. იქვე ყიდულობს კაკალს კილოგრამს ათ ლარად და იქვე ჰყიდის კილოგრამს 10 ლარად.

ეკითხებიან: შაქრო, თავს რისთვის იკლავ ამ სიცხეში, თხა ვიყიდე, თხა გავყიდე გამოდის. კაპიკ არ უგებ. კაკალს ათად ყიდულობ და ათადვე ჰყიდის.

– მე შეილოსა, – ამბობს შაქრო – განა ფულის მოგებაი მაინტერესებს, მე უბრალოთა, კაკალის ჩხრიალი მიყვარს“.

ტაში, ოვაციები. აღარ მახსოვს, სცენიდან როგორ ჩამოვედი.

მეორე დღეს ოთხივენი გაბროვოს სატირულ იუმორისტული ფესტივალის ლაურეატებად გამოგვაცხადეს და ჩაგვამედალდიპლომეს.

დამთავრდა ფესტივალი.

მოსკოვისკენ მოვფრინავთ.

გვერდით ცოტა დაღლილი, სიცხლის ვულკანი ახრანგელსკი მიზის.

სადაცაა შერემეტოვოზე დავეშვებით.

ჩემსკენ გადმოიხარა.

– რავაა, რეზო საქმე?

ყურებს არ დავუჯერე.

– შენ ქართილი იცი არკადი? საიდან?

– მეტი რა ვიცი, საფიჩხიაზე გაზრდილმა კაცმა.

ისინკა იაკობაშვილი თუ გახსოვს, სასტუმროსთან რომ იჯდა, მესაათე.

– რავა არ მახსოვს, ხუთი წლის წინათ მოკვდა სანყალი.

– დედაშვილი იყო ჩემი, ისინკა. რავარც დაგინახე, მაშინვე გიცანი. მეგონა შენც მიცნობდი, მარა რაკილა ვერ მიცანი, აღარ გამოგეცნაურე.

გადარევას ცოტა მიკლია.

– რო ვუთხრა ვინმეს, არ დაიჯერებს. ამგენმა იციან?

– არა, არც უთხრა. ეს ჩვენ შორის იყოს. გითხრა სიმართლე, მე ახლა დარჩენა მინდოდა, მარა მითხრეს, ბულგარეთიდან ისრაელში გადასვლა ჭირსო. ჰოლანდიაში წავალ ოთხ თვეში და დავრჩები, აქანა არ ღირს, რეზო. ამ ქვეყანაში ჩვენ, იუმორისტები მწერლებად არ მივაჩნივართ. მწერალთა კავშირის წევრებადაც მიგვიღეს. არადა არ უნდა ვიყოთ უნიჭოები, რავა იტყვი შენ?

– დიდებული მწერლები ხართ.

– წყალწყალა რომანებს და ნარკვევებს ვინც წერს, ისინი მიაჩნია მოსკოვს მწერლებად დღეს.

თვითმფრინავმა შასები გრუხუნით ჩამოუშვა.

– გინდა გითხრა, რეზო, ყველაზე მაგარი ქუთაისური ანდაზა?

–ჰო

„ნაზიკიას ყველა ქორწილში პატარძლობა უნდოდაო“. ხო გადასარეგია?

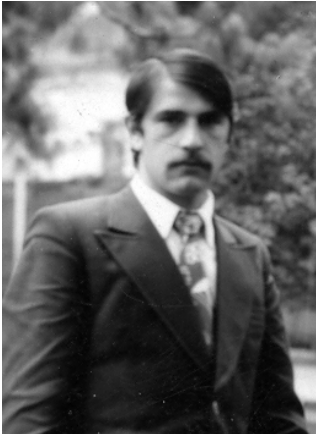
– რად უნდა ლაპარაკი – გულიანად ვიცინი.

–ამ ბოლო დროს ეს ანდაზა ამეკვიატა მოსვენებას არ მაძლევს. ხანდახან ჩემთვის მარტო გიჟივით ვიცინი. ჯერ ერთი იმიტომ, რომ ქუთაისის სუნი ასდის. იგი მხოლოდ ქუთაისში შეიძლება გაჩენილიყო და მეორეც, ეს ანდაზა ყველამ გულის ფიცარზე უნდა დაწეროს, რომ ნაზიკიას როლში არ აღმოჩნდეს.

...თვითმფრინავი ბეტონის ბილიკს რბილად შეეხო და სალონში ტაშის ხმა გაისმა.

ბეჟან ხარაიშვილი

ღმერთი

ღარიბობა და ობლობა,
ორივე გამომიცდია,
სჯობს ღარიბობა ობლობას
ობლობა მეტად ძნელია...
(ალ. ყაზბეგი)

თურამაული ვაშლის ძირში პატარა ბავშვები შეგროვილიყვნენ და ჩაშაქრებულ ვაშლებს მიირთმევდნენ. ყველაზე მოზრდილი, კურჩხლათმიანი ბიჭი გზის პირად ჩამომჯდარიყო და უდარდელად უსტვენდა. მოულოდნელად გზაზე ცხენოსანი გამოჩნდა, არ ჩქარობდა, ცხენი დინჯად მიაბიჯებდა, პატრონი კი დაბალი ხმით ღიღინებდა. ბავშვი შედგა, ცხენოსანი ვერ იცნო, ცხენზე შეჯდომა უნდოდა, მაგრამ ვერ ბედავდა სურვილის გამხელას. ცხენოსანმა ისე აუარა გვერდი პატარას, რომ იმისთვის არც შეუხედავს. ბავშვმა ვერ მოითმინა და შესძახა:

– ძია, ძია! შემაჯინე ცხენზე!

მხედარმა უკან მიიხედა, დააცქერდა ბავშვს და გზა განაგრძო, გაიარა ცოტა მანძილი და ისევ მოიხედა, ახლა კი ველარ გაუძლო ბავშვის ნაღვლიან თვალებს და წყნარი ხმით გადმოსძახა:

– მოდი!

ბავშვს სიხარულისაგან თვალები აუციმციმდა, ადგილიდან მოსწყდა და უცნობი მხედრისაკენ გაექანა. მხედარი ოდნავ გადმოიხარა ცხენიდან, დასტაცა ბავშვს ხელი და ცხენზე აიტაცა, ერთი თავისებურად დაჰკივლა და ულაცი ადგილიდან მოსწყდა. ის იყო ორლობეს უნდა მიჰფარებოდა, რომ ქალის მრისხანე მაგრამ ნაზი, წკიალა ხმა მოესმა:

– ხვიჩა! ხვიჩა! სად მიხვალ?!

მხედარმა დაუყოვნებლივ მოზიდა სადავე და ცხენი შემოაბრუნა, ხედავს გზის პირას ახაგაზრდა ქალი დგას და იმისკენ იცქირება. რაც უფრო უახლოვდება მით უფრო ტკბება ქალის სინატიფით. როდესაც სულ ახლოს მივიდა დარწმუნდა რომ, მის წინ იდგა ჩვიდმეტ-თვრამეტი წლის ტანწერწეტა, შავ თვალ-ნარბა გოგონა, რომელსაც სახეზე ღიმილი დასთამაშებდა და ყელი გედივით მოელერა.

ყმანვილი მხედარი მის წინ შედგა, უნდოდა რამე ეთქვა, მაგრამ ხმის ამოღებას ვერ ბედავდა.

– ბავშვის გატაცება გინდოდა? – ღიმილით ჰკითხა გოგონამ.

ვაჟი დაიბნა, სახეზე წამოწითლდა. ამ დროს სახლის კარი გაიღო და იქედან ქერა-თმიანი დაბალი ქალი გამოვიდა. მიიხედ-მოიხედა, მაგრამ ვერვინ შინეშნა მხოლოდ ხვიჩას ტიკტიკი ესმოდა.

– ხვიჩა მოდი აქ შვილო, რას აკეთებ მანდ!

– ახლავე დედიკო, ახლავე.

პატარა გაიქცა, შესასვლელთან შეჩერდა, მოიხედა და ისევ იქვე მდგომი ცხენოსანი რომ დაინახა, ალერსიანად უთხრა:

– ჯერ ნუ ნახვალ ძია, მე ახლავე მოვბრუნდები. ეხლა კი შენიშნა ქერათმიანმა ქალმა რომ ვაშლის ძირში ცხენოსანი იდგა და ქალიშვილს ემუხაიფებოდა. მხედარი ვერ იცნო, მაგრამ თავის დას მაინც გასძახა:

– სტუმარი შინ შემოიპატიჟე ნონა!

ქალიშვილი დაიბნა, არ იცოდა როგორ მოქცეულიყო. მართალია მოხიბლა ვაჟის სილამაზემ მაგრამ სახლში შეპატიჟება მისთვის ძალიან უხერხული იყო. ვაჟი ფიქრებიდან გამოერკვა ცხენს მათრახი გადაჰკრა და ორლობეთში გაუჩინარდა.

ნონა ეზოში მწვანე მოლზე წამოჯდა. გვერდით პატარა დისშვილი მოისვა და ფიქრთა ბურანში გაეხვია. თითქოს ეს ბიჭი წინათაც უნახავს, უსაუბრია მასთან, მაგრამ ახლა კარგად აღარ

ახსოვს. დიდხანს ფიქრობდა ნონა ვაჟზე და ბოლოს შეშლილივით წამოძახა: „ბონდო! ბონდო! ალავიძე“, „ის იყო ის“. შეშინებული ხვიჩა ზეზე წამოვარდა, მივარდა დეიდას ყელზე შემოეხვა, აკოცა და ჰკითხა:

- ვინაა ბონდო ალავიძე?
- ის ძია, ხვიჩა, შენ რომ ცხენზე შეგსვა, არ გახსოვს?
- კიდეც მოიყვანს ცხენს? – არ ისვენებდა ხვიჩა. ნონამ ველარაფერი უპასუხა, მან თვითონაც არ იცოდა მოვიდოდა თუ არა იგი...

ბონდოს მთელი ღამე თვალი არ მოუხუჭავს, იწვა გულაღმა და ფიქრობდა ღამაზე გოგონაზე. თვალწინ ეხატებოდა მისი შავი თვალები და მომლიმარი სახე. ვერ მოისვენა, წამოდგა, ხელპირი დაიბანა, აიღო სანადირო თოფი, გაიყოლა თავისი ერთგული ძაღლი და გზას გაუდგა მაღალი მთისაკენ.

ღამის წყვილია შთანთქმულიყო და განთიადი ნელ-ნელა შლიდა ფრთებს. გაიარა ცოტა მანძილი და ზღვიდან მონაბერმა. გრილმა, სულის დამტკბობა ნიავმა შემოუბერა ბონდო მკერდით მონაბერი ნიავისკენ მიბრუნდა, გადაიძრო გარსაცმი და საოცარი სიმშვიდე იგრძნო. უცებ მის წინ შავი ლანდი აღიმართა, იფიქრა მეჩვენებო და ზურგი შეაქცია, აგერ! წინ რაღაც მხეცის მაგვარი ლანდი გადახტა, ბონდომ თოფის გადმოღება მოასწრო, ესროლა კიდეც მაგრამ ამაოდ, აჩრდილი კვლავ წინ გარბოდა, ოღონდ ყრუ ნკმუტუნი შემოესმა, ბონდო გაცეცხლდა, კიდეც შეაყენა თოფი ფეხზე, მაგრამ მის წინ უფრო დიდი ლანდი აღიმართა, „ოხ ღმერთო, რა მემართება“ – წამოიძახა ბონდომ და თოფი დაუმიზნა.

- რას ჩადი გიჟო, არ მესროლო, არ მესროლო!
- ეხლავე მითხარ ვინა ხარ თორემ...
- თოფი დაუშვი, მონადირე ვარ.
- ტარიელ! დაიძახა ბონდომ და თოფი ხელიდან გაუვარდა. ხმა გამეცი ბიჭო, რამ დაგადუ-

მა...

- სასიკვდილოდ რად მიმეტებ, რა დაგიშავე ასეთი. უპასუხა ტარიელმა და ბალახებში დაჯდა, ბონდომაც არ დააყოვნა და გვერდით მიუჯდა. დიდი ხნის საუბრობის დრო აღარ რჩებოდა მაგრამ ბონდომ მაინც მოახერხა გულის დარდები გაეზიარებინა მეგობრებისათვის. გამონრთვნილი ძაღლების წყალობით ორ-ორი ხოხობი მოჰკლეს და გაემართნენ იქით, საითკენაც გული მიუწევდა ბონდოს.

ხოხობები ქამრებზე ჩამოიკიდეს და ტკბილი ბაასით გაუდგნენ გზას. გზად ნონას ეზოზე უნდა გაეველოთ. სოფელს რომ მიატანეს ბონდომ შიმშილი იგრძნო. ჩაშაქრებული ვაშლების დახუნძლული ტოტები გზისაკენ გადმოეხარა და მნახველს შესაჭრელად მოუხმობდნენ. შეჩერდა ბონდო, შეჩერდა ტარიელიც.

- ვაშლი მინდა, მაგრამ ამხელა კაცი ვაშლზე როგორ ავიპარო?
- აპარვა რად გინდა, მე ვესვრი! მტკიცედ უპასუხა ბონდომ.
- რას ესვრი? შეეკითხა ტარიელი.
- ვაშლის ტოტს ვესვრი!
- ესვრი თორე ჩამოყრი სუყველას!
- აბა ვნახოთ!

ბონდო სნაიპერს ემსგავსებოდა თოფის სროლაში თოფი მოიმარჯვა, რომელიღაც ტოტი ნიშანში ამოიღო და...რამოდენიმე ვაშლმა მიწაზე გაიგორიალა. თოფის ხმაზე გამოვარდა მოხუცებული და გაკვირვებით იკითხა:

- რას მიშვებით ნენა, მიღუპავთ ოჯახს?

- არა დედი, ფრინველს ვესროლეთ. უპასუხა ბონდომ. ტარიელმა კი სასწრაფოთ აკრიფა ვაშლები და გზას გაუდგა.

- მომიცადე ტარიელ! მიაძახა ბონდომ.

- შენ არ იყავი ძაღლს რომ მიკლავდი? – იხუმრა ტარიელმა. შემდეგ შეჩერდა, ხოხობები ქამარზე შეისწორა და მეგობარს დაელოდა.

- თითო ხოხობი ხვიჩას უნდა ვაჩუქოთ გაიგე?
- ორ-ორი ვაჩუქოთ მე არ მენანება!

– მეც არ მენანება მაგრამ ხვიჩა პატარაა, ოთხ ხოხობს სახლში ვერ მიიტანს.

ბონდომ პატარა დანა მოიმარჯვა, ამოიღო ჯიბიდან ერთი სრულიად ახალი, უვნებელი ვაშლი და ზედ წვრილი ასოებით დაანერა „ბონდო“. მას მიჰბაძა ტარიელმა იმავე დანით წარწერა გააკეთა, მაგრამ სახელის ბოლო ასო აღარ დაეგია, ვაშლი გულმოსულად შეათვალიერა, შემდეგ კი განზე ისროლა. ვიდრე მეორე წარწერას გააკეთებდა, ეზოდან ხვიჩა გადმოხტა ბონდოს მივარდა და სიტყვები სხაპასხუპით მიაყარა:

– ძია ცხენი არ მოიყვანე?

– მოვიყვან ძია, მოვიყვან, ეხლა კი ხოხობს გაჩუქებ, კარგი?

– არ მინდა! წამოიძახა ხვიჩამ და შეშინებული განზე გაეცალა.

– ნუ გეშინია ძია, არ გიკბენს, დააიმედა ტარიელმა.

– ვაშლებს გაჩუქებ არ გინდა?

– ვაშლები მინდა, მომეცი!

– ჯერ ხოხბები წაიღე და შემდეგ ვაშლებს მოგცემ, თხოვნით უთხრა ბონდომ.

პატარა ბავშვი მოიხიზლა წითელგვერდა ვაშლების სილამაზით, თვალთ ვაშლებს დააცქერდა, სიხარულისაგან თვალელები გაუფართოვდა, შეტრიალდა ხოხბებისკენ დასტაცა ხელი და სახლისაკენ გააქანა. შესასვლელთან ერთი ხოხობი დაუფარდა, მობრუნდა ისევ დასტაცა ხელი და როგორც იქნა ფორთხილით ეზოს შიგნით შეათრია. შემდეგ ისევ სწრაფად გამობრუნდა. მივარდა ბონდოსთან და ორივე ხელით წინ განვდილმა შესძახა:

– მომეცი ვაშლები!

– ვაშლებს მოგცემ მაგრამ, აი ეს ვაშლი არ შეჭამო, კარგი?

– მომეცი, არ შევჭამ, უპასუხა ხვიჩამ. ბონდომ ვაშლები ძირს დაუწყო და კიდევ ერთხელ გააფრთხილა.

– ეს ვაშლი არ შეჭამო დეიდაშენს მიუტანე, დანარჩენი კი რმადენიც გინდა ჭამე, არ გიშლი.

როდესაც ხვიჩა დარწმუნდა, რომ მას არავინ უყურებდა წყნარად აიღო ორი ვაშლი. დანარჩენები ერთად დააგროვა და ეზოში შევიდა. მწვანე მოლზე წამოჯდა. უნდოდა ვაშლი ჩაეკბინა მაგრამ შეჩერდა, ერთხელ კიდევ დახედა საეჭვო ვაშლი არ შეეჭამო და მადიანად დაუწყო ჭამა. ხვიჩას მოგვიანებით მოაგონდა ვაშლები გამოვარდა გარეთ მაგრამ ღორი უკვე უკანასკნელ ვაშლს შეექცეოდა. დაღონებული ხვიჩა უკანვე გაბრუნდა და ტირილი დაიწყო სახლში არავინ იყო. მთელი ოჯახი, გარდა პატარა ხვიჩასი პლანტაციის მუშაობდა.

ხვიჩას მწვანე მოლზე ჩაეძინა.

როდესაც ნონა დაბრუნდა ეზოში მყუდროება სუფევდა. შევიდა ეზოში და ალერსიანად ჩაილაპარაკა: „ენაცვალოს დეიდა, როგორ ტკბილად სძინავს“. – „მოიცა! ეს რა არის, ხოხბები სად იყო? ეს უცხო ჯიშის ვაშლი სად იყო?“

თავით დაუჯდა, წყნარად აკოცა, მაგრამ ბავშვმა ვერ გაიღვიძა და არც ნონას უცდია მისი გაღვიძება. უფრო მეტად გაუკვირდა თუ რად ჰქონდა ბავშვს ნამტირალევი საზე ან პატარა დანა რისთვის დასჭირდა თავით რომ ედო? როდესაც ხვიჩამ შეჭმული ვაშლები ნახა და გაახსენდა დანაპირები, დაიბნა, აღარ იცოდა რა ექნა. ხოხბები თავით იმიტომ დაიწყო რომ შეეშინდა ესეც არაფერმა შემეჭიმოსო. ის ერთადერთი ვაშლი რომელიც შეუჭმელი დარჩა, აიღო, შეათვალიერა მოარბენინა პატარა დანა და ეცადა ისეთივე ფიგურა გაეკეთებინა როგორც მას „ძიამ“ ჩააბარა. მაგრამ საბრალომ წერა არ იცოდა, დანით უბრალოდ გასერა ვაშლი, ნაღვლიანად დააცქერდა, გული აუჩუყდა, ცრემლები წამოუვიდა და...ჩაეძინა...

...ნონა დიდხანს დასცქეროდა პატარას, ბოლოს ვეღარ მოითმინა, ერთი მაგრად ჩაკოცნა და ბავშვსაც გამოეღვიძა. ნონა სულმოუთქმელად შეეკითხა:

– ვინ მოგიყვანა ხოხბები?

– ვაშლები? ვაშლები არ მოუტანია. დაიბნა ბავშვი.

– სადაა ბიჭო ვაშლები, ხოხბები ვინ მოგცათქო.

– ხოხბები იმ ძიამ მომცა.

ნონა მიხვდა ვინ იყო ეს „ძია“ და გულიანად გადაიკისკისა.

– ვაშლიც იმან გაჩუქა?

- არა, არა! ვაშლი მეორე ძიამ მაჩუქა.
- ნონა დაფიქრდა. „ნეტავ ვინ იყო მეორე „ძია“ დიდხანს ფიქრობდა ქალიშვილი მაგრამ ვერ იქნა და ვერ გამოიცნო. ბოლოს ისევ ხვიჩას შეეკითხა:
- ხომ არა იცი რა ერქვა მეორე ძიას?
- არა, სახელი არ ვიცი. მხარზე კი თოფი ქონდა. გადაკიდებული. ტანად ზუსტად იმ „ძიას“ ხელა იყო მე რომ ცხენზე შემაჯინა.
- რომელი მხრიდან მოვიდნენ?
- აი იმ გზით! ხელი გაიშვირა.

(ძვირფასო თანამემამულევ)

ეს სიტყვები პოეტს 1974 წელს აქვს დაწერილი. იგი უეჭველად გრძნობდა 30 წლის შემდეგ რასაც გაივლიდა საქართველო.

საქართველო უმძიმეს გასაჭირშია, მაგრამ უფრო დიდი უბედურება მოგველის, თუ დროზე არ გამოვფხიზლდებით და არ დავადგებით ჭეშმარიტ ღვთიურ გზას, რადგან ჩვენ ვართ უძველესი მართლმადიდებელი, ყოვლად ნმიდა ღვთისმშობლის ნილხვედრი და თავის წიაღში ქრისტეს კვართის შემნახველი ერი, რაც ბევრ რამეს გვავალებს ღვთის წინაშე. ხოლო დღეს რაც ჩვენ თავზე ხდება, ეს არის სასჯელი იმ ცოდვების გამო, რაც ჩვენ ხალხში დაგროვილა.

მოუსმინეთ წინასწარ. ეზრას სიტყვებს და ჩუაფიქრდით მათ: „აჰა, შემოვიტან, ამბობს უფალი, დედამინაზე უბედურებებს: მახვილს, სიკვდილს, შიმშილს და განადგურებას, რადგან ნაბილწა უკეთურებამ მთელი დედამინა და ზღვარს გადასცდა მისი მავნე საქმეები. ამიტომ ამბობს უფალი, არ გავჩუმიდები მათ უღვთო საქმეებს, რასაც მკრეხელურად სჩადიან, აღარც მათ უკეთურებებს მოვითმენ. აჰა! უდანაშაულო და მართალი სისხლი მეძახის მე და მართალთა სულები მეძახიან გამუდმებით. შურს ვიძიებ მათზე და უდანაშაულოთა მთელ სისხლს მოვიკითხავ. ვაი წუთისოფელს და მისთა მკვიდრთა, რადგან მოახლოვდა მათი შემმუსვრელი მახვილი, სამტროდ აღდგება ტომი-ტომის წინააღმდეგ და ხმალი იქნება მათ ხელში... აღარ შეიბრალებს კაცი თავის ახლობელს, მახვილის საიერიშოდ შეიქნება.“

ნუნუ გოგოლაძე

ბეჭდირება

**/ვუძღვნი ჩემიძვირფასი მასწავლებლის –
ნატალია პაპიძის ნათელ ხსოვნას/**

ამაყად მიაბიჯებდა. სიყვარულით სავსე თვალები გასაოცარ სითბოს გამოსცემდნენ. იყო მასში რაღაც განსაკუთრებული, რაც თავისთავად პატივისცემას მოითხოვდა...

ამაგდარმა პედაგოგმა შორიდანვე შენიშნა მოსწავლეები, რომლებიც ჩურჩულებდნენ, თან მასწავლებლისკენ იცქირებოდნენ, ეტყობოდათ, რაღაცის თქმა სურდათ, მაგრამ ვერ ბედავდნენ. ბოლოს

ამხანაგებს პატარა ნათია გამოეყო და სახეგაცისკროვნებულმა თაიგული მიართვა ძვირფას დამიანს.

საოცრად ლამაზი დღე იდგა...

გაკვეთილიც ხალისით დაიწყო. ჩვეული სიდინჯე და დამაჯერებლობა ახლდა მასწავლებლის ხატოვან მეტყველებას. სიამაყის გრძნობით სახეანითლებული ბიჭები და გოგონები გულმოდგინედ, დიდი ყურადღებით უსმენდნენ მასწავლებელს და ასე ყოველდღიურად, რუდუნებით იზრდებოდა მომავალი თაობა სამშობლოს ენის, ერის სასიქადულოდ...

„რით ვერ გავაგებინე ჩემს ახლობლებს, რომ სკოლის გარეშე ერთ დღესაც ვერ ვიცოცხლებ. მეუბნებიან: გადაიღალე, დასვენება გჭირდება, ხუმრობა ხომ არ არის, ნახევარი საუკუნე სკოლაში მუშაობ, რა გაჩერებს ამდენ ხანსო. . ეჰ, რა იციან, როგორი სიყვარული შეუძლიათ პატარებს!

მაინც ეს კუდრაჭა მეხუთეკლასელები სულ თვალეში შემოგციცინებენ: „ჩვენს მასწავლებელს არაფერი ეწყინოსო, “ – ფიქრებში გართულმა ნატალია პაპიძემ ვერც კი გაიგო, როგორ მიუახლოვდა სახლს.

- შენი ნამონაფარი ნიკო იყო, – უთხრა დამ, ნინომ, – წერილი და მოსალოცი დატოვა, დაიბარა ნატალია მასწავლებელს ვნახავ, მაგრამ ვნახავ მაშინ, როცა უფლება მექნება თქვას ჩემ შესახებ: „ეს, მართლაც, კარგად გამიზრდიაო“.

- ეჰ, ნიკო, ნიკო... – გულში გაიფიქრა ამაგდარმა, რამდენი ნერვიულობის, რამდენი უძილო ღამის, რამდენი ტანჯვის ფასად დამიჯდა შენი გადარჩენა, ჩემო ბიჭო! მაგრამ არ ვნანობ, შენი იყავი კარგად და...

ახლაც საშინლად ააფორიაქებს ხოლმე ნიკოს ბავშვობის უმძიმესი დღეების გახსენება.

...იმ დღეს პატარა ნიკო დიდხანს ელოდა საბავშვო ბაღში მამიკოს , მაგრამ ამაოდ. მეზობლებმა მიაკითხეს. ცრემლებს ძლივს მალავდნენ. ნიკოს დედა-მამა ავტოავარიის მსხვერპლი გამხდარიყვნენ. დაესვა წერტილი ბიჭუნას ღალსა და უზრუნველ ბავშვობას.

ექვსი წლის ბიჭი დეიდას საჩხერეში წაიყვანა. გულჩათხრობილი გახდა, ღიმილს გადაეჩვია. . ობლობაში გაზრდილი ცივი და მიუკარებელი იყო. თავისი მკვახე სიტყვებით გულს უკლავდა ადამიანებს. მუშტი-კრივსაც არ ერიდებოდა. მაგარი სასმელების სმასაც მიჰყო ხელი. სიგარეტს ეწეოდა, მთელი კლასი გადაიბირა, გაკვეთილებს აცდენდა. მერე იყო და საეჭვო ყოფაქცევის ხალხთან გააბა კავშირი. ყველა ხედავდა მოსალოდნელ საშიშროებას და დირექტორმა ნიკოს კლასი სადამრიგებლოდ ნატალია მასწავლებელს გადასცა.

ნატალიამ კარგად იცოდა, რომ ერთ-ორ თვეში ვერ გარდაქმნიდა ნიკოს დამახინჯებულ სულს. საჭირო იყო დიდი მოთმინება, პედაგოგიური ტაქტი, რათა გზასაცდენილი ობოლი ჭაობიდან ამოეყვანა.

...კლასში ფული მოიპარეს, მასწავლებელმა იცოდა, დამნაშავე ვინ იყო, მაგრამ ერთი წუთითაც არ აგრძნობინა, შესაფერის დროს ეძებდა, რათა ნიკოსათვის თვალი აეხილა.

მალე ისევ მოხდა დანაშაული – კლასში მინა ჩატყდა. ნატალია მასწავლებელმა ამჯერადაც აპატია. როცა გატეხილი მინა შენიშნა, ქარი იყო, ალბათ, იმან თუ ჩატეხაო, თქვა.

ნიკოს სახე აუფორეჯდა, აღარ იცოდა, სად დაემლა თვალეები.

გეოგრაფიის მასწავლებელმა ნიკოს დეიდა დაიბარა სკოლაში.

- ქალბატონო, ტყუილად იკლავთ თავს, ნიკოსგან კაცი არ დადგება და სჯობს, დროზე მოაცილოთ ამ სკოლას, სპეციალურ სკოლაში წაიყვანეთ, აქ თუ დარჩა, თქვენც შერცხვებით და სკოლასაც თავს მოჭრის ეს ლანირაკი, – თქვა კოტე მასწავლებელმა და მრისხანე თვალეები ნიკოს მიაპყრო.

- მე უარს ვამბობ ნიკოს კლასში ვასწავლო, – განაცხადა ფიზიკის მასწავლებელმა.

- დააწყვიტა მთელ პედაგოგიურ კოლექტივს ნერვები. სწავლა მაგას არ უნდა და რისთვის დადის სკოლაში, საინტერესოა! – ჩაერია სხვა მასწავლებელი.

დეიდამ აცრემლებული თვალეებით დატოვა სამასწავლებლო. ღალსით ჩაიარა კიბე და, ალბათ, იქვე ჩაიკეცებოდა, რომ არა ნატალია მასწავლებელი. ნიკოც იქვე ატუზულიყო, სახე ანითლებოდა. ჩანდა, აელეღვებინა დეიდა თინას მწუხარებას.

- ნიკო აღარ ზარმაცობს, საშინაო დავალებებსაც კარგად ასრულებს, უყვარს მშობლიური ენა, – წარმოთქვა მასწავლებელმა და სიყვარულით სავსე სახე ნიკოსკენ მიაბრუნა, ეს დეიდა თინასა და ნიკოსათვის ისე მოულოდნელი იყო, რომ ნიკო გახედა, ათასი ციციანათელა აუციმ-

ციმდა თვალეში. დეიდამ კი ცრემლიანი, მაგრამ უკვე გახარებული თვალეხი ამდგარ პედაგოგს შეანათა და თითქოს სალოცავ ხატს შეჰღალადებოს, ისე ლაპარაკობდა: „შენი ჭირიმე, მიშველე, გადამირჩინე ბიჭი, თუ არა, რა ვქნა მე, მარტოხელა ქალმა, სად წავიყვანო, მიშველე, შენ გენაცვალე და მტლად დაგედები.“

- რა სჭირს ნიკოს გადასარჩენი: - ნიკოს ხელით ანიშნა კლასში შედიო და გაკვეთილიც დაინყო. ამ ამბის შემდეგ ნიკო კვლავ გულჩახვეული იყო. ნატალია მასწავლებელს როგორც კი დაინახავდა, რალაც უნდოდა ეთქვა, მაგრამ სიტყვები ყელში ეჩხირებოდა და მუნჯდებოდა.

ერთ მშვენიერ დღეს ნატალია მასწავლებელმა ნიკოს კლასში თავისუფალი თემა - „წერილი მეგობარს“ შეიტანა, ბავშვებს მიმართა, ყოველივე გულახდილად დაენერათ, რა უჭირდათ, რაზე ფიქრობდნენ, რას მოითხოვდნენ მეგობრებისგან.

გაკვეთილის დამთავრებისთანავე სამასწავლებლოში ნიკოს თემა გადაშალა და ხმამაღლა წაიკითხა: „მე მეგობარი არა მყავს, ამიტომ არ ვიცი, ვის მივწერო. მასწავლებლო, მე კარგი ბიჭი არ ვარ, ძალიან, ძალიან ცუდი ბიჭი ვარ. ვიცი, ჩემთვის აკეთებთ ყველაფერს, ასე მგონია, ეს თემაც ჩემთვის მოიტანეთ, რომ გამოიცნოთ, რა მჭირს, რატომ ვარ ასეთი აუტანელი, ტყუილად წვალობთ...გახსოვთ, რა თქვა ჩემზე გეოგრაფიის მასწავლებელმა? შენგან კაცი არ დადგებაო. თქვენ კი სხვანაირად ფიქრობთ. რამდენჯერ მინდოდა მეთქვა ეს თქვენთვის, მაგრამ ვერ ვბედავდი. წერილში უფრო ადვილი ყოფილა...ბევრი მინდა გითხრათ...არა...ვერ დავამთავრე წერილი, მაპატიე...ჩემო მასწავლებლო, ოდესმე უსათუოდ დავამთავრებ...ნიკო დუგლაძე“

და დაინყო ბრძოლა...მასწავლებელმა თვალი აუხილა ნიკოს. შეაგნებინა, რომ უპირველესად ადამიანი ღვთის ხატია, იგი პატიოსნებით, შრომისმოყვარეობით ფასდება, ხოლო ქურდობა და ავაზაკობა საშინელებაა.

ნიკომ მასწავლებლის დახმარებით სძლია უარყოფით ჩვევებს, ჩამოშორდა ყოფილ „მეგობრებს“ და, როცა საშუალო სკოლა დაამთავრა, ნატალია მასწავლებელს აღარ ეშინოდა, რომ მისი აღზრდილი რაიმე უკადრისს ჩაიდენდა. ნიკო კაცად ივარგებს, - დაასკვნა მაშინ და ამის დასტური იყო ის წერილი, რომელსაც, ვინ იცის, უკვე მერამდენედ კითხულობდა:

„გახსოვთ, მასწავლებლო, წერილს უსათუოდ დავასრულებ- მეთქი, რომ დაგპირდით? მას შემდეგ ოთხი წელი გავიდა. ამ ხნის განმავლობაში ვცდილობდი ისე მეცხოვრა, როგორც თქვენ გაგიხარდებოდათ და დღეს ვხვდები, რომ თქვენ ამიხილეთ თვალი, თქვენ გადამარჩინეთ, თქვენგან გავიგე, ადამიანობაა მთავარი, ცოდნა და რწმენა გქონდეთ დასახული მიზნის მისაღწევად, ოცნების ყვავილი შრომის სიყვარულით თუ გაიშლება მხოლოდო, თქვენგან მაქვს მინიშნებული, თქვენი ბრძნული დარიგებანი მინათებს გზას და ამ გზიდან გადახვევას არასდროს ვაპირებ! პატიოსნად ვშრომობ, თქვენ რომ გაგიხარდებათ, ისე. არ ვიცი, რით და როგორ გადაგიხადოთ მადლობა. სტუდენტი რომ გავხდები, აუცილებლად ჩამოვალ. მერე ჩემს მშობლიურ სკოლასაც მოვინახულებ- ჯოჯოხეთად რომ მეჩვენებოდა და სამოთხედ გადამიქციეთ. წერილი დავასრულე, მადლობა ყველაფრისათვის. თქვენი ნიკო“.

ამაგდარი მოძღვრის თვალეში სიხარულის ცრემლი აციაგდა.

- მასწავლებლები არ უნდა კვდებოდნენ. ის საქმე, რომელსაც თქვენ აკეთებთ, ყველაფერზე დიდია, ყველაზე ნათელი და ყველაზე ძვირად ფასობს. ამიტომაც უკვდავი იქნები, ჩემო დაიკო, - დაასკვნა ნინომ და თავის სახელოვან 70 წლის დას, ამდარ პედაგოგს გადაეხვია.

ელენე ფუტკარაძე

**ამონაჯუნსი.....მრავალწახნაგოჯანთქტი სალამანდრა.....
მაჯანისა და მაჯანისათვის „თოთტი მელა“.....**

.....ძველი რომაელები ამბობენ – „მიცვალებულზე ან არაფერი, ან მხოლოდ კარგი...“ ალბათ ასეა.... . ძნელია, შეაფასო ადამიანი, დასვა პლუსი ან მინუსი, მისი მოღვაწეობის შესახებ.... თანაც, ამ ათ-მაგი სტანდარტების ეპოქაში.... ქრისტიანული მორალიდან სხვანაირად ჩანს.... პოლიტიკური გადასახედიდან შეიძლება მოვლენადაც იქცეს.... ილიასეული დოქტრინიდან „აბა, მე დღეს, ვის რა ვარგეო?“.... ადამიანში შუქიც არის და ჩრდილიც.... თავისი მეტნაკლებობით.... მაგრამ მთავარი, მაინც დანატოვარი, შედეგი მგონია.... ანუ, „ხე ნაყოფით იცნობა...“ – მარადიული ჭეშმარიტება ამას ღალადებს.... არის უმთავრესი და მნიშვნელოვანი – უზნაესის ნება, რომელიც ერთი ხელის მოსმით ამალღებს ან აცამტვერებს ჩვენს ნებას, ამბიციას, ჩაფიქრებულ ნაფერებ სურვილს.... ყოველი ჩვენგანი გადის თავის სავალ გზას...ვიღაც ზუსტად აღმოჩნდება საჭირო დროს, საჭირო ადგილზე და ადის საფრენ ბილიკზე.... ზურგის ქარი უბერავს მის ცხოვრებას.... . ვიღაცას აგვიანდება ან ვაი ჭკუისაგან, ან ამპარტავნებისა გამო, ან უბრალოდ სულელია, მეტი არ ესმის, ან უბრალოდ არც სურს...თავისი დროის ზოგიერთ წარმატებულ ადამიანს ათას თვისებას მიაწერენ, ისეთს, რაც საერთოდ არ ჰქონია არასოდეს...ის, ვინც ჩაიკარგება დროსა და სივრცეში, თავსაფრიანი დედაკაცივით უგზო უკვლოდ გაქრება.... ანუ უძევლოდ წავა. კარგია, თუ შთამომავალი მაინც შესვავს მის შესანდობარს.

ამჯერად, ღრმა ასაკში წავიდა ცნობილი ადამიანი – ედუარდ – გიორგი – ავგუსტინე!!!! (ვინც იცის, მიხვდება რას ნიშნავს, მესამე სახელი)...ერთ დროს მნიშვნელოვანი ფიგურა, ჭადრაკის დაფაზე.... . ასეთ მოთამაშედ ბევრს არ ასახელებს ისტორია.... . მაინც მგონია, ჩემი სუბიექტური აზრით, რომ ედუ – გიორგი – ავგუსტინე ოსტატი იყო, საჭირო დროს საჭირო ადგილზე ყოფნის.... ნათელი ინტელექტისა რა მოგახსენოთ, მაგრამ ალღო, მიზანსწრაფულობა და სივრცეში ხედვა – გადაადგილება, შესანიშნავად იცოდა.... შეეძლო ფურთხებაც კი აეტანა...ტყვიის ნვიმაში მდგარიყო (სალამანდრა – ცეცხლს გამოივლის და მაინც გამოვა ტყიდან ცოცხალი), მან სამი რეჟიმის დაწოლას გაუძლო.... ეს ცოტას არ ნიშნავს!!! ბოლოს და ბოლოს, „დრონი მეფობენ, არა მეფენი“ და ისიც გაუშვეს არენიდან, თუმცა იძულებით, მაგრამ მშვიდად.... . აი, მერე ატრიალდა და თავდაყირა დატრიალდა მორვეი.... დათესილ ქარს ქარიშხალი მოჰყვა...წამლექავმა ენერგიამ ბევრი რამ შთანთქა.... ისევ ფორტუნამ შეცვალა ავანსცენა.... ბევრი რამის მომსწრეს ალბათ, ფიქრისა და განსჯისათვის ჰქონდა დრო.... სინანულისა და აღსარებისთვისაც მოიცალაო – ამისთვის მისცაო, ღმერთმა დრო.... შეენანებინა „ჯინსების თაობის“ დახვრეტის...90 წლების თაობის ცოცხლად დამარხვის, აფხაზეთსა და სამაჩაბლოში.... უფრო ადრე ჩადენილი „გმირობების“ სისხლიანი შედეგი.... ღმერთის მოწყალება უსაზღვროა...ჩვენი მოსვლა და წასვლაც მისი ნებაა...დროჟამს ის ადგენს, ჩვენ რა შეგვიძლია, უბრალოდ სინანული უნდა გვქონდეს განვლილი ცხოვრებისა და ჩადენილი ცოდვების გამო.... მესმის, რომ მძიმე იყო მისი ტვირთი..... ალბათ, ედუარდ – გიორგი – ავგუსტინემაც შეინანა, ბოლო ჟამს...უფალმა ინება, ასე... დიდ არს, მარადმსუფევი.....მაინც, არ დამნანებია...ასეა, ტყუილს არ ვიტყვი!!!!. .

.. ელენეაია, 11. 07. 2014 წელი....

მკბენარა, ვარდისფერი... სიყვარულის ყვავილი...

...შეხვედრა იყო მოულოდნელი, ხანძრის შემდეგ.... ცეცხლის ენებმა დაწვა სკოლის შენობა...ორი მობრიალე გული შეხვდა ერთმანეთს...სათუთად ჩაკიდეს ხელი – მათ შორის სიყვარულის ყვავილი ამოიზარდა, პირველი იყო – ვარდისფერი, მკბენარა, მაინც სათუთი და მოალერსე...

ბიჭი – მალალი, ტანადი, კეხიანი ცხვირითა და ცისფერი თვალებით; გოგო – ტანდაბალი, კოჭადა, თუმცა თბილი და სათუთი, ძალიან ქალური... გულში ჩაუფარდა ბიჭს, ვერავის და ვერაფერს ვერ ამჩნევდა გარშემო... ტკიოდა, ტიროდა მისი შეხების დროს... ორივენი ავსებდნენ ერთმანეთს და გარშემო სივრცეს, სხვები არც არსებობდნენ მათთვის – მანო და აკო, უხდებოდნენ ერთმანეთს თითქოს... გადადიოდნენ მეათე კლასში, ნოლგავლილები. სკოლის დამთავრების შემდეგ ჯვრისწერას ფიქრობდნენ... მაგრამ ატრიალდა ჭორის მორევი, ასისინდნენ ჭორტანები – დედების დაქალები, მეზობლის ქალები, ნაცნობები და უცნობები – განსაკუთრებით მანოს ვერ იტანდნენ, შურდათ მისი, ასეთ კარგ ბიჭს რომ უყვარდა – ნარმოსადეგს, ოჯახისშვილს, ქალაქში ცნობილი ბიძების დისწულს... იმდენი ქნეს, რომ აკოს „აუხილეს“ თვალი, ერთმანეთზე უკეთესი გოგონები აჩვენეს – „პატარა ხარ“, „რა გესმის“, „ლამაზი შთამომავლობა უნდა დატოვო“...“ეგ მახინჯი კოჭადა შენი საფერი არ არისო“... და ასე დაჭკნა მკბენარა, სათუთი, ვარდისფერი ყვავილი... სალამოსა თუ განთიადისას, ანოს თვალებზე ცრემლი ბრწყინავდა...

აკო აღარ რეკავდა...

აკო აღარ ხედავდა...

აკოს აღარც ახსოვდა თითქოს...

დარდობდა თაფლისფერთვალა, კოჭადა, ძალიან ქალური მანო, ბევრ ლამაზ გოგოს რომ სჯობდა სისათუთით... მას შემდეგ თითქმის ოცი წელი გავიდა... თვალებს ახსოვს, ძველი არბატის კუთხეში ჩახუტებული წყვილი, მათი ოთხი თვალი ერთმანეთს უყურებდა მხოლოდ – აკოს თვალებში მანო ჩანდა... მანოს თვალებში – აკო... მაშინაც კი, როცა ერთად არ იყვნენ... ამომანთეს ცეცხლის ენებმა ვარდისფერი, მკბენარა, სიყვარულის ყვავილი. მათი გაცნობა ცეცხლით დაიწყო და ცეცხლით დამთავრდა... მჯერა, რომ აკო – მანოს დღესაც ახსოვთ და ისევ უყვართ ერთმანეთი... თუმცა სხვაგან არიან...

P. S. მიშულს, დედების ჭორტანა დაქალები, მეზობლის ქალები, დაბმული ძაღლების სიშმაგით რომ უყეფდნენ ლამაზ სიყვარულს...

ელენეაია... აგვისტო, 2008.

რეჟიტასეს სკოლის ამბახილი....

...უნყვეტია ტკივილი სულში... მახსოვს სასახლეში მძინარე ლამაზი, ახალგაზრდა ქალი.... პატარა ბინული, ნაპირების გარეშე დარჩენილი.... უკვე თერთმეტი წლის პატარა გოგო, ძიაკოს მხრებს ჩახუტებული – ალბათ, მამას გეძახის...

მახსოვხარ სულ.... ჩემი სკოლის ნაწილი ხარ, შემიძლია შენთან ერთად ცხრა მთა გადავიარო... შენი მთებივით ამაყი ხარ... თუმცა ძალიან თბილი, სიკეთე რომ გადმოდის, ისეთი...

სიზმრად ვიცი, რომელ ქალაქში ხარ... ტელეფონის ნომრებსაც მკარნახობ ... შენს ძალასაც ვგრძნობ, შენი სუნთქვაც მესმის... გავიღვიძებ და აღარაფერი მახსოვს... მიუხედავად უკიდევანო სიშორისა – დედამინა პატარაა... ისიც მჯერა, რომ შეგხვდები, არ ვიცი სად, არ ვიცი როდის... შენა ხარ ის, ვისაც არ სჭირდება ახსნა – განმარტება, ვინ არის ეა – ასეთი თუ ისეთი... მინდა მხარზე თავი მოგაყრდნო, გულთან ახლოს და ვიტყვო ჩემი და შენი ტკივილი ერთად, ყველაფერი გითხრა, რასაც ვფიქრობ და დავისვენო...

თუ ღმერთმა ინება და გზაჯვარედინზე შევხვდით ერთმანეთს, მართლა დედა ვიქნები ნაპირების გარეშე დარჩენილი ბინულისათვის, ისევე, როგორც შენა ხარ მართლა მამა... ეგ ბაია ტირილამდე მიყვარს... ყველა მისიანი გარშემო, შენიანი ვინც არის... მახსოვს წლების წინ ნათქვამი – „ეა, იცი, რა კარგი დები მყავსო“... ეჭვიც არ მეპარებოდა...

ვნერ გამთენიისას, დილის ექვს საათზე... ვტირივარ ცხარე ცრემლით უაზროდ დაკარგულ წლებს... ჩემს და შენს ცხოვრებას, ბრინჯის მარცვლებივით დაფანტულს... მახსოვხარ... მენატრები... სული გეძახის კიდევ, ხანდახან... სადა ხარ! სადა ხარ!

P. S. მე მჯერა, რომ სიყვარული სულიერი კატეგორიაა, მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანები ხორციით განვიცდით მას... ის მაინც სულიდან მოდის... ამიტომ გხედავ სიზმარში, უკიდევანო

სიშორიდან ვგრძნობ შენს არსებობას...სიყვარულისთვის დედამინა პატარაა.... "შეუცნობელ არიან გზანი უფლისანი!!!"...არავინ იცის მისი ნება...მჯერა, რომ გნახავ...არ ვიცი სად, არ ვიცი როდის...მიყვარხარ შინაგანად....

ელენაია 03. 03. 2010

სოსო ლონდრიშვილი

სწორედ ნასტოლი ცყვია

მოთხრობა

კახეთი, რომ საქართველოს ულამაზესი, ღვთითკურთხეული მხარეა, ეს სადაო არ არის. ამ კუთხეში მშვენიერებითა და ბუნების იშვიათი სილამაზით გამოირჩევა პანკისის ხეობა, სადაც ქართულ სოფლებთან ერთად ქისტების სოფლებიც მდებარეობს. ამ ხეობის ნებისმიერ სოფელში სტუმრობისას, სოფლის თვალწარმტაცი ბუნების სიმშვენიერე, სუფთა, ანკარა, ალაზნის ხმაურიანი დინება, სიცოცხლის ხალისს გამატებს და ქეიფის ხასიათზე მოგიყვანს კაცს.

გამრჯე და ამაყი ქისტები სახლობენ ხეობის სოფლებში, თითქმის საუკუნენახევრის წინ, რუსეთის ცარისტული თვითმპყრობელური პოლიტიკის შედეგად, ჩრდილო კავკასიის მთიელებს საკუთარი მინა-წყლიდან ჰყრიდნენ და ზოგს თურქეთში და ზოგსაც ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში ასახლებდნენ. მაშინ ქართველებმა დიდსულოვნება გამოიჩინეს და თავის მინა-წყლიდან აყრილი ჩეჩენი მოსახლეობის ნაწილი აქ, საქართველოს უმშვენიერეს კუთხეში, პანკისის ხეობაში შეიფარეს, დაასახლეს, არსებობის და ცხოვრების ყველა პირობა შეუქმნეს.

ჩეჩენებმა შეისწავლეს ქართული ენა და ქართულ გვარებზეც დაენერნენ, შეითვისეს ქართული ადათ-წესები და ტრადიციები, მათი ყოველდღიური ყოფა, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ რელიგიურ განსხვავებას, არაფრით განირჩეოდა ქართველების ყოფა-ცხოვრებისგან.

ქისტების ერთ-ერთ სოფელში, თავისი გონიერებითა, კეთილშობილებითა და კაცთმოყვარეობით გამოირჩეოდა ზელიმხან ბაღაკაშვილი. ზელიმხანს თავისი შვილებიდან განსაკუთრებით ეიმედებოდა უმცროსი ვაჟი ელიზბარი, რომელმაც გასულ წელს საშუალო სკოლა წარმატებით დაამთავრა, იმავე წელსვე გროზნოში წავიდა ბიძასთან სამუშაოდ, გარკვეული თანხა დააგროვა. ნაწილით ოჯახს შეენია, დანარჩენი კი უმაღლესში ჩასაბარებლად მომზადებისთვის გადაინახა.

შუალამე გადასული იყო, როცა თავლიდან ცხენის შემანუხებელი ფრუტუნი მოესმა ზელიმხანს.

- ელიზბარ! გაიღვიძე შენ ცხენს მგონი მშობიარობა დაენყო, ადექი მომეხმარე, ცუდად ფრუტუნებს ხომ არაფერი უჭირს რა.

- ელიზბარმა მამის დაძახილზე მაშინვე თვალეები გაახილა, წამოდგა, ტანთ ჩაიცვა და მამას გაჰყვა.

ზელიმხანმა ჭრაქი აანთო და თავლაში შევიდა, ცხენი მძიმე მშობიარობის გამო გამალებით ქმინავდა, მთელი სხეულით კრთოდა, ნაყოფი არასწორად მოდიოდა საშოდან.

- თავი დაუჭირე, მე როგორმე დავეხმარები, – უთხრა მამამ ელიზბარს და ცხენს მუცელზე ორივე ხელით დაანვა. ელიზბარმა ფაშატს აღერსიანად გადაუსვა ფაფარზე ხელი და ყურში ჩასჩურჩულა – ცოტა კიდევ მოითმინე და ყველაფერი მორჩება. ცხენმა იგრძნო პატრონის მზრუნველი ხელი. მიბნედილი თვალეები გაახილა და ცრემლები გადმოსცვივდა. ზელიმხანმა

კვიცს წინა ფეხებში ჩაავლო ხელები და გამოსწია. პატარამ როგორც იქნა, წვალეების შემდეგ დატოვა დედის საშო.

საოცრად ლამაზი სანახავი იყო ახალშობილი, როგორც მშვენიერ ქალს უხდება ძვირფასი სამკაული, ასევე სამკაულივით უხდებოდა კვიცს წაბლისფერ შუბლზე ჩამონადენი თეთრი ზოლი, ახალშობილი ნორჩ პატარა ნესტოებს ძალუმად ბერავდა და ჰაერს ღრმად ისუნთქავდა ჯერ ისევე ლორწოთი დაფარულ ტანზე ორთქლი ასდიოდა და ნორჩი პანანა ფეხებით ცდილობდა წამოდგომას, მაგრამ სისუსტისაგან მუხლები ეკვეთებოდა და ფეხზე დგომა უჭირდა.

ზელიმხანის მეუღლეს ქმარ-შვილის აფორიაქება ცუდად ენიშნა, თვითონაც ამდგარიყო სანოლიდან სპილენძის დიდ ქვაბში წყალი გაეთბო და თავლაში მიჰქონდა.

ზელიმხანმა კვიცი თბილი წყლით განბანა და ცხენს შეუტია, რომ ფეხზე ამდგარიყო, მაგრამ ცხენი გაუნძრევლად იწვა, თვალებიდან ცრემლი სდიოდა და ფეხზე დადგომის თავი აღარ ჰქონდა. მამა-შვილი მიხვდა, რომ ცხენი სააქაოს აღარ იყო. კვიცს კი დედის ლაჯებში თავი შეეყო და ძუძუს ეძებდა. ფაშატმა ღრმად დაიფრუტუნა, ორივე თვალი მილულა. ელიზბარმა ცხენის თავი მერდზე მიიხუტა და ქვითინი დაიწყო. მამამ შეხედა ელიზბარს და გაამხნევა:

- რა გატირებს ვაჟკაცი არა ხარ. მეც გული მატკინა მისმა სიკვდილმა, მაგრამ რას ვიზამთ, მოსახდენი მოხდა, ამ პატარას ხომ პატრონობა და გაზრდა უნდა. – კარგი! გეყოფა! – კიდეც ერთხელ ანუგეშა მამამ ელიზბარი და თავლიდან გამოვიდა.

ელიზბარს თვალწინ წარმოუდგა სოფლის დღეობებზე გამართულ დოღში, მისი ფაშატი ტოლს რომ არ უდებდა ულაყებს და ბევრჯერ გამარჯვებულ უზემია პატრონთან ერთად.

შარშანაც დოღში გამარჯვების ნიშნად მიღებულ ჯილდოებს შორის, ყველაზე ძვირფასი და სასურველი ჯილდო მისი შეყვარებულის ლეილას კოცნაც ხომ მისი ბედაურის დამსახურება იყო. იხსენებდა ამ და სხვა მრავალ მოსაგონარს ელიზბარი და უზომოდ განიცდიდა ცხენის სიკვდილს. თავლიდან გამოსული თვალცრემლიანი ელიზბარი დედამ შენიშნა. ვაჟკაცის თვალზე ცრემლი ეხამუშა ქისტის ქალს, თუმცა გულში უხაროდა კიდეც და დარწმუნებული იყო, რომ მისი შვილი, რომელიც ასე განიცდიდა ცხოველის სიკვდილს ადამიანების მიმართ უფრო შემზადებულ და გულმონყალე კაცად გაიზრდებოდა. მითუმეტეს რომ ელიზბარი მორწმუნე იყო და მეჩეთში ლოცვებს არ აცდენდა. ყურანის თითქმის ყველა სურა ზეპირად იცოდა და ამიტომაც ის ტოლ-მეგობრებში ყოველთვის გამოირჩეოდა კეთილზნეობითა და სამართლიანობით.

ერთ საღამოს სოფლის საბჭოს ეზოში სადაც ჩვეულებისამებრ შეკრებილიყვნენ სოფლის უხუცესები, ბჭობდნენ ქვეყანაში შექმნილა რთულ მდგომარეობაზე. ახლო აღმოსავლეთში ისლამური სახელმწიფოს-ხალიფატის შექმნის თაობაზე მიუღებლად მიაჩნდათ და ჰკიცხავდნენ ენით აუღწერელ მათ სისასტიკეს ტყვეებისა და მშვიდობიანი მოსახლეობის მიმართ.

- ზალიმხან, უყურე გუშინ ტელევიზორს!- ჰკითხა მოხუცმა, თეთრ წვერზე ორივე ხელი ჩამოისვა და ხმადაბლა წარმოსთქვა:

- ეს რა ვაჟკაცობაა ხელბორკილ დადებულ კაცებს მუხლის ჩოქზე რომ დააყენებ და ზვარაკად შესანიერი ბატკანივით, მთელი მსოფლიოს დასანახად უმონყალოდ ყელეებს რომ გამოსჭრი, ასეთ ცოდვას ალაჰი არ გაპატიებს. რას ერჩიან მშვიდობიან უდანაშაულო მოსახლეობას. – დანანებით ამბობდა ჭარმაგი ქისტი და აღშფოთებული წარმოსთქვამდა – ალაჰი შეგაჩვენებთ ცოდვის ჩამდენთ!

- მართალი ხარ – გამოელაპარაკა მის გვერდით მჯდარი უხუცესი ქისტი, აღარც ბავშვებს ინდობენ ამით ქვეყანა უნდა ააშენონ, ადამიანების სისხლში ყელამდე ცურავენ.

- წინა კვირას გროზნოდან ერთი მოლა ჩამოსულა ხეობაში, დადის ჩვენს სოფლებში და ახალგაზრდებს ტვინს უბურღავს, ახალი ისლამური სახელმწიფოს შექმნაში მონაწილეობის მიღება თქვენი ღვთიური ვალია, სამაგიეროდ არც ფული მოგაკლდებათ და სამომავლოდ არც კარგი ცხოვრებაო.

ასე რომ იცოდე – ზელიმხან! იმ ვაჰაბიტმა ალაჰის მოციქულმა შენს შვილს დაადგა თვალი, ფრთხილად იყავი, ბიჭი არ წაგართვას.

- მე კარგად ვიცნობ ჩემს შვილს, ის კაციჭამიებთან საქმეს არ დაიჭერს.

- მართალია, ქვეყნის ბიჭი გყავს, მაგრამ ახალგაზრდაა, მათი პროპაგანდის ანკესზე არ წამოეგოს. ხომ იცი, ეს ვაჰაბიტები რა დაქოქილები არიან, მაინც ყურადღებით იყავი, ნათქვამია: „სიფრთხილეს თავი არა სტკივარ“. – გააფრთხილა მოხუცმა ზელიმხანი.

ერთ საღამოს ელიზბარი სახლში არ დაბრუნდა, მამას ტელეფონზე დაურეკა ახმეტაში მივდივარ და ამაღამ აქ მეგობრებთან დავრჩებიო. სინამდვილეში კი იმ მოლას მითითებით პას-პორტისთვის სურათები გადაიღო და სხვებთან ერთად მოლამ სირიაში გასაგზავნად პანკისელ ბიჭებს კონსპირაციულ ბინაზე მთელი ღამე ინსტრუქციებს უტარებდა, ლამაზ ზღაპრულ ფერებში აღწერდა ისლამისტების ყოველდღიურ ცხოვრებას და საქმიანობას. მაგალითად კი მოჰყავდა მსოფლიოში უკვე ცნობილი, ხალიფატის ერთ-ერთი მთავარსარდლის პანკისელი ქავთარ ბათისაშვილის იგივე ომარ ალაშიშანის „საგმირო საქმეები“. ბიჭები სულგანაბულნი უსმენდნენ ისლამური სახელმწიფოს „დესპანს“ პანკისის ხეობაში და აღტაცებულნი იყვნენ თავიანთი თანამოძმის მიერ ბრძოლებში გამოჩენილი გმირობისა და ვაჟკაცობის გამო. მათ ეამაყებოდნენ ასეთი კაცის თანასოფლელობა და პირობას დებდნენ, რომ მისთვის მიეზღებოდნენ.

მეორე დღეს ახმეტიდან სოფელში დაბრუნებულ ელიზბარს მამა სახლის ჭიშკართან დახვდა.

- არ მომწონს შენი გასაიდუმლოებული ვიზიტი იმ ვაჰაბიტ მოლასთან ახმეტაში, თუ რამეს აპირებ, თქვი! რას მიმაღავე? პატარა ხომ აღარ ხარ.

- დასამალი არც არაფერია მამაჩემო, სირიაში მინდა წასვლა, ჩემი სარწმუნოებრივი ვალი მინდა მოვიხადო ალაჰის წინაშე.

- აი თურმე რისთვის დაძვრებოდა ის მოლა ჩვენს მეჩეთში, რომ შენისთანები ჭკუიდან გადაეყვანა, რა ვალის მოხდაზე მელაპარაკები: ბავშვების, უდანაშაულო ქალებისა და კაცების ხოცვა-ჟლეტა – ამას ეძახი შენ ვალის მოხდას? ვერ გამიგია რა გზას ადგახარ, გონს მოდი სანამ გვიან არ არის.

- მე სილამის მტრებთან მივდივარ საბრძოლველად.

- იცოდე ჭკუას ნიხლი დააჭირე და გონს მოეგე, რას ჩადიხარ, მაგრამ თუ შენს აზრზე არ შეიცვლი, ჩემი სახლის კარი დაიხურება შენთვის, მე ვფიქრობდი ჭკვიანი, გონიერი მემკვიდრე მეზრდებოდა-მეთქი. შენ კი ვინ ყოფილხარ, ერთი ცერცეცა სხვის დაკრულ ზურნაზე მობუქნავე მუტრუკი.

მამის სიტყვებმა ელიზბარი მცირე ხნით ჩააფიქრა, მაგრამ მიცემული სიტყვის გატეხვა აღარ ისურვა და მამას მტკიცედ განუცხადა.

- გადანყვეტილება მივიღე, უნდა წავიდე, დედას ჯერ ნუ ეტყვი, მერე მე თვითონ შეგატყობინებთ ჩემს სამყოფელს.

- ალაჰმა შეგაჩვენოს – მიაძახა კარში გამავალ შვილს ელიზბარმა და აკანკალებული ხელით ყალიონში თუთნი ძლივს ჩატენა.

თბილისის აეროპორტში ელიზბართან ერთად კიდევ ხუთი ახალგაზრდა ელოდა სტამბულის რეისზე გასაფრენ თვითმფრინავს, დანარჩენებიც, ისე როგორც ელიზბარი, პანკისის ხეობიდან წამოეყვანა მოლას.

მთელი კვირა ელოდა მეჩეთთან ვაჰაბიტ მოლას ზელიმხანი, რათა თავისი ხელით დაეხრჩო ეს ალაჰის უჩვეულო მოციქული, მაგრამ ახმედი (ასე ერქვა მოლას) პანკისელ ახალგაზრდებთან ერთად უკვე თურქეთში ისლამისტთა კონსპირაციულ ბინაზე იმყოფებოდა, სადაც სხვა ქვეყნებიდან ჩამოსულ ახალგაზრდებსაც მოეყარათ თავი და სირიაში გადასასვლელად ემზადებოდნენ.

- ჩვენ კიდევ ერთი კვირა დავრჩებით თურქეთში, სხვებსაც ველოდებით, თანაც სირიაში გადასასვლელად საბუთებია მოსაწესრიგებელი, ამას დრო სჭირდება, დღეს შეგიძლიათ ქალაქში გაისეირნოთ, მე საქმეებს მივხედავ, ოღონდ დანთქმულ დროს არ გადააცილოთ, დროზე დაბრუნდით უკან – უთხრა ახმედმა ბიჭებს, შემდეგ ქალაქში სეირნობისთვის ჯიბის ფულად ყველას ასდოლარიანები დაურიგა და დროებით დაემშვიდობა. ბიჭები წამოიშალნენ და ღამის სტამბულის დასათვალიერებლად წავიდნენ. ელიზბარი იჯდა მარტო ოთახში, ფიქრს მისცემოდა. ჯერ ერთი კვირაა, რაც სახლიდან წამოვიდა და უკვე მოენატრა იქაურობა. იხსენებდა მამის აღშფოთებულ სახეს და მის გზაზე დადევნებულ სიტყვებს: „ალაჰმა შეგაჩვენოს“. იმ წამს შეებ-

რალა მოხუცი, მაგრამ უკან ხომ არ გაბრუნდებოდა, ასეთ არაკაცურ საქციელს საომრად წამოსული ქისტი კაცი არ იკადრებდა.

განსაკუთრებით ებრალებოდა დედა, რომელიც ალბათ ვერასდროს შეეგუებოდა მის სახლიდან წასვლას, გული სწყდებოდა ელიზბარის იმაზედაც, რომ მის საყვარელ არსებას, რომელიც ბავშვობიდან უყვარდა ვერ გამოემშვიდობა, ლეილა იმ დრო თბილისში იყო და მისაღებ გამოცდებს აბარებდა უნივერსიტეტში.

ამ ფიქრებში იყო გართული ელიზბარი, როცა ერთ ახალგაზრდას ფული დავიწყნოდა და უკან მობრუნებულიყო.

- რა მარტო ზიხარ ბნელ ოთახში, წამოდი ქალაქში, ნახე რა ლამაზია სტამბული ლამით.

ელიზბარმა ბიჭს გაუღიმა, წამოდგა, პერანგი ჩაიცვა და გარეთ გამოვიდა. ქალაქში უამრავი ხალხი ირეოდა, ელიზბარი ნელი ნაბიჯით მიუყვებოდა ქუჩას, მულოდნელად ნაცნობ საუბარს მოჰკრა ყური, წამით შეჩერდა და ქუჩის მოპირდაპირე მხარეს გაიხედა. რამდენიმე ახალგაზრდა ქართულად ხმამაღლა საუბრობდა. ელიზბარს მათი საუბრის კილო ეცნაურა, აშკარად ეტყობოდათ, რომ კახელები იყვნენ. ელიზბარს გულმა მათკენ გაუნია, გადავიდა ქუჩის მეორე მხარეს და ბიჭებს გამოელაპარაკა.

- საიდანა ხართ ბიჭებო?

- კახეთიდან.

- კახეთი დიდა, არ დააკმაყოფილა ელიზბარი მათმა პასუხმა.

- ახმეტელები ვართ, სამუშაოდ ვართ აქ ჩამოსულები. ერთ კვირაში ვრჩებით და უკან ვბრუნდებით. ელიზბარს ახმეტის ხსენებაზე ძართვებში სისხლი გაუჩერდა, წამით შეეყოვნდა და გაიფიქრა: თქვენ კი დაბრუნდებით, მაგრამ მე როდისღა მელირსება ჩემს ქვეყანაში დაბრუნება ან მელირსება კი?! . .

შემდეგ ფიქრებიდან გამოერკვა, ბიჭებს დაემშვიდობა და ათასფრად მოელვარე გირლიანდებით განათებულ-გაბღვრილებულ ქუჩას გაუყვა.

ერთი კვირის თავზე სირიაში გადასაყვანი ახალგაზრდების რიცხვმა ოცდაათს მიაღწია. ახმედმა ისლამის მიმავალ მეომრების უკანასკნელად მცირე ინსტრუქტაჟი ჩაუტარა და ყველანი მის კოლეგა მუსას გადააბარა, რომელსაც ბიჭები სირიაში უნდა გადაეყვანა. თვითონ კი ახალი რეკრუტის მოსაგროვებლად უკან საქართველოში გამობრუნდა.

მუსამ ახალგაზრდების საკმაოდ მოზრდილი ჯგუფი თითქმის უპრობლემოდ გადმოიყვანა თურქეთიდან სირიაში და ჯიჰადისტთა ერთ-ერთ სანვრთნელ ბაზაზე დააბინავა, ამ ახალ ჯგუფს მომზადების შემდეგ, გაივლიდნენ რა საბრძოლო ნათლობას, სარდალ ალ-შიშანის შენაერთები უნდა შეეგოს.

ისლამისტმა ინსტრუქტორებმა ახალგაზრდები გადაანანილეს, იმათ ვისაც სათანადო განათლება არა ჰქონდათ და ფიზიკური აღნაგობითაც გამოირჩეოდნენ საბრძოლო ქვედანაყოფების შესავსებად დაუწყეს წვრთნა, ხოლო რომლებსაც უმაღლესი განათლება ჰქონდათ მიღებული და სათანადო სპეციალობებს ფლობდნენ, ისინი სამოქალაქო სექტორში გაამწესეს, რადგან ისლამისტებს ახალი ქვეყნის, – ხალიფატის შესაქმნელად ინტელექტუალები, სხვადასხვა დარგის სპეციალისტები სჭირდებოდათ.

უკვე ექვსი თვე იწურებოდა, რაც ელიზბარი სახლიდან წამოვიდა და აქ სირიაში ისამისტთან ერთ-ერთ ცნობილ ბაზაზე წვრთნას და მომზადებას გადიოდა, თვის ბოლოს მას საბრძოლო მოქმედებაში უნდა მიეღო მონაწილეობა. ის ადვილად ითვისებდა ინსტრუქტორების მიერ გადაცემულ ცოდნას, ეუფლებოდა საბრძოლო მოქმედებების ტაქტიკას, რის გამოც ხშირად ხელმძღვანელობის მაღლობას იმსახურებდა. ანაზღაურებაც საკმაოდ სოლიდური ჰქონდა. ისლამისტები ფულს არ იშურებდნენ თავიანთი მეომრებისთვის.

ელიზბარს ბევრჯერ უფიქრია ფულის საქართველოში გამოგზავნა, მაგრამ მამის რიდი ჰქონდა, თანაც ეხლაც მეხის გავარდნასავით ჩაესმოდა ყურებში სახლიდან წამოსვლისას მამის სიტყვები: ალაჰმა შეგაჩვენოს. ამ სიტყვების შემდეგ როგორ გაბედავდა სახლში არამც თუ ფულის გაგზავნას, არამედ თავის თავზე რაიმე ინფორმაცია რომ მიეწოდებინა მშობლებისთვის.

- ელიზბარ გაიგე: ხვალ ჩვენი სარდალი ომარ ალ-შიშანი ჩამოდის ბაზაზე, უნდა შეამონმოს ბიჭების საბრძოლო მზადყოფნა. – უთხრა ერთმა ლიბანელმა, რომელიც ელიზბართან ერთად ცხოვრობდა ყაზარმაში.

- მგონი ჩვენი სარდალი შენი თანამემამულეა.

- ჰო ქართველია ჩვენი ხეობიდანაა, მისი ქართული სახელი და გვარი ქავთარ ბათირაშვილია.

მეორე დღეს ალ-შიშანი რიგში ჩამწკრივებულ ისლამის მებრძოლებს სათითაოდ ართმევდა ხელს და ალაჰის საქმისადმი ერთგულებას უნებებდა. როცა სარდალი ელიზბარს მიუახლოვდა, მისმა აღნაგობამ და კავკასიურმა იერმა თავის ქვეყანა გაახსენა, მეთაურს ნოსტალგია მოეძალა, თუმცა არ შეიმჩნია.

- სადაური ხარ, – ჰკითხა სარდალმა მეომარს არაბულად. ელიზბარმა თავისი ხეობის მკვიდრ ქავთარ ბათირაშვილს ქართულად უპასუხა.

- ქისტი ვარ, პანკისის ხეობიდან, ელიზბარი მქვია გვარად ბალაკაშვილი.

- ზელიმხან ბალაკაშვილი ვინ არის შენი.

- მამა – ამაყად უპასუხა ელიზბარმა.

- მე ვიცნობ ზელიმხანს. მისი გონიერება და ვაჟკაცობა მთელს ხეობაშია ცნობილი, მის სიტყვას დიდი ფსი აქვს. იმედია შენც სახელოვანი მამის ღირსეული შვილი ხარ. – უთხრა ქავთარმა ელიზბარს, ხელი ჩამოართვა, ახალი სამშობლოს სამსახურში ჩადგომა მიულოცა და წარმატებები უსურვა.

- ისლამისტები ახალ მებრძოლებს საბრძოლო მომზადებასთან ერთად არაბულ ენასაც ასწავლიდნენ, რადგან ისლამური ხალიფატის სახელმწიფო ენა არაბული იყო და სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩამოსული მებრძოლები ვალდებულნი იყვნენ ერთმანეთთან არაბულ ენაზე ესაუბრათ. ალ-შიშანს გადაწყვეტილი ჰქონდა ბაზაზე კიდევ ორი კვირა დარჩენილიყო, რადგან მომზადებულ ჯგუფს, სადაც ელიზბარიც შედიოდა მომავალ კვირას საბრძოლო მოქმედებებში უნდა მიეღო მონაწილეობა. კერძოდ, მათ ქრისტიანი ასირიელებით დასახლებული სოფელი უნდა გაენმინდათ პარტიზანებისაგან, სარდალს აინტერესებდა თუ როგორ გაართმევდნენ პირველ საბრძოლო ნათლობას თავს ახლად განვრთნილი მეომრები.

- ისლამისტებმა საბრძოლო შენაერთი, მცირე ორკაციან ჯგუფებად დაჰყვეს, თითოეულმა ჯგუფმა გადაინანილა ასირიელთა სახლები სოფლებში და დაიწყეს მათი ჩხრეკა. სრულ საბრძოლო ამუნიციით აღჭურვილი ელიზბარი თავს მენყვილესთან ჰასანთან ერთად, რომელიც მასზე ჩინით უფროსი იყო და მეთაურად ითვლებოდა მიუახლოვდნენ გასაჩხრკე ობიექტს.

სახლი ალიზით იყო შელესილი და ორი ოთახისგან შედგებოდა, სახლი წინ პატარა, კრამიტით გადახურული ფანჩატური იდგა, რომელიც ორ ხის ბოძს ეყრდნობოდა. ჰასანმა გაიარა ფანჩატური, კარს ფეხი ჰკრა და ავტომატომარჯვებული სახლში შევიდა, მას ელიზბარი მიჰყვა. ნახევრად ჩაბნელებულ ოთახს ვიწრო ფანჯრიდან შემოსული დღის სინათლე ძლივს ანათებდა. ოთახის კუთხეში ჩაცუცქულიყო ახალგაზრდა ქალი, ხუთიოდე წლის ბიჭუნა გულში ჩაეკრა და შიშისგან ცახცახებდა.

- ამის ქმარი მოუხელთებელი პარტიზანია, იარაღის საწყობი აგვიფეთქა და ხუთი მებრძოლი მოგვიკლა. – მიმართა მეთაურმა ელიზბარს, მერე ქალს მიუბრუნდა და დაუყვირა:

- შენი ქმარი სად არის? მოასწრო გაქცევა? მითხარი, თორემ სულს გაგაფრთხოვინებ და შენს შვილსაც ზედ დაგაკლავ.

- არ ვიცი, ერთი კვირაა ჩემი ქმარი თვალთ არ მინახავს.

- სტყუის ეს ურჯულო, ამას ჰგონია დაეუჯერებ, – ბავშვმა ტირილი მორთო და დედის კაბის კალთას ჩაეჭიდა.

- ჰასანმა ქალს მაჯაზე ხელი სტაცა და ბავშვთან ერთად ფანჩატურში გამოათრია, ელიზბარს თვალეები გაუფართოვდა, მას ვერ წარმოედგინა ქალის მიმართ ასეთი მოქცევა, ის უძრავად იდგა და მისჩერებოდა გავეშებულ მენყვილეს.

- რა იდიოტივით მიყურებ, თოკი მომანოდე!

- ელიზბარმა ქამარზე დამაგრებული თოკი მოიხსნა და ჰასანს მიაწოდა.

- რამ გამოგაშტერა ბავშვი გამოართვი, – დაუყვირა ელიზბარს მეთაურმა და დედის კალთას აგლეჯილი ბავშვი ელიზბარს მიუგდო, ელიზბარი არ ელოდა ჰასანის ასეთ უხემ მიმართვებს, თავი შეურაცხყოფილად იგრძნო და მეთაურს შეუბღვირა. ჰასანმა აინუნშიც არ ჩააგდო ელიზბარის წყენა, ქალი ფანჩატურთან მიათრია და ხელებით ბოძზე მიაბა, თოკი მაჯებზე ისე მაგრად გაუჭირა, რომ ქალს თითებში სისხლი გაუჩერდა და ფრჩხილები მთლად გაუშავდა. ქალი საშინელი ტკივილისგან კიოდა და ცდილობდა თოკიდან აშვებას, მაგრამ რაც მეტს ამოძრავებდა მაჯებს, მით უფრო მეტად უჭერდა თოკი.

- მაშ არ იტყვი სად არის შენი ქმარი? – დაუყვირა ჰასანმა ქალს. შემდეგ ბავშვს ხელი მოჰკიდა, დედის წინ დააყენა და ელიზბარს მიმართა – თუ არ გვეტყვის ქმრის ადგილსამყოფელს, ბავშვს მოვკლავთ, მოემზადე. ქალი მიხვდა თუ რას აპირებდა ჯიჰადისტი. მისი კივილის ხმა ზეცას სწვდებოდა. შავი კულულებიანი თმა გაშლოდა, თვალებიდან ცრემლები პატარა ნაკადულების მსგავსად ღანვებზე ჩამოსდიოდა და ტანჯვა-წამებისგან გაფითრებულ სახეს უსველებდა, ზედა ტუჩი სიმწრის ოფლისაგან ჰქონდა დაცვარული და გმუდმებით უკრთოდა. ელიზბარი გაოგნებული უყურებდა ქალის უღმერთო წამებას და ხან მტირალ ბავშვს გადახედავდა. ხანაც თავისი მეთაურის შეშლილი სახე ებლანდებოდა თვალებში.

- ეს ძუკნა არაფრისმთქმელი არ არის, ესროლე ბავშვს რაღას უყურებ! – უბრძანა ჰასანმა. ხალიფატის მტრები არ უნდა დავინდოთ, – დამოძღვრა მეთაურმა ელიზბარი. განა ეს უსუსური ბავშვი ან უმწეო დედაკაცი არის ხალიფატის მტერი – გაუელვა თავში ელიზბარს, ამ პატარა არსების მოკვლა რა ვაჟკაცობაა, ეს ხომ სიმხეცე და სიველურეა. განა ყურანი ბავშვებისა და ქალების ხოცვა-ჟლეტას ქადაგებს, გარინდული იდგა ელიზბარი და ეს აზრები მის გონებაში ელვასავით კრთოდა და ჰასანის მიმართ სიძულვილი ეძალებოდა.

- ესროლე, თორემ მე ვესვრი, – დაიღრიალა ჰასანმა. ქალი დარწმუნდა, რომ შვილს უექველი სიკვდილი ელოდა და უფრო შემზარავად მორთო კივილი, ტოკავდა ბოძზე მიბმული და ცდილობდა აშვებას, თუმცა მისი მცდელობა უშედეგო იყო. ბავშვმა შეშინებული თვალებით შეჰყურებდა უცნაურად ჩაცმულ, თავზე დოლბანდმოხვეულ იარაღსამხეულ ძიებს და ვერ გაეგო რა დაამავა, რატომ უბრაზდებოდნენ და უშვერდნენ იარაღს.

ელიზბარს მეტის მოთმენა აღარ შეეძლო, რა ალაჰის სამსახური იყო უმწეო დედა-შვილის დახოცვა, თვალები დაენისლა და წამით ვერაფერს ხედავდა, შემდეგ აშკარად დაინახა მამის აჩრდილი, რომელიც განრისხებული სახით მის წინ იდგა და ხმამაღლა ეკითხებოდა:

- ამისთვის ჩამოხვედი აქ? უსუსური ქალებისა და ბავშვების ხოცვა არის ვალის მოხდა ალაჰის წინაშე?

ელიზბარმა გარკვევით დაინახა სიბრაზისაგან მამის შეშლილი სახე და მისი თითქმის ყვირილით წარმოთქმული სიტყვები: „ალაჰმა შეგაჩვენოს“.

- ჰა, რას შვრები, ესვრი თუ მე ვესროლო. – მოისმა ჰასანის ხმა, რომელსაც ბავშვისთვის ავტმატის ლულა მიეზღინა და სასხლეტის გამოკვრამდე ელიზბარის პასუხს ელოდა. ელიზბარი უცებ გამერკვა, მამის ლანდი ბურუსივით გაიფანტა – მე თვითონ, მე თვითონ, – წარმოსთქვა ელიზბარმა და ავტომატის ლულაბავშვს მიუშვირა, ელიზბარის ქმედებამ მეთაური დაამშვიდა და პატარას იარაღი მოაშორა. ელიზბარმა უცებ იარაღი ბავშვის ნაცვლად ჰასანისკენ მიმართა და სასხლეტს თითი გამოჰკრა, რამდენიმე წამში მთელი მჭიდი დააცალა მეთაურს. ნელს ქვემოთ ტყვიებისგან გადაჭრილი ჰასანი უსიტყვოდ დაეცა მიწაზე. ქალმა ავტომატის ხმაზე შეჰკივლა და თვალთ დაუბნელდა, ეგონა მის პატარას ესროლეს...ელიზბარი მივიდა ქალთან, დანით თოკი გადაჭრა და ხელები გაუთავისუფლა.

- ნადი, თავს უშველე! – დაუყვირა ქალს.

ქალი ერთ წამს შეყოვნდა, არ მოელოდა ვითარების ასე შეცვლას, შემდეგ მიწაზე დავარდნილი ბავშვი ხელში აიყვანა, მკერდზე მიიკრა, თავისი დიდრონი შავი ცრემლიანი თვალებით მადლიერად შეხედა ელიზბარს და ალიზით შელესილ სახლებს შორის გველივით დაკლაკნილ ვიწრო დერეფნის მტვრიან ლაბირინთში გაუჩინარდა.

ელიზბარი ძირს დაგდებულ მეთაურს მიუახლოვდა, უნდოდა გაეგო, იქნებ ჯერ კიდევ ცოცხალი იყო მისი მსხვერპლი, უცებ ზურგს უკან ხმაური შემოესმა, მოტრიალება ვერ მოასწრო, კეფაში ავტომატის კონდახის ძლიერი დარტყმა იგრძნო და უგონოდ ძირს დაეცა. ისლა-

მისტიები, რომლებიც პარტიზანების შეპყრობით იყვნენ დაკავებულნი დაინახეს, თუ როგორ გამოესალმა სიცოცხლეს ელიზბარმა. თავისი მეთაური ისლამისტები ერთხანს დაიბნენ, ვერ გაეგოთ რა მოხდა, ადგილზე გაშეშებულნი შეპყურებდნენ ზურგშექცეულ ელიზბარს. შემდეგ რაც მოხდა უკვე იცის მკითხველმა ისლამისტები რაციით გადასცემდნენ ბრძანებებს. არ გასულა დიდი ხანი და სამხედრო პიკაპი სწორედ იქ გაჩერდა, სადაც წელს ქვემოთ გადაჭრილი ჰასანი ეგდო მიწაზე, ხოლო მის გვერდით ხელ-ფეხ დაბორკილი ელიზბარი იწვა. ელიზბარი და ჰასანი ისლამისტებმა პიკაპის ძარაზე დაანვინეს და მათ გვერდით მიუწვინეს ხუთი ხელ-ფეხ შეკრული ასირიელი პარტიზანი, ამ ასირიელ პარტიზანებს შორის იყო ფანჩატურის ბოძზე მბმული, ნანამები ქალის მეუღლეც, რომელიც მიუხედავად იმისა, რომ ქალმა არ გასცა ქმრის სამყოფელი, ჯიჰადისტებმა მაინც მიაგნეს მას და შეიპყრეს.

ბაზაზე ელვის სისწრაფით გავრცელდა ცნობა, იმის შესახებ, თუ როგორ მოკლა ერთ-ერთმა მეზობელმა თავისი მეთაური. ისლამისტები სიძულვილს არ ფარავდნენ ელიზბარის მიმართ და მის სიკვდილით დასჯას ითხოვდნენ. სარდალი ალ-შიშანი ბაზაზე იმყოფებოდა, რომელსაც ჩატარებული საბრძოლო ოპერაციის შედეგები უნდა შეეჯამებინა. სამი დღის მანძილზე ჰკითხავდნენ, სცემდნენ და აწამებდნენ ელიზბარს, უნდოდათ შეეტყოთ ისლამისტებს რა მიზეზის გამო მოკლა მან მეთაური, მაგრამ ელიზბარი მიუხედავად ცემისა და წამებისა სიმშვიდეს ინარჩუნებდა და დუმდა. ან კი რა ჰქონდა სათქმელი. მოკლა იმის გამო, რომ არ დაუშვა უსუსური ქალისა და მისი უმწეო, უცოდველი პატარას სიკვდილი. როგორც არ უნდა აეხსნა ეს ვითარება ელიზბარს, ისინი ისლამის იდეოლოგიით მონამლულნი მაინც ვერ გაიგებდნენ მის ამგვარ ქმედებას.

დილეგი გაღებული კარიდან შემოსულმა სინათლის შუქმა გაანათა.

- სარდალი ალ შიშანი გიბარებს. შენთან გასაუბრება უნდა. – უბრძანა დილეგის კუთხეში მჯდარ ელიზბარს ბადრაგმა.

ელიზბარი წამოდგა და ღია კარისკენ გაემართა.

მთავარი შტაბის დიდ ოთახში წარმოსადეგი აღნაგობის მაღალი ყვალაი წვერით იარაღას-ბმული შუახნის მამაკაცი მაგიდის თავში იჯდა და კრიალოსანს მარცვლიდა.

- დაგვტოვე! – უბრძანა სარდალმა ბადრაგს და ელიზბარს ანიშნა ახლოს მისულიყო.

- ეს როგორ მოგივიდა, იქნებ შემთხვევით გაგივარდა ავტომატი და შენი სამიზნე ჰასანი არ იყო?!

- არა შემთხვევით არ გამვარდნია.

- მე კი მეგონა ბრმა შემთხვევასთნ გვექონდა საქმე და მინდოდა ის ხვედრი ამეცილებინა შენთვის რაც მოგელის.

- ვიცი რაც მომელის. დიახ, მოგკალი არა შემთხვევით, არამედ პირდაპირ. სწორედ მას ვესროლე, საქციელს არა ვნანობ და მზად ვარ პასუხი ვაგო.

- ეს კარგია, რომ აცნობიერებ, რაც მოგელის, იმედია განაჩენსაც ღირსეულად შეხვდები.

ელიზბარმა თვალი გაუსწორა ქავთარს და თანხმობის ნიშნად თავი ოდნავ ძირს დახარა.

- გაიყვანეთ! გასცა განკარგულება სარდალმა ოთახში შემოსულმა ბადრაგმა ელიზბარი დილეგის კარამდე მიაცილა.

მეორე დღეს შტაბის წინ, მცირე ზომის მოედანზე, სადაც ისლამისტები სიკვდილმისჯილების განაჩენს აღასრულებდნენ, ხუთი ხელფეხშეკრული ასირიელი და ელიზბარი მუხლზე დაჩოქილნი სიკვდილის განაჩენის აღსრულებას ელოდნენ. თითოეული მსჯავრდებულის ზურგს უკან ორლესილი დანებით ხელში ჯალათები იდგნენ და ელოდნენ როდის დაამთავრებდა ალაჰის მოციქული განაჩენის გამოცხადებას. შტაბის შენობის იმ ოთახის ფანჯრიდან, სადაც ალ-შიშანი იმყოფებოდა პირდაპირ ჩანდნენ მოსაკვდინებელი ადამიანები. სარდალს შეუმჩნევლად ჰქონდა ფანჯრის ფარდა განეული და მოუთმენლად ელოდა ამ საზარელი სანახაობის დაწყებას.

სიკვდილმისჯილებს განაჩენი წაუკითხეს. ბრალმდებელი მცირე საუბრით შემოიფარგლა. იქ მყოფ სამხედრო მაღალჩინოსნებსა და რეპორტიორებს, რომლებიც ამ საშინელი სისასტიკის აღსრულება მთელი მსოფლიოსათვის უნდა ეჩვენებინათ, ეუწყათ, რომ ხალიფატის სახელმწიფო დაუნდობლად დასჯის არამართო გარეშე მტერს, არამედ თავის რიგებში მეზობელ მოლა-

ლატეებსაც. ელიზბარი მშვიდად ისმენდა მის მიმართ გამოტანილ სიკვდილის განაჩენს. თუმცა იმ წუთს მისი აზრი და გონება პანკისის ხეხას ელაციცებოდა და სამუდამოდ ემშვიდობებოდა. ელიზბარი მიხვდა და დარწმუნდა, რომ მისი აქ ჩამოსვლა გამოუსწორებელი შეცდომა იყო, რომელიც სიცოცხლის ფასად უჯდებოდა, მაგრამ ეხლა რა ექნა, იქნებ ეს მისი ბედისწერა იყო, თუმცა ბედისწერა რა შუაშია, კაცი თავის გაუაზრებელ და ზოგჯერ უგუნური ქმედებით თვითონ ქმნის თავის ბედისწერას, რაზედაც შემდგომ მკაცრად აგებს პასუხს.

დიახ! მისი სიკვდილის განაჩენი აქ გადმოხვეწის საფასური იყო და ახლა ეს საფასური ღირსეულად უნდა გადაეხადა ელიზბარს, როგორც ეკადრებოდა ღირსეული მამის ღირსეულ შვილს, ის ამისთვის მზად იყო. ელიზბარის გვერდით დაჩოქილმა ასირიელმა როგორც შეძლო ახლოს მოიწია მასთან, უკან გაკრული ხელები აამოძრავა და ელიზბარს მარჯვენა ხელზე შეეხო, ისე როგორც მისალმების დროს იციან ხელის ჩამორთმევა, ასირიელმა მარჯვენა ხელი მაგრად მოუჭირა მის ხელს. ელიზბარმა უმალ მისკენ შეატრიალა თავი, ასირიელი დამშვიდებული სახით უღიმოდა მას. ეს იყო მადლიერების შესტი ასირიელისა, ელიზბარისაგან გამოჩენილი ჰუმანურობის გამო, რის შედეგაც ამ კაცის ცოლ-შვილი სიკვდილს გადაურჩა, სამაგიეროდ ამ ჰუმანურობის ჩამდენი წუთი-წუთზე ელოდებოდა სიკვდილით დასჯას. ქრისტიანი ასირიელისა და პანკისელი მუსლამი ბიჭის ეს უცნაური სოლიდარობა დიდ ხანს არ გაგრძელდა, რადგან განაჩენის აღსრულების დრო დამდგარიყო. ჯალათებმა სიკვდილმისჯილების თმებში ჩაავლეს ხელი, თავები გადაუნიეს და ბასრი დანებით ყელეები გამოსჭრეს. ასირიელებმა თავები ჩამოჭინდრეს და პირქვე წანვინენ.

ელიზბარის გამოჭრილი ყელიდან სისხლმა ნიაღვარივით გადმოხეთქა, გულისპირზე ჩამოედინა და ხაკისფერი მაისური წითლად შეუღებდა. ის თავანუელი, ფართოდგახელილი თვალებით შეჰყურებდა ზეცას და უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე ტუჩების ნელი მოძრაობით ლოცულობდა. ბიჭი სიკვდილს არ ეპუებოდა, თავი მანამდე ეჭირა მაღლა, სანამ სისხლის უკანასკნელი ნაკადი არ ჩამოედვარა წითლად შეღებულ გულისპირზე, შემდეგ სისხლისაგან დაცლილს მოკვდინებული ასირიელების მსგავსად მასაც თავი ჩამოუფარდა და ცხელ მიწაზე პირქვე დაეცა.

ისლამის მებრძოლები გაკვირვებულნი შეჰყურებდნენ ელიზბარის ამგვარ ქმედებას და გაოცებულნი იყვნენ მისი ვაჟკაცობითა და გამძლეობით.

ბათირაშვილმა, რომელმაც თავიდან ბოლომდე უყურა სიკვდილის განაჩენის ამაზრზენი სისასტიკით აღსრულებას, ისიც გაკვირვებული იყო ამ პატარა ბიჭის ესოდენ უდრეკი ქმედების გამო. მან განუელი ფარდა გააფარა, ფანჯარას მოშორდა, შემდეგ მოკაკული საჩვენებელი თითით თვალის უპიდან გადმოგორებული ცრემლი, სანამ ჟღალ წვერს დაუსველებდა ღანვთან შეაჩერა და მოიწმინდა.

სერგი ლომაძე

**დიდი ქომაგი
დიდი მოურავისა**

ნელ-ნელა სრულდება 2015 წელი. შემოდგომის ბოლო დღეები იყო, როცა ისევ შევიკრიბეთ აკადემიის ტრიუმვირატი (ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი და ჯგუფ „ზღვარის“ ყველაზე აქტიური წევრები მე და კახა ბაციკაძე), რათა დაგვეგეგმა ზამთრის პირველი დიდი ღონისძიება. დეკემბერი ხომ ბოლო თვეა წელიწადის, თუმცა პირველი თვე სითეთრისა-ზამთრისა. საჯარო ბიბლიოთეკის ერთ-ერთი კორპუსის ზედა სართულზე მდებარე დარბაზი დაგვითმეს – დიდი დარბაზი დიდი ბიბლიოთეკის. ეს რომ გავიგეთ მე და ჩემმა მეგობარმა, აკადემიის პრეზიდენტს ერთადერთი კანდიდატურა შევთავაზეთ-სახელოვანი მხატვარი და მწერალი, მეცნიერ-ფილოსოფოსი ნიკო ხერკელაძე! – დიახ, სწორედ მას უნდა მიძღვნოდა შემოქმედებითი საღამო. ქალბატონმა გულნაზიმ არჩევანი მოგვიწონა, უყოყმანოდ დაგვეთანხმა და ამით

ყველფერი გადაწყდა. სალამოს როგორც მთავარი ორგანიზატორობა, ასევე წამყვანობა მან თავის თავზე აიღო.

ასე დაიგეგმა სამი დეკემბრის ღონისძიება, რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე უფრო წარმატებული აღმოჩნდა აკადემიისათვის. (წინა დღით, ორში, იუბილარი ვიყავი, სამში კი, ყველამ ერთად, ასეთი საჩუქარი მივიღეთ).

მაშ ასე: დარბაზი გაივსო. პრეზიდენტში სხედან, ქალბატონი მაცყალა გონაშვილი, ქალბატონი გულნაზი, მამა მერაბი, ბატონი ნიკო და ბატონი ვაჟა ეგრისელი. იქვე ვართ მე და კახაც, ვსხედვართ ქალბატონი გულნაზის გვერდით. ღონისძიებას ხსნიან ჩოხებში გამოწყობილი წევრები ანსამბლი „ლომისისა“ აშკარაა-ჩვენი შალვა ილურიძე და მისი მეგობრები თავისი საქმის პროფესიონალები არიან.

შემდეგ მამა მერაბმა დალოცა ჩვენი შეკრება.

ხოლო პირველი სიტყვა, ასე ვთქვათ, ოფიციალურად, მე და კახას დაგვეთმო.

საერთოდ, რთულია ბატონ ნიკოზე სუბარბი, იმიტომ, რომ ის ძალიან მრავალმხრივი პიროვნებაა, ჭეშმარიტად დიდი ქართველია. აბა წარმოიდგინეთ, – ჯერ მხატვრობაში მიაღწია წარმატებას (მისი ნახატების კარგა მოზრდილი ნაწილი, დღეს, საზღვარგარეთ არის, სხვადასხვა ქვეყნებში), მერე გმირზე-გიორგი სააკაძეზე დოკუმენტური (დოკუმენტურ-ისტორიული) რომანი დაწერა, მცნიერული რომანი, ხოლო ამ ნაშრომმა კიდევ უფრო განაღვიძა დიდი მოურავი, ფურორი მოახდინა, გამოიცა რა რამდენჯერმე და აალაპარაკა საზოგადოების ყველა ფენა. წიგნმა ბატონი ნიკო წარმოაჩინა, როგორც მწერალი-პროზაიკოსი, ისტორიკოსი, ფილოსოფოსი... და რთული გახდა განსაზღვრა ნიკო ხერკელაძის მრავალმხრივი ფენომენისა. ასეთი მრავალმხრივი პიროვნება იტალიელებს ჰყავდათ საუკუნეების წინ, დიდი ლეონარდო – ასე უწოდებენ იმ ფილოსოფოს-მხატვარს, და სწორედ მრავალმხრივობისა გამოვუწოდე მე, ჩემს გამოსვლაში, ბატონ ნიკოს, „ქართველი ლეონარდო და ვინჩი“. საერთოდ, მიმაჩნია, რომ მშვენიერება თვით პოეტურობაა, (ხოლო პოეტურობა-თვით მშვენიერება). როცა რომელიმე ადამიანი ემსახურება მშვენიერებას (პოეტურობას) ყველგან, ყველაფერში, და არა მხოლოდ ერთ სივრცეში, იგი გენიალურთა სფეროში გადადის. თუმცა ბატონი ნიკოს შესახებ გენიალურობის კონტექსტში არ ვამკვეთრებ საუბარს, რამეთუ იგი ძალიან თავმდაბალი ადამიანია და შეიძლება ეს არ მომიწონოს.

როგორც ყოველთვის, იმ დღესაც ბრწყინვალე იყო კახას გამოსვლა, და მან ჩვეული ენერგიულობით აანთო დარბაზი, შემდეგ კი ქალბატონ გულნაზს ჩააბარა სალამოს წაყვანის სადავეები (სალამო, შემოქმედებითი სალამო, რაღა თქმა უნდა, ეს – ტერმინია, დამკვიდრებული ტერმინი, თორემ რეალურად, ბატონ ნიკოსთან დიდი შეხვედრა-ღონისძიება, დაახლოებით შუადღეზე დაიწყო-დღის თორმეტ საათზე, და სამი იყო დაწყებული, როდესაც დასრულდა). რაც შეეხება გულნაზ ხარაიშვილს, ღონისძიებათა გაძღოლა რომ მისი სტიქიაა, ყველამ ვიცით. მან არაერთი დამსწრე გამოიხმო სიტყვის სათქმელად თუ ლექსის წასაკითხად, „ლომისი“ (არაერთხელ ამღერა... მოკლედ, ღონისძიებას ფერ-ხორცი მისცა, ჩვენი შეკრება ზეიმად გადააქცია. აქვე არ შემიძლია არ ვახსენო ლამზირა შეყილაძე და მისი ლექსი დიდ მოურავზე. რაც დრო გადის, ქალბატონი ლამზირა უფრო და უფრო ხშირად მოიხსენიება აკადემიის მთავარ ოთხეულ-ხუთეულში, პირადა მე კი მიყვარს ამ ფაქტის დაფიქსირება.

ქალბატონმა მაცყალამ, როგორც მწერალთა კავშირის ერთ-ერთმა ლიდერთაგანმა, ნიკო ხერკელაძეს გადასცა ქართული კულტურის ამაგდარის საპატიო წოდება, სხვა საჩუქრებთან ერთად. ხოლო ბატონმა რეზო ადამიამ, როგორც რჩეულმა მხატვარმა, ასევე რჩეულ მხატვარს მიულოცა წარმატებანი.

პოეტი ვაჟა ეგრისელი რედაქტორი გახლავთ ნიკო ხერკელაძის წიგნისა – „ცრემლში ნალესი ხმალი“. დიახ, ბატონ ვაჟას პოეზიაშიც იღბალი აღმოაჩნდა და რედაქტორობაშიც. კიდევ იყო, რომ ღონისძიებაზე ომახიანად დასჭექა თავისი ცნობილი ლექსი „შავლეგო“. ეგ ლექსი ოდესღაც, დიდი მერაბ კოსტავასთვის მიუძღვნია და აშკარაა – ძალიან უყვარს, ყველაზე ხშირად სწორედ „შავლეგოს“ კითხულობს. დღესდღეობით მაგ ქმნილებაში, პოეტი მგონი ყველა გმირს აერთიანებს, მათ შორის – გიორგი სააკაძესაც. რაც შეეხება თავდაპირველ „შავლეგოს“ ეგაა ძველი სიმღერა, რომელიც სარდალ ჯალალ-ედ-დინის შემოსევისას დაღუპულ გმირს შალ-

ვას მიეძღვნა და ეს ისტორია ყველამ იცის. მერე კი შავლეგოს ეძახდნენ გაუტყეხელ თეთრთმიან რაინდს – მერაბ კოსტავასაც.

გამომსვლელი საკმაოდ ბევრი იყო, ასე რომ ყველა იმათგანს ვერ ჩამოვთვლი. ხოლო ის, რომ ბატონები მერაბ ბალაშვილი და ტარიელ ზოზრაშვილი არ ვახსენო, არ შეიძლება, რამეთუ ისინი, ჩემთან და კახასთან ერთად, იმ ტელეგადაცემის მონაწილეები არიან, რომელიც ბატონი ნიკოსა და მისი ვეებერთელა წიგნის გარშემო შეიქმნა ობიექტივზე. სხვათა შორის, ხმები დადის, რომ ნიკო ხერკელაძე ახალ წიგნებზე მუშაობს. ეს კეთილი ხმები აუცილებლად უნდა გამართლდეს!..

ლონისძიების შემდეგ მამა მერაბმა პურობა გაგვიმართა დიდ დილომთან არსებულ რესტორან „ძველ დუქანში“. ეს სასულიერო პირიც ხელოვანი ყოფილა, ასე რომ, დაახლოებიან იგი და ნიკო ერთმანეთს, და აი, ყველანი ერთად მოვხვდით შესანიშნავ სუფრაზე, რომელსაც თვითონ მამა მერაბი გაუძღვა.

მეორე თამადა იყო მხატვართა გაერთიანების თავჯდომარე – გურამ ცერცვაძე. იქ, სუფრასთან გავიცანით მისი მოადგილეც და კიდევ არაერთი სხვა საინტერესო ადამიანიც, მათი კავშირ-გაერთიანებიდან თუ კიდევ სხვა სფეროებიდან.

როდესაც უშუალოდ შემოქმედებით საღამოზე ვწერდი, გამომრჩა ისეთი ეპიზოდები, რომელთა აღწერისთვისაც არა ხამს: ხაშურის ბიბლიოთეკის დირექტორი – მაკა (მარინა) დიდებულძე ჩვენი აკადემიის წევრი გახდა, ასე ვთქვათ ჩვენი დიდი ოჯახის წევრი, ხოლო მოწმობა პირადად მე გადავეცი, ქალბატონ გულნაზის სურვილით. მაკა ბიბლიოთეკის ენერგიული ხელმძღვანელია, უამრავი საღამოს ორგანიზატორი, ხაშურის ბიბლიოთეკით გაითქვა სახელი და აი, თბილისის ბიბლიოთეკაში დიპლომი (მოწმობა) გადავეცით, – თითქოს სიმბოლურია ეს ამბავი. აღსანიშნავია ქალბატონ ბელა ალანის მყოფობაც და სიტყვით გამოსვლაც ჩვენი ნიკოს საღამოზე. მოგეხსენებათ, მწერალი ბელა ალანია ლეიბორისტული პარტიის ერთ-ერთი სახეა. რიგ მიზეზთა გამო, ლონისძიებზე არაერთი ადამიანი იყო მოსული პარტია „პატრიოტთა ალიანსიდან“. (ზოგი სხვა პარტიის წარმომადგენელიც შევიცანი იქ). მოკლედ, კარგია იმას რომ მივხვდით ყველანი: დიდი მხატვარ ფილოსოფოსი ყველას საკუთრებაა. მას არა ერთი, არამედ ყველა დაჯგუფებიდან, ყველა სფეროდან მიაგეს პატივი. გამომრჩა, ვთქვათ გივი თოიძის გამოსვლაც, – ლეგენდარული თოიძეების შთამომავლისა, რომელიც თვითონაც რჩეული ხელოვანია. ბევრი სხვა რამეც გამომრჩა ალბათ, რამეთუ არაა სრულყოფილი ადამიანის მეხსიერება. თუნდაც მარტო პატარა მარი ხვედელიძის საოცარი სიმღერები რად ღირს, რომელნიც საღამოს დამთავრების შემდეგ იქვე, ვრცელ დარბაზში უძღერა თავისი ტკბილ-ჭიკჭიკა ხმით, დიდ ხელოვანს.

ასეთ ამაღლებულ ნოტაზე მსურდა სტატიის დასრულება, მაგრამ... არ გამოდის... უნდა ვთქვა, რომ სწორედ იმ დღეებში ტრაგიკულად აღესრულა დიდებული პოეტი – ნუნუკა გურალია, და რომ არა ქალბატონ გულნაზის ძლიერი ბუნება, უფრო ადრე დაგეგმილი აკადემიური ლონისძიება ჩაიშლებოდა კიდევ. ქალბატონმა გულნაზიმ არა მარტო იხსნა დიდი მხატვრისა და მწერლის ლონისძიება, არამედ იმ საღამოსაგან ტრიუმფიც შექმნა, მაგრამ მაინც კი ეტყობოდა ფარული სევდა მთელს დღეს. ცუდია ის, რომ ბოლომდე თურმე ვერსად და ვერასოდეს იქნები ბედნიერი. აი, ჩვენი ცხოვრების ერთ-ერთი ულამაზესი და დიდი დღეც კი, ფარული (თუ ვერდაფარული) სევდით იყო დაღდასმული. ხოლო მადლობა ქალბატონ გულნაზის, რომელმაც ყველას მაინც გვათქმევინა დიდი სიტყვა განსაცვიფრებელი ადამიანის – ნიკო ხერკელაძის შესახებ.

ჩემი წერილის ბოლოს ჩამოვწერ თითქმის ყველა იმ ადამიანის სიას, რომლებმაც წვლილი შეიტანეს დიდ მოურავზე დანერგილი ერთ-ერთი საუკეთესო წიგნის შექმნაში:

ავტორი და რედაქტორი უკვე არაერთგზის მოვიხსენიე; ბატონ ნიკოს ეკუთვნის წიგნის მხატვრობაც, ხოლო მხატვრული რედაქტორია ქალბატონი ნათელა ფირანიშვილი; უნდა მოვიხსენიო ბატონები – სიმონ ზაქარაია და ალექსანდრე კუზანაშვილი, ერთი ტექნიკური რედაქტორია, ხოლო მეორემ საკუთარ თავზე აიღო წიგნის კომპიუტერული უზრუნველყოფა; კორექტორია ქალბატონი ნელი რაშოვეა; წიგნის გამოცემა დააფინანსა ბატონმა უშანგი მოსიაშვილმა, რომელიც არაერთხელ მოიხსენიეს დიდი მადლობით, ლონისძიებისას და იგი სიტყვითაც წარსდგა მსმენელთა წინაშე. წიგნის მეხუთე შევსებული გამოცემა ეკუთვნის „გლობალ – პრინტი –

პლუსს“, ხოლო წინა ოთხის გამომცემლობა ზუსტად არ ვიცი. არაერთი სხვა ადამიანიცა და გაერთიანებაც დაუდგა მხარში ბატონ ნიკოს, ხოლო ტელეობიექტივმა ერთ-ერთი გადამწყვეტი საქმე გააკეთა ამ გრანდიოზული ნაშრომის პოპულარიზაციის თვალსაზრისით.

სულ ბოლოს იმასაც დავძენ, რომ ჩვენი ღონისძიება, კონკრეტულად ღონისძიება, ბატონმა ნიკომ შეაჯამა თავისი გამოსვლით, ბოლოს კი მე მივედი მიკროფონთან და საღამოს დასრულება ვაუნყე დამსწრეებს, რის შემდეგაც ფეხზე წამოშლილი კარგა ხანს უკრავდნენ ტაშს და მიავებდნენ კუთვნილ პატივს, სიყვარულს, ღირსეულ საზოგადო მოღვაწეს, მხატვარს, მწერალს, ფილოსოფოსს – ბატონ ნიკო ხერკელაძეს.

2015წელი, დეკემბერი.

P. S. ღონისძიების მეორე დღეს ტელეობიექტივზე გადაცემა გვექონდა. ამჯერად წამყვანი მე ვიყავი, ხოლო ქალბატონი გულნაზი და კახაც მონაწილენი იყვნენ. ბევრ საინტერესო თემას შევეხეთ. სხვათა შორის გავაჟღერეთ პოეტების ბეჟან და გულნაზ ხარაიშვილების, ანა ლამხელის (ნამდვილი გვარი ონიანია) და ეკა ბაზერაშვილის ლექსებიც. იმ გადაცემაში კიდევ ერთხელ ვიმსჯელეთ ქართული ფენომენის შესახებ, და ამ კონტექსტში, სხვადასხვა დროის დიდ ქართველთა სახელებთან ერთად, ისევ მოგვინია ბატონი ნიკოს დასახელება, მის შესახებ მსჯელობა. ის გადაცემა, ისევე, როგორც აკადემიის ღონისძიება, დიდხანს გაჰყვება მეხსიერებას.

თანამედროვე ქართული ლიტერატურის ლოგონების შესჯობა მოსწავლეებთან

იდეა ორ ქალბატონს – გულნაზ ხარაიშვილსა და ციური ხუჭუას ეკუთვნოდა, ხოლო მათ სწრაფად დაუჭირა მხარი ოცდამეთექვსმეტე საჯარო სკოლის დირექტორმა მაია კვინიკაძემ; ასე შედგა პროექტი – მოწაფეების შეხვედრა თანამედროვე ქართული ხელოვნების კორიფეებთან, – იგულისხმება პროზის რაინდი რეზო მიშველაძე და პოეზიის მშვენიება მაყვალა გონაშვილი. პროექტი გრანდიოზულად ჩატარდა მწერალთა სახლის სარკეებიან დარბაზში. ლიტერატურის ლიდერებს საკადრისი პატივი დასდეს, მიუხედავად არაერთი ხელისშემშლელი ფაქტორისა.

სირთულეები ჯერ კიდევ მაშინ დაიწყო, როცა აღმოჩნდა, რომ საქართველოს ერთ-ერთ საუკეთესო პედაგოგს, ქალბატონ ციურის, საკმაოდ ამბიციური გეგმა აქვს: მას სურდა საბავშვო და საყმაწვილო – ახალგაზრდული წარმოდგენა დაეტვირთა დრამატურგიით, პროზით, პოეზიით, სიმღერით, ცეკვით... მოკლედ, ურთულესია მოზარდებისაგან ამგვარი წარმოდგენის შექმნა-ჩამოყალიბება. იყო საშიშროება რომ ამ სუპერ მასწავლებელსაც კი ვაითუ ვერ ესახელებინა თავი ორი უშუალო ხელმძღვანელის – გულნაზ ხარაიშვილისა და მაია კვინიკაძის წინაშე (ერთი ხელმძღვანელია აკადემიის ხაზით, მეორე კი სკოლის ხაზით), ხოლო ყველა ერთად ვაითუ შერცხვენელიყო ხელოვნების ლიდერთა წინაშე!

მაშინ ქალბატონმა ციურიმ „ზღვარიდან“ და მთელი აკადემიიდან მე და კახა ბაციკაძე მიგვინვია

დამხმარეებად (მიგვიწვია ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით) და თანარეჟისორებად გვაქცია პროექტისა, რომლის ერთ-ერთი მთავარი რეჟისორიც თვითონ გახლდათ. ორ თვეზე მეტი ვიშრომეთ, თვით ქალბატონი გულნაზის მეთვალყურეობის ქვეშ. მე გამაოგნა ციური ხუჭუას ნებისყოფამ და სიბრძნემ. ამ მოკრძალებულ ადამიანში ფენომენალური გამძლეობა აღმოჩნდა: მან აგურ-აგურ ააშენა მთელი წარმოდგენა, აამაღლა მისი შენობა, როგორც ტაძარი, და ასე ჩააბარა ეს პროექტი როგორც დირექტორს, ასევე აკადემიის პრეზიდენტს. (ეს ორი ხელმძღვანელი ყოველწამიერად იყო საქმის კურსში).

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ამ თავისებური ომის მოგებაში ქალბატონ ციურის ხელს უწყობდა ზოგი სხვა პედაგოგიც, მშობლებიც და რაც მთავარია – მოზარდების ნიჭიერება.

წარმოდგენა შეიქმნა და...

თურმე მთავარი ომი ჯერ კიდევ წინ იყო. ახლა უკვე მთლიანად უნდა აელო თავის თავზე საქმის მოგვარება ჩვენს გულნაზს.

საქმე იმაშია, რომ მწერალთა კავშირის ლიდერთა და მწერალთა სახლის დღევანდელ ხელმძღვანელთა შორის დაპირისპირებაა.

სოროსელთა ერთმა ჯგუფმა, ძველი ხელისუფლების ხელშეწყობით, თუმცა შენობა ხელთ იგდო, მაინც ვერაფრით ეგუებოდა სტაჟიან, სახელოვან მწერალთა პოპულარობას, ამიტომაც ცდილობენ, რომ მათ საღამოებს ხელი შეუშალონ ამავე შენობაში. თუ მოინდომებს ადამიანი, მიზეზებს ყოველთვის იპოვის და... მოკლედ, პირდაპირ ითქვას, იყო შეხვედრა-საღამოს ჩაშლის რამდენიმე მცდელობა, თუმცა აქ უკვე ქალბატონმა გულნაზიმ და კახამ მოიგეს თავისებური ომი და თავიანთი ადგილი მიუჩინეს (დროებით მაინც) სოროსელ ვაიკოსმოპოლიტებს, რომელთათვისაც ქართული კულტურა წარმავალი, ეფემერული რამ არის.

ჩვენთვის კი ყველაფერია ქართული კულტურა, ისაა სწორედ სული ერისა!

და საღამო შედგა, შედგა ბრწყინვალედ!

პირველივე რიგში ისხდნენ – ბატონი რეზო, ქალბატონი მაყვალა, ბატონი სოსო სიგუა, ჩვენი გულნაზი და ჩვენი რეზო ადამია, ზოგი სხვა მნიშვნელოვანი პირიც. იქვე ვისხედით

ჩვენც მე და კახაც, ხოლო მამა მერაბის შემობრძანებამ კიდევ უფრო შეგვმატა გამარჯვების რწმენა. სხვათაშორის, იგი მეუღლესთან ერთად იყო მოსული.

საღამოზე ორი სხვადასხვა სკოლის მოწაფეები იყვნენ წარმოდგენილნი. ჯერ თბილისის ოცდამეთექვსმეტე სკოლის აღსაზრდელებს ჩამოვთვლი: ლიკა დუშმანიშვილი, ნინი ფაშტიანი, შორენა ედილაშვილი, ნია ტანგიაშვილი, ნატა ფომენკო, თიკა აფრასიძე, გიორგი უგრეხელიძე, რამაზ თავაძე, გიორგი მაზანაშვილი, საბა სამუშია, ანა ჩარგეიშვილი, ნინი ლეკაშვილი, სოფი თეთრუაშვილი, სანდრო გოგილაშვილი, ლიკა მინდიაშვილი, მარიამ ყუნანაშვილი, ელენე ყუნანაშვილი, მარი კაკიაშვილი, გვანცა სარალიძე, თორნიკე დოთიაშვილი, ილია ნებურიშვილი, ნიკა ზარდალიშვილი, ანი ნინიკაშვილი, დავით კალაჩიანი, ცოტნე ჩუბინიძე, ლუკა ლუარსაბოვი, ეთო გუჯაბიძე, ილია ძმანაშვილი, ანა ჩილაჩავა, ნინი აფხაძე, გიორგი მჭედლიშვილი..

განსაკუთრებით მინდა გამოვარჩიო საღამოს წამყვანები – დიდებული გარეგნობის და ნიჭის მქონე ახალგაზრდები – შაკო აფხაძე და სოფო სოფრომაძე.

სხვათა შორის, შაკო ანსამბლ „თეთრონის“ მოცეკვავეც ღმოჩნდა და იმავე ანსამბლის წევრთან – ნინი ჯაჯანიძესთან ერთად, საოცარი საცეკვაო ნომრით დააგვირგვინა წარმოდგენა... თუმცა მე უნდა გავაგრძელო მონაფეების ჩამოთვლა:

მარიამ ნიკურაძე, კულიევი ბაკო, ედილაშვილი თეონა, ბოჭორიშვილი ნიკა, გელბახიანი დავითი, მინდიაშვილი დიანა, ანი დოთიაშვილი, დავით კაპანაძე, გიორგი დათუნაშვილი, ლევან კობაიძე, ნიკა მახარობლიძე, მათე ხვიჩია, გივი როსტომიშვილი, იური ყიფშიძე.

ესენი სხვადასხვა ასაკის მონაფეები იყვნენ. მოზრდილებთან უფრო ადვილია მუშაობა, მაგრამ აქ სულ პატარებიც ერია, და არ ვიცი როგორ გაართვა თავი ამ ყველაფერს პედაგოგმა. ჩვენ თუმცა უშუალო მონაწილენი და ერთ-ერთი ხელმძღვანელიც კი ვიყავით ამ პროექტისა, მე და კახა მაინც ბოლომდე ვერ ვხსნით ციური ხუჭუას პედაგოგიური ხელოვნების საიდუმლოებებს.

თბილისური სკოლის წარმოდგენა ოთხ ეტაპად იყოფოდა: ბატონი რეზოს პიესის „ნუ შემიშინდები“ ბოლო თავების დადგმა; ქალბატონი მაყვალას ლექსები; ქალბატონი გულნაზის ლექსები და ბოლოს ის საოცარი ცეკვა ქართული, შაკოსა და ნინის შესრულებით. ყოველივე ამას მოზარდები წარმოადგენდნენ, რა თქმა უნდა, წარმოადგენდნენ კი ბრწყინვალედ. სულ პატარებმაც ისეთი ოსტატობით წარმოადგინეს თავი, გაგვაკვირვებს, ხოლო შაკო, სოფო და ნინი უფროსი მოსწავლეები არიან, ამიტომ მათი მაღალი დონე თავიდანვე ნათელი იყო, ისინი პროფესიონალებს არაფრით ჩამორჩებოდნენ.

რაც შეეხება პიესას. ის პანტომიმისათვის იყო დაწერილი და ამიტომაც ჯგუფ „ზღვარს“ მოგვიხდა, ასე ვთქვათ, მისი სიტყვებში გადატანა, გასიტყვება. ბატონმა რეზომ მოგვინონა ნაშრომი, თუმცა ისიც თქვა, – ჩემთვის რომ გეთხოვათ დავწერდი ტექსტსო. დიახ, იგი თურმე ამგვარ შეკვეთას დიდი სიამოვნებით შეასრულებდა, ჩვენ კი ვერ ვკადრეთ რათა არ გადაღლილიყო, ახალ-ახალ ნაწარმოებებს არ მოწყვეტილიყო მისი გონება, არადა, რალა თქმა უნდა, ბატონი რეზოს, კლასიკოსის პიესას „თანავტორები“ რაში სჭირდებოდა, თუკი იმის საშვალეა იყო, იმის დრო, რომ თვითონ ავტორს აემე-

ტყველებინა ეს პანტომიმური დრამა! ჩვენ ვერ შევძლებდით, ვერ დავდგამდით პანტომიმურ, მუნჯ პიესას, და გავახმოვანეთ, არადა, თურმე ავტორი არ იყო უარზე, დიახ გავასიტყვებდიო, – მკვეთრად თქვა, მყარად. თუმცა ერთს ვიტყვი: ის, რაც ჩვენ გავასიტყვეთ, ბავშვებმა კარგად შეასრულეს. ჩვენი შრომისა რა გითხრათ და ბავშვებმა კი დიდებულად იშრომეს...

სულ თავიდან კი ჰიმნი იყო, ხოლო შემდეგ მამა მერაბმა დაგვლოცა ყველანი. აი, სწორედ მერე იყო პიესა, ხოლო შემდეგ იყო ქალბატონების – მაყვალასა და გულნაზის ლექსები, ბავშვების მიერ დიდი გატაცებით წაკითხულნი.

მაგრამ წარმოდგენაში, სადღაც შუაში, ჩაერთო თბილისის სკოლასთან დამეგობრებული მეთერთმეტე საჯარო სკოლა ქალაქ სამტრედიისა, და არც ჩამორჩა თბილისურ სასწავლებელს. ვაღიარებ: თბილისელთა პროგრამა ბევრად უფრო მრავალფეროვანი იყო, მაგრამ ის, რაც სამტრედიელებმა წარმოადგინეს, არანაკლებ დიდებულად შესთავაზეს მაყურებელს. მათ წარმოადგინეს ბატონი რეზოს ნოველა „კოჭლი მტრედი“, წაკითხული რამდენიმე მონაფის მიერ. აი მა-

თი სია: ანანო ხუჭუა, ლუკა კანდელაკი, ზინა ქაჯაია, შოთა თადუმაძე, მარიამ კაჭახიძე, ლუკა ზელინსკი, ნინი ძიძიგური, შოთა ქანთარია. ამ ბავშვებმა უმაღლეს დონეზე წარმოადგინეს მოთხრობა (ნოველა), ისე შეასრულეს, პიესა გეგონებოდათ. მათი პედაგოგი ქალბატონი ლალი პირტახია გახლავთ, ხოლო მეთერთმეტე სკოლის დირექტორი ქალბატონი ლენა ხაჭალია.

როგორც უკვე ვთქვი, წარმოდგენა თბილისელებმა დახურეს, თვალისმომჭრელად ბრწყინვალე საცეკვაო ნომრით.

დიახ, მე მიყვარს ქება ნიჭიერ ადამიანთა, და ბევრს, უშუალოდ გავცემ საქებარ სიტყვებს, მითუმეტეს, რომ ძაგება ყველასი და ყველაფრისა, ისედაც ბევრი გვესმის, ისედაც განაცრის-ფრდა ცხოვრება, ხოლო ქება, სიფერადე, სიხარული მოენატრა ხალხს. ჩვენი აკადემია აკეთებს ახლა ამ საქმეს. ამიტომ თუა რომ ქალბატონმა მაყვალამ მას „სიყვარულის აკადემია“ უწოდა, მე ვიტყვოდი – სიბრძნისა და სიყვარულის აკადემია, ხელოვნება-მეცნიერების საკმაოდ რთული, ბევრისმომცველი ორგანიზაცია, ერთ-ერთი ლიდერი აკადემიებს შორის. იქნებ ვაჭარებ? არა მგონია.

ღონისძიების ბოლოს რამდენიმე ადამიანი გამოვიდა სიტყვით. ერთ-ერთი მათგანი მეც ვიყავი. ძალიან ემოციური იყო ჩემი გამოსვლა. ბატონი რეზოსა და ქალბატონი მაყვალას გამოსვლები უფრო დინჯი გახლდათ, ბრძნული, უფრო აწონილ-დანონილი. მერე მათ მოწაფეები დაასაჩუქრეს და სურათებიც გადაიღეს ყველასთან ერთად. ბატონმა გიამ კი ჩვენი აკადემიის დიპლომები საზეიმო ვითარებაში გადასცა როგორც მაია კვინიკაძეს, ასევე ციური ხუჭუას.

დარბაზში ხალხის ტევა არ იყო. მთელი წარმოდგენის მანძილზე მრავალჯერ იფეთქა აპლოდისმენტებმა.

მოკლედ, გულნაზის აკადემიამ და ორივე სკოლამ, საერთოდ, ყველამ, ყველამ, კიდევ ერთი დიდი გამარჯვება იხიემა.

კიდევ ერთხელ უნდა გამოვარჩიო სამი ქალბატონი – გულნაზი, მაია, ციური – აი ის ადამიანები (მთავარი ორგანიზატორები), რომელთაც ყველაფერი ჩადეს ჩემს მიერ აღწერილი ღონისძიების შექმნაში.

მერე იყო ცნობილი რესტორანი “ჭინჭილა” და დიდებული (დამსახურებული) ქართული სუფრა.

მერე იყო ფიქრი. მახსენდებოდა, მაგალითად, თუ როგორ ღელავდა წარმოდგენის წინ ქალბატონი გულნაზი, როგორ ღელავდნენ ციური და მისი სიმპათიური ქალიშვილი... და სულ ბოლოს კი როგორი აღფრთოვანებული იყო ყველა;

მახსოვს გაბრწყინებული სახეები ბატონი რეზოსი, ქალბატონები – მაყვალასი, გულნაზისა, ასევე სხვათა და სხვათა;

და ვფიქრობდი: მართლაც დიდი ძალაა-მეთქი სიყვარული ადამიანთა შორის, რადგანაც იგი ღვთიური საწყისია, აქ, მიწაზე ჩამოსული;

და რარიგ კარგია, რომ ადამიანებს ჯერაც ძალუძთ სიყვარული, ჯერაც ძალუძთ ღვანლმოსილ პიროვნებათა, დიდქართველთა დიდი დაფასება...

თბილისი, 2015 წელი, დეკემბერი.

თამარ თედიაშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტი

ეგვიპტური ნოჟლა

ნოველის ისტორის განვითარება არაბულ სამყაროში ეგვიპტიდან იწყება, რაც მრავალმა ისტორიულ-კულტურულმა თუ გეოგრაფიულმა ფაქტორმა განაპირობა. პირველ ეტაპზე მიმდინარეობდა ნოველების თარგმნა და გადმოარაბულება, თუმცა ლიტერატორების უმეტესობა ნეგატიურად შეხვდა ამ ფაქტს. ვითარება ნაწილობრივ განმუხტა მუსტაფა ლუტფი ალ-მანფალუტმა, რომელმაც ერთმანეთს შეუთავსა ტრადიციული და თანამედროვე წერის სტილი. არაბული ნოველის დამკვიდრების ეტაპი XX საუკუნის 20-იანიდან და 50-იან წლებამდე გრძელდება. პირველ ნოველად მიიჩნევა მუჰამედ თეიმურის „მატარებელში“, რომელიც დაიბეჭდა 1917 წელს. ნოველას თავდაპირველად რომანტიზმის სახე ჰქონდა, ხოლო მოგვიანებით რომანტიზმი რეალიზმმა ჩაანაცვლა. პირველ ეტაპზე შეინიშნება აშკარა იდეური პარალელები ისლამამდელ პოეზიასთან: სენტიმენტალიზმი, მიუწვდომელი სატრფოს ძიება და მონატრება.

პირველი ეტაპის მნიშვნელოვანი მწერლების მაგალითზე, როგორებიც არიან მაჰმუდ და მუჰამედ თეიმურები, ტაჰირ ლაშინი, იაჰია ჰაკი და სხვები. საინტერესოა, რომ მათი პერსონაჟები დაბალი სოციალური ფენის წარმომადგენლები არიან, წინა პლანზე ინაცვლებს სოფელი და სოფლის ცხოვრება. ხოლო ენობრივი თვალსაზრისით საინტერესოა დიალოგები, რომლებიც დიალექტზე იქმნებოდა. ამგვარი შესტი ამარტივებდა და უფრო სოციალურს ხდიდა მათ ნაშრომებს. აღსანიშნავია, რომ დღემდე პოპულარობით სარგებლობს მოპასანისეული კვანძის შეკვრის მანერა, რომელმაც ბევრ არაბ და განსაკუთრებით ეგვიპტელ მწერალზე იქონია გავლენა.

ნოველის განვითარების მეორე ეტაპი 1945 წლიდან 1977 წ-მდე გრძელდება. ამ ეტაპის მწერლები უფრო ჩამოყალიბებულები არიან იმ მხრივ, რომ რეალისტი თითქმის მთელი მოღვაწეობის მანძილზე რეალისტად რჩება, ხოლო რომანტიკოსი რომანტიკოსად. მნიშვნელოვანია, მწერალ იუსუფ იდრისის ღვანლი, რომელმაც ახალ ეტაპზე გადაიყვანა ნოველის ჟანრი, დახვეწა მისი სტრუქტურა და გაათავისუფლა ფუჭი სიტყვებისაგან. იგი ეხება იმ დროის აქტუალურ და მტკივნეულ თემებს.

მესამე ეტაპი იწყება 1967 წლიდან დღემდე. ნასერის მოსვლასთან ერთად, გააქტიურდა პანარაბული ნაციონალიზმის იდეა, რაც ხელოვნებაზეც აისახა. ეს არის სრული ლიტერატურული გადატრიალების პერიოდი. გამოჩნდნენ მემბოხე, მეზრძოლი ნოვატორები ე.წ. „სამოციანელთა თაობა“, რომლებმაც დაამკვიდრეს „ახალი ხედვა“. მათი გატაცება სიურეალიზმითა და სხვა ავანგარდული მიმდინარეობებით იყო პროტესტი ყველასა და ყველაფრის მიმართ, მათ შორის შუა ხანებში დამკვიდრებული რეალიზმის წინააღმდეგაც.

ნოველის დაბასდებასა და განვითარებაში აქტიურად მონაწილეობდნენ ქალები, რომელთა ნაშრომებიც, ხშირ შემთხვევაში, კონკურენციასაც კი უწევენ მამაკაცებს თავიანთი მაღალი მწერლური დონით.

პალესტინური ლიტერატურა

თანამედროვე პალესტინური ლიტერატურა 1948 წლიდან იწყება. იმ დროის სოციალურ-პოლიტიკურმა ცვლილებებმა დალი დაასვა პალესტინურ საზოგადოებას, რამაც გამოხმაურება ავტობიოგრაფიულ რომანში ჰპოვა და ადრესატამდე მიიტანა ისტორიის მეორე, ძალიან მტკივნეული მხარე, უშუალო ადამიანური განცდებითა და ტკივილით. პალესტინური პრობლემა კარგად აისახა როგორც პროზაში, ისე ლიტერატურაში.

პროზაიკოსებიდან განსაკუთრებული აღიარება ღასან ქანაფანის ხვდა წილად, რომელმაც საკუთარ თავზე გამოსცადა დევნილობის სიმწარე, აქტიურად იყო ჩაბმული პოლიტიკაში, აქვეყნებდა სტატიებს, წერდა მოთხრობებს, მცირე რომანებსა და პიესებს. ამ ტიპის სხვა მწერლების მსგავსად მის შემოქმედებაშიც ერთმანეთს ერწყმის პატრიოტიზმისა და მიუსაფრობის განცდა. ქანაფანი არის იმ დაკარგული თაობის წევრი, რომელთა ცხოვრებაც რაღაცით 90-იანების საქართველოსაც შეიძლება მოგვაგონებდეს. მწერალმა მთელი თავისი ცხოვრება და ლიტერატურა პალესტინას მიუძღვნა. მისი ნაშრომებიდან განსაკუთრებით საინტერესოა „ჰაიფადან დაბრუნება“ და „კაცები მზეში“, სადაც გადმოცემულია დიდი ტკივილი, გაჭირვება, გაუცხოება არსებულ რეალობასთან. როგორც ჰერაკლიტე ამბობს, „ერთ მდინარეში ორჯერ ვერ შეხვალ“. ღასან ქანაფანის შემოქმედებასთან მივყავართ ედვარდ საიდის წინასიტყვაობას ალბალრუთის წიგნზე „მე ვნახე რამალა“. ეს არის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მემუარულ-მხატვრული ნაწარმოები პალესტინურ ლიტერატურაში, სადაც საუბარია პოლიტიკაზე, მაგრამ რაიმე იდეოლოგიური მინიშნებების გარეშე, ყოფით პრობლემებზე, ე.წ. „უადგილოს ტვირთზე“ ანუ „უცხოები საკუთარ მინაზე“(ედუარდ საიდი), მატერიალურ გაჭირვებაზე და სხვა.

პალესტინურ ლიტერატურაზე საუბრისას, უნდა შევეხოთ ედვარდ საიდს, რომელსაც ეკუთვნის მრავალი კრიტიკა და შრომა, მათ შორის „ორიენტალიზმი“ და „პალესტინის საკითხი“, რომლებიც მიუძღვნა ებრაულ-პალესტინურ პრობლემას.

XX საკუნის 50-იანი წწ-დან პალესტინური ლიტერატურის სულისკვეთება პოლიტიკური პათოსით ივსება და ლიტერატურულ ღირებულებებს ფარავს, რაც პოეზიაშიც ნათლად გამოვლინდა. 1967 წლის ექვს დღიანმა ომმა კიდევ უფრო დაძაბა სიტუაცია. ალბალრუთი აღნიშნავს: „1967 წლის ივნისის დამარცხების მერე რიცხვი 67 ჩემთვის მარცხის სიმბოლოა... ეს რიცხვი თავის ჩარჩოში გაიყინა თითქოს. რიცხვი კი არა, მისი ქანდაკებაა ცვილის, გრანიტის, ტყვიის; ნაუშლეელი ცარცის ნარწერაა დაფაზე შავ დარბაზში. არ იფიქროთ, რომ მე მას ცუდ ნიშნად მივიჩნევ, უბრალოდ ვამჩნევ.“

პოსტ-კოლონიური პროზის უდიდეს პოეტად აღიარებენ მაჰმუდ დარვიშს, რომელმაც სახელი მსოფლიო კულტურის მასშტაბით გაითქვა. მისი ცნობილი ლექსია „პირადობის მოწმობა“, სადაც კვლავ „უადგილოს ტვირთს“ ვუბრუნდებით. მაჰმუდ დარვიშის პოეზიაში ისევე, როგორც სხვა პალესტინელის ხელოვანების შემოქმედებაში ჩანს, მიუსაფრობის გრძნობა, სულიერი გაუცხოება, საკუთარი ადგილის ძიება, წარსულში დაბრუნების სურვილი და მრავალი ენით ამოუთქმელი ტკივილი.

ანა პაპუაშვილი

ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტი

მსოფლიოს პირველი ნოველა

მურასაკი შიკიბუ იყო ცნობილი იაპონელი ქალი მწერალი ჰეიანის პერიოდში. მას ეკუთვნის ნოველა „ამბავი პრინც გენჯის შესახებ“ (Genji monogatari), რომელიც მიჩნეულია იაპონიის ლიტერატურის ბრწყინვალე ნიმუშად და აგრეთვე მსოფლიოს პირველ ნოველად.

მურასაკი შიკიბუ დაბადა ფუჯივარას საგვარეულოში, რომელიც ჰეიანის პერიოდის იაპონიაში ერთ-ერთ გავლენიან ოჯახად ითვლებოდა. ის პატარაობიდანვე განსაკუთრებული ნიჭით გამოირჩეოდა, უკეთ სწავლობდა ვიდრე მისი ძმა, ამიტომაც ხშირად მამამისი ამბობდა „ბედნიერი მაშინ ვიქნებოდი

შენ, რომ ბიჭი ყოფილიყავიო“. მურასაკი შიკიბუ თავის ძმასთან ერთად იღებდა განათლებას, მამამისმა ჩინური ენის სწავლის ნებაც კი დართო, რომელიც იმ პერიოდის იაპონიაში მხოლოდ კაცების პრეროგატივა იყო. მურასაკი გათხოვდა თავის შორეულ ბიძაშვილზე და მისგან ქალიშვილი ეყოლა 999 წელს, თუმცა მისი ქმარი მალევე გარდაიცვალა, ქალის ცხოვრებაში კი ახალი ეტაპი დაიწყო. ქმრის გარდაცვალებიდან ოთხი წლის თავზე ის საიმპერატორო კარზე მიიწვიეს, სწორედ ამ პერიოდში შეიქმნა “გენჯი მონოგატარი“ (1007-1010) ნაწარმოები შედგება 54 თავისგან, რომელშიც იმპერატორის ვაჟის ჰიკარუ გენჯის მთელი ცხოვრებაა გადმოცემული: მისი ბავშვობა, სასიყვარულო თავგადასავლები, სამეფო კარის ინტრიგები, სხვადასხვა მხიარული და სევდიანი ამბები. ისტორია მოგვითხრობს აკრძალულ სიყვარულზე პრინც ჰიკარუსა და მის დედინაცვალ ფუჯიცუბოს შორის, ამ სიყვარულით გამოწვეულ მწუხარებასა და დარდზე. ხაზგასასმელია გრეთვე ის ფაქტი, რომ ეს ყველაფერი რელისტურადაა ასახული, საინტერესოა ნაწარმოებში ჩართული დისკუსიები ფილოსოფიურ საკითხებზე, პოეზიაზე, მუსიკაზე, მხატვრობაზე რაც ავტორის დახვეწილ გემოვნებასა და ერუდიციაზე მიუთითებს.

ჰეიანის პერიოდის იაპონიაში პრეროგატივა ენიჭებოდა ჩინურ ენასა და დამწერლობას, ის გამოიყენებოდა ოფიციალური და რელიგიური დოკუმენტების დასაწერად, ამიტომაც კაცები წერდნენ ჩინურად, ხოლო ქალებს ამ ენის შესწავლა და მითუმეტეს ამ ენაზე ნაწარმოების შექმნა ეკრძალებოდათ. გენჯი მონოგატარი დაიწერა იაპონურ ენაზე, სწორედ ამ ნაწარმოებს მიუძღვის დიდი წვლილი იაპონური დამწერლობის პოპულარიზაციისთვის. გამოსვლისთანავე „გენჯი მონოგატარი“ ქვეყანაში ლიტერატურასთან დაკავშირებული შეხედულებები შეცვალა. ეს ნაწარმოები რომელიც საიმპერატორო კარის ყოველდღიურ ცხოვრებასა და ინტრიგებზე მოგვითხრობს დღეს ბევრი მეცნიერის კვლევის საგანია. უძველესი ხელნაწერი ნაწარმოებისა დაკარგულია, თუმცა საბედნიეროდ XII საუკუნის ხელნაწერი გადარჩა და დღეს ბევრი მკითხველის გაცეხებას იწვევს.

გულნაზ ხარაიშვილი

მიყვარს გარდაცვლილებთან საუბარი

ეს რა გასაკვირია, ჩემს საყვარელ ადამიანებსაც ხომ აინტერესებთ მინიერთა სამყაროს ამბები. ხოდა მეც მაინტერესებს ცაში რა ხდება.

დავინწყებ ბატონ ჯუმბერიდან: ბატონო ჯუმბერ, შენთვის ვიცი სამოთხის კარი ღია იქნებოდა, არ დაგჭირდებოდა ლოდინი, შენს მეუღლეს პირნათლად შეხვდებოდი, ქალბატონ ლიანა ალიბეგაშვილს. შენი ულამაზესი შვილი მაიკო ალბათ თავის ქმარ-შვილის ლოცვაში ათენებს და აღამებს.

მეუფე თადეოზი (მირიან იორამაშვილი) ალბათ უკანასკნელ ლუკმას გაჭირვებულებს ურიგებს, დარწმუნებული ვარ ჯოჯოხეთში მოხვედრილებსაც მიუტევებს და იზრუნვებს მათ საკეთილდღეოდ. მე და პოეტმა ქალბატონმა ლამბირა შწყილაძემ სრულიად უცნობი პიროვნება ვნახეთ მის საფლავზე, რომელმაც აგვიხსნა რომ რუსთავის ციხიდან ახალი გამოსული იყო და როდესაც გაუგია, რომ მეუფე ცოცხალი არ იყო, მის საფლავზე ფიცი დაუდია, რომ ყოველდღე მივიდოდა და პატიებას თხოვდა... რისას ის საიდუმლოა, უცოდველნი არავინ არ ვართ. მან აგვიხსნა რომ მეუფემ შვილის მკვლეელი ნახა ციხეში და აპატია ის ჩადენილი დიდი ცოდვა, რაც ადამიანის სიცოცხლის ხელყოფაა.

მინდა შეგეხმინათ აკადემიის წევრებო და მოგილოცოთ ახალი 2016 წლის შემობრძანება საქართველოში. არ შემიძლია არ გაგიხსენო, ჩემი სიკეთის დამფასებელი ბატონო კლიმენტი

შელია, ბატონ ანზორ შონია. ჯიბო ჯიმერის ვალი მართლაცდა მოვიხადეთ თერჯოლაში, რომ ჩავედით მე და ლამზირა, გამოსასალმებელი სიტყვებით გაუთბეთ გაყინული გული, სასწაული ის იყო, რომ ჟურნალ „ათინათს“ იმდენად სიყვარულით ელოდა თურმე (ლექსები და სტატია იყო დაბეჭდილი), მის ქალიშვილს გულზე დაედო და ჯიბო იწვა სამუდამო სახლში და გვერდით წმინდა ნინოს ხატით შექმნილი ჟურნალი მიყვებოდა.

ამის შემდეგ სხვა მოულოდნელობით ცუდი ბედისწერით დატვირთული გემი შემოცურდა რუსთავში. მის საჭეს შენ მართავდი დათო მელიქიძე, რამხელა დარდი დატოვე აქ და რატომ დაჭირდი მანდეთ, შენს ახლობელს არვიცი. კარგს ვერაფერს გეტყვი, დედაშენს შენს მეტი არავინ უნდა, მამაშენი, შენი ძმა ჯაბა, რძალი, განიცდიან შენ არყოფნას. ძმიშვილი შეგეძინა. პატარა ფერია გოგო. მეტი არაფერი ვიცი. ხშირად ველარ ვკონტაქტობ დედაშენთან, იცი რატომ? არ მიჯერებს... არ სწამს რომ არსებობს ცათა სოფელი, სადაც უკვდავებაა...

პოეტებს მოგიკითხავთ: ბეჟან ძმაო, მადლობა უთხარი უფალს იმისათვის, რომ იმხელა ნიჭი მოუცია შენთვის, რომ შენი ლექსები დღესაც ჩაუქრობელი ლამპარით ანთია, ჩვეულებრივად ახსოვხარ ყველას ისევ ისე, თითქოს ახლახანს დადიოდი თბილისის ქუჩებში მაღალი, ახოვანი, მჭერმეტყველი, პოეტი. შენი ხუთი წლის ლაშა ორი ლამაზი ქალიშვილის მამაა, გვანცა და ბარბი შენი სახელის გამრგძელებლები არიან.

ნუნუკა გურალიას, ცის მსაჯული რა განაჩენს გამოგიტანს არვიცი, რადგან თავის თავს თვითონ მოუსწრაფა სიცოცხლე. ამას კი დაბეჯითებით ვეტყვი, რომ ჯუმბერ ლეჟავას აკადემია არ დაგივინყებს.

გაზაფხულზე ღონისძიებას ჩავატარებთ, ლექსებს წაიკითხვენ ბიჭები, სერგი და კახა. პანაშვიდზე რომ ვიყავით, დავდეთ არ დავინყების ფიცი, შევასრულებთ. მეუფე თადეოზი ნახე ქალბატონო ნუნუკა და აღსარება აუცილებლად ჩააბარე.

ანზორ ფაჩულია, შენ მე აკადემიაში გელოდი შენ სიდურისთან ერთად, ახალი წიგნი გამოვუშვი „დარდის პირამიდები“, სადაც შენზე მოძღვნილი ლექსი შევიტანე. გამოგიგზავნი-თქო დაგირეკე, არაო, მითხარი, მე და რეზო ადამია მოვალთ და მერე წამოვიდებო. იმ წუთში მომიკითხავდი ბავშვები ხომ კარგად? მეც გიპასუხებდი – არაშუავთ, როგორც შეეფერებათ ობლებს-თქო. ჰო და მათი მამა ჩემი შვილი მად დაგხვდებოდა, ის იმდენად თბილი და გემრიელი ბიჭია ყველას მოგინახულებდათ. ჩემო გელა, ხომ სწორს ვამბობ შვილო, ჩემო ძლიერო და თან უკეთილშობილესო. რა გამახსენდა იცი? თბილისში ჩამოვედი შენს სანახავად, როცა სწავლობდი. ნაძალადევის მეტროდან ამოვედით გზა გავაგრძელებთ, შეჯგუფული ბიჭები დავინახე, რალაცაზე კამათობდნენ, გთხოვე, რომ იქით არ გავიარ-თქო, შენ არ დამიჯერე და შუაგულში, ნელი ნაბიჯით გაიარე, მე საყვედური გითხარი, ჩემთან რას აკეთებ და მარტო რას იზამ-თქო და გულში შიშმა დაისადგურა, დედაო, მიპასუხე, ვინ იცის იმათგან რომელიმეს როგორ უჭირს, ამიტომ ვილაცას ხომ იმედი მივეცი. მართალი იყავი შვილო ჩემო იმედიანო.

როგორ გამიფრინდით ეს ტკბილი ქმარ-შვილი ხელიდან, მაგისტრის ვნელობდი? მაგისტრის ვიტანდი ყველაფერს? მინდოდა ერთ დიდ ჭერქვეშ სიყვარული და სიმშვიდე მქონდებოდა.

დგება ახალი წელი, ძალიან ჩქარა შემოაღებს კარებს. ძველი წელი დახვდება ძველებურად, სიახლე და საინტერესო ჯერ-ჯერობით არაფერია. მე „ზღვარის“ ბიჭები მყავს სერგი ლომაძე და კახა ბაციკაძე, შენს არ ყოფნას ცოტათი მაინც მივსებენ. ქალბატონებიდან ლუარა სორდიას და ლამზირა შეყილაძეს გამოვყოფდი.

მწერალთა კავშირიდან მაყვალა გონაშვილია ჩემი სულის ნაწილი. და ასე შემდეგ, მე ყველასათვის სიკეთე მინდა, ვინც მტრობს, მე იმათი მტერი არ ვარ, რა სასაცილოა ამას რომ ვწერ, შესაშური დარდი მაქვს. ეს მაქვს ყველაზე დიდი, ამას როგორ გავიმეტებ სხვისთვის, ეს იმდენად დიდია, ვერ გაუძლებენ და დაიხოცებიან, რად მინდა, შვილო. იცოცხლონ, ჩემი კუთვნილი მიწა მე მელოდება.

რითი ვცოცხლობ? მეკითხები დედი? პოეზიით შვილო, პოეზიაა ჩემი წამალი.

ფიქრით შენთან ვარ, მოფერება ხომ გაკლია,

ჩუმი ცრემლები, არის მართლაც დარდის სონეტა....

და თუ სიცოცხლე შენს გარეშე შვილო ნაკლია
მაშინ სჯობია ისევ – ისევ დავრჩე პოეტად.

გელა, შვილო სულიკო თავბერიძის ვაჟი, ექიმი ბიჭი, შენნაირად უეცრად ტრომბით გარდაიცვალა, დედამისი ჭკვიანი ქალბატონია, იცის, რომ შვილის სული არ უნდა დაამძიმოს. ბატონი იუზა რობაქიძეც ასე უყურებს ამ დიდ სასჯელს, შვილის გარდაცვალებას. ბოლოს ყველა ერთი ცის სოფელში დაბინავდება. აბა კარგად, გენაცვალე... ილოცეთ საქართველოსთვის...

მირანდა ხოდელიძე

მირანდა... ჩემო დიღო იმედო.

ჩემო სიცოცხლე, უზომოდ დიდო სიყვარულო, ძვირფასო და განუმეორებელო მირანდა. ჩემო სიხარულო და უსაზღვროდ დიდო ტკივილო. ეხ! რამდენი დარდიანი ღამე გამითენებია. შენ ხომ ჩემი დიდი იმედი იყავი. ეს იმედია რომელიც დიდმა ტკივილმა დახრა და დაგლიჯა. ჩემო მირანდა მე სულ გელოდები, უშენობას ვერ ვეგუები. მე მაინც მჯერა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს შენ ისევ მოხვალ, ისევ გაამხიარულებ ჩემს ტანჯულ სულს. ისევ ამღედები დუდუკზე, შენს ოცნებას აისრულებ და გააცოცხლებ ძველი ტბილისის კოლორიტებს. შენ ხომ ასე უზომოდ გიყვარდა შენი ელდარი მასწავლებელი და პატარა ქსოვრელები, რომლებიც ყოველთვის დიდი სიყვარულით გინევდნენ აკომპანიმენტს. მერე კი ჩამიკრავ გულში, მომკიდებ შენს ფუმფულა ხელს და ერთად წავალთ, გავუდგებით ერთ დიდ და გრძელ გზას, ზემოთ ცის სასუფევლისკენ.

მირანდა!.. შენ ერთი ობოლი ჭადრის ხის ფოთოლი იყავი, რომელიც ეს ესაა კვირტიდან გამოვიდა და გაფურჩქვნას აპირებდა. სწორედ მაშინ დატრიალდა ქარბორბალა, ამოვარდა ქარიშხალი და გრიგალმა უმონყალოდ მოგლიჯა ლალი ფოთოლი და ზემოთ ზეცაში გააქროლა, შემდეგ კი დაწყნარდა, დამშვიდდა ბუნება და ჭადარმაც გააგრძელა კვლავინდებურად არსებობა.

შენ იმ დაჭრილ ჯარისკაცს გავხარ, რომელიც წლების მანძილზე ებრძვის შელახულ ჯამრთელობას და მოუშუშებელ ჭრილობებს ვერ იშუშებს. თითქოს ყველაფერი სიკეთისკენ მიდიოდა, მოუშუშდა თითქოს ჭრილობები, შეხორცდა დაჭრილი გულიც და აი, სწორედ ამ დროს გიმტყუნა ბედმა და ერთი პატარა მიწუკი გაგიხდა მიზეზი, რომელმაც საბოლოოდ გააჩერა შენი გულიცემა.

ჩემო ლამაზო, ძვირფასო, შეუდარებელო და განუმეორებელო მირანდა აი ახლოვდება შობა-ახალი წელი. მე კი სულაც არ მიხარია, იმიტომ, რომ ყველა შენი მეგობარი და ახლობელი დიდი სიხარულით ემზადება მის შესახვედრად, შენ კი ჩვენს გვერდით აღარ ხარ და ჩვეული სიხარულით და ხალისით აღარ ხვდები ჩვენთანერთად შობა-ახალ წელს. შენს საყვარელ დედიკოსთან აღარ შეხვდები შობის ღამეს ტაძარში. ჩვეული წრფელი გულით ვეღარ ილოცობ და იგალობებ ღვთის საღიდებელ ლოცვებს.

ჩემო ერთადერთო უდიდესო იმედო, გთხოვ შობის ღამეს მაინც მოდი ჩემთანსიზმრად. მოდი ჩამეხუტე ამ გატეხილ გულში, იქნებ ცოტათი მაინც გაათბო და გააღლო ეს მძიმე და გაყინუ-

ლი გული.მინდა კვლავ შევიგრძნო შენი ფაქიზი სული,ვერ ვიჯერებ,რომ აღარასოდეს შემოა-
ლებ შენი სახლის კარებს,ველარ გაგვიღიმებ შენი სევდიანი თვალებით.თურმე,ალბად დრძნობ-
და შენი პატარა,მაგრამ უსაზღვროდ დიდი სიყვარულით სავსე გული,რომ სულ მალე გაჩერებუ-
ლიყო მისი ძგერა და დანებებოდა შენს ავადმყოფობას.ის ხომ უკვე გადაღლილი იყო საშინელი
ავადმყოფობისა და წამლებისაგან.ყველასაგან განსხვავებით უფალმა და მისმა დედიკომ-წმინ-
და მარიამ ღვთისმშობელმა ვეგარ აიტანეს შენი ამდენი ტანჯვა და თავისთან წაგიყვანეს ზეცა-
ში,იქ მოგიჩინეს მარადიული სასუფეველი და შენი ულამაზესი და ფაქიზი სული დაამკვიდრეს
ზეცაში.

აი უკვე მესამე წელია რაც მანდ ლამაზ და სამართლიან სამყაროში ხვდები შობა-ახალ
წელს შენი დარდიანი და ტკბილი სიმღერებით.მაგედან ლოცავ შენს საყვარელ დედიკოს,მამი-
კოს და დაიკოს მარიამს და ნინოს.

ჩემო მირანდა მანდ გყავს გვერდით დიდი პოეტი-ბაბუა-ბეჟან ხარაიშვილი,რომელიც დი-
დი სიყვარულით და ხალისით დაგინერს უამრავ ლამაზ ლექსს,შენ კი სიმღერად აქცევდა იმღე-
რებ მანდ.ეხლა ალბად უკვე მხიარულ სიმღერებს იმღერებ,რადგან აქედან შორს ცის სასუფე-
ველში ცუდი აღარაფერი მოგელის,დაგიცავ და დაგიფარავს უფალი ღმერთი და დედა ღვთის-
მშობელი მარიამი.

„მომნატრებია ვარდის სურნელი,
მე ჩემს გაჩენას უღმერთოდ ვწყევლი,
მივდივარ ნელა მივყვები ქუჩებს
გზები კი ყველა საფლავთან მიდის.
დაბნელდა მზე და მთვარეც გამიქრა
ირგვლივ დაბნელდა ყოველი მხარე
შენ დამეხმარე უფალო ღმერთო
მომკალი ბარემ,ვერ გავიხარე.“
ერთ დიდი დარდის ფუთა –

შენი ბებო
მირანდა ხოდელიძე.

წერილები

ლუარა სორდია

დანტე და გალაკტიონი – „მშვიდობის ნიგნის“ ტრუბადურები

„მსოფლიო გლობუსს საგულეში თამამად ვიტევ“, აცხადებდა ქართველი პოეტების მეფედ აღიარებული გალაკტიონი. მისი ქნარი „ყველა სიმზე“ უკრავდა, აღმოსავლეთის, დასავლეთის, ჩრდილოეთის თუ სამხრეთის განედებს, პოლუსებს მოიხილავდა, ტოლივით ეპაექრებოდა მსოფლიოს მხატვრული სიტყვის გიგანტებს, „ახალ მერიდიანებს“ ავლებდა პოეტურ გლობუსს.

დეტალებით მთელზე მიაწინებდა, ლოკალურიდან გლობალურს ჭვრეტდა, კოსმიურ მასშტაბებს ელტვოდა, „სხვისთვის უხილავ-ფარულს“ უღრმავებოდა, ესმოდა „ერთადერთი, მძლავრი კოს-

მიური მუსიკა“, „საერთო და სათვისტომო ომში“ იყო ჩაბმული.

საკუთარ სულში ჰქონდა გამოტარებული პლანეტის პრობლემები, „ფანტასტიკურ ხიდს“ სდებდა წარსულსა, აწმყოსა და მომავალს შორის, „განახლების, გათენების, აღორძინების, „ალიონის, „რენესანსი მაცნე იყო მისი „პოეტური ინტეგრალები“ (ლ. სორდია, გალაკტიონ ტაბიძე და ქართული რენესანსის პრობლემა) (1, 229- 232).

რენესანსის საიდუმლოებების შემცნობი, აიდეალებდა დანტეს, მაგრამ იზიარებდა შალვა ნუცუბიძის თეორიას აღმოსავლური რენესანსის შესახებ და „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორს დანტეს წინმსწრებად აღიარებდა.

„კოსმიური ორკესტრის“ ტიტანებში მოიხსენებდა დანტეს და მრავალნაირ ჭრილში, სავსებით ორიგინალურად სვამდა და წყვეტდა იმ მარადიულ პრობლემებს, რაც უცხოელს წინამორბედის შემოქმედებაში მოიძიება.

მრავალი რამით ენათესავება იტალიელ გენიოსს ქართველი გენია ფილოსოფიური მსოფლმხედველობის, რელიგიურობის, სახისმეტყველების ასპექტებით, მაგრამ ამთავითვე შეიძლება ითქვას, რომ ეს შეხვედრები შემოქმედებითია და არა ეპიგონური. ეს ნათესაობა აიხსნება იმით, რომ ორივენი საერთო წყაროს – ბიბლიას, ღვთისმეტყველებას, რელიგიას, პლატონს, ნეოპლატონიზმს, დიონისე არეოპაგელს ემყარებოდნენ. თავიანთ უპირველეს მისიად რწმენის გადარჩენა-განმტკიცება, ხალხისთვის ტაძრისკენ სავალი გზის ჩვენება ესახებოდათ.

ამჯერად ჩვენი ინტერესის საგანია ამ ორი პოეტის სახისმეტყველების ერთი ასპექტი, კერძოდ, დანტეს „დიადი ნიგნის, „სანუკველი ნიგნის“ და გალაკტიონის მრავალგვარი ვარიაციით მოაზრებული რელიგიური შინაარსის ნიგნის პარადიგმები.

დანტეს „ღვთაებრივი კომედიის მიხედვით, „დიადი ნიგნი“ მარადიულია, „ნათლის წიაღის“ მკვიდრი, ის გაუხუნარია, „ხანდაზმული წყურვილის“ მოსაკლავი წყაროა: „ნათლის წიაღში, საიდანაც გესაუბრები, ეს შენ დამიცხრე ხანდაზმული წყურვილი, შვილო, ჩემში აღძრული იმ დიადი ნიგნის კითხვისას, რომლის ფურცელზე არ ხუნდება ფერი მელნისა“ (2, 135).

სხვა კონტექსტში „დიად ნიგნს“ ენაცვლება „სანუკველი ნიგნი“. სამოთხეს მიხახლოებული დანტე მთელი ძალით შეიგრძნობს ამ „სანუკველი ნიგნის“ „სიქველეს“, მისგან მონიჭებული სხვადასხვაგვარი სიყვარულის შეცნობის სიხარულს: „სიქველე იგი, რაც იფრქვევა ამ სფეროებში, გახლავს იმ ნიგნის სანუკველის ანი და ჰოე, სად სიყვარული შევიცანი სხვადასხვაგვარი“ (2, 380).

აშკარაა, დანტეს ამ ფრაზის წყაროა ახალი აღთქმა: „მე ვარ ანი და ჰოე, პირველი და უკანასკნელი, დასაბამი და დასასრული“ (იოანე მოციქულის გამოცხადება, 22, 13) (3, 520).

გალაკტიონმა შექმნა რელიგიური მნიშვნელობის ნიგნის მთელი ციკლი. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით საყურადღებოა მისი პოემა „მშვიდობის ნიგნი, რომელშიაც ჩრდილოელი მეზობლები-ქაჯები იპარავენ „მშვიდობის ნიგნს“, რასაც მოჰყვება ტოტალური უბედურება:

უმზეობა, სიბნელე, წარღვნის მსგავსი სტიქიების მძვინვარება, საუკუნოვანი ბალის განადგურება, ადამიანთა მსხვერპლი, სატანის, ვეფხვის, ბუს, ჭოტი, ს ქვენარმავლების მოვლინება, ჩვენი მშობლიური მიწის და ცის მიტაცების სურვილი, მახის დაგება, შეთქმულება.

ეს ეროვნული ტრაგედია ახსნილია მშვიდობის წიგნის დაკარგვით.

ათი წლიოს თავგამოდებული ძიების შემდეგ პოემის პერსონაჟი ტარიელი პოულობს წიგნს და ამინდიც გამზიანდება, წყალდიდობა დაცხრება, „მზის სხვეტი“ გამოჩნდება, ბრუნდება განთიადი“. პოემაში მშვიდობის წიგნის ვარიაციებია: „წიგნი–სიცოცხლე, წიგნი–სინდისი.

წმინდა წიგნი, სიმართლის წიგნი, წიგნი საერთო ძველი წიგნი, წიგნი ახალი, წიგნი ნუგეშისმცემელი, საწუთროსგან მხსნელი წიგნი, მშვიდობის მთოველი წიგნი, წიგნისიცოცხლე, წიგნი ცის და დედამიწის“.

პოემა მთავრდება მოწოდებით, რომ წიგნი გალავნიან კოშკში უნდა იქნეს შენახული, რათა უკეთურებმა ისე არ ხელჰყონ ეს სინმინდე, ანუ არ შეგვირყვნან რწმენა(4).

დანტესა და გალაკტიონის სიმბოლური წიგნის წყაროდ შეიძლება მივაჩნიოთ ბიბლია, კერძოდ ესაიას წინასწარმეტყველების ის ადგილი, სადაც ძე ღმერთის მოვლინება აღიქმება, როგორც წიგნის სიტყვების გახმინება (წიგნი–მამალმერთი, სიტყვა–იესო).

„იქნება თქვენთვის მთელი ეს ხილვა, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვები.

„გაიგონებენ იმ დღეს ყრუები წიგნის სიტყვებს და ბრმათა თვალები ბნელიდან და უკუნიდან გამოიხედავენ“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 29, 11, 18) (5, 94).

ნეტარი ავგუსტინეს „აღსარება“ ადასტურებს უფლისა და წიგნის იდენტურობას: „არასდროს არ დაიხევა მათი წიგნი, არასდროს არ აიხევა მათი გრაგნილი იმიტომ, რომ თვით ხარ, უფალო, ეს წიგნი მათთვის და ამ წიგნადვე ჰგიებ უკუნისამდე (6, 217).

ასევე, იოანე მოციქულის გამოცხადებაში ფიგურირებს შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი წიგნი, რომელსაც ხსნის კაცობრიობისთვის დაკლული კრავი–ქრისტე“ (თ. 5, 1-14) (3, 496-497).

„წიგნი, რომელიც ხელში უჭირავს მამა ღმერთს, წარმოადგენს ქრისტიანული წელთაღრიცხვის ახალი აღთქმისეული ქვეყნიერების ბედის წიგნს, რომელშიც აღბეჭდილია საიდუმლოებანი ქვეყნისანი, ქრისტეს განკაცებამდე დაფარული. სხვა ვერავინ იქნა ამ წიგნის ხელში ამღები და ბეჭდის ამხსნელი, თუ არა თვით ქრისტე. მხოლოდ მას, კაცობრიობისთვის დაკლულ კრავს, ხელენიფება მართოს ქრისტიანული წელთაღრიცხვის მოვლენები კაცთა ღვანლის შესაბამისად, რამეთუ ადამიანს თავისი საქმისებრ მიუზღავს“ (აპოკალიფსი და დღევანდებლობა) (7, 408-409).

გამოცხადებაშივე გვხვდება „ცხოვრების წიგნი“: „გადაშლილი იყო სიცოცხლის წიგნი და განკითხულ იქნენ მკვდრები წიგნებში ნაწერიდან, მათი საქმეებისამებრ“ (იოანე მოციქულის გამოცხადება, 2012) (3, 517).

ანგელოზი იოანეს უჩვენებს მაღალ მთაზე დიდ ქალაქს, წმიდა იერუსალიმს, რომელშიც მხოლოდ კრავის (ქრისტეს) ცხოვრების წიგნში ჩაწერილ ადამიანებს აქვთ შესვლის უფლება: „ვინც არ იყო ჩაწერილი წიგნში, ცეცხლის ტბაში იქნა ჩადებული“ (იოანე მოციქულის გამოცხადება, 20, 15) (3, 514).

გამოცხადებაში მოვლენილია ძლიერი ანგელოზი გადაშლილი წიგნით (10, 2) (3, 502).

ამ წიგნს შეაჭმევნ იოანეს და ავალებენ, იწინასწარმეტყველოს (გამოცხადება, 10, 3-11).

გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება „არყოფნისა და ყოფნის წიგნები“, რომელთა წყაროა იოანეს გამოცხადება: „არყოფნის წიგნს დაუუკვირდი, ყოფნის წიგნიც ვათვალთვალე“ (დღეთა გარდასულთა) (8, 119-120).

ამასთან, ქართველი პოეტისთვის ქრისტე არის „წიგნი ცის და დედამიწის“: „და წიგნი კი ის „მიწისა და ცის, სადმე ბილიკის გზით არ გაცურდეს“ (მშვიდობის წიგნი) (4, 326).

დანტეს „წმინდა პოემას“ ამჩნევია „ცის და დედამიწის ხელი“, რაც მტერთა დაძლევის გზად ესახება: „ნეტავ ოდესმე თუ შევძლებ წმინდა პოემით, რომელსაც ცის და დედამიწის ზედ აწევს ხელი...დავძლიო მტერნი, ვინც ბოროტად დამიხშეს კარნი იმა ფარების, სადაც ტკბილად მეძინა კრავსა“ (2, 376).

გალაკტიონი დარწმუნებული იყო „მშვიდობის გზისა“ და „მშვიდობის წიგნის“ სახეში მოაზრებული ღმერთის მარადიულობაში: „მშვიდობის გზა რომ ოდესმე მოკვდეს, არა, ეს არ შეიძლება მოხდეს...მშვიდობის წიგნს გვირგვინს ვერვინ მოხდის (9, 335-336).

ქრისტიანული რწმენის შერყვნას პოეტმა „ძველი წიგნის გვერდების არევა“ უწოდა („ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“) (10, 332).

გალაკტიონი „სანთლების, წიგნების წყევლას“ უწინასწარმეტყველებდა ჭეშმარიტი რწმენის „ორგულთ, ცრუ წინასწარმეტყველ-მისანთ (დომინო) (11, 203).

ხოლო რწმენის ერთგულებში „ძველი წიგნის“ კეთილ „დალს“ ხედავდა: „ისევ კვლავ ძველი შრიანებს ბალი და ძველი დალი წიგნების აზის“ (მშვიდობის წიგნი) (4).

ვენახი, ბალი ბიბლიაში ებრაელი ხალხის მეტაფორაა, გალაკტიონის ლექსში კი ქართველ ერს გულისხმობს.

გავიხსენოთ იერემია წინასწარმეტყველი: „მოვლენ და გაეშურებიან უფლის დოვლათისკენ, თავად „მორწყულ ბაღს დაემსგავსებიან და არ დაჭკნებიან არასოდეს“(იერემია, 31-11) (5, 155).

გალაკტიონის „მოგონებებში“ (12, 467) წიგნთან ერთად, შეხვედრა გვინევს „მემარნესთან“. იქვე ნახსენებია „ძვირფასი და უკვდავი ღვინო“, „თასი“: „შენ მხარზე დოქით, მე ხელში წიგნით მივედით მარანს, მივედით მარანს, შევედით შიგნით: ჭურს მტვერი ფარავს. არ ჩნდა მემარნე და ჩვენ ძვირფასი ღვინო მოვიგნეთ, უკვდავი ღვინო, შენ ჩემი თასით, მე შენი წიგნით“.

ლექსის „მემარნე“ და „წიგნი“ მამალღმერთის მეტაფორაა, „უკვდავი, ძვირფასი ღვინო“ – ქრისტესი, თასი-ღვთისმშობლისა.

ბიბლიაში ქრისტეს მოვლინება შედარებულია ნადიმთან, რომელსაც ამშვენებს „ძველ, დაწმენდილი“ ღვინო. ქრისტე ღმერთი: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი, დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია წინასწარმეტყველი“, თ. 5, 25, 6) (5, 91).

გალაკტიონის „ვარდებში“ დემონს აკრობს „იმ მშვენიერი წიგნების ძალა“, ანუ უკეთურების, ბოროტების ძალის დამმარცხებელი ღმერთია (13, 537-538).

ამ მაცდური სოფლის ამაოებაზე პოეტი წიგნით, ღმერთის რწმენით მაღლდებოდა, სხვები კი სულის სამშობლოს გზებს ვერ იგნებდნენ: „სული სცდება ამ სოფელს სიჩუმით და წიგნითა, ვერ პოულობს სამშობლოს თუნდაც გადანგიგვითა (აგერ შემოდგომობის) (9, 45).

ლექსში „ო, მამულო“ (9, 193) „შრომის დიდებული წიგნით“ („მშვიდობის წიგნში“ ღმერთის ერთ-ერთი სახელია „შრომის უფალი“) „სულის გულთან გადანგიგვით“ ანუ გულში უზენაესის – „სულის“ (სული საღმრთო სიმბოლოა) ჩასახლებით აღწევს პოეტი მეოცე საუკუნის პოეზიის „დიდი კარის“ შეღება: „ჩვენ მეოცე საუკუნის შემოვალეთ დიდი კარი, სულის გულთან გადანგიგვით ჩვენ მოვედით შრომის დიდებული წიგნით“.

„გადანიგნვა“ ნეოლოგიზმია.

„ახალი მზე სურვილს გადენიგნება“, ნათქვამია ლექსში „ახალი მზე“ (8, 30) სხვაგან „უმშვენიერესი კიბე“ (ღვთისმშობელი) და „წიგნია (ღმერთია) პოეტის ამაღლების საწინდარი (უმშვენიერესი კიბეზე) (8, 209-210).

„პორტრეტში“ (8, 79-80) ერთ მხარეზეა „წიგნი“ და მეორე მხრივ „ხმელი თავის ქალა“, ანუ მარადიულობა და სიკვდილი. დაუმთავრებელი „შავი წიგნიც“ სიკვდილის წიგნია (ხელოვნება) (რჩეული თბ. , 1982, გვ. 8).

პოეტის „ქარვისფერი წიგნი“ დასახლებულია უამრავი ლანდებით, წარსულის ლანდებით, „მომავლის ჩრდილით“ („მომავლის ჩრდილი“ ქრისტე ღმერთია) (მოგონებათ ცა) (8, 284).

„უკანასკნელი მწუხრის წიგნის“ დახურვა მოასწავებს სიკვდილის წიგნის დახურვას, სიკვდილის დამარცხებას, უკვდავებას, რადგან ლექსის ლირიკული გმირი „ვარსკვლავის“ თანამგზავრია, „განათების წამით“ გაცისკროვნებული (არა ერთი და ორი) (8, 352).

გალაკტიონის აზრით, „გარეთ და შიგნით“ „მშვიდობის წიგნით“ უნდა ვიდოდეს ერი, ამაღლება მხოლოდ წიგნით“ არის შესაძლებელი, სულის და გულის წვდომის მომადლებელი მხოლოდ „წიგნია“, მომავალში გაღწევის საწინდარიც მხოლოდ წიგნის სახეში მოაზრებული ღმერთია (სადაც არ უნდა ვიქნეთ) (9, 325).

პოეტების მეფეს სურდა ცის კაბადონზე, მსოფლიოს შესახედავად დაენერა „პირველი სიყვარულის“ თაყვანისცემისკენ მომწოდებელი სიტყვა – „გიყვარდეთ!“ (ფანტაზია) (11, 154).

ათეიზმის ზეობის საუკუნეში „არტისტული ყვავილების“ ავტორის წიგნში „მთელი საუკუნის“ პრობლემებია დასმული და გადაჭრილი. პოეტი თავის უპირველეს მისიად მიიჩნევდა უძველესი და უახლესი წიგნის – ღმერთის თაყვანისცემას, რწმენის განმტკიცებას, საღვთო სიბრძნის მსახურებას (მშობლიურ ჩემო მინავ!) (10, 462-463).

გალაკტიონი „სივრცეთა უნაზეს გრადაციებს“ ჭვრეტთა და თავისი წიგნების რელიგიურობას ასეთი ენიგმური სახეებით გამოხატავდა: „ამ საღამოში განისვენებს მშვიდი სინათლე სავსე უდიდეს მწუხარებით და სიყვარულით. ამ წიგნის ფურცლებში დაჰქრის მისი სასახლის ლანდი“ (ღრუბლები ოქროს ამურებით) (14, 275). „მწუხარებით და სიყვარულით სავსე სინათლე“, სიყვარული და სასახლე მიგვანიშნებს უზენაესზე, მის შემოქმედებაში რომ უპოვია უპირველი ადგილი.

ასე „შეხვდა“ მეოცე საუკუნის ქართული რენესანსეული პოეზიის ჯადოქარი იტალიური რენესანსის გიგანტს. აშკარაა, ეს შეხვედრა იყო არა შეგირდის შეხვედრა ოსტატთან, არამედ სრულფასოვანი ოსტატის შეხმინება გამორჩეულ წინაპართან.

„პოეტების მეფემ“ დაგვარწმუნა, რომ მას ხელენიფებოდა წინარე პოეტური ტრადიციების არა უბრალოდ გამეორება, არამედ შემოქმედებითი გამრავალფეროვნება, უკვე ცნობილი სახეების ახალ-ახალ კონტექსტში მოაზრება.

დამონებანი

1. კრ. „აფხაზეთი“, ლიტერატურა და ხელოვნება, თბ. 2014
2. დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
4. გალაკტიონ ტაბიძე 12 ტომად, ტ. 11 თბ. 1973
5. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ. 1990
6. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985
7. იოანე-იონა, რა უნდა ვაკეთოთ, თბ. 1994
8. გალაკტიონ ტაბიძე 5 ტომად, ტ. 2, თბ. 1993
9. გალაკტიონ ტაბიძე 5 ტომად, ტ. 3, თბ. 1994
10. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, 2014
11. გალაკტიონ ტაბიძე 5 ტომად, ტ. 1, თბ. 1993
12. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1989
13. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977

სახისმეტყველების ზოგიერთი საკითხი გულნაზ ხარაიშვილის შემოქმედებაში

გულნაზ ხარაიშვილის გზამკვლევია რწმენა, ბიბლიური სიბრძნე, იგივეურ, სიმბოლურ-ალეგორიულ სახეებში, ქვეტექსტებში გაცხადებული.

მზით, ცეცხლით, შუქით არის პოეტის სული გაალებული: „მინდა ჩემში შევისახლო მზე, ცეცხლივით მოელვარე, ვცდილობ, შუქი დაგიბრუნო, მზის შუქს გაჩვევ“ (ველარ მამჩნევ), ასეა გამოხატული ღვთისნიერობა, რადგან ბიბლიის მიხედვით მზე, ცეცხლი, შუქი საღვთო სახელებია.

„მზე და ფარია უფალი ღმერთი“, გვამცნობს დავით წინასწარმეტყველი (ფს. 83,13).

„სახე უფლისა, ვითარცა ცეცხლი მოტყინარე“, ნათქვამია ბიბლიაში (გამოსვლათა, 180, 16).

„უფალი ჩემი შუქი არის და ხსნაა ჩემი – ვის შევუშინდე?“ (ფს. 26,1).

გულნაზ ხარაიშვილი ენიგმური სახეებით გამოხატავს თავის კავშირს უზენაეს ძალებთან: „მზემ გამიშუქა სინორჩე სულის“, „მზემ ღრუბლებიდან გამოანათა, შემომეფეთა თასი სიკე-

თის“, „მზე პატრონობს თბილად სულის არეს“, „აქ გულს გრძნობები ძლიერ მოშივდა, მზე კი სხივების ხელებს მიწვდიდა“.

მზის, ცისარტყელის, საღვთო ნათლის, მთვარის შუქის თანმხლებია პოეტი: „მზის ქვაბში დულს ჩემი სულის სიღრმე, ცისარტყელა მომეხვევა ტანზე, ვიცი, ერთ დროს გამიტაცებს ცაში, დავისვენებ მთვარის შუქის მხარზე, ვიცი, ცრემლად დაიღვრებით მაშინ“ (სულის სიღრმე).

ჩვენი დროის ძალზე საინტერესო მოაზროვნე, პოეტი და მწერალი სერგი ლომაძე „მზის ნიგნს“ უწოდებს მის ერთ-ერთ რჩეულს, რომლის სახელწოდებაა „მზის მკლავებში“.

სასწაულის იმედით მთვარესთან აღწევაზე ფიქრობს გულნაზ ხარაიშვილი: „... სასწაულებს თუ იღბალი დამპირდება, აი, მაშინ მოვირთხმები მთვარის ფეხით“ (სიტყვით ვერ ვთქვი). მთვარე არის შთაგონების წარმართული ღვთაება.

რელიგიურ სიმბოლიკაში მთვარე მოიაზრება ღვთისმშობლის სახელად (ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, 124).

ამასთან, წმინდა სულები ზეცაში, მზეზე, მთვარეზე მკვიდრებიან გარდაცვალების შემდეგ.

მთვარეში ხედავს გარდაცვლილ მეუღლეს პოეტი (ზღვაში გავცურე), ფიქრებით მთვარისკენ ისწრაფვის: „ღამის ფიქრები მთვარეთან მიმყავს, სხვის ნათელ ვარდებს არ ვეკარები“.

მთავარი ორიენტირია მომავალში გაღწევა, არწივივით ცაში ნავარდი: „აფრებს გავშლი ისევ ცაში, აბა არწივს ისე როგორ დავწვნივი?“ („ათინათი წმინდა ნინოს მადლითაა შემოსილი“):

ცისარტყელით მოსილი ასევე ღმერთშემოსილია, რადგან ცისარტყელა საღვთო სახელია (ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, გვ. 12.21).

ორიგინალური სახეებია: „ხუთი მზის სხივი ჩამოკრიფე ცათა ჭერიდან, მზის სხივების ხელები, მზის მკლავები, მთვარის შუქის მხარი...“

მზით გასხივოსნებული უსამანო სული სიკეთის ღერძზე ტრიალებს, ტიტანურ შემართებას ავლენს, ახალ ნაპირებს, უცხო სამყაროს ეძებს: „სხვაზე არასდროს ცუდი არა ვთქვათ, სიკეთის ღერძი დავატრიალოთ, მოდი, ჩვენს სახელს გრძნობა შევარქვათ, დარდიც ვარდისფრად გავაღლიავოთ... გავშალოთ მხრები ... ზღვას შევერკინოთ, გავცდეთ ზენიტს და ნაპირებს მივწვდეთ, უცხო სამყარო მიმოვირბინოთ, დავისვენოთ და მზის მკლავზე მივწვეთ“ (გულს ვესაუბრე).

შემთხვევით როდია შერჩეული მისი პოეტური კრებულების სახელწოდებები: „მზის ათინათი“, „მზის მკლავებში“, „სულის არეში“.

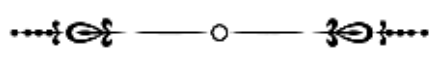
სული საღმრთო სახელია: „ხოლო უფალი სულია და სადაც უფლის სულია, იქ თავისუფლებაა“ (პავლე მოციქული II კარინთელთა, 4,17).

სულით ზეცაში მოგზაური პოეტი ტკივილების თავშესაფარია, რადგან ჯვარცმის, ტკივილის გარეშე არ ხდება განწმენდა, ინიციაციის მაღალ საფეხურამდე მიღწევა: „მიკვირს, ტკივილი რად შევიკედლე, ან ცად რად აველ, ვით განიმედი“ (რუსთავი). პოეტის ვედრებაში სიცოცხლის ხის, ანუ კვიპაროსის აყვავების სურვილი მუღავნდება: „ამიყვავილოს, ამიკვირტოს კვლავ კვიპროსი“ (ო, როგორ მინდა).

გულნაზ ხარაიშვილი ცაში მალღდება, სულში ვაზს, კვიპაროსს ახარებს, სიკეთის ხეს რგავს, ხოლო ცა, ვაზი, კვიპაროსი საღვთო სახელებია.

ვაზის ტირილი, ცის სიშავე, ღრუბელ-ნისლით გაშავებული მზე ამცნობს, რომ რწმენის გზით არ მიდის ხალხი და ნუხს: „ვაზი ტირის... ღრუბელს ხედავს თავანუელს... ეს ლაქაა, თუ ცის კანის შავი ფერი. ვაზ, მზის სხივი გადაფარა ნისლმა თქორით“ (სიტყვით ვერ ვთქვი).

პოეტს უყვარს ბალახის, გადამწვარი მდელოს მაცოცხლებელი წვიმა (წვიმა საღვთო სახელია) და არა გუბებში ჩამდგარი დამყაყებელი წვიმის წყალი. ამ ზეციური „ცათა ცის“ წვიმას იგროვებს სულში და განახლებასაც აღწევს („წვიმა“).

სერგი ლომაძე

გზა მწვრთვალისკენ
(ლიტერატურული პორტრეტი გულნაზ ხარაიშვილისა)

... თითქოს სიმბოლურია, რომ ამ ადამიანს პირველად შევხვდი თვით წმინდა სამების ტაძრის კომპლექსში არსებულ ერთ-ერთ დარბაზში, იმ დარბაზში, რომელიც ხშირად ეთმობა ხელოვნების წარმომადგენლებს, მათ შემოქმედებით საღამოებს, და იქ ხელოვნება ჩასახლდა.

მოგეხსენებათ, რომ სამების საკათედრო ტაძარს მეორე სვეტიცხოველსაც უწოდებენ. ჩემში კი ეს ქმნილება, ეს ახალი საოცრება, ყოველთვის ინვესტს ქვაში ნაკვეთი „ვეფხისტყაოსნის“ ასოციაციას. რაღაცნაირი თბილი და პოეტური ქმნილებაა დალოცვილი, მისი გრანდიოზული კედლების ფერი მზეს ისრუტავს: სრულიად გაჯერდება ხოლმე აგუზგუზებული მზის სხივებით და შემდეგ თითქოს თვითონ ანათებს ტაძარი, თან ისე ანათებს, როგორც ყველა დროის უპირველესი ქართველის – შოთა რუსთაველის პოემა ავსებს სინათლით მთელს ჩვენს ლიტერატურას, – პოეზიის ნამდვილი მეფე ხომ, რომელიც როდის-როდის (მეთორმეტე-მეცამეტე საუკუნეებში) ცხოვრობდა, დღემდე რჩება სალოცავ ხატად თითოეული ქართველი პოეტისათვის.

მაგრამ ახლა სხვა ამბავზე ვწერ. სხვა თემა უნდა გავშალო. ქართული კლასიკური პოეზია კი სამების ტაძარმა მომაგონა, რომელიც თვითონ პოეზიაა-მეთქი, ქვაში ნაკვეთი პოეზია.

და ვიმეორებ: სიმბოლური მგონია, რომ სწორედ ამ ტაძრის ერთ-ერთ დარბაზში შევხვდი, პირველად, საზოგადო მოღვაწეს, პოეტსა და პროზაიკოსს გულნაზ ხარაიშვილს (სხირტლაძეს), რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე უფრო დიდებული პიროვნება აღმოჩნდა ყველა იმათგან, ვისაც კი ოდესმე შევხვედრივარ.

ქალბატონი გულნაზის შესახებ იმ დღემდეც მსმენოდა. მაგალითად: ვიცოდი, რომ ლიტერატურულ მოღვაწეობას ეწეოდა; რომ იყო იმ აკადემიის დამაარსებელი და პრეზიდენტი, რომელიც რჩეული მეცნიერ-ფილოსოფოსისა და მოგზაურის, სპორტსმენის, მსოფლიოს მრავალგზის რეკორდსმენის – ჯუმბერ ლეჟავას სახელს ატარებს; ვიცოდი ისიც, გულნაზ ხარაიშვილს ყურნალი „ათინათიც“ რომ დაეარსებინა და თვითონვე რედაქტორობდა ამ საინტერესო წამოწყებას.

მაგრამ არ ვიცოდი, თუ ასეთი ერთგული, ასეთი ფანატიკოსი პოეტი იმალებოდა მასში, როგორც, აგერ, ამ სტროფშია გადმოცემული:

„ლექსი მამშვიდებს... ლექსი მშია, ლექსი მწყურია...“

სიცოცხლე არის ზეციური ღმერთის წყალობა.

ჩემი ლექსები სიოსავით საამურია;

მიაყურადეთ... გაიგონეთ სულის გალობა...“

ეს კუპლეტი (სტროფი) შეიძლება გულნაზ ხარაიშვილის სავიზიტო ბარათადაც კი ჩაითვალოს, იმდენად იტევს ამ ადამიანის ცხოვრების მრწამსს, საზრისს სიცოცხლისას. მაგრამ ესეც კი არასრული სახე-ხატია მისი სულისა.

თუმცა იმ დღეს, ანუ ჩვენი გაცნობის დღეს, უნდა გამოვტყდე, რომ მე კარგად არ ვიცნობდი მის პოეზიას, მის ლიტერატურას – საერთოდ.

ახლა კი ზეპირადაც შემიძლია მისივე წიგნების ჩამოთვლა: „ფიქრები“, „შენ მენატრები“, „ღმერთკაცი და თოლია“, „მდულარე ცრემლი“, „მკვლევლობა საკუთარ სახლში“, „მზის ათინათი“, „სულის არეში“, „მზის მკლავებში“.

ხოლო მაშინ...

მაშინ ასე არ იყო, –

დიახ, მაშინ ნაკლებად ვიცნობდი გულნაზ ხარაიშვილის შემოქმედებას. მაშასადამე, მისი პიროვნების შეცნობაც არ შემეძლო.

არ მახსოვს, თუ რა ღონისძიება ტარდებოდა, მაშინ, ხსენებულ დარბაზში, მაგრამ თვით იმ დღეს კი მაინც მკვეთრად ვიხსენებ. აგერა, მეხსიერებაში იკვეთება ვრცელი, ნათელი სივრცე. ესაა ქვე-სივრცე ტაძრისა, დარბაზად ქცეული. აქ ფუსფუსია. ხალხის მოძრაობაა ხშირი. ეს იგი, ჯერ არ დაწყებულა შემოქმედებითი საღამო. მე მარტო არა ვარ. თან მახლავს მეგობარი, – პოეტი კახა ბაციკაძე. ჩვენი პიროვნებანი წარუდგინეს სოლიდურ ასაკში მყოფ დარბაისელ ქალბატონს. რაღა თქმა უნდა, არც იგია მარტო: ახლავს პოეტები – მანანა დანგაძე (კომპოზიტორ ვაჟა აზარაშვილის მეუღლე), ნუნუკა გურალია და სხვები. მანანაც, ნუნუკაც, იმავნამს იწყებენ ჩემი და კახას ქებას, პირდაპირ ცაში აყვანას: აშკარად სურთ, რომ კარგი შთაბეჭდილება დავტოვოთ ჩვენთვის ჯერაც უცნობ ქალბატონზე... სწორედ ეს ადამიანი აღმოჩნდა გულნაზ ხარაიშვილი, – რჩეული საზოგადო მოღვაწე და პოეტი, რომლის სახელი როგორც უკვე ვთქვი, მანამდეც არაერთხელ მქონდა გაგონილი.

მოკლედ, ტაძარში გავიცანით ტაძარივით დიდი და თბილი გულის მქონე ადამიანი.

ქალბატონი გულნაზი ურთიერთობაში ძალიან უბრალო, უშუალო აღმოჩნდა. სულ გაიხარა, როცა გაიგო, რომ ჩვენც პოეტები ვიყავით, და იმავნამს შემოგვთავაზა თავის ყურნალში („ათინათში“) თანამშრომლობა. იმავე – ორიათასთორმეტ წელს დაიწყო ჩვენი შემოქმედების გამოქვეყნება ამ ყურნალში. თანაც, გულნაზ ხარაიშვილის მზრუნველობა ამით არ დასრულებულა, – მან ჯერ საკუთარ აკადემიაში გაგვანერვინა პოეტ-აკადემიკოსებად, ხოლო შემდეგ ფაზისის აკადემიის პრეზიდენტთან – ნუგზარ ნადარაიასთან გვიშუამდგომლა და იქაც წარმატებით დასრულდა ჩვენი არჩევა. ცოტა არ იყოს, დაგვაბნია კიდევ გულნაზის ინიციატივამ და ენერგიულობამ. ჩვენი დღევანდელი ლიტერატორები (არა მარტო ლიტერატორები) ხომ, სამწუხაროდ, ერთმანეთისადმი შურიტა და ფარული თუ აშკარა მტრობით უფრო არიან ცნობილნი, ვიდრე ასეთი უანგარო თანადგომით. გულნაზ ხარაიშვილი კი იმგვარი ადამიანი აღმოჩნდა, რომლის ირგვლივაც ყველა და ყველაფერი უკეთესობისაკენ იცვლება.

მას აქვს ერთი ძალზედ დასაფასებელი თვისება, რომელსაც სხვათა სიხარულით გახარება ჰქვია.

შეიძლება ამიტომაც აწყობს, მაგალითად, იმ გასაოცარ ლიტერატურულ – მუსიკალურ-მეცნიერულ საღამოებს, თუ ზეიმებს, რომელთაგან ზოგი მათგანი სამუდამოდ აღმებეჭდა მეხსიერებაში. ამ საღამოების ჩატარების ადგილი სხვადასხვაა (უფრო ხშირად, მაინც, ხელოვნების აკადემია და სამების ტაძარი); სხვადასხვაა ის ქალაქებიც, სადაც ეს ღონისძიებები ტარდება (რაღა თქმა უნდა, უპირატესობა მაინც დედაქალაქს ენიჭება – თბილისს, თუმცა მე დამამახსოვრდა, ვთქვათ, ის შეხვედრაც ქალაქ რუსთავში რომ მოუწყო აკადემიამ ერთ-ერთ ურჩეულეს სასულიერო პოეტსა და მოღვაწეს – მამა თადეოზს, მიტროპოლიტს. იმ დღეს დაემთხვა ჯუმბერ ლეჟავას აკადემიის ფილიალის გახსნაც რუსთავში).

გამაოგნებელია ენერგიულობა და მასშტაბურობა გულნაზ ხარაიშვილისა. ერთის მხრივ, მართლა არ მინდა, რომ ეს წიგნი ერთი კონკრეტული პიროვნების იდეალიზაციად ჩამომართვან, მაგრამ, მეორეს მხრივ, სიმართლეს თვალი უნდა გავუსწოროთ; სიმართლე კი ის არის, რომ ქალბატონ გულნაზს, როგორც საზოგადო მოღვაწეს, ძნელად რომ დღევანდელ საქართველოში რომელიმე ქალი შეედაროს. სხვათა შორის, ეს არაერთხელ მითქვამს. და აქ არაფერ შუაშია პიროვნების კულტივირება. მაგალითად, დასავლური ცივილიზაცია, რომლისკენაც ჩვენ ასე მივისწრაფით, (აკი ევროპელობაზე ასე ვდებთ თავს და პირველ ევროპელთა არქეოლოგიური ნაშთებიც სწორედ რომ საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩნდა; სწორედაც საქართველო და საბერძნეთი (ძველი საბერძნეთი) დაგვისახავს თანამედროვე ევროპის მამებად თუ მესაძირკველებად), დიდი ხანია ქადაგებს რჩეულ ადამიანთა მათს სიცოცხლეშივე დაფასება-აღიარებას, თანაც როგორ აღიარებას! . . ჩვენ კი... ჩვენ ამ მხრივ ყოველთვის მოვიკოჭლებით და მოვიკოჭლებთ. არ შეიძლება დიდ პიროვნებათა დაუნახავობა. მე ამ ცოდვაში ვერ ჩავდგები... და ის, რომ ქალბატონ გულნაზს ზოგადად ქართული კულტურის წინაშე აქვს თავისი მკვეთრი დამსახურება, ღვაწლი, არ უნდა დაიმალოს. არც დაიმალა. აკი იმიტომაც არის რამდენიმე აკადემიის აკადემიკოსი, ხოლო ჯუმბერ ლეჟავას მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის აკადემიკოსი, როგორც უკვე აღვნიშნე, სულაც რომ გულნაზ ხარაიშვილის იდეითა და დიდის ძალისხმევით შეიქმნა. ეს მოხდა ორიათასათ წელს. აქვე იმასაც ვიტყვი, რომ აკადემია „ქალდეას“ შექმნის ერთ-

ერთი ინიციატორიც სწორედ გულნაზი გახლდათ. (მოგეხსენებათ, „ქალდეას“ პრეზიდენტი პოეტ-აკადემიკოსი ვაჟა ეგრისელია).

გულნაზ ხარაიშვილი, რომელიც უკვე გადასცილდა სამოც წელიწადს, ოცდარვა-ოცდაათი წლის ადამიანის ენერგიულობით უძღვება საქმეებს თავისი ღვანლის სრულყოფისას, და სანამ კონკრეტულად გადავიდოდე მის პოეზიაზე, ანუ მისი პოეზიის გარკვეულ ანალიზზე, მანამდე არ შემეძლო ამ თემას არ შევხებოდი. დიახ, ზოგ ადამიანში მრავალმხრივობა მეტისმეტად იკვეთება. ამგვარ ადამიანზეა, ახლა, საუბარი. ასეთია გულნაზი. და თუმცაღა იგი დიდებული პოეტია, თუმცაღა პოეზიაა სული და გული მისი, სიცოცხლე მისი, მაინც არ გამოვიდოდა მკაფიო პორტრეტი ამ ქალბატონისა, მე თუ მხოლოდ მის პოეზიაზე ვილაპარაკებდი.

მაგალითისათვის:

განა ლეგენდარული ილია ჭავჭავაძე, უპირველესად ყოვლისა, პოეტი არ იყო, ხელოვანი არ იყო?

დიახ, ასეა!

მაგრამ განა ილიას პორტრეტს, მის საასპარეზო არეალს ექნებოდა სისრულე, თუკი მხოლოდ მისი ხელოვნებით შემოვიფარგლებოდით და ღვანლზე კი თვალს დავხუჭავდით, სიტყვას არ დავაცდენდით?

არა, რა თქმა უნდა!

ილია სწორედ ხელოვნებისა და ღვანლის ერთობლიობამ შეიყვანა ყველა დროის ათი უდიდესი ქართველის ნებისმიერ ჩამონათვალში, ერის მამაც ამ ორი გრანდიოზული სამყაროს (მისივე ხელოვნებისა და საზოგადოებრივი ღვანლის) გაერთიანებისა გამო უწოდეს მას.

არა, გულნაზ ხარაიშვილისადმი რაგინდ თბილი დამოკიდებულებაც უნდა მაკავშირებდეს, რალა თქმა უნდა, ვერც კი გავბედავ, რომ იგი წმინდა ილია მართალს, ან, ვთქვათ, წმინდა ექვთიმე ღვთისკაცს შევადარო, – ასეთ რამეზე ხომ, უპირველეს ყოვლისა, თვითონ გულნაზი გამკიცხავს: ნამდვილად არ მომიწონებს ამგვარ კადნიერებას. მე მხოლოდ იმის თქმა მსურდა, რომ ილია ჭავჭავაძეა, სწორედ, ის კაცი, ის ადამიანი, ვინც იდეალურად შეძლო საზოგადოებრივი ღვანლისა და ხელოვნების ერთმანეთთან შეთანაბრება, ამათი ერთობის შექმნა. აი ექვთიმე თაყაიშვილი კი, უფრო, საზოგადოებრივ ღვანლსა (გმირობამდე ატანილ-ამაღლებულს) და მეცნიერებას აერთიანებდა, – იგი იყო დიდი მეჭურჭლეთუხუცესი სრულის საქართველოსი, თავდადებული დამცველი ქართული განძისა, და დიდებული მეცნიერ-მნიგნობარი...

გულნაზ ხარაიშვილიც ცდილობს ორი გზა გააერთიანოს, ორი ნათელი სფერო ერთსრულ-ჰყოს, – ხელოვნება (ხელოვნება-მეცნიერება) და საზოგადოებრივი ღვანლი განუხრელად გადააჭდოს ერთმანეთს. ამ საქმეს, იგი, ჩუმად, უანგაროდ ემსახურება, ისე, რომ გენიოსებთან თავის შედარება ფიქრადაც არ მოსდის. თუმცაღა, რასაც აკეთებს, რასაც ჰქმნის მისი დალოცვილი გონება და ხელები, ყველაფერი არის კარგი, დიდებული, რამეთუ გულნაზი გახლავთ თავდადებული იდეალისტი, სწორედ რომ ფანატიკოსი-იდეალისტი თავისი საქმისა.

და ამიტომაც, სანამ მის ხელოვნებაზე დავიწყებდი ლაპარაკს, მისსავ ღვანლზედაც უცილობლოდ უნდა მელაპარაკა.

გარდა ხელოვანობისა (პოეტი და პროზაიკოსი), იგი არის ასევე მეცნიერიც (თავისებური ფილოსოფოსი), ბიბლიოგრაფიც და ჟურნალისტიც. კულტურის დამსახურებული მუშაკია, წლების განმავლობაში იყო კულტურის ცენტრის დირექტორი თბილისში. მასში, როგორც უკვე აღვნიშნე, არის დიდი ენერგია, შეზავებული ლიდერ-ორგანიზატორის თვისებებთან. თვითონვეა იდეოლოგი, ინიციატორი საქმეთა, ხოლო დიდ წამოწყებათა ხორცშესხმას სწრაფად იწყებს. მას არა სჩვევია საქმის გაჯანჯლება. ჩვენს ქვეყანაში ოთხი-ხუთი აკადემია მაინც არის ისეთი, რომელსაც ქალბატონმა გულნაზმა თავისი ხელი დაატყო. ამას გარდა, ის არის იდეის ავტორი ზვიად გამსახურდიას სახელობის კერძო სკოლის („ლამპრის“) დაარსების თბილისში. ითვლება ამავე სასწავლებლის პრორექტორად...

ესაა არასრული ჩამონათვალი გულნაზ ხარაიშვილის საქმეებისა.

იგი, როგორც ლიდერი, როგორც მმართველი, აბსოლუტურად თავისებური თუ თავისთავადი ფენომენია. მისი გაძღოლა აკადემიაში, მისი ურთიერთობა ადამიანებთან, ასე ვთქვათ, მისივე პოლიტიკა ურთიერთობებისა, ეს ცალკე დაკვირვება-გაკვირვება-განხილვის საგანია. ურ-

თიერთობაში თბილი პიროვნებაა–მეთქი, ვთქვი, ხანდახან მშობლიურად (მშობლურად) თბილიც კი, მაგრამ ამავე დროს ძლიერი პიროვნებაც არის, ასევე ამაყიცა და თავმდაბალიც – ერთდროულად. დარბაისლობა და უბრალოება მასში ერთად ცხოვრობს. თავის სულიერ სიძლიერეს იშვიათად აჩენს. ურჩევნია იყოს რბილი და უკონფლიქტო, სხვათა პატივისმცემელი უფრო, ვიდრე – დაფასებული (სხვათა ქებას იგი არასოდეს გაურბის, პირიქით, აღმატებულადაც კი წარმოსახავს სხვა ადამიანთა პიროვნებებსა თუ ღვანლს)... მაგრამ როდესაც თავისი საისტორიო საქმეების სრულყოფისაკენ მიდის, მაშინ კი წინ არ უნდა გადაუდგე, თორემ ხარაიშვილთა ცნობილი გვარის ამ დიდებული წარმომადგენლის პიროვნულ ძალას მყის იგრძნობ. იმავენამს მიხვდები, რომ არა ხამს ხელშეშლა დიდთა საქმეთა დირიჟორისა. იგი თითქოს თავადის ქალად არის დაბადებულ-აღზრდილი, რომელსაც უნდა ეკრძალო, თუკი რაღაც დიდი ჩანაფიქრი აქვს, ხოლო შენ ამ ჩანაფიქრის ასრულებაში დახმარება არ ძალგძის, ან, უბრალოდ, არა გსურს, – თუკი გული, გრძნობა შენი, ვერ შეეწონაღება დიდ იდეას...

მას უზარმაზარი ცხოვრებისეული გამოცდილება აქვს: წარმატებათა გვერდით იმდენი შხამ-სამსალა უნახავს ამ ცხოვრებაში, იმდენი სიმწარე, რომ გაკლდევებულია პიროვნულად, აღარ უტყდება არა მარტო პატარა იმედგაცრუებას, არამედ დიდ ტრაგედიასაც კი.

მაგრამ ასეთი ძლიერი, თითქმის სრულყოფილებამდის მისული ინდივიდიც კი, არ არის „ჯიუტი“ – არაა თავის თავში ზედმეტად დარწმუნებული. მისი ამბიცია არაა თვალში საცემი, პირიქით, ყოველთვის მჭიდროდაა შემოსაზღვრულ – გაკონტროლებული. მან უკან დახევაც იცის, როცა ამის საჭიროება აუცილებელია, და – სხვათა მოსმენაც, სხვათა აზრის თუ რჩევის გათვალისწინებაც, როცა ხედავს ჭეშმარიტებას ამა თუ იმ ნააზრევისა თუ წარჩევის.

სწორედ ამგვარ ნიუანსებზეა აგებული პოლიტიკა ადამიანებთან ურთიერთობისა, ანუ – პოლიტიკათაგან უმთავრესი ამ ცხოვრებაში.

გულნაზ ხარაიშვილს აქვს ლიდერის თვისებები და არის მკვეთრად მიზანდასახული ადამიანი, მაგრამ იგი სრულიადაც არ გახლავთ დიქტატორული ბუნებისა. ესეც მისი პლუსია. ქალი, საერთოდ, არც უნდა იყოს ზედმეტად ძალაუფლებისმოყვარე. გავიხსენოთ, რომ წარსულში, ისტორიაში, თვით მატრიარქატებიც კი, უმეტესწილად, რამოდენიმე მამაკაცის ფრთხილი ზედამხედველობით მიმდინარეობდა. გულნაზისაც ჰყავს გვერდით ისეთი ადამიანები, რომელთა რჩევას ეყრდნობა იგი. ასეთებია, მაგალითად, ნუგზარ ნადარაია და ჯუმბერ ლეჟავა, ამათთან ერთად, შეიძლება, რეზო ადამია და კიდევ ერთი-ორი სხვაც დავასახელო, თუნდაც – მიტროპოლიტი თადეოზი, რომელსაც უამრავი ქართველი აღიარებს თავის სულიერ მამად.

ქალბატონი გულნაზი თავის აკადემიაში მმართველობის დემოკრატიული პრინციპით გამოირჩევა. ამიტომაცაა, რომ იქ სითბოა, შინაურული გარემო, და წარმატებულია როგორც აკადემიაში არსებული ჟურნალი „ათინათი,” ასევე ის ღონისძიებები, რომელნიც ამ აკადემიის და მისივე ჟურნალის ეგიდით იმართება. მეტიც: გულნაზ ხარაიშვილმა იმდენს მიაღწია, რომ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის აკადემია უფრო და უფრო ხშირად იხსენიება პირველი (მთავარი) აკადემიისა და ფაზისის აკადემიის გვერდით. ეს სამი ორგანიზაცია, ისევე, როგორც, ვთქვათ, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (ანუ – თეთრი ტაძარი თუ ცოდნის ტაძარი – როგორც არაიშვიათად უწოდებენ მას), თავის მკვეთრ ნიშანს ამჩნევს დედაქალაქის ცხოვრებას.

გულნაზ ხარაიშვილის შესახებ, ამ წიგნამდე, ერთადერთი სტატია მაქვს დაწერილი. წერილობითი სახით პირველად სწორედ მაშინ ვაღიარე მისი ღვანლი, ასევე, მისი მზისფერი პოეზია. იმ სტატიაში იგი შევადარე ჩემი ერთ-ერთი პოემის გმირს (პოეტ ფარტაზს), რომელიც აზვითებულ ოკეანეს შეემეტოქა. და მართლაც, განა ასე არ არის? – ოკეანესავით გრანდიოზულად მასშტაბურია იგი საქმენი, რომელთაც შესჭიდებია და ხანდახან პირისპირ მარტოდაც კი შერჩენია ეს უტეხი ქალბატონი, მეოცნებე და იდეალისტი.

არ შემოძლია არ გავიხსენო ის შემოქმედებითი საღამოები, რომელნიც გამართულა ლეჟავას აკადემიის ნიშან-ტვიფარის ქვეშ, გულნაზ ხარაიშვილის ხელმძღვანელობით, მისი წამყვანობით. ისინი, ხშირ შემთხვევაში, დიდ პოეტურ ზეიმებად გადაქცეულან. ორ ამათგანზე მაინც განსაკუთრებით უნდა შევაჩერო ჩემი და მკითხველის ყურადღება.

წელს (ორიათასცამეტ წელს), იანვარში, ხელოვნების აკადემიის შენობაში ჩატარდა ერთ-ერთი ღონისძიება... აღნიშნული აკადემია-სასწავლებლის შენობაში გულნაზს აღებული აქვს ერთი ოთახი, თუმცა მას პატივს სცემენ და ხელს უწყობენ იმ მხრივ, რომ ხშირად უთმობენ სხვა ოთახებსაც (თუ – აუდიტორიებს) და დარბაზსაც. ამიტომ გულნაზ ხარაიშვილს აქ საშუალება აქვს თავისი კულტურული მუშაობის გასაშლელად. მან სწრაფად შემოიკრიბა გვერდით ლიტერატორები, მუსიკოსები, მხატვრები, მეცნიერები... ასე დაარსა თავისი პატარა კულტურული იმპერია. თავისი სადედოფლო.

სხვათა შორის, ხელოვნების ეს აკადემია-კოლეჯი (თუ – ერთ-ერთი უმაღლესი სასწავლებელთაგანი), სულმნათი ლეგენდის – აკაკი წერეთლის ძეგლის გვერდით მდებარეობს, იქვე, ახლოს, და აკაკის პოეტური აურა თითქოს გადადის ამ შენობაზედაც. თითქოს არაა შემთხვევითი, რომ სწორედ ამ სასწავლებლის რექტორმა დაასახლა თავისი დანესებულების შენობაში ისეთი უბადლო მოღვაწე, როგორც არის ქალბატონი გულნაზი.

და აი, სწორედ ამ შენობის ერთ-ერთ დარბაზში, იანვრის თეთრ თვეს (ზამთრის სამივე თვეს, დეკემბერ-იანვარ-თებერვალს თეთრ თვეს ვუწოდებ), ჩატარდა ერთ-ერთი იმ ღონისძიებათაგანი, რომელიც არასოდეს დამავინწყდება. ვინ არ ესწრებოდა მას, – დიდები თუ პატარები (აი, „ნორჩ ათინათელებს“ რომ უწოდებს გულნაზი), პოეტები თუ პროზაიკოსები, მუსიკოსები, მეცნიერები... შევნიშნე რამოდენიმე პედაგოგიც და სკოლის დირექტორიც, ასევე – გარკვეული ორგანიზაციების წარმომადგენლებიც. მაგალითად – პოეტი თამაზ ცაბუტაშვილი „ქართუ – ჯგუფს“ წარმოადგენდა; ვიცანი ერთი-ორი ბიზნესმენიც...

შემოქმედებითი საღამო თავიდანვე ამაღლებული განწყობილებით დაიწყო და ბოლომდე ასე წარიმართა (რამოდენიმე საათს გასტანა). გულნაზიმ პოეტებს კარგი საშუალება მისცა თავის წარმოჩენისა, ამიტომაც თამაზ ცაბუტაშვილი და კახა ბაციკაძე გამორჩეულად გაბრწყინდნენ თავიანთი ლექსებით. კახამ წაიკითხა ჯერ კიდევ ოთხმოცდაათიან წლებში დაწერილი მისი ლექსი-შედევი „ქარიშხლიანი უღელტეხილი“ და სრულიად გააოგნა დარბაზი. იგი საუკეთესო პოეტად სცნეს, მრავალთაგან რჩეულად. კახას ძმურად გადაეხვია თამაზ ცაბუტაშვილი და თავის პოეზიის საღამოზე მიიწვია პერსონალურად. რომ არა ქალბატონი გულნაზი, არც ის ღონისძიება შედგებოდა და არც ორი შესანიშნავი პოეტის შეხვედრა. კახას იმდღევანდელი აღიარების მსგავსი ცოტა მახსენდება, სულაც – თითებზე ჩამოსათვლელი. ვთქვათ: ჩემს შემთხვევაში ეს იყო გასული საუკუნე ოთხმოცდათექვსმეტი წელი, უნივერსიტეტში ჩატარებული ერთ-ერთი სკანდალური პოეზიის საღამოს ამბავი. იმავე საღამოზე იყვნენ იგივე კახა ბაციკაძე და გიორგი ზუხბაია (ზუხბა), რომელთაც ერთი წლის შემდეგ ხვდათ წილად ასეთივე აღიარება. მერე იყო, ვთქვათ, ორიათასსამი წელი, როცა მე და ჩემმა ძმამ – ვასო ლომაძემ დავხურეთ პოეტების ერთ-ერთი შეკრება-საღამო. ასევე აუცილებლად უნდა გავიხსენო ორიათასხუთი წელიც, როცა გამოვაქვეყნეთ ჩემი ჯგუფის – „ზღვარის“ წიგნი „თეთრი სიზმარი“ (წიგნს ჩვენივე მუსიკალური სიმღერა-კლიპის სათაური ვუწოდეთ), და ზუხბა განსაკუთრებულად წარმოჩინდა იმ წიგნით, იმდღევანდელი პოეტური საღამოებით...

და აჰა, ორიათასცამეტი წელი, როდესაც ქალბატონმა გულნაზ ხარაიშვილმა ასეთი ზეიმი მოგვიწყო მეც, კახასაც, თამაზ ცაბუტაშვილსაც და სხვებსაც!

(გაგრძელება იქნება)

Lali Ratiani

Professor Doctor an der Staatlichen Universität Suchumi

Satzgefüge mit dem Attributsatz (Teigliedsatz / Beifügesatz)

Die Besonderheiten der Satzgefüge die, die Realisierung der syntaktischen Funktionen des Attributs durch die Nebensätze bedingen, können als zahlreiche strukturell-
semantische Modelle dargestellt werden.

Ziel der vorliegenden Arbeit ist die charakteristischen Züge der Attribut- oder Teiglied-, Beifügesätze sichtbar zu machen, ihre Spezifik festzustellen, durch die Beschreibung eigentümlicher charakteristischen Merkmale die Sätze dieser Art zu ergänzen, die Besonderheiten der Satzmodelle und –Strukturen, ihre bestimmte syntaktische Funktionen darzustellen, durch die den bekannten deutschen Schriftstellern entnommene Attributsätze gefestigte Übungen kennenzulernen und die Notwendigkeit ihrer Erfüllung hervorzuheben, beim Erlernen der deutschen Sprache die für das georgische Auditorium geeignete Fehler zu berücksichtigen, Ausnahmefälle an den Tag zu legen

Der Attributsatz erfüllt im Satzgefüge die Funktion eines Attributs, bezieht sich auf ein beliebiges Satzglied, das durch ein Substantiv, eine substantivierte Wortart oder ein Pronomen ausgedrückt wird und erläutert es. Der Attributsatz antwortet auf die Fragen: welcher? was für ein? z. B.

Der Ort, an dem er in den alten Hof hinaustrat, war entgegengesetzt dem vorigen Schauplatz. (H. Mann). – Welcher Hof war dem vorigen Schauplatz entgegengesetzt?

Nach seiner Stellung im Satzgefüge ist der Attributsatz ein Zwischen – oder ein Nachsatz und folgt unmittelbar dem Wort, auf das er sich bezieht. z. B.

An der **Stelle**, wo sie ihre jungen Jahre verbracht hatten, wollten sie eine Stadt gründen.
(R. Carstensen).

Nach der Art der Verbindung mit dem Hauptsatz unterscheidet man relative, konjunktionale und konjunktionslose Attributsätze.

Die relativen Attributsätze werden meistens durch das Relativpronomen „der/die/das~ mit oder ohne Präposition eingeleitet. z. B.

Der Fluch, der dem Brudermord gefolgt war, wich von der jungen Stadt. . (R. Carstensen).

Seltener leitet den Attributsatz das Relativpronomen „welcher~ ein, das stilistisch schon veraltet ist. Doch gibt es heutzutage Fälle, in denen der Gebrauch von „welcher~ vorgezogen wird – „**welcher“ wird gebraucht, wenn** das Bezugswort im Hauptsatz in seiner lautlichen Gestaltung mit dem Relativpronomen „der/die/das~ zusammenfällt. z. B:

Von zwölf Schwänen siehst du nur **die, welche** dort am Himmel entlanggleiten. (R. Carstensen)

Wenn aber das Demonstrativ- und Relativpronomen unterschiedliche Kasusformen haben, so wird statt „welcher~ das Relativpronomen „der~ gebraucht. z. B.

Der, den sie bestimmte, wäre gestürzt und zerbrochen. (H. Mann).

In Bezug auf die Personalpronomen wird nur das Relativpronomen „der/die/das~ gebraucht. z. B.

Er trug sie hinüber mit all seiner Kraft, denn sie war schwerer als **er, der** nur ein kleiner, magerer Junge war. (H. Mann).

Wenn das Bezugswort das Personalpronomen der ersten oder zweiten Person -„ich~, „du~, „wir~ oder die Höflichkeitsform „Sie~ ist, so wird es im Nebensatz wiederholt. In solchen Fällen enthält der Nebensatz zwei syntaktisch gleichwertige Satzglieder – das den Nebensatz einleitende Relativpronomen und das wiederholt gebrauchte Personalpronomen. Das finite Verb im Nebensatz stimmt mit dem Personalpronomen überein. z. B.

Ich, der/die **ich** nie gelogen habe, bin gezwungen den wahren Sachverhalt zu verschweigen.

Das wiederholte Personalpronomen kann im Satz auch weggelassen werden. z. B.

Du, der/die deinen Baider seit Jahren nicht gesehen hast, willst ihn vom Bahnhof nicht abholen!?!
Eine Ausnahme bildet die Höflichkeitsform **Sie**, die im Nebensatz wiederholt wird. z. B. >

Sie, die **Sie** einen verfeinerten Geschmack haben, dürfen sich nicht für diese Pseudokunst begeistern.

Wenn sich der Attributsatz auf das unbestimmte Pronomen: **etwas, manches, vieles, nichts, alles**, auf Ordnungszahlwörter oder substantivierte Adjektive im Superlativ bezieht, so wird er ins Satzgefüge durch das Relativpronomen **was** oder ein Pronominaladverb eingefügt. z. B.

Oder war der Punkt **etwas, was** gar nicht draußen, außerhalb von ihm lag, sondern in ihm. (H. Fallada)

Ausnahmsweise kann der Nebensatz nach „**etwas**~ mit dem Relativpronomen „**das**~ eingeleitet werden:

Das ehrbare Paris enthielt an einigen Stellen etwas, was seinen Bürgern nicht ähnlich sah. (H. Mann).

Der Attributsatz kann auch durch ein relatives Fragewort ins Satzgefüge eingeordnet werden. z. B.

Die Frage, **warum** er nicht mitkommen darf, lässt ihn nicht in Ruhe.

Eine besondere Art der durch Fragewörter eingeleiteten Attributsätze ist der „**wie**~ -- Nebensatz, in dem das Bezugswort in Form des entsprechenden Personalpronomens wiederholt wird. z. B.

Der Plan, **wie ihn** der junge Architekt vorgestellt hat, wird preisgekrönt.

Das Relativpronomen tritt im Nebensatz mit einer syntaktischen Funktion und steht dieser Funktion entsprechend in einem bestimmten Kasus. Wenn das Relativpronomen als Subjekt fungiert, so steht es im Nominativ. z. B.

Sie bekommt einen einfachen jungen Mann, **der** uns bedient. (H. Mann).

Mit der Funktion des direkten bzw. indirekten Objekts stellt das Relativpronomen im **Akkusativ, Dativ oder Genitiv**. z. B.

Dies sprach sie in einem gewissen Ton, **den** er von jeher kannte. (H. Mann).

Das Relativpronomen im Genitiv kann im Nebensatz in der attributiven Funktion gebraucht und mit einem Substantiv als ein Bestimmungswort verbunden werden. z. B.

Die Tochter weihte er dem Dienste der Vesta, **in deren Tempel** das ewige Feuer bewahrt wird. (R. Carstensen).

Das Relativpronomen in Verbindung mit einer Präposition fungiert im Nebensatz als präpositionales Objekt, wenn das Bezugswort im Hauptsatz eine Person bezeichnet. z. B.

Dagegen fiel ihr sogar die kleine Schwester ihres Verlobten ein, das unbedeutende Kind, **an das** sie sonst niemals dachte. (H. Mann).

Weist das Bezugswort auf einen leblosen Gegenstand hin, so kann der Nebensatz entweder durch die Verbindung „Präposition+Relativpronomen~ oder durch ein Relativadverb eingeleitet werden. z. B.

Das Glück **nach dem/wonach** jeder von uns strebt, ist blind.

Das Geschlecht und die Zahl des Relativpronomens richten sich nach dem Bezugswort im Hauptsatz. Die Kasusform und der Gebrauch der Präposition aber werden durch die Rektion des Verbs im Nebensatz bedingt. z. B.

Die alte Hexe, **von der** er schon als Kind geträumt hat, hockt noch immer in ihrem Spinnennest. (H. Mann).

Statt der präpositionalen Verbindung werden oft die Relativpronomen: **wo, wohin, woher, womit, wofür, worüber** u. a. gebraucht. Die Relativpronomen: **wo, wohin, woher** leiten den Nebensatz ein, wenn das Bezugswort eine lokale Bedeutung hat. Diese Bedeutung kann auch durch das Relativpronomen mit einer Präposition realisiert werden. z. B.

In eine Stadt, **wo/in der** der Hof sich grad aufhielt, zog sie ein. (H. Mann).

In solchen Sätzen ist das Bezugswort oft ein geographischer Name. z. B.

Unsere liebe Mutter reist jetzt bald mit dem ganzen Hof nach **Paris, wo** wir viele Feinde haben. (H. Mann).

Das Relativadverb **wo** kann auch als Synonym von den Relativpronomen: „der, die, das“ dienen. z. B.

Ein junger Mann hat sich für eine Witwe, **wo/die** sogar schon nicht mehr ganz jung war, am Scheuenbalken aufgehängt. (R. Klappenbach).

Die konjunktionalen Attributsätze werden durch die Konjunktionen: **dass, als, das, als ob, als wenn, wie wenn, inwieweit** eingeleitet. z. B.

Die Tatsache, **dass** er hier war, zeugt von seinem Interesse. (Duden).

Die dass und **ob** – Attributsätze beziehen sich oft auf ein vom Verb abgeleitetes Substantiv. Als Bezugswort im Hauptsatz treten meistens die Substantive der **Gewissheit**: Sicherheit, Bestätigung, Behauptung, Überzeugung, Beschlossenheit, Anerkennung, Bezeugung, Auffassung u. a. ; der **Ungewissheit**: Zweifel, Vermutung, Ahnung, Frage, Ungewissen, Unsicherheit, Problem, Bedenken, u. a. ; der **Empfindungen**: Freude, Befriedigung, Genugtuung, Eindruck, Interesse, Reue, Stolz, Furcht, Angst u. a. ; **der Mitteilungen**: Nachricht, Meldung, Information, Benachrichtigung, Auskunft, Erklärung, Anzeige u. a. z. B.

Ihm kamen neue Bedenken, **ob** diese Information wahrheitsgemäß war.

Nicht selten werden die Attributsätze durch die Konjunktion **da** eingeleitet. Die da – Attributsätze beziehen sich meist auf das Wort mit der temporalen oder lokalen Bedeutung. z. B.

Es gab die Zeiten, **da** viele nichts zu essen haben. (Duden).

Die konjunktionslosen Nebensätze kommen sehr selten vor. Sie enthalten gewöhnlich eine indirekte Rede. z. B.

Die Echtheit der Meldung, er bewerbe sich um einen hohen Posten, ist zu überprüfen.

Von dem Inhalt der Aussage ausgehend wird in den Attributsätzen sowohl der Indikativ als auch der Konjunktiv verwendet. Der Konjunktiv wird gebraucht:

— Wenn der Attributsatz eine indirekte Rede enthält. z. B.

Die Zeitung veröffentlicht die Nachricht, die Regierung werde die Bevölkerung durch ausreichende Geldmittel unterstützen.

— Wenn im Attributsatz eine falsche Annahme, ein irrealer Vergleich ausgedrückt wird. z. B.

Der Alte hat das Gefühl, als ob sich jemand in sein Zimmer einschleiche.

— Wenn sich der Attributsatz auf eine Negation oder ein unbestimmtes Pronomen im Hauptsatz bezieht. z. B.

Gibt es etwas, was dich interessieren könnte? (R. Klappenbach).

Die Attributsätze, die sich auf ein Substantiv im Hauptsatz beziehen, können durch einige synonymische Strukturen ersetzt werden. Als solche gelten: – das adjektivische Attribut statt des nominalen Prädikats – **sein + Adjektiv** im Nebensatz. z. B.

Er benahm sich auch wie der andere Herr, der vornehm und elegant war. = Er benahm sich wie **der andere vornehme und elegante Herr**. Beim Klang ihrer Stimme, die dunkel und ein wenig langsam war, zuckte der Mann zusammen. = Beim Klang **ihrer dunklen und ein wenig langsamen Stimme** zuckte der Mann zusammen.
das erweiterte Attribut. z. B.

Wochen liefen herbei aus dem Torbogen, der zu der Brücke führte. = Wochen liefen herbei aus dein **zu der Brücke führenden Torbogen**.

— das präpositionale Objekt, wenn im Nebensatz die Semantik des „Habens“, „Tragens“, „Besitzens“ realisiert wird. z. B.

Auf dem Thron saß majestätisch die junge Königin, die ein von Brillanten funkelndes Diadem im Haar trug. = Auf dem Thron saß majestätisch die junge Königin **mit einem von Brillanten funkelndem Diadem im Haar**.

— das Infinitivattribut. z. B.

Die Hoffnung, dass ich mein Geld zurückgewinne, ist unreal. = Die Hoffnung, **mein**

Geld zurückzugewinnen, ist unreal.

Die Umformung dieser Art beschränkt sich nur auf Substantive, die in den Infinitivkonstruktionen vorkommen: Lust, Wunsch, Zeit, Absicht, Traum, Gelegenheit u. a.

— das Genitivattribut. z. B.

Alle interessieren sich für das Grundstück, das dieser Großbauer besitzt. Alle interessieren sich für das Grundstück dieses Großbauern.

Diese Transformationsart ist nur im Falle durchführbar, wenn im Satz das Zugehörigkeitsverhältnis ausgedrückt wird.

Die strukturell-semantischen Besonderheiten, die im Satzgefüge die Realisierung der syntaktischen Funktion von Attributsätzen bedingen, können als strukturell-semantische Modelle dargestellt werden.

I- HS-(Subjekt *Subst. Pron. -Person, Ding, Erscheinung*) + Prädikat(*Verb-Vorgang, Zustand, Veränderung des Zustandes*)+(Objekt)(*Präposit. -Subst. Pron. -Person, Ding, Erscheinung*) + der, die, das-NS.

zB. Er berichtete von den Qualen des Hungers und Durstes, die sie erledigen müssen (R. Carstensen).

II- HS-Subjekt(*Subst. Pron. -Person, Ding, Erscheinung*) + der, die, das+NS HS-Prädikat(*Verb-Vorgang, Zustand, Veränderung des Zustandes*) + Objekt *Subst. Pron. -Person, Ding, Erscheinung*)

z. B. Der junge Ascanus, der bisher nur ein jagdbares Wild angelegt hatte, zeigte das erste Beispiel seines Heldentums. (R. Carstensen).

III- HS-Subjekt*Personal-pronomen*+ der, die, das-Bezugswort-NS+Prädikat (*Verb-Vorgang, Handlung*)+ Objekt (*Substant. Pron. -Person, Ding, Erscheinung*)

z. B. **Wir**, die **wir** unzählige Ausstellungen und Museen besucht haben, haben so etwas Schönes noch nicht gesehen. (R. Klappenbach)

IV- HS-Subjekt (*Subst. Pron. -Person, Ding, Erscheinung*) + Prädikat(*Verb-Vorgang, Zustand*)+(Objekt)(*Subst. Pronomen Person, Ding, Erscheinung*)+Pronominaladverb+ +NS

z. B. Man hat uns den wichtigsten Auftrag erteilt, womit wir uns unverzüglich beschäftigen müssen. Man schenkt mir das beste Journal für Kunst, wofür jeder von uns lebhaftes Interesse hat. (R. Klappenbach).

V- HS-Subjekt (*Dem. Pron. der, die das*) + welcher-NS+ HS +Prädikat(*Verb-Vorgang, Zustand*) + Objekt (*Substant. Pron. -Person, Ding, Erscheinung*)

z. B. Der Alte, welcher mich herbeigerufen hatte, bedürfte sicher meiner Hilfe

VI- HS-Subjekt (*Subst. -Gewissheit, Ungewissheit, Mitteilung, Empfindung*) + dass, ob, als ob, als wenn, wie wenn, inwieweit, inwiefern+ wenn-NS+ (Objekt) *Subst. Pron. Person, Ding, Erscheinung*)

z. B. Die Tatsache, dass er bereits auf Urlaub gefahren ist, ändert die ganze Lage. (R. Klappenbach).

Fragen zur Selbstkontrolle

1. Welche syntaktische Funktion erfüllt der Attributsatz im Satzgefüge?
2. Auf welche Fragen antworten die Attributsätze?
3. Wie sind die Attributsätze ihrer Stellung nach im Satzgefüge?
4. Durch welche Relativpronomen werden die Attributsätze eingeleitet?
5. In welchem Fall wird das Relativpronomen „**welcher**“ gebraucht?
6. Welche Relativpronomen werden im Bezug auf die Personalpronomen gebraucht?
7. Worin besteht die Besonderheit der Struktur des Nebensatzes, wenn das Bezugswort durch die Personalpronomen der I und II Person dargestellt wird? u. a.

Übungen

1. Stellen Sie die Fragen zu den Nebensätzen.

1. Feh hab so große Furcht, dass dem König etwas Übles zustößt. (H. Mann).
2. Man fällt nach der Seite, nach der man neigt. (Sprichwort).
3. Sie hatten in der Welle, die ihnen ihr Opfer entriss, den Flussgott erkannt? (R. Carstensen).
4. Man sah über einen Wassergraben auf den großen Gutshof, der zum Schloss gehört. (Cl. Back).

2. Finden Sie die Attributsätze in den folgenden Satzgefügen.

1. Er spricht so, als ob er eine fremde Sprache spräche.
2. Er spricht seine Muttersprache mit dem Akzent, als ob er eine fremde Sprache spräche.
3. Es ist wünschenswert, dass sich alle politischen Kräfte vereinigen.
4. Mein einziger Trost, dass ich ihn wieder sehe, gibt mir jugendliche Kräfte.

3. Bestimmen Sie die Attributsätze nach der Art der Verbindung mit dem Hauptsatz und ihrer Stellung im Satzgefüge.

1. Da führte der tatkräftige König einen Entschluss aus, der ihn schon lange bewegte. (R. Carstensen).
2. Auf der Welt konnte es nichts geben, was selbstverständlich ist. (Br. Apitz); 3. Wo war Turnus, zu dem sie stets aufgeblickt hatte. (Br. Apitz). 4. Zuerst gab sie den beiden Männern ein Zeichen, worauf sie sich verbeugten. (H. Mann).

4. Setzen Sie die Relativpronomen in die Lücken ein; beachten Sie dabei den richtigen Kasus.

1. Das Feuer, ...eben noch brannte, ist erloschen; 2. Wir können doch nicht ein so wertvolles Tier, ...uns nicht gehört, einfach übernehmen; 3. Es war einer der Sprüche, ...sein Erzieher ihn lehrte; 4. Von dem Balkon übersah er ein tiefes Tal voll von Wein, Öl, Wäldern, ...das Auge erfrischten;

5. Verbinden Sie die angegebenen Sätze zu dem Satzgefüge mit einem Attributsatz. Leiten Sie den Nebensatz durch das Relativpronomen ein.

1. Er schreibt eine kurzgefasste Geschichte unserer Stadt. Die Stadt zählt schon mehr als 1500 Jahre.
2. Morgen dampfen wir in den Urlaub ab. Wir wollen den Urlaub am Mittelmeer verbringen.
3. Der Chef beauftragte einen jungen Architekten mit der Anlage des Parks: Der Park soll in einem Vorort liegen.
4. Wie ist das Befinden des Patienten? Der Arzt verordnete ihm strenge Bettruhe.

6. Durch welches Relativpronomen – „der“ oder „welcher“ wird der Nebensatz eingeleitet? Warum?

1. Sein Hass, ...schon in Unordnung geraten war, kehrte gesammelt zurück.
2. Von allen Zeitungsartikeln lese ich die, ...besonders interessant sind.
3. Die, ...etwas traurig aussah, war die schönste unter ihren Schwestern.
4. Der Chef hat eine strenge Anweisung dem gegeben, ...sich seiner Pflichten nicht bewusst ist.

7. Leiten Sie den Nebensatz durch das passende Relativpronomen ein.

1. Sie sich immer modisch kleiden, wollen nicht etwas altmodisches kaufen.
2. Sie,so viele junge Künstler gefördert haben, wollen uns nicht unterstützen?
3. Wir,nicht mehr jung sind, brauchen Ruhe, Schlaf, Erholung und auch Bewegung in gewissem Maße.
4. Duso mager und schwach bist, darf kein Diät halten.

8. Ergänzen Sie die unvollständigen Hauptsätze durch das passende Bezugswort. (s. unten)

- 1..... , was gefährlich ist, muss man vermeiden.
2. Sie hat ihren persönlichen ..., was die Männer bezaubert.
- 3..... , was wir von ihm erfahren haben, überrascht uns.
4. In meiner Bibliothek habe ich,, was ich gern lesen wurde. .

manches, vieles, alles, etwas, alles, nichts, etwas, nichts, alles, der Charme

9. Bestimmen Sie die syntaktische Funktion des Relativpronomens im Nebensatz.

1. Die Geliebte, in deren Armen der Junge gestorben war, war bald verschwunden; 2. Es war der Boden Italiens, auf dem er mit seinen Gefährten gelandet war; 3. Vielleicht war es im Gegenteil ein Stolz, und Hochsinn, der nichts Tückisches kennen will; 4. Längst bedauerte sie die Heftigkeit, mit der sie den Geliebten behandelt hatte;

10. Leiten Sie die Nebensätze durch passende relative Fragewörter ein.

1. Ihn quält die Ungewissheit,sie für ihn ein Buch mit sieben Siegeln bleibt; 2. Sein offenkundiges Interesse, ...sich seine Kollegen so verhalten haben, lässt nach; 3. Die peinliche Frage, ...die Polizei den Verbrecher auf frischer Tat ertappt hatte, stieg in ihm auf; 4. Die Unsicherheit, ...er diesmal gesandt wird, liegt wie ein Schatten über ihm;

11. Ergänzen Sie den Nebensatz durch die Verbindung - Präposition + Relativpronomen.

1. Der einzige Menschich mich verlassen kann, ist mein Vater; 2. Der junge Mann,ich sympathisch finde, ist der Leiter eines großen Werkes; 3. Unsere namhaften Gelehrten,das ganze I. and stolz ist. haben an dieser Universität studiert; 4. Der böse Nachbardie Eltern ihre Kinder warnen, will nichts mit den anderen gemein haben; 5. Mein Cousin,ich so oft denke, genießt eine gründliche Ausbildung im Ausland; del.

12. Fügen Sie die Lückensätze dem Hauptsatz an. Gebrauchen Sie dabei parallel die Relativadverbien und die Verbindung: Präposition + Relativpronomen.

Muster: Der Bau einer Autobahn, .../...er beschäftigt ist, schreitet rüstig voran.

Der Bau einer Autobahn, womit/mit dem er beschäftigt ist, schreitet rüstig voran.

1. Das Denkmal, /...ich erstaunt bin, ist das Werk von einem Bildhauer aus dem 17. Jahrhundert; 2. Das Gesetz über die Bescheidung, .../...man heute nicht einverstanden ist, stammt aus dem hohen Mittelalter; 3. Die Reise, .../...ich mich nicht entscheiden konnte dauerte zwei Wochen; 4. Das gute Arbeitsklima,wir uns ständig bemühen, wird verdorben;

13. Vervollständigen Sie das Satzgefüge durch einen passenden Nebensatz.

1. Der Gast wird zuerst in ein Zimmer geführt, wo; 2. Er wusste einen wenig bekannten Weg, auf dem ; 3. Er versuchte die Dicke der rechten Jackentasche, in derrichtig abzuschätzen. 4. Wir haben eine genaue Information, woher

14. Ergänzen Sie die nachstehenden relativen Attributsätze durch passende Hauptsätze.

1..... , der ihm seinen Bruder zum ärgsten Feind gemacht hat. 2.... , die zum Bahnhof führt,; 3..... , derer Stimme zart und melodisch klingt,; 4..... , worauf er nicht geantwortet hat, 5..... , wo deine Schwester als Kellnerin arbeitet,

15. Setzen Sie in die Lücken die richtigen Konjunktionen ein.

1. Die Mitarbeiter machen den Eindruck,sie über das lange Ausbleiben des Direktors sehr besorgt wären; 2. Meine Warnung,man in der prallen Sonne nicht lange liegen darf, beachten die Kinder nicht; 3. Wir sind an dem Ort,er gestorben ist und möchten seiner gedenken; 4. Die kranke Frau hat das Gefühl,sie mutterseelenallein auf dieser Welt sei. n war.

16. Ergänzen Sie den Hauptsatz, durch einen konjunktionalen Attributsatz.

Muster: Seine Äußerung, dass, wundert mich.

Seine Äußerung, dass er von unseren Nachbarn einen ungünstigen Eindruck hat, wundert mich.

1. Der Büroangestellte äußerte die Meinung, dass; 2. Immer wieder stieg in mir eine bange Frage auf, ob; 3. Dein Glaube, als ob, ist nicht berechtigt; 4. Der heftige Zweifel, ob, nagte ihn; 5. Es war an dem Tag, da

17. Ergänzen Sie den konjunktionalen Nebensatz sinngetreu durch einen Hauptsatz.

Muster:, ob dieser Verbesserungsvorschlag nutzbringend ist.

Niemand konnte die Frage beantworten, ob dieser Verbesserungsvorschlag nutzbringend sei.

1..... , dass er eine Reise ins Ausland machen darf; 2..... , ob er sich um dieses hohe Amt bewerben wird; 3..... , als ob die Wirtschaft des Landes von Krisen erschüttert werde, ; 4..... , da es glücklich und sorglos lebte;

18. Formen Sie die „dass“-Nebensätze in die konjunktionslosen Attributsätze um. Beachten Sie dabei den Gebrauch des Modus.

Muster: Ihre Mitteilung, dass sie nie wieder zurückkommt, erweist sich als falsch.

Ihre Mitteilung, sie komme nie wieder zurück, erweist sieh als falsch.

1. Der Prüfling verspürt eine innere Befriedigung, dass er auf alle Fragen richtig geantwortet hat. 2. Die Entschuldigung, dass er seine kranke Eltern nicht besuchen kann, bringt mich in Wut; 3. Der naive Kinderglaube, dass der Onkel Nikolaus zu Weihnachten allen Geschenke bringt, berührt mich angenehm; 4. Die Furcht, dass beim Unglück viele Menschen umgekommen sind, packt uns;

19. Ersetzen Sie die Attributsätze durch ein adjektivisches oder ein erweitertes Attribut.

Muster: Seine Aussprache, die undeutlich und fehlerhaft ist, verriet den Ausländer.

Seine undeutliche und fehlerhafte Aussprache verriet den Ausländer.

Die Zimmer des Hotels, das im Stadtzentrum errichtet ist, sind mit allen Bequemlichkeiten ausgestattet.

Die Zimmer des im Stadtzentrum errichteten Hotels sind mit allen Bequemlichkeiten ausgestattet.

1. Das Fest, das rauschend und glanzvoll ist, nähert sich zu seinem Höhepunkt; 2. Staunend blickten die Gäste auf das glänzende Schauspiel, das die Römer ihnen boten; 3. An der nächsten Kreuzung, die eng und gefährlich ist, müssen wir rechts abbiegen; 4. Die Fahrgäste, die mit uns reisen, waren junge Assistenzärzte;

20. Transformieren Sie die in den nachstehenden Sätzen angegebenen adjektivischen und erweiterten Attribute in entsprechende Nebensätze.

Muster: Er kann seine entfesselte Leidenschaft des Spieles nicht mehr zügeln.

Er kann seine Leidenschaft des Spieles, die entfesselt worden ist, nicht mehr zügeln.

Die von ihm längst vergessenen Empfindungen quollen in ihr erneut hoch.

Die Empfindungen, die von ihm längst vergessen waren, quollen in ihr erneut hoch.

1. Die ganze für den Bau der Straße ausgegebene Summe habe ich vom Konto abgehoben; 2. Er geht an die neue Arbeit mit zusammengenommenen Kräften; 3. Ein großer Haufen vor Nässe faulender Kartoffeln liegt im Keller; 4. Die Mutter drückte dem Sohn einen zarten und herzlichen Kuss auf die Stirn;

21. Wandeln Sie den Nebensatz in das Präpositional- oder Infinitivattribut um.

Muster: Da steht das Gebäude, das fünf Eingänge hat.

Da steht das Gebäude mit fünf Eingängen.

Der Wunsch, dass er sich einmal ein neues Auto kauft, scheint ihm ganz real.

Der Wunsch, sich einmal ein neues Auto zu kaufen, scheint ihm ganz real.

1. Kaufen Sie den Koffer, der einen doppelten Boden hat; 2. Ich halte das Versprechen, dass ich dir helfe; 3. Ins Zimmer trat eine junge Frau, die kräftig geschminkte Lippen hatte; 4. Er hat feste Absicht, dass er diese Frau heiratet; 5. Dieser Student, der eine außergewöhnliche Gabe der Rede besitzt, ist der beste in der Gruppe;

22. Transformieren Sie die in den nachstehenden Sätzen angegebenen Präpositional- und Infinitivattribute in passende Nebensätze.

Muster: Sie litt unter dem Zwang, drei Monate lang nicht zu rauchen.

Sie litt unter dem Zwang, dass sie drei Monate lang nicht rauchen soll.

Der Mann mit einem strengen Gesichtsausdruck ist der berühmte Dresseur N.

Der Mann, der einen strengen Gesichtsausdruck hat, ist der berühmte Dresseur N.

1. Das Interhotel steht an der Straße mit den beiderseits bepflanzten Bäumen. 2. Für mich ist die härteste Strafe, den ganzen Sommer in der Stadt zu bleiben; 3. Es war sein Wunsch in aller Stille begraben zu werden; 4. Ins Lazarett wurde vor einer Stunde ein Verletzter mit der heftig blutenden Rechte eingeliefert. Straßen liegt am großen Fluss des Landes.

23. Übersetzen Sie die nachstehenden Sätze ins Deutsche.

1. ხალხი, რომელიც რატუმის წინ მოგროვილიყო, ალელვებული რაღაც განცხადებას კითხულობდა. 2. ყველა, ვინც კი ეს გაუგონარი ამბავი შეიტყო, მოედნისაკენ გარბოდა. 3. მოხუცი პოეტი ხშირად იხსენებს იმ უმნიშვნელოვანეს დღეს, როდესაც მან თავისი პირველი ლექსი დაწერა. 4. მე, რომელსაც ხილი ასე მიყვარს, ვცხოვრობ ქვეყანაში, სადაც არცერთი ხილის ხე არ ხარობს.

48. Analysieren Sie syntaktisch und morphologisch die Sätze.

1. Auf der ganzen Welt konnte es nichts geben, was selbstverständlicher war. (Br. Apitz); 2. Sie sah aus ihren leeren Augen in eine Landschaft, wo alles auf sie allein blickte. (H. Mann); 3. Die Familienangehörigen wissen alles, was diese Angelegenheit angeht; 4. Hier hausten Menschen aus allen europäischen Nationen, von denen niemand wusste, wo einstmal ihr Zuhause gewesen war. (Br. Apitz);

**ლალი რატიანი
სტრუქტურულ-სემანტიკური მოდელები განსაზღვრებით
დამოკიდებულ წინადადებებში
რეზიუმე მე**

ქვეყნობილი წინადადებების თავისებურებები, რომლებიც სინტაქსური ფუნქციების რეალიზაციას დამოკიდებული წინადადებების საშუალებით განაპირობებენ, სქემატურად შესაძლებელია წარმოდგენილ იქნენ მრავალრიცხოვანი სტრუქტურულ-სემანტიკური მოდელების სახით.

ნაშრომის მიზანია რთული ქვეყნობილი წინადადებების, კერძოდ განსაზღვრებით

დამოკიდებული წინადადებების დანვრილებითი დახასიათება, მათი თავისებურებისა და სპეციფიკის დადგენა, წინადადებების მოდელებისა და სტრუქტურების თავისებურებისა და განსაზღვრული სინტაქსური ფუნქციების აღწერა, ცნობილი გერმანელი მწერლების ნაწარმოებებიდან ამოკრეფილი განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადებების სახეებით გამყარებული სავარჯიშოების გაცნობა და მათი შესრულების აუცილებლობა, გერმანული ენის შესწავლისას ქართული აუდიტორიისათვის დამახასიათებელი სინელების გათვალისწინება, გამონაკლისი შემთხვევების გამოვლენა.

ილუსტრირებული ენობრივი მასალა გერმანული წინადადების არა მხოლოდ სტრუქტურული თავისებურებების გაცნობის, არამედ ენის შემსწავლელთათვის ენის ჩვევების გაუმჯობესებისა და შესაძლო შეცდომების არიდების გარანტიაა.

**Lali Ratiani
Structural – semantic Models in the Attributive Clause
Summary**

The features of complex sentences which condition the realization of syntactic function by subordinate clauses, schematically they can be presented as numerous structural – semantic models.

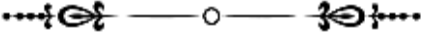
The purpose of the paper is to characterize in detail a complex sentence, privately a Attributive clause, determine their features and specifics, describe models and peculiarities of sentence structures and also present examples on Attributive clause taken from famous German authors' works and necessity of doing them. It should be considered difficulties characterized for the Georgian audience during learning German and reveal exceptional cases.

The illustrated language material for language learners is the guarantee not only acquaintance of structural features of German sentences but development of language skills and avoiding of errors.

ქეთევან ხვედელიძე საჩხერის აკაკი წერეთლის სახელობის I საჯარო სკოლის XI კლასის მოსწავლეა. მას გამორჩეულად უყვარს ქართული პოეზია, დარწმუნებულია, რომ აკაკის კალამმა გადაარჩინა საქართველო.

მგოსნის დიდმა სიყვარულმა ქეთის არაერთი მშვენიერი ნაწარმოები შეაქმნევინა, ახლახან აკაკის იუბილესადმი მიძღვნილ გრანდიოზულ დღესასწაულზე ქეთევან ხვედელიძე იმერეთის რეგიონში გამოცხადებული კონკურსის/ „აკაკის კალამი“/ I პრიზის მფლობელი გახდა.

ვულოცავთ ქეთის და მის დაუღალავ ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელს-საჩხერის საპატიო მოქალაქეს-ქალბატონ ნუნუ გოგოლიძეს ამ ღირსეულ გამარჯვებას და აქვე გთავაზობთ ქეთევანის შემოქმედებით ნიმუშებს.

ქართული ჰოეზიის რაინდი

ვინ არის „თანამედროვეობის უდიდესი პოეტი?“

*„გულცივად შეხვდი ყველა ქებას, ყველა ძაგე-ბას!“
ალ. პუშკინი*

ახლახან, გაზეთის „ლიტერატურული საქართველოს“ ბოლო გვერდზე დაიბეჭდა რეპლიკა – „ვინ არის „თანამედროვეობის უდიდესი პოეტი?“ გოგი დოლიძის ხელმოწერით. რეპლიკის ავტორი წერს: „ერთმა ნიჭიერმა მხატვარმა, ნამდვილმა პატრიოტმა და პუბლიცისტმა, რომელსაც ერთადერთი უბედურება სჭირს, რომ ვერ იქნა და ველარ ეღირსა ნორმალურ რედაქტორს (რედაქტორია ვაჟა ეგრისელი, რ.ჯ.) ახლახან გამომიგზავნა თავისი წიგნის ახალი, ბარე 900 გვერდიანი გამოცემა (ნ. ხერკელაძე – „ცრემლში ნალესი ხმალი“, ისტორიულ-პუბლიცისტური ნარკვევი გიორგი სააკაძეზე, გამომცემლობა „გლობალ-პრინტი“ – 2014). ამის შემდეგ იწყება რეპლიკის ავტორის თავდავინწყება. წიგნის პოლიგრაფიული დონე და ყდა მოწონებია და... “სულო ცოდ-

ვილო“ – განაგრძობს ავტორი – „ველარ მოვითმონე და იქვე „მარშრუტკაში“ დავინყე თვალიერება“ და... წიგნს თურმე ორი რეცენზია უძღვის და თანაც ორივე რეცენზიას მეცნიერების დოქტორები, პროფესორები აწერენ ხელს. მაგრამ რეცენზიების ავტორების სახელს არ ამხელს, „უფრთხილდება“!!!

...და რას ხედავს მისი „ვაჟა ეგრისელის ცოდვით სავსე“ თვალეები! – „პირველი რეცენზენტი, მეცნიერების დოქტორი, პროფესორი და ა.შ. წერს, რომ თურმე „თანამედროვეობის უდიდესი პოეტი“ ყოფილა... ვაჟა ეგრისელი (გვ. 17), თუმცა არ დაუზუსტების ამ ფრაზაში რა მასშტაბი იგულისხმება – ვაჟა ეგრისელი მთელი თანამედროვე მსოფლიოშია უდიდესი პოეტი, თუ ჩვენს პატარა საქართველოში“?! – აი, რა ტანჯავს და ანუხებს რეპლიკის ავტორს. აქ ვწყვეტთ რეპლიკის ავტორის ციტატებს და იმ ორი რეცენზიის ავტორის გარდა, უკომენტაროდ მოვიტანთ 1999 წელს, „წიგნის მოყვარულთა კავშირის“ მიერ, ლევან სანიკიძის რედაქტორობით გამოცემულ „ბარე“, 200-ზე მეტ გვერდიან წიგნს – „ქართველი და უცხოელი ავტორები ვაჟა ეგრისელზე“, სადაც ანოტაციაში ნათქვამია: „ამ უჩვეულო კრებულში მოტანილია და თავმოყრილია მინიატურული ნაწყვეტები ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი ათასამდე ქართველ და უცხოელ მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა სხვადასხვა დროს დაწერილი წიგნებიდან, სტატიებიდან, წერილებიდან, რაც ნათელ წარმოდგენას გვაძლევს ამ უაღრესად საინტერესო პოეტის თავისთავადობაზე.“

მოვიტანთ რამდენიმე ამონარიდს ამ წიგნიდან:

„საქართველოს ხომ რამდენი ხანია პოეტთა ქვეყანას უწოდებენ. ყოველ შემთხვევაში, საქართველო სავსეა „სემი პოეტებით“ მაინც – „სემი პოეტა“ – „ნახევარ პოეტი“ დიდმა პოეტმა ჰორაციუსმა რომ თქვა ორიათასი წლის წინათ. ხოლო, „პოეტი სრული“ – საქართველოში მოიძებნება ოდენ თითზე ჩამოსათვლელი, მათ შორისაა ვაჟა ეგრისელი“.

ლევან სანიკიძე

მწერალი, პროფესორი, 1993 წ.

„... ვაჟა ეგრისელის პოეზია ქართული სულის მარადიული ყივილია... მისი მეტაფორული აზროვნება მიუწვდომელი და განუსაზღვრელია...“

... ეგრისელის სტილი ღრმად დაკავშირებული ქართული სალიტერატურო ენის უძველეს პლასტებთან, კერძოდ ბიბლიის (ძველი და ახალი აღთქმის) წიგნებთან. ამაში პოეტის სხვადასხვა დროს გამოცემული წიგნების სახელწოდებებიც დაგვერწმუნებს: „სიცოცხლე“, „ამაღლება“, „ნათელხილვა“, „საგალობელი“, „იქმენ ნათელი“, და სხვა. დავითის ფსალმუნები და ბიბლია, მარტო საკულტო ძეგლები როდია, ამავე დროს უდიდესი მხატვრული ძეგლებიცაა.

... ვაჟა ეგრისელის შემოქმედება ნაკლებად, ან სრულებით ვერ პოულობს ანალოგს ეროვნულ და მსოფლიო პოეზიაში.

... ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში შემავალი სტილური ინგრედიენტები, როგორც ბარათაშვილისა, აქამდე უცნობი სამყაროს მოდელის შესაქმნელადაა გამოყენებული პოეტის მიერ. ამაზე ბევრი თქმულა და დაწერილა, რაც მგოსნის უსამანო ინტელექტუალურ მასშტაბებზე მიგვანიშნებს და ნებას მაძლევს ვთქვა, რომ ვაჟა ეგრისელის პოეზია XXI საუკუნის რიჟრაჟზე ამომავალი ნათელია, რომელსაც ჩაქრობა არ უნერია.

აკაკი განერელია

მწერალი, პროფესორი, 1993წ.

„ვაჟა ეგრისელის, როგორც ნიჭიერი მგოსნის სახელს მალე მთელი საქართველო გაიგებს...“

იოსებ ნონეშვილი

1961წ.

„...ეგრისელის უაღრესად ეროვნული შემოქმედება, მსოფლიოს ნებისმიერი დიდი ქვეყნის მხატვრულ ლიტერატურას დაამშვენებდა...“

სოკრატ არშვა

პროფესორი

„...ყველა პოეტი ღვთის შვილია, მაგრამ ისაკავა ტაკუბოკუ, ფედერიკო გარსია ლორკა, ვაჟა ეგრისელი, – ჩემი სულის ნაწილია...“

არავირა აკაპიტო

პოეტი (იაპონია)

„ჟურნალ „დრუჟბა ნაროდოვის“ 1983წლის მეტორმეტე ნომერში დაბეჭდილი ვაჟა ეგრისელის ლექსების ერთმა მეტაფორამ: „ელვა – უფლის ღიმილი“-ს ნაკითხვამ, ფედერიკო გარსია ლორკას – „ხვლიკი – ნიანგის წვეთი“ გამახსენა და ვიგრძენი ამ პოეტებს შორის ერთნაირი ვიზუალური ხედვა, რაც ჩემთვის აღმოჩენა იყო... და რამაც შემაყვარა ვაჟა ეგრისელის პოეზიაც და პიროვნებაც...“

ანტონიო ალვარესი

პოეტი (ესპანეთი), 1981წ.

„...ჩემი მეგობარი ქართველი პოეტი – ვაჟა ეგრისელი, ფრანგი ან ინგლისელი რომ ყოფილიყო, ამდენ ხანს ნობელის პრემიას მიიღებდა...“

ბორის ჩულკოვი

რუსეთი, 1983წ.

„ვაჟა ეგრისელი გამოკვეთილი ხმისა და მაძიებელი სულის პოეტია, ამაზე მეტყველებს ბოლო წლებში გამოცემული მისი ლექსების კრებულები...“

გრიგოლ აბაშიძე

პოეტი-აკადემიკოსი, 1991წ.

„...გაუზვიადებლად შეიძლება შევნიშნოთ, რომ რუსთაველისა და ვაჟა-ფშაველას შემდეგ, საქართველოს არ ჰყოლია უფრო დიდი მეტაფორულენოვანი პოეტი, ვიდრე ვაჟა ეგრისელი. უფრო გასაკვირი ის არის, რომ მის პოეზიაში არსად შეიმჩნევა შოთას და ვაჟას მეტაფორიკის კვალი, იმდენად ნავიდა იგი დამოუკიდებელი გზით...“

ტიტე მოსია

ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი.

„...პოეტური სიტყვის დიდოსტატმა ვაჟა ეგრისელმა, რუსთაველის, გურამიშვილის, ბარათაშვილის, აკაკის, ვაჟას და გალაკტიონის გენიით შექმნილი პოეტური ნალკოტი, საკუთარი ნიჭით გამოყვანილი სურნელოვანი ყვავილებით დაამშვენა და თავისი უბადლო ლირიკაში, როგორც მშობელი ერის, ისე კაცობრიობის არსებითად ყველა ძირითად სატკივარს და საზრუნავს უპოვა ადგილი...“

შოთა მისაბიშვილი

აფხაზეთის ა/რ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი. 2003წ.

„...საერთოდ, დასავლეთის თუ აღმოსავლეთის ყველა პოლუსის, ყველა განედის მომხილველი ვაჟა ეგრისელი ნაზიარებია მსოფლიოს გონის საუკეთესო მიღწევებს – პრეისტორიის, ისტორიის, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, რელიგიის, მითოლოგიის, ბიბლიის, ესთეტიკის ასპექტებით. იგი არის პოეტი – მითოლოგი. ისტორიკოსი, ალქიმიკოსი, ასტრონომი, ასტროლოგი, მათემატიკოსი, ეზოთერიკულ სიბრძნეს, მისტიურ სიბრძნეს ნაზიარები, რომელსაც თვით აპოლონი უსინჯავდა მაჯას”...

ლუარა სორდია

ფოლოლოგიის დოქტორი, პროფესორი

„...რუსთაველის, ბარათაშვილის, ვაჟა-ფშაველას

და გალაკტიონ ტაბიძის შემდეგ, ჩვენ ვაჟა ეგრისელი მოგვივლინა არსთა გამრიგემ...”

რომული ჯაფარიძე

გენერალი, აკადემიკოსი.

„...აღმოსავლეთ საქართველოს ჰყავდა ვაჟა-ფშაველა, დასავლეთ საქართველოს ჰყავს ვაჟა ეგრისელი... ერთიანი, მთლიანი საქართველო ბუნების მომღერალი, ორი დიდი მგოსნის მშობელია...”

თეიმურაზ მიზჩუანი

მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

„როგორც სვეტიცხოველმა ქართული ცა, ისე აამალა ვაჟა ეგრისელმა უმშვენიერესი ქართული პოეზია...”

ემირ ბურჯანაძე

მხატვარი, რუსთაველის პრემიის ლაურეატი.

„...გალაკტიონ ტაბიძემ, მუხრან მაჭავარიანმა, ვაჟა ეგრისელმა, თითოეულმა ცალ-ცალკე თავისებური რევოლუცია მოახდინეს პოეზიაში – მხატვრული გამომსახველობის მოდელის თუ სტილის, ხერხის თუ ხმის შემოტანითა და დამკვიდრებით...”

კოტე მელაშვილი

მწერალი, პროფესორი.

„როგორც ასომთავრულის, - შუმერთა უძველესი ანბანის, ასეთივე აღმოჩენა იყო ჩვენთვის ვაჟა ეგრისელის უდიდესი პოეზია.”

ზურაბ ქაფიანიძე

საქართველოს სახალხო არტისტი.

„ვაჟა ეგრისელის პოეზია – მეტაფორული აზროვნების აბსოლუტური ნოვაციაა.”

გურამ შარაძე

პროფესორი, აკადემიკოსი.

„...ეგრისელის უდიდესმა შემოქმედებამ დამარწმუნა იმაში, რომ იგი მსოფლიო მნიშვნელობის პოეტია...”

ოთარ ჩახუნაშვილი

ექიმი, პროფესორი, აკადემიკოსი.

„სანამ საქართველო იქნება, ვაჟა ეგრისელის პოეზიაც იცოცხლებს...”

ზაურ ბოლქვაძე

პოეტი, 1993წ.

„რასაც ვაჟა ეგრისელზე წერენ, ყველაფერი სწორია და სიმართლე, რადგან იგი ჭეშმარიტად დიდი შემოქმედი...”

ელგუჯა მალრაძე

პროფესორი, მწერალი, მთარგმნელი

„ფიქრმიუნდომელია ვაჟა ეგრისელის მეტაფიზიკური პოეზია...”

შოთა ბადრიძე

დოქტორი, პროფესორი.

„ეგრისელის პოეზია არაფრით ჩამოუვარდება მსოფლიო ტიტანების შემოქმედებას...“

იოსებ კაპანაძე

დოქტორი, პროფესორი.

„რაც და რამდენიც ვაჟა ეგრისელზე იწერება, იმდენი დიდ მხედართმთავრებზეც არ დანერვილა ალბათ...“

გივი ინწკირველი

პროფესორი, აკადემიკოსი.

„...დადგება ჟამი, ვაჟა ეგრისელი არა მარტო რუსთაველის, არამედ ნობელის პრემიის ლაურეატიც გახდება...“

ივერი ტაბიძე

ჟურნალისტი, პოეტი, 1983წ.

„ვაჟა ეგრისელმა კარგა ხანია დაიმკვიდრა თავისი პოეტური ხელწერა. მისი ლექსი ჩვეულებრივ მინიატურულია, მაგრამ ტევადი. იქ ვერ აღმოაჩენთ სიცარიელეს. მისი ხილვები მეტაფორის პრიზმაშია გამოტარებული და მხატვრული ორნამენტებით აღიქმება...“

შოთა ნიშნიანიძე

პოეტი, 1991წ.

„შეიძლება გაბედულად ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელი აპოსტილბია XX საუკუნის პოეზიის პლანეტარიუმში...“

შოთა მამარდაშვილი

პროფესორი, 1995წ.

„ვაჟა ეგრისელი, თავისი ყველასაგან გამორჩეული, საკუთარი ხელწერით, ორიგინალური ხმით, მოვლენათა ხედვის მასშტაბურობით და იდუმალი ხილვების უნარით, უკანასკნელი პერიოდის ქართულ პოეზიაში თავისებურ მოვლენად უნდა იქნეს მიჩნეული...“

შოთა ლომსაძე

პოეტი, პროფესორი, 1991წ.

„...ჩემი ხანგრძლივი არქეოლოგიური მუშაობის პერიოდში აღმოჩენილი მრავალ ღირსშესანიშნაობათა შორის, ვაჟა ეგრისელის „კოლხური ფსალმუნების“ ათასგვერდიანი ტომეულეები ჩემთვის ყველაზე დიდი აღმოჩენა იყო...“

ანდრია აფაქიძე

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის

ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოსი.

„...ვაჟა ეგრისელის ლირიკული ქმნილებები ეფუძნება კაცობრიობის სულიერ მონაპოვარს და სრულიად ახალი სიტყვაა მეტაფორულ აზროვნებაში, არა მარტო რუსულ და ევროპულ, არამედ, საეროდ მსოფლიო პოეზიაში...“

ედვარდ ბალაშოვი

(ამონარიდი ეგრისელის რუსულ ენაზე გამოცემული

ნიგნის ანოტაციიდან, 1985წ.) (რუსეთი) პოეტი.

„...ახლახან ამერიკის შეერთებული შტატებიდან – რადიოთი დიდი გადმოცემა იყო ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაზე, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ეგრისელი დიდი პიროვნება და საქვეყნოდ აღიარებული პოეტი...“

ცოტნე მირცხულავა

ფაზისის მეცნიერებათა აკადემიის

პრეზიდენტი, აკადემიკოსი.

„...დღეს, ვიცით, რომ მწვერვალთა შორის არის ერთი თვალშეუდგამი, სრულიად გამორჩეული პოეზიის მწვერვალი, რომელსაც ვაჟა ეგრისელი ჰქვია...“

ჯემალ ჯინჯიხაძე

პროფესორი, პოეტი.

„...მხატვრული აზროვნების მარგალიტები, ვაჟა ეგრისელის პოეზიას რომ ამშვენებენ, რამდენიმე თანამედროვე პოეტის შემოქმედება ეყოფოდა...”

ოთარ მიქიაშვილი

დოქტორი, პროფესორი, 2001წ.

„ვაჟა ეგრისელის პოეზია მიმაჩნია მსოფლიო თანამედროვე ლიტერატურის შენაძენად...”

ილია კაკაზავი

პოეტი, 1983წ.

...და ა.შ. და ა.შ. შეიძლება ასობით ამონარიდის მოტანა ამ წიგნიდან... მაგრამ ესეც საკმარისია, მხოლოდ გვინდა ზოგიერთის სახელები ვახსენოთ, ვინაც ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებას წიგნები, სტატიები, წერილები მიუძღვნეს: ელგუჯა ამაშუკელი, გიზო ჭელიძე, სოკრატ სალუქვაძე, ოთარ შალამბერიძე, სიმონ შამფრიანი, ერეკლე საღლიანი, რევაზ მარგიანი, რევაზ ჯაფარიძე, რევაზ ჩხარტიშვილი, მორის ფოცხიშვილი, გიორგი ციციშვილი, მურმან გელენიძე, ციალა მესხია, ვახტანგ გაჩეჩილაძე, ნათელა გოხელაშვილი, ნანი ჭირაქაძე, ხუტა ბერულავა, ნიკა აგიაშვილი, თამაზ ნივნივაძე, რეზო ადამია, ირაკლი არაბული, რამინ ამონაშვილი, ალიო მირცხულავა – მაშაშვილი, ნიკო ხერკელაძე, იაკობ ახუაშვილი, რევაზ მიშველაძე, სერგო ნურნუშია, ვახტანგ ბალავაძე, მერი ბადრიაშვილი, სერგო ჯორბენაძე, ვახტანგ გოილაძე, ევგენი ბარათაშვილი, ვლადიმერ გულუა, ვახტანგ დავითაია, აკაკი გელოვანი, გიორგი ვაშაკიძე, ნათელა ვასაძე, ნარგიზა გოგია, თენგიზ ზაალიშვილი, ალექსანდრე კრავეიშვილი, ბორის ვიქტოროვი, ალექსანდრე მეჟიროვი, იური უვაროვი, ვლადიმერი შლიონსკი, ევგენი აქუბარდია, სიმონ ზაქარაია, იოანე სიურკანსი, ცოოდო თუნგუთინი (მონგოლეთი), ვაჟა აზარაშვილი, შალვა დავითაშვილი, მამა დიმიტრი, გულიკო გოგიტიძე, გულნაზ ხარაიშვილი, გულნაზ ხუხუა, ნინო თოდუა, თეიმურაზ გუგუშვილი, ჯემალ მდივანი, გიორგი ლარიაშვილი, ანდრეი კრიჟანოვსკი, იგორ სიჩოვიკი (უკრაინა), ივან არაბეიკო (ბელორუსია), ვალერი აუშევი, ალექსანდრე ბროდსკი (მოლდავეთი), მადჰუშუდუნ ბაჰაბანი (ინდოეთი), შარაბ ხოჭოლავა, ნევენა ნიკოლოვა, ატილა სადუკოვი (თურქეთი), ფრანსის მინდესი (საფრანგეთი), ნოდარ ხუნდაძე, გიორგი წერეთელი, სოსო სიგუა, ნაპოლეონ ლემონჯავა, აკაკი თოფურია, ჯუმბერ ჯიშკარიანი, რეზო ფაჩულია, გიორგი შათირიშვილი, ალექსანდრე კუჭუხიძე, ოთარ ჟორდანი, ოთარ ჭურღულია, ამირან ცამციშვილი, გივი ძნელაძე, ნათელა იანქოშვილი, ლია ელიავა, ოთარ კობერიძე, ალექსი ჭინჭარაული, იორამ ქემერტელიძე, სილვია ფჩელაკი, ნუგზარ ნადარაია, ნიკოლაი გორბაჩოვი, ნინა მალიუკოვა (რუსეთი), ალექსი რაზიკაშვილი და ა.შ. და ა.შ.

...და ბოლოს მოვიტანთ ახლახან გამოცემულ, ჟურნალ „ათინათში“ დასტამბულ ვაჟა ეგრისელის ლექსებისთვის წამძღვარებულ პატარა წინასიტყვაობას:

„ვაჟა ეგრისელი – საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და გალაკტიონ ტაბიძის პრემიების ლაურეატი, ქართული პოეზიის რაინდი, ღირსების ორდენის კავალერი, ქართული კულტურის დესპანის მედლის, „დიოსკურია – 2005“-ის მშვიდობის ოქროს ვარსკვლავისა და მშვიდობის დროშის ორდენის მფლობელი, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია „ქალდეას“ პრეზიდენტი, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამეცნიერო აკადემიების ვიცე-პრეზიდენტი, აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პოეტი-აკადემიკოსი, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა, „ვარძიის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრი, ჩარგლის, ზუგდიდის, ხობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქე, ათას-ათასხუთასზე მეტ გვერდიანი ტომეულების – „კოლხური ფსალმუნების“ (ოციათასზე მეტი ლექსი) ავტორი...

„ვინ არის „თანამედროვეობის უდიდესი პოეტი?..“

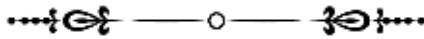
რომული ჯაფარიძე

გენერალი, აკადემიკოსი

30. 03. 2015.

ისცორია

ნიკო ხერკელაძე

ზაზა ციციშვილი

(დასაწყისი იხილეთ „ათინათი“ № 2(16), №3(17)-ში)

ციციშვილების გვართად დაკავშირებით, ისევ ტაშისკარის ომის მოვლენებს უნდა შევხვით. მაშასადამე, ლუარსაბ II- ცხირეთში იდგა, მის გვერდით გ. სააკაძე და ზაზა ციციშვილია, მეფისათვის ორივე ახლობელი და საიმედო. რომ არა ღალატი გამცემისაგან, მტრის სარდლობა ცხირეთის გზის მოძებნას ასე საგულდაგულოდ არ შეეცდებოდა, და ბერი თევდორეს, რომელმაც მტერს გზა აუბნია, ასე სასტიკად არ გაუსწორებოდნენ. ბერს უფლის ნიშანი ჰქონდა, მისი სიცოცხლის განწირვის ხარჯზე დამპყრობლებს თავიანთი მიზანი აუსრულებელი დარჩათ, მაგრამ ამით არ დამთავრებულა მათი გეგმები, ამოდენა რაოდენობის მტრის ჯარი უომრად უკან არ გაბრუნდებოდა.

გ. სააკაძემ და ზაზა ციციშვილმა ერთობლივი გადაწყვეტილება მიიღეს, ლუარსაბ მეფესთან შეთანხმებით, ახლო მდებარე სოფლებიდან მეომართა შეკრება, და ფაიქთა, მალემსრბოლთა დაგზავნა ქართლის სათავადოებში ძირითადი ჯარის შესაკრებად.

სწრაფად იკრიბებოდნენ მეომრები, მოდიოდა და მოდიოდა ხალხი, ზოგი ცულით, ნამგლებით, ცულებით, ვის როგორც შეეძლო.

გ. სააკაძემ და ზაზა ციციშვილმა საჭიროდ ჩათვალეს მტერზე ზემოქმედების მოხდენა და შეუტყის ოსმალოთა ჯარს. პირველი ბრძოლა სხერტის ქალაში მოხდა.

ზაზა ციციშვილმა ერთ-ერთ ორთა ბრძოლაში, ოსმალოთა ფაშას ხმლით თავი ისე მოჰკვეთა, რომ მისი ტანი ისევ უნაგირზე მდგარა, თავი კი მიწაზე გორავდა. ზაზა ციციშვილმა აიტაცა ფაშას მოკვეთილი თავი, მისი თმები კბილებით დაიჭირა, და ასეთი პოზიციით გააგრძელა ბრძოლა. ეს იყო საომარი ტაქტიკის შეუდარებელი მაგალითი, მტრის ფსიქოლოგიაზე დამთრგუნავი გავლენის მოსახდენად.

როცა მაცნეთა საშუალებით, ქართლის სათავადოებიდან, ძირითადად ჯარებმა თავი მოიყარეს ტაშისკარის ველებზე, დიდი ომისათვის სათათბირო კრებაც გაიმართა. მეფე ლუარსაბ II-ის ბრძანებით, სარდლობა გ. სააკაძეს დაევალა.

სააკაძემ თავისი საომარი გეგმა წამოაყენა და განმარტა, მტერი უნდა დავაშიმშილოთ, ღონე გამოელიოთ, საკვებს ვერა მხრიდან ვერ მიიღებენ, მათთვის ყველა გზა გადაკეტილია. მტრის თვალის ასახვევად, ქართველთა ჯარმა ნელა, მშვიდად უნდა დატოვოს საომარი ველი. ჩვენ შორიდან უნდა ვუთვალთვალოთ, დრო უნდა გავიყვანოთ, როგორც კი მტრის ბანაკს ორასი, სამასი კაცი გამოეყოფა და ქართველი მოსახლეობისაკენ გაემართებინ, ეს იმის ნიშანი იქნება, რომ მტერი განსაცდელშია, საკვების უქონლობის გამო, და მოსახლეობისაგან უნდა მიიღონ საკვები დარბევის საშუალებით. აი, მაშინ უნდა ვიმარჯვოთ, ჩვენი ჯარები უხმაუროდ უნდა მივიყვანოთ ოსმალოთა თხრილებამდის, და ოთხი მხრიდან უნდა მივიტანოთ მტერზე იერიში (პეტრე ხიზამბარელი).

სააკაძის ამ საომარ გეგმას პირველი ზაზა ციციშვილმა დაუჭირა მხარი და ერთბაშად მიიღეს ეს აზრი... არავითარი წინააღმდეგობა იქ არ გაჩენილა. „ტაშისკარის ომი“ ქართველი ხალხის გაერთიანებული ძალებით და ერთსულოვნებით ბრწყინვალე გამარჯვებით დამთავრდა. უნდა ითქვას ობიექტური აღიარებით, როგორც 1625 წელს მარტყოფის ომში სააკაძის შემდეგ უდიდესი როლი ზ. ერისთავმა შეასრულა, ისე 1609 წელს, ტაშისკარის ომის ბრწყინვალედ დამთავრებაში, სააკაძის შემდეგ ზაზა ციციშვილმა შეასრულა.

ბაადურ ციციშვილი

სააკადის თანამოაზრე იყო მეორე პიროვნება, ბაადურ ციციშვილი, რომლის სიტყვები ქართულ სიფრთხილეს ლამაზად შემორჩა, და მარაბდის წინარე სათათბირო კრებაზე ბევრთა გასაგონად რომ ითქვა: „თუ ამოწყდა გლეხი კაცი, საქართველო დაძაბუნდესო!“

რადგან დიდებულთა ნაწილმა და თვით თეიმურაზ I-მა ზერელე ანგარიში გაუწიეს მარტყოფის გამარჯვებას, ამ საფუძველზე სააკადის საომარი გეგმაც არ გაიზიარეს. ეს გააკეთეს იმის გამო, რომ მარაბდის ომში სააკადე სარდლობიდან ჩამოეცილებინათ. ასეთმა ვითარებებმა, ქართველთა შორის ორმხარეობა გამოიწვია. ვინაც ამ ომში, თეიმურაზ I-ის სარდლობის მომხრე გახდა, იმის გამო კი არა, რომ დილაუთენიაზე დაბლა, მარაბდის ვაკეზე ჩასვლა და მტრის წინააღმდეგ ომის გამართვა მომგებიანი პოზიცია იყო? მათ ყველამ იცოდა, რომ სარისკო გზა იყო, მაგრამ მაინც მეფის მხარეზე დადგნენ. სწორედ მათ გულგრილობამ და ბედლოვლათობამ განაპირობა დამარცხების მიზეზიც.

ისმება კითხვა, ვეკითხებით ქართველ საზოგადოებას, რატომ ბაადურ ციციშვილიც არ გადავიდა სააკადის საომარი გეგმის საწინააღმდეგო მხარეზე? თუ კი მეფის გვერდით დგომა უპირატესობა იყო და უმეტესმა დიდებულებმა ირჩიეს, რატომ ბაადურ ციციშვილმაც არ ირჩია მის გვერდით დგომა და მეფის პოზიციის გათვალისწინება?

აი, სად არის ბაადურ ციციშვილის გულშემატკივრობა თავის სამშობლოზე სამართლიანი და სწორი. მართალია, ბაადური სააკადის თანამოაზრე იყო, მაგრამ, რახან თანამოაზრე იყო ამ საფუძველით კი არ იზიარებდა სააკადის საომარი გეგმის სისწორეს.

აქაა ბაადურ ციციშვილის ჭეშმარიტი მოქალაქეობრივი ღირსება, მისთვის უმთავრესი სამშობლოს გადარჩენის წესი სწორად ესმის, კომპრომისზე არ წავა, უშელავათოა; შელავათზე რომ წავიდეს, უმთავრესი გაფუჭდება, სამშობლო დაზარალდება. მთავარია, ქვეყნის გადარჩენის და ქართველ მეომართა სიცოცხლის დაზოგვის საომარი გეგმა სწორედ იყოს შერჩეული. მისი ავტორი გინდა დიდებულთა წრიდან იყოს და თუნდაც საშუალო აზნაურთა წრიდან. ღირსეულ საომარი გეგმის ავტორს უკომპრომისოდ დაუჭერს მხარს.

ასეთ მოვლენებში, თავისი კეთილგონივრული თვისებებით, განსჯის ობიექტური მიდგომით და პატრიოტული სულისკვეთებით, ბაადურ ციციშვილი ბააკა ხერხეულიძის თანამსგავსი პიროვნებაა.

ნავკისში, სააკადის წინააღმდეგ მოწყობილ შეთქმულებაში, გადამრჩენი რომ არ ყოფილიყო ხერხეულიძე და მის მაგივრად ყოფილიყო ბაადურ ციციშვილი, მისი ბუნებიდან გამომდინარე, სრულად დამაჯერებელია, როგორც მოიქცა ბააკა ხერხეულიძე, ისევე მოიქცეოდა ბაადურ ციციშვილიც და სააკადეს გადაარჩენდა.

ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილები

ჯავახიშვილთა გვარიდან, სააკადის პირად მტრებად, ბერუკა და ქაიხოსრო ჩამოყალიბდნენ, ისინი თავდაპირველად სააკადის თანამოაზრენი იყვნენ. შემდეგ შეთქმულთა ბანაკმა გავლენის ქვეშ მოაქცია და თავიანთ თანამზრახველებად გაიხადეს.

გარდა ამ ორი კაცისა, ხომ იყვნენ სხვა ჯავახიშვილებიც, იგივე ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილები. იმ დროის კანონმდებლობის თანახმად, რაც ითვალისწინებდა ორი ან მეტი ფეოდალური სახლის გაერთიანებას. 1624 წელს, ამ ორ პიროვნებას, (შესაძლოა ისინი ძმებიც იყვნენ), გამოუხატავთ თავიანთი ნება და სააკადის სახლს, ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილების ფეოდალური სახლი შეერთებია, რაც საბუთადაც დაუდასტურებიათ, სადაც ნათქვამია „მთელი ჩვენის სარჩო საბადებელი, მამულებით ყმა გლეხებით, და აზნაურებით, თქვენ მოგართვით და დაგანებეთ, იმისათვის რომე ერთმანეთისათვის პასუხი და მოვალეობა შეგვეძლო, ამისთვისა გავერთიანდით, რომე მისთა დღეში ერთიანი ვყოფილიყავით...“

რადგან სააკადე 1615 წელს ქართლში დაბრუნდა, შემრიგებლური ხელი გაუწოდა ოპოზიციურ მხარეს, გამოხატა თანამოძმეთა მიმართ ლმობიერება, მისგან ასეთი დიპლომატია, პირველ რიგში, აჯანყებისათვის, ქართველთა ერთსულოვნებისათვის იყო საჭირო. ეს საბუთი 1624 წელსაა შედგენილი. სააკადის ქართლში დაბრუნებიდან 1615 წლიდან 1624 წელსაა შედგენილი. სააკადის ქართლში დაბრუნებიდან 1615 წლიდან 1624 წლამდის საკმაოდ დრო ცხრა წელია გასული. ეს იმის მიმანიშნებელია, რომ სააკადის ქართლში ყოფნამ კარგი სასურველი შედეგი გამოი-

ლო. შეიქმნა სამშვიდობო ატმოსფერო, განახლდა გზები, შეკეთდა სტრატეგიული ციხედარბაზები. ცხრა წელი ცოტა დრო არ არის, რომ ქვეყანა ფეხზე დამდგარიყო, ეკონომიურად მოძლიერებულიყო. ამ ცხრა წლის მანძილზე ოსმალეთს აღმოსავლეთ საქართველოში ფეხი არ შემოუდგამს, არც შაჰ-აბასს გამოუჩენია სიანჩხლე, იმ კონკრეტულ დროში კახეთი და ქართლი მშვიდი ცხოვრებით იყო დაკავებული.

რადგან ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილებს 1624 წელს სააკაძის სახლთან შეერთების სურვილი გამოუხატავთ, ეს იმის მიმანიშნებელია, რომ ამ ცხრა წლის მანძილზე სააკაძე დიპლომატიურად, ეკონომიურად და პოლიტიკურად წარმატებული იყო. როცა მტრის ან მტრების თავდასხმის მოლოდინი არ აქვს ქვეყანას და მათთან დიპლომატიის ხერხებით განონასწორებული მდგომარეობა უკავია, ცხადია, აღმშენებლობას გააჩაღებს. ასეთი მიზანი უნდა ყოფილიყო სააკაძის მთელი დიპლომატიის მონაპოვარი, რომ შაჰ-აბასთან აჯანყების შემთხვევაში არ დასუსტებულიყო ქვეყანა და გაეძლო ყოველგვარი განსაცდელისათვის.

საკაძისაგან თავის თანამოძმეთა პირად მტერთა მიმართ, გამოსატყულებელი შემრიგებლური პოზიცია, ქართველთა ფსიქოლოგიის ერთსულოვნებას და სიმტკიცეს ემსახურებოდა. რახან ეს ასე იყო, ცხადია, შიგნით სიღრმეში, კონსპირაციული დიდი მზადება ხდებოდა გადამწყვეტი დანიშნულებისათვის, რასაც აჯანყებისათვის ფარული სამზადისი ერქვა და რაც მხოლოდ მცირე ნაწილმა იცოდა.

პეტრე ხიზამბარელი იგონებდა თავის წინაპართაგან გაგონილ გადმოცემას. იმ ხანად, ე. ი. 1615 წ.-იდან 1625 წლამდის, ქართლში მჭედლები მხოლოდ სასოფლო სამეურნეო იარაღებს ამზადებდნენ, სინამდვილეში აჯანყებისათვის საჭირო საომარი იარაღი სააკაძისა და იმერეთის მეფის გიორგი III-ისაგან შეთანხმებით იმერეთის მიუვალ მღვიმეებში გაიჭედაო.

**„გაძლება გვმართებს, ბუნება
რასაც დაგვაძებს ხარკადა,
ბოლოს კი ვიხდით მის წინ ქედს,
ვინც მოვიცილეთ ძალადა“.
ვაჟა-ფშაველა**

ქართველმა ერმა ჯეროვნად იცის შეფასება სამშობლოსათვის ჩვენი წინაპრების მიერ გაწეული უანგარო სამსახურისა და თავდადებისა.

განა რომელიმე მათგანის შეფასებაში შეცდა?! ვერ შეაფასა ობიექტური ნიშნით და ისეთი ეპითეტებით, როგორცაა დავით IV აღმაშენებელი,

გიორგი ბრწყინვალე

ცოტნე დადიანი დიდი, ბაგრატ V-დიდი, ალექსანდრე-I დიდი, ლუარსაბ-I-დიდი, სიმონ I-დიდი.

„ასევე ხმა ღვთისა და ხმა ერისაო“, – ამ ნიშნით დადებული ეპითეტი „დიდი მოურავი“.

გიორგი სააკაძეს ცხოვრება და მოღვაწეობა მოუწია საქართველოში შაჰ-აბასის გავლენით შექმნილ პოლიტიკურად და იდეურად რთულ პერიოდში.

ამ წიგნში აღწერილია XVI საუკუნის ბოლოსა და XVII საუკუნის პირველ მესამედში მომხდარი მოვლენები.

ტაშისკარის დიდი ომი

1609 წლის ზაფხული. 60 ათასი იარაღალესილი მგლისფერი თურქმანი მეომრისაგან შემდგარი ურდო მესხეთის მხრიდან შემოვიდა ქართლში. სარწმუნო ცნობა აქვთ, რომ ლუარსაბ II საზაფხულოდ ცხირეთში იმყოფება. მისი შეპყრობა უნდათ, მერე – საქართველოს აოხრება.

სოფელ კველთაში ბერი თევდორე მოიხელთეს და მეგზურობა უბრძანეს.

„სამშობლო!“ – აღმოხდა თევდორეს – „ცხირეთამდე საკმაო მანძილია, იქნება შეიტყოს მეფემ, დროა ამისათვის საჭირო, ჩემი თავი კი ქვეყნისა და მეფის სანაცვლო იყოს.

მადლობას გიძღვნი, მაღალო ღმერთო, რომ მომეცი საშუალება, ჯეროვანი სამსახური გავუწიო ჩემს ქვეყანას!“

თურქნი გვიან მიხვდნენ ბერი თევდორეს გულისწადას, მტერი დიდი მანძილით ასცდა ცხირეთს.

ერთანმიდინან საგანგაშო ზარების ხმა მოეფინა ახლომდებარე სოფლებს.

დიდი მოურავი გიორგი სააკაძე ელვის სისწრაფით გაჩნდა მეფე ლუარსაბ მეორესთან ცხირეთში. მათთან არის სარდალი ზაზა ციციშვილიც. გაიმართა საგანგებო ბჭობა-თათბირი.

მალემსრბოლის ცნობით, დამპყრობლების ჯარს აუღია სამცხე, დაურბევია ახალციხე. ერთად შეყრილან ოსმალონი და თათარხანის „მგლისტყაოსანნი“ გურჯისტანის ასაოხრებლად. ახლო სოფლებიდან სასწრაფოდ შეგროვდა მცირე რაზმი. გ. სააკაძის რჩევით მტრის ბანაკის ირგვლივ გორებზე კოცონები დაანთეს იმ შთაბეჭდილების შესაქმნელად, თითქოს ქართული ჯარი მათ გარშემო შემოიკრიბა, რკალში მოაქცია და შეტევის თადარიგს იჭერსო. აქ იჩინა თავი გ. სააკაძის საბრძოლო მოხერხებულობამ – მას დრო სჭირდებოდა და გამალებითაც მიმოქროდნენ ავის მაუწყებელი მაცნეები ქარფეხა ცხენებით საჭირო რაოდენობის მეომრების შესაგროვებლად; ცხადი იყო, ბრძოლა იქნებოდა სამკვდრო-სასიცოცხლო, რომ მტერს ძვირად დასჯდომოდა და ძმრად და სინანულად წასკდომოდა ქართლის მინაზე მაოხარი ფეხის დადგმა.

პირველი ბრძოლა სხერტის ქალაში მოხდა, ქართველთა ჯარი მძლავრი შემართებით ეკვეთა ოსმალთა რიგებს. ნაწვიმარი იყო, მაგრამ ეს აღარ ახსოვდათ არც თავდამსხმელებს, აღარც ოსმალებს.

ისევ იქუხა და იელვა, დგანდგარებდა სხერტის ველები, დაგეშილი ავაზებივით ეფეთნენ ქაიხოსრო სააკაძე და თამაზ მაჩაბელი მტერთა რიგებს, შხუილით აპობდნენ ქართული ხმლები ნაავდრალ ოსმალთა ჩალმიან თავებს. როგორც კი ფარად-ფაშამ ზურგი აქცია ბრძოლას, ქართველმა მშვილდოსნებმა ისრის სეტყვაში მოაქციეს დამპყრობნი.

აქ სიცოცხლედ აუზოგველი დიდი შემართებით იბრძოდნენ ზაქარია და იარალი, მათთვის შვების მომტანი იყო ომის ზღვაში ტრიალი.

ორივემ თავი განირა და სხერტის ქალაში გმირულმა სიკვდილმა დაუხუჭა თვალები.

საკაძის ფოლადის ხმაზე ანთებულმა ქართულმა ჯარმა მტრის შუაგული გაარღვია, ოსმალები ბრძოლის ველიდან გაიქცნენ. მთლიანი ქართული ჯარის მოსვლამდე სააკაძემ უშედეგოდ ჩათვალა მათი დევნა.

ოსმალთა ნითლად შეღებილი მოკვეთილი თავები დახვავდა ლუარსაბ II-ის ფეხებთან.

ქართველთა ერთსულოვანმა მტკიცე დახვედრამ დაზაფრა მტრის ჯარი, მათ პირი იბრუნეს და აღმა აჰყვნენ მდინარე მტკვრის დინებას.

პირველი გამარჯვების საზეიმო ნაბიჯები გადადგმული იყო.

პირველი გამარჯვების სიხარულის სასმისები უკვე შეესვათ გიორგი სააკაძესა და ზაზა ციციშვილს.

სხერტის ბრძოლას გადარჩენილი ოსმალონი ფარად ფაშას ბრძანებით ყარაღაჯის გავლით გორისკენ გაემართნენ ქართველთა ჯარისაგან ნაგრიგალარნი, ნამეხარნი. მათი მიზანი გორის ციხეში შესვლა და იქ გამაგრება იყო.

გორის მოსახლეობამ ჯერ არაფერი იცოდა ესოდენ რიცხვმრავალი მტრის შუაგულ ქართლში შემოჭრისა და ცხადია, არც თავდაცვისათვის ემზადებოდნენ.

ერთი სამაგალითო მოვლენა კი თვალსაჩინო გახდა: გორელ სომეხ მღვდელს, რომელიც სოფელ დოესში მიდიოდა, შეუნიშნავს მტერი. მოუსაზრებია და სასწრაფოდ ხიდი ჩაუშლია. მალევე გორელებიც გამოჩენილან და ისართა ზუზუნში არ მიუციათ მტრისთვის ხიდის აღდგენის საშუალება.

მშვენიერი საქციელი სომეხი კაცისა, – არა ხმლით, არა თოფით, – შეაჩერა დამპყრობთა ხიდზე გადასვლა, რაც ამ ვითარებაში შეიძლებოდა გაკეთებულიყო ღმერთის შეწევნით პირველმა გააკეთა; რბევა და იავარქმნა ასცდა გორის მოსახლეობას ერთი კეთილგონიერი კაცის მეოხებით. ოსმალებმა შიდა ქართლში შეჭრა და გამაგრება ვერ მოახერხეს. მათ ახლა უკვე ერთადერთი საშველი დარჩათ – როგორმე გაეღწიათ ქართველთა რისხვისაგან და ახალციხეში

გამაგრებულიყვნენ, გიორგი სააკაძისა და მის თანამდგომთა მიზანი კი მტრის სრული განადგურება იყო.

ოსმალნი უკვე წელათრეულნი მიიზლაზნებოდნენ მტკვრის მარჯვენა ნაპირით.

სააკაძისა და ლუარსაბის ჯარს შემოუერთდნენ საბარათიანოსა და საციციანოს ჯარები. ასევე თავი მოიყარეს ქსნისა და არაგვის საერისთავოს, მუხრანბატონის, ამილახვრისა და თბილისის ციხის სპარსული გარნიზონის ჯარებმაც 700 სპარსელით. სააკაძის რჩევით, ისინი სურამთან უნდა დალოდებოდნენ ლუარსაბისა და სააკაძის შეერთებულ ქართულ ჯარს.

თათარხანთა გარშემო შეკრული ქართველ მებრძოლთა რკალი საშუალებას აღარ აძლევდა მტერს გზა გაეკვლია მესხეთისკენ. ჩაკეტეს ყველა გზა და ბილიკი. მტერს ან ბრძოლა უნდა მიეღო, ან ტყვედ დანებებოდა.

ქართულ მხედრობას რიცხოვნობად ისევ ბევრად აღემატებოდა ოსმალთა და თათარხანის ჯარი, სხერტისა და ნიაბის ველებზე მარცხნაგემები.

მეფე ლუარსაბმა საბრძოლო თათბირი მოიწვია. ესწრებოდნენ გიორგი სააკაძე, ქაიხოსრო სააკაძე, ზაზა ციციშვილი, თამაზ მაჩაბელი, ნუგზარ არაგვის ერისთავი, შალვა ქსნის ერისთავი, მუხრანბატონი, ამილახვარი და თბილისის ციხის გარნიზონის მეთაური დელუ-მუჰამედ-ხანი.

კრებამ მოისმინა ყველა დამსწრის საომარი პოზიცია და ერთხმად მხარი დაუჭირა სააკაძის გეგმას:

– ოსმალთა მიერ გაჭრილ თხრილებს მეთოფენი შემოვახვიოთ, დილა სისხამზე, დენტისაგან წარმოქმნილ ნისლში, ცხენოსანი ჯარით ელვის სისწრაფით მივესიოთ, გაოგნებული მტერი მსწრაფლ ვერ იმოქმედებს, თან, ჩვენგან ძლეულნიც არიან, სხერტის ბრძოლით გამოწვეული შიშის თრთოლვა ჯერ არ განელეობათო (ბერი ეგნატაშვილი).

ლუარსაბ მეორის თანხმობით, ქართული ჯარის სარდლობაც გიორგი სააკაძეს დაევალა.

სააკაძის განკარგულებით, ქართულმა ჯარმა დიდი მანძილით დაიხია ოსმალთა სადგომებიდან ისეთი აზრის შესაქმნელად, ვითომც საომარი მდგომარეობისათვის ვერ არიან ჯეროვნად მზად, მოუმზადებლად კი ქართველები ომის თადარიგს ვერ შესძლებენო.

მტრის თვალის ასახვევად ყველა ქართველმა მეომარმა თავის სადროშოსთან მოიყარა თავი და თავის წინამძღოლთან ერთად ყველა სადროშომ, მისთვის განკუთვნილ დროში, დატოვა ოსმალთა სიახლოვის ადგილი. ეს იყო იდეალური, მრავალ ბრძოლაში და დროში გამოცდილი ხერხი, განხორციელებული სააკაძის მიერ. თათარხანისა და ოსმალთა ჯარი კარგად ხედავდა ქართველთა სიმცირეს. მათ იოლად დაიჯერეს, რომ ქართველე-ბისათვის ბრძოლის მიღება, მათი სიმცირის გამო, ნაკლებ-შედეგიანი იქნება და ამ ეტაპზე პოზიციიდან გასვლას და გარიდებას ამჯობინებენო. განა თვითონ ვერ გრძნობდნენ თავიანთ უპირატესობას – 55 ათასი კაცი ზღვასავით ღელავდა ქართლის მინდვრებში; რომ არა გონიერი ხერხი, განა რა მკლავს ან იარაღს უნდა დაემარცხებინა მტრის ასეთი სიმრავლე. მართალია, იწვნიეს ქართული ჯარის კლდედ დგომა სხერტის ბრძოლაში, მაგრამ განა რამდენის განადგურებალა შეეძლო ჯერ კიდევ ბოლომდე თავმოყრულ ქართულ მხედრობას.

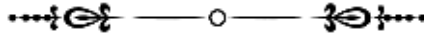
სააკაძის განმარტებით, ოსმალთა სარდლობა უნდა დარწმუნებულიყო, რომ ქართული რაზმები გადიოდნენ საბრძოლო ტერიტორიებიდან. იქ განსაზღვრული იყო, ვინ დარჩებოდა და ვინ გავიდოდა, მთავარი, მტერს უნდა დაენახა, თუ როგორ მცირდებოდა ქართული რიგები, დროის გასვლა იყო საჭირო მათი დაშიშვლებისათვის. ასეთი სტრატეგიულად გამიზნული მოქმედებებით, სააკაძეს ჩაფიქრებული ჰქონდა მტრის საომარი შემართების მოდუნება, „გულთა დამშვიდება, არ მოლოდინი ომისა“ (დათა ხიზამბარელი).

მართალია, ოსმალთა და თათარხანის ჯარმა, თხრილებით გაამაგრეს პოზიციები და მოემზადნენ საბრძოლველად, ყველაზე მთავარი მტერი მაინც სხვისი მიწა იყო, სადაც ქვაცა და ხეც კი წინააღმდეგობას გიწევს. საიდან, რა მხრიდან, რა ამინდში მოვარდებოდნენ შლეგიანად ქართველები, მათ არ უწყოდნენ.

(გაგრძელება იქნება)

ეკონომიკა

ვალერი მოსიაშვილი

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი
სეუ-ს პროფესორი,
ფაკულტეტის დეკანი

მედეა ქელიძე

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
ბიზნესის მართვის ასოცირებული პროფესორი

საბიუჯეტო ფედერალიზმის ფორმირების პრინციპები საქართველოში

ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში საქართველოში განხორციელებულ ეკონომიკურ რეფორმებს განვიხილავის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ დაშვებული იყო შეცდომები, თუმცა მიუხედავად ამისა ეკონომიკა მაინც იზრდებოდა, განსაკუთრებით ბოლო ათწლეულის განმავლობაში, როდესაც გატარდა რადიკალური ლიბერალური რეფორმები. გადასახადების რაოდენობის და განაკვეთის შემცირებამ გაზარდა როგორც უცხოური, ისე ადგილობრივი ინვესტიციების მოცულობა. ყოველივე ამან განაპირობა როგორც ცენტრალური ბიუჯეტის ისე ტერიტორიული ერთეულების ბიუჯეტის შემოსავლების ზრდა. მიუხედავად იმისა, რომ რეგიონის ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები და ხარჯები წლიდან წლამდე იზრდება, რაც რა თქმა უნდა განხორციელებული საბიუჯეტო და საგადასახადო რეფორმების დამსახურებაცაა, უნდა აღინიშნოს, რომ აქმყამად არსებული ტერიტორიული ერთეულების ბიუჯეტის ფორმირების წესი გულისხმობს მაქსიმალურ ცენტრალიზაციას, რასაც აქვს გარკვეული ნაკლოვანებებიც და იგი გამოიხატება იმაში, რომ ადგილობრივი თვითმართველობები ნაკლებად მოტივირებულნი არიან იმისათვის რომ ეძებონ ბიუჯეტის შემოსავლების ზრდის ალტერნატიული გზები.

ამასთან, ადგილობრივი თვითმართველობები თითქმის მთლიანად დამოკიდებულნი არიან ცენტრალური ბიუჯეტიდან მიღებულ გრანტებზე, რაც მათი დამოუკიდებლობის ხარისხს მნიშვნელოვნად ამცირებს. თანამედროვე პირობებში, საქართველოში არსებული ტერიტორიული ერთეულების ბიუჯეტის ფორმირების წესი ძალზე შორსაა საბიუჯეტო ფედერალიზმისაგან. მსოფლიოში საბიუჯეტო ფედერალიზმის ყველაზე გავრცელებული ორი ფორმა არსებობს – კონკურენტული და კოოპერატიული. პირველი მათგანი გვხვდება ზოგიერთ განვითარებულ საბაზრო ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში და გამოირჩევა მმართველობის დეცენტრალიზაციის, რეგიონული ხელისუფლების ფინანსური დამოუკიდებლობის მაღალი დონით. ამასთან აშკარაა, რომ კონკურენტული მოდელი უფრო პრესპექტიულია მცირე ზომის ჩვეყნებისთვის, სადაც, როგორც წესი არსებობს დიდი დისპროპორციები რეგიონების განვითარების დონეებში. მოცემული მოდელის უპირატესობაა ცენტრისაგან რეგიონების შედარებით დამოუკიდებლობა და საბიუჯეტო-საგადასახადო სისტემაში გადანაწილებითი პროცესების მინიმიზაცია.

მსოფლიოში უფრო გავრცელებულია საბიუჯეტო ფედერალიზმის კოოპერატიული ტიპი, რომელიც ხასიათდება ცენტრალური მთავრობის მეტად ან ნაკლებად გამოხატული მონაწილეობით რეგიონთაშორისო დისპროპორციების გათანაბრების პოლიტიკაში, ცენტრის პასუხისმგებლობით რეგიონში სახემწიფო ფინანსების მოზიდვაზე და საერთოდ ცენტრალური და ადგილობრივი სახელმწიფო სტრუქტურების მჭიდრო თანამშრომლობით. მისი ნაკლოვანებები გარკვეულწილად კომპენსირდება ისეთი უპირატესობით, როგორცაა ცენტრალიზებულად გადასა-

ხადების აკრეფის ეკონომიურობა და ა.შ.

თუმცა მთლიანობაში უნდა ითქვას, რომ მსოფლიოში არ არსებობს საბიუჯეტო ფედერალიზმის იდეალური მოდელი. ყოველი მათგანის ეფექტიანობა დამოკიდებულია მრავალ სუბიექტურ და ობიექტურ ფაქტორზე. ამასთან უნდა ითქვას, რომ საბიუჯეტო ფედერალიზმის ფუძემდებლური პრინციპია ტერიტორიული სამართლიანობა, რომელიც გულისხმობს შეზღუდული რესურსების განაწილებას არა მხოლოდ ცალკეული ინდივიდუუმებისათვის, არამედ მთელი რეგიონებისათვის თანაბრად⁶.

საბიუჯეტო ფედერალიზმის მოდელის ფუნქციონირების ძირითადი პოზიციებია: სახელმწიფოს ერთიანობისა და მთლიანობის შენარჩუნება; საბაზრო მეურნეობის ფინანსური საფუძვლებისა და განვითარების პირობების შექმნა; საბიუჯეტო რეგულირების მექანიზმის გამოყენება ცალკეული ტერიტორიების ჩამორჩენილობის დასაძლევად და ადგილობრივი თვითმმართველობის ფინანსური საფუძვლების განსამტკიცებლად (ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების ფინანსური პოტენციალის ეფექტიანად გამოსაყენებლად).

საბიუჯეტო ფედერალიზმის ძირითადი ამოცანა მდგომარეობს კონკრეტულ სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ პირობებში საბიუჯეტო ურთიერთობათა ყველაზე ეფექტიანი მოდელის შერჩევაში. ამისათვის, უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა მკაფიოდ გადანაწილდეს ხარჯვის ფუნქციები ხელისუფლების დონეებს შორის, განმტკიცდეს მათი დაფინანსების შესაბამისი წყაროები, შეიქმნას ფინანსურად სუსტი რეგიონებისთვის ფინანსური დახმარების სისტემა.

ამის გათვალისწინებით ბიუჯეტთშორისი ურთიერთობები შეიძლება განისაზღვროს როგორც ერთობლიობა, რომელიც ეფუძნება საშემოსავლო-ხარჯვით უფლებამოსილებათა დანაწილებას და რომელიც წარმოიშვება საბიუჯეტო პროცესში სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებს, მის სუბიექტებსა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს შორის. ჩვეულებრივ, ისინი წარმოიშვება საბიუჯეტო სახსრების გადანაწილების დროს ისეთი გადაწყვეტილებების მიღებასთან დაკავშირებით, რომლებიც იწვევს ხარჯების ზრდას საბიუჯეტო რეგულირებისა და დანახარჯების ანაზღაურების, დოტაციების, სუბვენციების, სუბსიდიების, ურთიერთანგარიშსწორების და საბიუჯეტო სახსრების გაერთიანების სახით სხვადასხვა ტერიტორიების დაფინანსების მიზნით.

ბიუჯეტთა ურთიერთქმედების მიზნები და ამოცანები შეიძლება განხორციელდეს ეფექტიანი საბიუჯეტო მექანიზმებისა და მათი შესაბამისი ფინანსური ნაკადების მეშვეობით. რიგი წყაროების მიხედვით, ასეთ მექანიზმებში შედის: ხარჯვის უფლებამოსილებათა განაწილების მექანიზმი; საგადასახადო უფლებამოსილებებისა და საგადასახადო ბაზის განაწილების მექანიზმი; ბიუჯეტთშორისი ტრანსფერტების მექანიზმი⁷.

ცალკე უნდა აღინიშნოს იმ სირთულეებზე, რაც ტრანსფერტის მოცულობის განსაზღვრას ახასიათებს. ტრანსფერტის მექანიზმის სრულყოფაზე მრავალი აზრი გამოითქვა. მეცნიერები მისი განაწილების სხვადასხვა ფორმულას გვთავაზობენ.

მაგალითად, პროფ. ი. მესხია გვთავაზობს ტრანსფერტის მოცულობის განსაზღვრის მარტივ წესს შემდეგი ფორმულის გამოყენებით⁸:

$$T = S - H1 + H2 + H3$$

სადაც:

T – არის ცენტრალური ბიუჯეტიდან რეგიონზე გადასაცემი ტრანსფერტების მოცულობა;

S – ადგილობრივი ბიუჯეტის მიერ გასანევი აუცილებელი ხარჯების მოცულობა;

H1 – ადგილობრივი გადასახადებით და მოსაკრებლებით მიღებული შემოსავალი;

H2 – ადგილობრივი არასაგადასახადო შემოსავლები;

⁶ გ. სვირავა, მ. ჭანია. საქართველის რეგიონების ბიუჯეტებისა და საბიუჯეტო ფედერალიზმის ფორმირების ძირითადი პრინციპები. კულტურათაშორისი კომუნიკაციები, 2009, N 8 გვ.: 64-65.

⁷ ხანთაძე გ., ცაავა გ., საჯარო ფინანსები, თბ., 2014. გვ.: 90

⁸ <http://mof.ge/show-law.aspx?id=711>

H3 – გრძელვადიანი ეკონომიკური ნორმატივებით მიღებული შემოსავალი.

ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის შესახებ საქართველოს კანონით ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტისათვის გადასაცემი გამოთანაბრებითი ტრანსფერტის მოცულობა განისაზღვრება ფორმულით:

$$T_i = (E - R) * K,$$

სადაც:

T_i – არის ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტისათვის გამოსაყოფი გამოთანაბრებითი ტრანსფერი;

E – არის ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ჯამი;

R – არის ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის შემოსავლები (გრანტების გარდა), რომლებიც ცალკეული ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულისათვის გაიანგარიშება მიმდინარე წლის პროგნოზისა და გასული 3 წლის ფაქტობრივი მაჩვენებლების ტენდენციის მიხედვით;

K – არის მხარდაჭერის კოეფიციენტის ქვედა ზღვარი, შეადგენს 60%-ს.

ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ჯამი გამოითვლება ფორმულით:

$$E = \sum C_n * P_n ; \text{ ანუ}$$

$$E = C_1 * P_1 + C_2 * P_2 + C_3 * P_3 + C_4 * P_4 + C_5 * P_5 + C_6 * P_6,$$

სადაც:

E – არის ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდა;

$C_n (C_1, C_2, C_3, C_4, C_5, C_6)$ – არის ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის სტატისტიკური მაჩვენებლები (მოსახლეობა, 0-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვები, ფართობი, 6-დან 18 წლამდე მოზარდთა რაოდენობა, დედაქალაქის სტატუსი, ადგილობრივი მნიშვნელობის გზები);

$P_n (P_1, P_2, P_3, P_4, P_5, P_6)$ – არის გამოთანაბრებითი კოეფიციენტები, რომლებიც წარმოადგენენ ურთიერთკავშირს გადასახდელის თითოეულ კატეგორიასა და სტატისტიკურ მაჩვენებლებს შორის. გამოთანაბრებითი კოეფიციენტების ოდენობები გაიანგარიშება რეგრესიული ანალიზის მეშვეობით და ყველა ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულისათვის უცვლელია.

საბიუჯეტო სისტემის სხვადასხვა დონის შესაბამისი შემოსავლებისა და ხარჯვის ფორმირების სისტემის ფარგლებში სრულდება საბიუჯეტო მექანიზმის ფუნქციები: ფორმირდება ბიუჯეტის საშემოსავლო და ხარჯვითი ნაწილები საზოგადოებრივი მოთხოვნილებებისა და მათ დასაკმაყოფილებლად არსებული სახსრების მიხედვით. აგრეთვე ხელისუფლების სხვადასხვა დონეებს შორის ურთიერთობის პრინციპების გათვალისწინებით; ხორციელდება ხელისუფლების ყველა შტოს საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის ეფექტიანობისა და რაციონალურობის ფინანსურ-ეკონომიკური კონტროლი.

ურთიერთობათა იმ სისტემაში, რომელშიც ერთნაირად არის გათვალისწინებული ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების ბიუჯეტთა ნონასწორობა და ეკონომიკური დამოუკიდებლობა, ხორციელდება შემდეგი ფუნქციები: მოქალაქეებისა და ორგანიზაციების თანასწორი საბიუჯეტო მომსახურება; ადგილობრივი თვითმმართველობისათვის წარმოების ორგანიზაციის და ადგილობრივი დოვლათის განაწილების ფინანსური საფუძველისა და დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა.

ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების, როგორც ბიუჯეტთშორისი გათანაბრების, ისე ეკონომიკური დამოუკიდებლობის მიღწევისას ხდება ისეთი ფუნქციების რეალიზება, როგორცაა მოქალაქეებისა და ორგანიზაციების თანასწორობა.

საბიუჯეტო სისტემის შესაბამისი დონეების შემოსავლების და ხარჯების ფორმირების მე-

ქანიზმები რეგულირდება საბიუჯეტო-საგადასახადო დაგეგმვის ხარჯზე, რომელიც ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის მიერ გატარებული ღონისძიებების ერთობლიობას ასახავს. მათი მიზანია ყველა დონის ბიუჯეტების ფორმირება, ეკონომიკური დასაბუთება და შემოსავლების და ხარჯების მაჩვენებელთა ურთიერთშეჯერება. შესაბამისად, საბიუჯეტო და საგადასახადო დაგეგმვა სახელმწიფო და მუნიციპალური ფინანსების მართვის სისტემის შემადგენელი ნაწილია.

სისტემაში რეგიონული და ადგილობრივი დონის საბიუჯეტო ფედერალიზმის არსებობა ასახავს ცალკეული ტერიტორიების მასშტაბით სოციალურ-ეკონომიკური პროცესების მართვის რეგულირების საჭიროებას. რეგიონული და მუნიციპალური ფინანსების ცენტრალურ რგოლებს, რომლებიც უზრუნველყოფს ტერიტორიულ ხელისუფლებათა ფუნქციების შესრულებას, წარმოადგენს ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების ბიუჯეტები. ეს ბიუჯეტები უზრუნველყოფს ტერიტორიული ხელისუფლების საქმიანობას. მათი როლი და მნიშვნელობა უკანასკნელ პერიოდში მნიშვნელოვნად გაიზარდა და აისახება ტერიტორიების განვითარებაში, მოსახლეობის სოციალურ უზრუნველყოფაში, სამეურნეო საკითხების გადამწყვეტაში. რეგიონული ბიუჯეტები ერთდროულად გვევლინება ცენტრის წარმომადგენლად და განსაკუთრებული სახის განკერძოებულ მეურნე სუბიექტადაც. ამასთან, მათი ძალისხმევა მიმართულია ტერიტორიული ერთეულების ფინანსური მდგრადობისა და კონკურენტუნარიანობის ზრდისკენ. ადგილობრივი ბიუჯეტების ეკონომიკური არსი მომდინარეობს უშუალოდ მათი დანიშნულებიდან და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მიერ საკუთარი ფუნქციების შესრულებიდან, მეურნეობის დარგებს შორის ფულადი სახსრების განაწილებისა და გამოყენებიდან, სოციალური ინფრასტრუქტურის შენახვიდან და დაქვემდებარებული საწარმოებისა და დაწესებულებების საქმიანობის კონტროლიდან.

სახელმწიფოს საბიუჯეტო და საგადასახადო პოლიტიკა არის საბიუჯეტო პროცესის მართვისა და ბიუჯეტების საგადასახადო შემოსავლების სფეროში ფინანსური პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილი და სახელისუფლებო ორგანოების ღონისძიებებისა და ქმედებების ორგანიზაციის ფორმა. როგორც წესი, საგადასახადო ან ფისკალური პოლიტიკის პრიორიტეტებს განსაზღვრავს სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ეტაპების თავისებურებები და მათი რეალიზება ხდება მოქმედი საგადასახადო სისტემის პირობებში.

კანონი „საბიუჯეტო სისტემისა და უფლებების შესახებ“, რომელმაც საბიუჯეტო სისტემაში ცენტრალიზმის პრინციპი გააუქმა და საბაზრო ეკონომიკის მოთხოვნების შესაბამისად განსაზღვრა ცენტრალური ბიუჯეტის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ტერიტორიული ერთეულების ბიუჯეტების შედგენის განხილვის, დამტკიცებისა და საბიუჯეტო შემოსავლებისა და ხარჯების კლასიფიკაციის ძირითადი პრინციპები, მიღებული იქნა 1993 წლის 30 მარტში. ამ კანონის მთავარი ხარვეზი იყო უდეფიციტო ბიუჯეტის შედგენა, რაც თავისთავად იმას მოწმობდა, რომ ჯერ კიდევ არ იყო დაძლეული ჩვეული მიდგომები საფინანსო-საბიუჯეტო საქმიანობაში და ვერ ხდებოდა საბაზრო მოთხოვნების სრულფასოვნად გათავისება. ასევე არ იყო გათვალისწინებული ხარჯების კლასიფიკაციის ოპტიმალობა, კონტროლის ხასიათი და ამ საქმიანობაში პასუხისმგებელ მუშაკთა სამართლებრივი ვალდებულებები. ეს ნაკლოვანებები აისახებოდა საბიუჯეტო რეგულირებაზეც, რომელიც, როგორც წესი, ხორციელდებოდა სხვადასხვა დონის ბიუჯეტებს შორის სახელმწიფო შემოსავლის წყაროების განაწილებით.

სხვადასხვა დონის ბიუჯეტებს შორის შემოსავლების განაწილების განსაზღვრული წესის თანახმად ცენტრალურ ბიუჯეტში თითქმის მთლიანად ირიცხებოდა გადასახადები, რომლებზეც მოდიოდა შემოსავლების სოლიდური ნაწილი (დღგ, აქციზი, საბაჟო) და არასაგადასახადო შემოსავლების „ეფექტიანი“ სახეები, ასევე ადვილად აკუმულირებადი გადასახდელები (მოსაკრებლები ნებართვების, ლიცენზიების გაცემიდან და სხვა სახელმწიფო მომსახურეობის განწვიდან). რეგიონების ბიუჯეტებისათვის განსაზღვრული იყო შედარებით ძნელად ამოსაღები და ნაკლებშემოსავლიანი გადასახადების სახეები. ასეთი ვითარების შედეგად მართვის ადგილობრივი ორგანოები არასახარბიელო სიტუაციაში აღმოჩნდნენ.

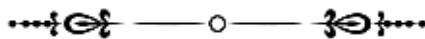
რეგიონული და მუნიციპალური სახსრების მართვის ძირითად ამოცანად ახლო მომავალში

გვესახება: რეგიონული და ადგილობრივი ბიუჯეტების შემოსავლების ზრდის სტიმულის უზრუნველყოფა; ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების ბიუჯეტთშორისი ტრანსფერტების გადაცემის მექანიზმების სრულყოფა; ფინანსური მენეჯმენტის გაუმჯობესება საბიუჯეტო სისტემის ყველა დონეზე⁹.

აღნიშნული ამოცანების გადასაწყვეტად ტერიტორიული ერთეულების სახელისუფლებო ორგანოების უფლებამოსილებები უნდა შეიცვალოს, მათ შორის დელეგირებული უფლებამოსილებების საკუთარ უფლებამოსილებებად გადაცემის ხარჯზეც. ამასთან, სუბიექტებს უნდა გააჩნდეს მხოლოდ ის უფლებამოსილებები, რომლებსაც ამ დონის ხელისუფლება ყველაზე ეფექტიანად განახორციელებს. რეგიონებში უნდა შეიქმნას ფინანსური რეზერვების ფონდები, საიდანაც სახსრების გამოყენება მოხდება საბაზრო კონიუნქტურის ისეთი არასახარბიელო ცვლილებების შემთხვევაშიც, როცა ისინი უარყოფითად აისახება ბიუჯეტების მდგომარეობაზე.

მიზანშეწონილია ტერიტორიული ერთეულებს მიეცეთ უფლება ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადიდან კანონით დადგენილ ფარგლებში დაანესონ დასახლებებისა და რაიონების ბიუჯეტებში ანარიცხების განსხვავებული ნორმატივები. ასევე აქტუალურია ვინრო დანიშნულებისა და დაქსაქსული ფინანსური დახმარებების – დოტაციების, სუბსიდიების და სხვათა კონსოლიდაცია. ტერიტორიების რეიტინგების მიხედვით იგეგმება ტერიტორიების საბიუჯეტო უფლებამოსილებების გაზრდა. შემუშავებული საბიუჯეტო სტრატეგიის თანახმად, ცენტრალური ბიუჯეტიდან რეგიონებზე გასაცემი ტრანსფერტები თანდათან შემცირდება მთლიანი შიდა პროდუქტის 1%-მდე წელიწადში და ეს თანხები მოხმარდება ეკონომიკურად შედარებით ჩამორჩენილ რეგიონებს.

ფინანსურ სფეროში ძირითადი ყურადღება დაეთმობა საბიუჯეტო პროცესში პროგრამულ-მიზნობრივი პრინციპის დანერგვას, ფასიანი ქალაქების ოპერაციების დაბეგვრის სრულყოფას, სადაზღვევო შენატანების ამოღების საერთო წესზე გადასვლას სპეციალური საგადასახადო რეჟიმის ფარგლებში.

სულხან მახათაძე

ბანკების ლიკვიდურობის და გადახდის უარინაშობის ძირითადი მაჩვენებლები

ბანკების ლიკვიდობის მაჩვენებლებს და კრიტერიუმებს მიეკუთვნება: ბანკების ვალდებულებების შეზღუდვის კოეფიციენტი (K1), მოსახლეობის შენატანის შეზღუდვის კოეფიციენტი (K2), ბანკის ბალანსის მიმდინარე ლიკვიდობის კოეფიციენტი (K4), ბანკის ბალანსის საშუალოვადიანი ლიკვიდობის კოეფიციენტი (K5). განვიხილოთ თითოეული ეს მაჩვენებელი და მათი კრიტერიარული დონე დანვრილებით.

ბანკის ვალდებულებების შეზღუდვა. თავისი ეკონომიკური შინაარსით ბანკის საკუთარი კაპიტალის და მისი ვალდებულებების შე-

ფასება (K1) ნიშნავს ბანკის მიერ აღებული ვალდებულებების სიდედესა და მის საკუთარ კაპიტალს შორის დამოკიდებულებათა დადგენას. რაც უფრო მეტია საკუთარი კაპიტალის სიდიდე ით უფრო დიდია ვალდებულებები. ცენტრალურ ბანკს ყოველ კონკრეტულ პერიოდში, მის წინაშე მდგარი ამოცანებიდან და ბაზრის მდგომარეობიდან გამომდინარე შეუძლია შეცვალოს მათი თანაფარდობები და ამით გააფართოვოს ან შეზღუდოს ბანკის საკრედიტო, სხვა აქტიური და საკასო ოპერაციები.

⁹ <http://mof.ge/show-law.aspx?id=711>

მაჩვენებელი (K₁) განისაზღვრება, როგორც ბანკის საკუთარი სახსრების ვალდებულებების თანხებთან დამოკიდებულება. ამასთან საკუთარ სახსრებს მიეკუთვნება სანესდებო ფონდი, სარეზერვო ფონდი, ამორტიზაციის ფონდი, განაწილებული მოგების სახსრებს მინუს მოგებისა და ზარალის ხარჯზე მიმართული სახსრები, შენობა-ნაგებობების ღირებულება, დებიტორული დავალიანების (სადებეტო სალდო), ბანკის სხვა სანარმოებში მონაწილეობა, ბანკის ანგარიშსწორება, ბანკის კაპიტალური დაბანდების ხაზი.

ბანკის ვალდებულება ძირითადად შედგება¹⁰:

1. სახელმწიფო და კოოპერატიულ სანარმოების, ორგანიზაციების და დანესებულებების ანგარიშსწორების ხარჯზე, ასევე საზოგადოებრივი და სხვა ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშებზე არსებული ნაშთების თანხებისგან;
2. კაპიტალური დაბანდების დასაფინანსებლად სანარმოების და ორგანიზაციების საკუთარ სახსრებს მინუს სახელმწიფო კაპიტალურ დაბანდებთან დასაფინანსებელი თანხებისაგან;
3. ორგანიზაციებისა და კოოპერატივების ანაბრებისა და დეპოზიტებისაგან;
4. მოსახლეობის ანაბრებისაგან, ანგარიშსწორების სახსრებისაგან;
5. სხვა ბანკების სესხებისაგან (ბანკის მიერ ორმოცდაათ პროცენტზე გაცემული თავდებობის გარანტიები);

კომერციული ბანკებისთვის (K₁) არ უნდა იყოს 1/20 ნაკლები, ხოლო მათმა ვალდებულებებმა 20-ჯერ მეტად არ უნდა გადაამეტოს მათ საკუთარ სახსრებს.

თუ პირველი მაჩვენებელი (K₁) ბანკის ვალდებულებების საერთო საზღვრებს აწესებს სუბიექტთან შედარების გარეშე, მაშინ მეორე მაჩვენებელი (K₂) შემოღებულია რათა შეზღუდოს მოსახლეობის შენატანები. სწორედ ამ მიზნით იქნა შემოღებული სახელმწიფო ბანის მიერ (K₂) მაჩვენებელი, რომელიც გამოიანგარიშება მოსახლეობის ანაბრების ნაშთის ბანკის საკუთარ სახსრებთან შეფარდებით. (K₂) მაჩვენებელი არ უნდა იყოს 1-ზე მეტი, ანუ კომერციულ ბანკებს შეუძლიათ მიიღონ მოსახლეობისაგან ანაბრები საკუთარი რესურსების ფარგლებში და არა გაუსაზღვრელად.

ლიკვიდობის კოეფიციენტი. ბანკის ბალანსის ყველა ლიკვიდური აქტივების მოთხოვნამდე შდარება ანუ ბალანსის მიმდინარე ლიკვიდურობის (K₄) მაჩვენებელი განსაზღვრავს, თუ მოთხოვნამდე ვალდებულებების რა ნაწილი უნდა იქნას ბანკის მიერ ერთდროულად დაფარული. ბანკის ბალანსის ლიკვიდურობის აქტივები შემდეგ ძირითად მუხლებს შეიცავს:

1. ფულადი სახსრები ბანკის სალაროში და ფულადი სახსრები გზაში;
2. სახსრების ნაშთი ანგარიშებზე ქვეყნის საკრედიტო დანესებულებებთან ანგარიშსწორებისათვის;
3. ბანკის საკუთრებაში არსებული სახელმწიფო სესხის ობლიგაციები;
4. კრედიტი და სხვა სახის გადასახადები, რომელთა დაფარვამდე ერთი თვე დარჩა;

ბანკის ვალდებულებები მოთხოვნამდე ანგარიშებზე შედგება:

1. სახელმწიფო, კოოპერატიული სანარმოებისა და ორგანიზაციების ანგარიშსწორების ანგარიშებზე ნაშთისგან;
2. საბიუჯეტო, საზოგადოებრივი და სხვა ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშებზე არსებული სახსრების ნაშთებისგან;
3. მოსახლეობის ანაბრების;
4. დეპოზიტების ნაშთებისაგან 1 თვემდე დაფარვის ვადით;
5. გარანტიებისა და თავდებობებისაგან, რომლებიც გაცემულია ბანკის მიერ 1 თვემდე შესრულების ვადით და სხვ.¹¹

¹⁰ ქოქიაური ლ. საბანკო საქმიანობის საფუძვლები, თბილისი 2010. გვ.: 741.

¹¹ ქოქიაური ლ. საბანკო საქმიანობის საფუძვლები, თბილისი 2010. გვ.: 788.

ნოდარ ხარაიშვილი

ბანკის ვალდებულებების შეზღუდვა

სახელმწიფო ბანკის მიერ დაწესებულია, რომ (K4) მაჩვენებლის მნიშვნელობა 0,3-ზე დაბალი არ უნდა იყოს. ამრიგად, ცენტრალური ბანკი კომერციული ბანკებისგან მოითხოვს აქტივების და პასივების ისეთ დაბალანსებას, რომ ბანკის მოთხოვნამდე ვალდებულებების არანაკლებ 30% მისი ლიკვიდური აქტივებით დაიფაროს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ამ მოთხოვნების შესრულება ბანკის კლიენტებისთვის ნაღდი ფულის დაუბრკოლებრივ გაცემსათვის, თუ მათ ამ თანხის მიღების უფლება აქვთ. იმ კომერციული ბანკებისთვის, რომლებიც თავისი კლიენტების საანგარიშსწორებლო-საკასო ოპერაციებს არ აწარმოებენ (K4)-ის კრიტერიარული

დონე 0,15-ზე დაბალი არ უნდა იყოს. ეს იმით არის განპირობებული, რომ ასეთი ბანკების ლიკვიდური აქტივების აბსოლუტური თანხა სხვა თანაბარ პირობებში მცირეა.

(K4) მაჩვენებლის დაცვა ნიშნავს, რომ ბანკს შეუძლია მიმდინარე ოპერაციებზე დროულად მოახდინოს გადახდა (უახლოეს თვეებში). ამასთან, რესურსების განთავსებისას აუცილებელია დაცული იქნას სახსრების მოზიდვასა და მათ განთავსების ვადებს შორის შესაბამისობა. ცალკეული საწარმოების, ორგანიზაციების და მოსახლეობის ინტერესების დასაცავად თავისი პოლიტიკა ბანკმა ისე უნდა ააწიოს, რომ არა მარტო უახლოეს დროში, არამედ პერსპექტივაშიც შეუფერხებლად შეასრულოს თავისი ვალდებულებები. ბანკის ლიკვიდობის დარღვევის ნათელი მაგალითია ის, რომ თუ საკრედიტო დაწესებულებების მიერ მოკლევადიანი რესურსები გრძელვადიანი დაკრედიტების მიზნით გამოიყენება, ბანკის მიერ თავისი ვალდებულებების გადახდის დროს, მაშინ კრედიტები იქნება უკან დაბრუნებული. ამის გამო ბანკს ექნება საგადასახადო სიძნელები. ასეთი სიტუაციის თავიდან ასაცილებლად საბანკო სისტემაში დამკვიდრდა აქტივების და პასივების მიხედვით შესაბამისობის და დაბალანსების მკაცრი მოთხოვნა.

ამ იზანს ასახავს ლიკვიდობის საშუალო ვადიანი მაჩვენებელი (K5), რომელიც იძლევა ერთ წელზე მეტი ვადის ბანკის აქტივების თანაფარდობას ბანკის საკუთარი სახსრების დეპოზიტურ ანგარშებსა და ერთ წელზე მეტი ვადის კრედიტებზე გაცემულ ვალდებულებათა თანხების ჯამთან. (K5) მაჩვენებელი არ შეიძლება იყოს 0,1-ზე მეტი, ე.ი გრძელვადიანი კრედიტის თანხა არ უნდა აღემატებოდეს საკუთარი სახსრების თანხებს და ბანკის მიერ მოზიდულ სხვა გრძელვადიან სახსრებს.

ბანკის ვალდებულებების შეზღუდვა – (H3) გამოიანგარიშება ბანკის კაპიტალის ფარდობით ბანკის ვალდებულებებთან: $H=K:O$. სადაც O – ბანკის ვალდებულებებია; K – ბანკის კაპიტალი.

(H3) და (K1) მაჩვენებლების განსხვავება მდგომარეობს ბანკების ტიპების კრიტერიარული მაჩვენებლების დიფერენციაციაში. დადგენილია მთელი რიგი შემფასებელი მაჩვენებლები, რომელთა გამოთვლა ბალანსის ლიკვიდურობის აუცილებელი დონის შესანარჩუნებლად, ბანკების აქტიური და პასიური ოპერაციების რეგულირების საშუალებას იძლევა. მათ შორის:

1. კრედიტის ანაბრით უზრუნველყოფა (H4). ეს მაჩვენებელი გამოიანგარიშება ყველა კრედიტის ჯამის (K_რ) შეფარდებით საანგარიშსწორებო, მიმდინარე ანგარიშების, ანაბრების, დეპოზიტების ჯამთან (C), $H K C_{რ}$. კრედიტების ანაბართან თანაფარდობა გვიჩვენებს თუ რამდენად შემოსავლიანია კრედიტი და რისკიანი აქტივები იფარება თუ არა ანაბრებით. ამერიკულ საბანკო პრაქტიკაში სასესხო პოლიტიკის აქტივობას ანაბრების ლიკვიდური აქტივებით უზრუნველყოფა (H5) განსაზღვრავს. ეს მაჩვენებელი გაიანგარიშება ლიკვიდური აქტივების თანხების შეფარდებით საანგარიშსწორებო, მიმდინარე ანგარიშების, ანაბრების და დეპოზიტების თანხებთან.

2. ლიკვიდური აქტივების წილი აქტივების (H₆) საერთო თანხაში. ეს წილი განისაზღვრება ლიკვიდური აქტივების შეფარდებით, აქტივების საერთო თანხასთან მიწის კრედიტები და სხვა გადასახდელები შესრულების 30 დღემდე ვადით. გამოიყენება ასევე მოკლევადიანი და საშუალოვადიანი ლიკვიდობის კოეფიციენტები.

კომერციული ბანკების ბალანსის ლიკვიდობის სატანადო დონეზე შენარჩუნებისთვის და მათი მუშაობის ეკონომიკური მდგომარეობის უზრუნველყოფისთვის შემოღებულია კაპიტალის საკმარისობის მაჩვენებელი. იგი განისაზღვრება ბანკის საწესდებო კაპიტალის მინიმალურად დასაშვები ოდენობის დადგენის გზით და მისი მთელი კაპიტალის (აქტივების თანხებთან ერთად) შეფარდებით. ამასთან აქტივების ცალკეულ კატეგორიებს და ჯგუფებს ენიჭებათ შესაბამისი გამაწონასწორებელი კოეფიციენტები, რომლებიც მათი დანაკარგის რისკის ხარისხს ასახავენ. აქტივების თანხის ასეთი დაჯგუფების და კორექტირების საფუძველზე გაიანგარიშება ბანკის კაპიტალის საკმარისობის მაჩვენებელი. მათ შორის ძირითად ადგილი უჭირავს მაღალი რისკის კაპიტალდაბანდებების უზრუნველყოფის მაჩვენებელს, რომელიც გამოიანგარიშება, როგორც ბანკის კაპიტალის შეფარდება აქტივების თანხების ჯამთან, საშუალო რისკის გათვალისწინებით.

გარდა მოცემული დირექტიული მაჩვენებლისა კომერციული ბანკის კაპიტალის საკმარისობის შესაფასებლად ორი შეფასებითი მაჩვენებლის გამოყენებაა გათვალისწინებული, რომლებიც კაპიტალის მაღალრისკიან აქტივებთან შეფარდებას ასახავენ. მათი საბალანსო თანხის ჯამი კორექტირებულია რისკის პროცენტით მათ შორის.

ბანკების გადახდისუნარიანობის სახელმწიფო რეგულირების მეთოდები. ბანკის ლიკვიდურობის მაჩვენებლების განხილული მოთხოვნების დაცვის უზრუნველყოფა სხვა მეთოდებით და საშუალებებიცაა შეიძლება, რომლებსაც ქვეყნის ცენტრალური და კომერციული ბანკები იყენებენ. ეს უწინარეს ყოვლისა, ერთი მსესხებლის დავალიანების სახსრების ოდენობის შეზღუდვის სარეზერვო სისტემაა, რომელიც კომერციულ და სხვა ბანკებს ავალდებულებს მათი ანაზღაურების საერთო თანხის განსაზღვრული ნაწილი ცენტრალურ ბანკში შეინახონ. დანვრილებით განვიხილოთ სახელმწიფო ბანკის მიერ ბანკების გადახდისუნარიანობის შემცირების ცალკეული მეთოდები.

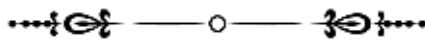
ერთ მსესხებელზე რისკის მაქსიმალური სიდიდე – ბანკის უნარი, შესძლებლობა დროულად და სრულად მოახდინოს მისი ვალდებულებების ანაზღაურება, დამოკიდებულია არა მარტო საკრედიტო დანესებულების მუშაობაზე, არამედ მათი მსესხებლების ფინანსურ მდგომარეობაზე. კრედიტის განთავსებისას ბანკები უნდა გამოდიოდნენ სანარმოების და ორგანიზაციების გადახდისუნარიანობიდან, მაგრამ ამასთან, მათ არ უნდა გამორიცხონ ერთი ან რამდენიმე მსესხებლის მხრიდან გადაუხდელობის შემთხვევათა შესაძლებლობაც. ისეთ სიტუაციაში, როდესაც ერთ მსესხებელს ბანკის სასესხო დავალიანების დაფარვა დროულად არ შეუძლია დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ გადაუხდელობამ ბანკის საკუთარი ვალდებულებების შესრულების გართულება არ გამოიწვიოს. როგორც ბანკის გამოცდილება გვიჩვენებს, ასეთი შედეგების თავიდან აცილების საშუალებას იძლევა ერთ მსესხებელზე კრედიტის შზღუდული გაცემა. მხოლოდ ერთი კლიენტის დიდი კრედიტის ვადაგადაცილებამ შეიძლება ბანკის ლიკვიდობა სწრაფად მოშალოს¹².

კრედიტის მაქსიმალური სიდიდე ცენტრალური ბანკის მიერ არის დადგენილი, როგორც ერთ მსესხებელზე ევროთობლივი სასესხო დავალიანების (სადებეტო სალდო სესხის ანგარიშის მიედვით პლუს 50% ბალანსგარეშე ვალდებულებისა, რომლებიც ამ მსესხებლებზე არის გაცემული) შეფარდება ბანკის საკუთარ სახსრებთან.

ბანკის გადახდისუნარიანობის დაცვის მიზნით შემოღებულია ცნება –მსხვილი კრედიტი" და მის საერთო თანხაზე განსაკუთრებული კონტროლის სისტემა, მსხვილი კრედიტის ქვეშ იგულისხმება მსესხებლის ერთობლივი დავალიანების სიდიდეს პლუს ამ მსესხებელზე გაცემული გარანტიების და ვალდებულებების 50%. მსხვილი კრედიტი შეიძლება გაიცეს მხოლოდ კო-

¹² ქოქიაური ლ. საბანკო საქმიანობის საფუძვლები, თბილისი 2010. გვ.: 793.

მერციული ბანკის საბჭოს ერთსულოვანი გადაწყვეტილებით. მსხვილი კრედიტების საერთო თანხა საანგარიშსწორებო თვის ბოლოს ბანკის საკუთარი სახსრების თანხაა 8-ჯერ და მეტჯერ უნდა აღემატებოდეს, ხოლო ხუთი უმსხვილესი კრედიტის თანხა, ბალანს გარეშე ოპერაციების გათვალისწინებით, ბანკის საკუთარ სახსრებს 3-ჯერ მეტად არ უნდა აღემატებოდეს. საბანკო სისტემის საკრედიტო რესურსების რეგულირების ფონდი – კომერციული ბანკების საკრედიტო საქმიანობის რეგულირების მიზნით და მათი ლიკვიდობის შესანარჩუნებლად, ბანკების მოზიდული რესურსებისა და დეპოზიტების ხარჯზე იქმნება საკრედიტო რესურსების რეგულირების ფონდი. კომერციულმა ბანკმა ცენტრალურ ბანკში სარეზერვო ანგარიშზე, მოზიდული სახსრების 13%-ის დეპონირება უნდა მოახდინონ. ამ ანგარიშზე შემოსავალი არ ირიცხება.

ჯუმბერ ხარაიშვილი

საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი

მისი განკარგვა ხორციელდება საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად.

საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან თანხებს საქართველოს მთავრობის შესაბამისი გადაწყვეტილების საფუძველზე გამოყოფს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო.

საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდის ოდენობა განისაზღვრება წლიური ბიუჯეტით. თუ საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან გამოსაყოფი თანხა არ აღემატება 100 000 ლარს, საქართველოს ფინანსთა მინისტრის წარდგინებით საქართველოს პრემიერ-მინისტრი უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება თანხის გამოყოფის თაობაზე.

1. წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდი. მისი განკარგვა ხორციელდება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად. წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდიდან თანხებს საქართველოს მთავრობის შესაბამისი გადაწყვეტილების საფუძველზე გამოყოფს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო.

წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდის ოდენობა განისაზღვრება წლიური ბიუჯეტით. თუ წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდიდან გამოსაყოფი თანხა არ აღემატება 100 000 ლარს, საქართველოს ფინანსთა მინისტრის წარდგინებით საქართველოს პრემიერ-მინისტრი უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება თანხის გამოყოფის თაობაზე.

საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე ან მის რომელიმე ნაწილში საგანგებო ან საომარი მდგომარეობის შემოღების შემთხვევაში საქართველოს პარლამენტს შეუძლია დაამტკიცოს საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს პრეზიდენტთან შეთანხმებული საგანგებო ბიუჯეტი.

ტი საგანგებო ან საომარ მდგომარეობასთან დაკავშირებულ ღონისძიებათა მიზნობრივი დაფინანსებისათვის.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადება. საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო იხილავს საბიუჯეტო განაცხადებს და სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის ძირითად პარამეტრებს საქართველოს მთავრობას განსახილველად წარუდგენს არა უგვიანეს ყოველი წლის 15 სექტემბრისა.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო საქართველოს მთავრობას სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტსა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების განახლებულ დოკუმენტს წარუდგენს არა უგვიანეს 25 სექტემბრისა.

სახელმწიფო ბიუჯეტით დამტკიცებული ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის მთლიანი ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს შესაბამისი წლის ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტის საპროგნოზო მაჩვენებლის 25%-ს.

საქართველოს მთავრობა საქართველოს პრეზიდენტთან შეთანხმებულ სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს თანდართულ მასალებთან ერთად საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს არა უგვიანეს 1 ოქტომბრისა. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტთან ერთად საქართველოს პარლამენტს განსახილველად წარუდგინება ბიუჯეტის პროექტის შესაბამისი ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტი უნდა შეიცავდეს შემდეგი სახის ინფორმაციას:

- ა) სახელმწიფო ბიუჯეტის ბალანსს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით;
- ბ) სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობებს, ნაშთის ცვლილებას და თითოეული მხარჯავი დაწესებულებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებების მოცულობას საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მეორე თანრიგის (გარდა ორგანიზაციული კლასიფიკაციისა) მიხედვით;
- გ) სახელმწიფო ბიუჯეტის პროფიციტის ან დეფიციტის მოცულობას;
- დ) სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების მოცულობას ორგანიზაციული კლასიფიკაციის მიხედვით;
- ე) საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მოცულობას (მათ შორის, მუნიციპალიტეტების მიხედვით გათანაბრებითი ტრანსფერების მოცულობას);
- ვ) სახელმწიფო ვალის და სახელმწიფოს მიერ გარანტირებული სესხების ზღვრულ მოცულობას;
- ზ) დონორების მიერ გამოყოფილი მიზნობრივი კრედიტებითა და გრანტებით დაფინანსებულ პროექტებს;
- თ) ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტით გათვალისწინებულ მხარჯავი დაწესებულებების საშუალოვადიან პრიორიტეტებს, მათ მიზნებსა და შედეგებს;
- ი) პროგრამულ და კაპიტალურ ბიუჯეტებს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის თანდართული მასალები მოიცავს:

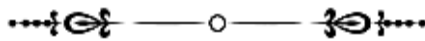
- ა) სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის განმარტებით ბარათს, რომელიც შეიცავს შემდეგ ინფორმაციას:
 - ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების (ნომინალური და რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი, ეკონომიკური ზრდა, ინფლაცია, ინვესტიციები და ა. შ.) პროგნოზებს და მათ აღწერას;
 - ფისკალური მაჩვენებლების პროგნოზებს და მათ აღწერას;
 - ინფორმაციას სახელმწიფო ბიუჯეტით დაფინანსებული ძირითადი პროგრამებისა და ღონისძიებების შესახებ;
- ბ) მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მოკლე მიმოხილვას;
- გ) წლიური საბიუჯეტო კანონის ამოქმედებისათვის საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის განხილვა და დამტკიცება. საქართველოს პარლამენტში წარდგენილ სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს თანდართული მასალებით და ქვეყნის ძირითადი

თადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტს იხილავენ საქართველოს პარლამენტის კომიტეტები, საპარლამენტო ფრაქციები, უმრავლესობა, უმცირესობა, პარლამენტის წევრები.

საკომიტეტო განხილვების დროს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს საქართველოს ფინანსთა მინისტრთან ან მის მოადგილესთან ერთად წარადგენს შესაბამისი სამინისტროს მინისტრი ან მისი მოადგილე.

საკომიტეტო განხილვებისას გამოთქმულ შენიშვნებსა და წინადადებებს, ასევე საქართველოს კონტროლის პალატისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის დასკვნებს საქართველოს პარლამენტი არა უგვიანეს 22 ოქტომბრისა უგზავნის საქართველოს მთავრობას. ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტზე დასაგეგმის შემდგომ *სამ საბიუჯეტო წელზე* გამოთქმული შენიშვნა სარეკომენდაციო ხასიათისაა.

ვანო შუშტაკაშვილი

სახელმწიფო ბიუჯეტის პრეპტი

საქართველოს მთავრობა სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტისა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის გადამუშავებულ ვარიანტებს გამოთქმული შენიშვნებისა და წინადადებების გათვალისწინების მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციასთან ერთად არა უგვიანეს 5 ნოემბრისა ხელმეორედ წარუდგენს საქართველოს პარლამენტს. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტი განიხილება პლენარულ სხდომაზე.

პლენარულ სხდომაზე წლიური საბიუჯეტო კანონის პროექტსა და მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მოკლე მიმოხილვის შესახებ მოხსენებას წარადგენს საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ან საქართველოს მთავრობის რომელიმე წევრი პრემიერ-მინისტრის შესაბამისი აქტივით მიღებული დავალებით. საქართველოს პარლამენტი ასევე ისმენს საქართველოს კონტროლის პალატის, საქართველოს ეროვნული ბანკისა და საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის მოხსენებებს.

პლენარულ სხდომაზე გამოთქმული შენიშვნები და წინადადებები საქართველოს მთავრობას ეგზავნება არა უგვიანეს 15 ნოემბრისა. საქართველოს მთავრობა სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტისა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის საბოლოო ვარიანტებს პლენარულ სხდომაზე გამოთქმული შენიშვნებისა და წინადადებების გათვალისწინების მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციასთან ერთად არა უგვიანეს 30 ნოემბრისა წარუდგენს საქართველოს პარლამენტს. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს საქართველოს პარლამენტი კენჭს უყრის არა უგვიანეს დეკემბრის მესამე პარასკევისა. სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტი მიიღება სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით, ერთი მოსმენით.

საქართველოს პარლამენტში სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში ცვლილებები შესაძლებელია შეტანილ იქნეს საქართველოს მთავრობის თანხმობით. ასეთ შემთხვევაში საქართველოს მთავრობა საქართველოს პრეზიდენტთან შეთანხმებით საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს კანონის შესაბამის შესწორებულ პროექტს. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში ცვლილებები შესაძლებელია ასევე შეტანილ იქნეს პლენარულ სხდომაზე მისი განხილვისას იმ შემთხვევაში, თუ გამოთქმულ შენიშვნას დაეთანხმება მომხსენებელი.

თუ საქართველოს პარლამენტი დეკემბრის მესამე პარასკევამდე ვერ მიიღებს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტს, შესაძლებელია სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის იმავე ვარიანტს ან საქართველოს მთავრობისა და საქართველოს პარლამენტის წევრთა შემთანხმებული კომისიის მიერ გადამუშავებულ პროექტს ხელახლა ეყაროს კენჭი 10 დღის ვადაში, მაგრამ არა უგვიანეს 31 დეკემბრისა.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის დაუმტკიცებლობის შემთხვევაში საქართველოს პარლამენტის დათხოვნისას საქართველოს პრეზიდენტი დეკრეტით ამტკიცებს სახელმწიფო ბიუჯეტს და ახალარჩეული პარლამენტის უფლებამოსილების ცნობიდან 1 თვეში წარუდგენს მას დასამტკიცებლად. დასაგეგმი საბიუჯეტო წლის დანყებიდან არა უგვიანეს 1 თვისა საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო ადგილობრივი თვითმმართველობებიდან და ავტონომიური რესპუბლიკებიდან მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე უზრუნველყოფს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის საბოლოო ვარიანტის მომზადებას და საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტისათვის ინფორმაციის სახით წარუდგენას.

საქართველოს ფინანსთა მინისტრი ზედამხედველობს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ორგანიზებას და მართვას. საქართველოს პარლამენტი უფლებამოსილია გააკონტროლოს საქართველოს მთავრობის მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრების ხარჯვის კანონიერება და დარღვევების აღმოჩენის შემთხვევაში საქართველოს პრეზიდენტს მიმართოს საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის შეჩერების მოთხოვნით. საბიუჯეტო სახსრების არაკანონიერი ხარჯვის დადასტურების შემთხვევაში საქართველოს პრეზიდენტი იღებს შესაბამის გადაწყვეტილებას.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში. სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში მოიცავს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით წლიური ბიუჯეტის შესრულების შესახებ დეტალურ ინფორმაციას, კერძოდ:

- ა) სახელმწიფო ბიუჯეტის ბალანსს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით;
- ბ) მაკროეკონომიკურ მიმოხილვას;
- გ) ბიუჯეტის შემოსულობებისა და გადასახდელების შედარებას შესაბამისი პერიოდის გეგმურ მაჩვენებლებთან;
- დ) სახელმწიფო ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემის ანგარიშებზე არსებულ ნაშთებს წლის დასაწყისისა და დასასრულისთვის;
- ე) ორგანიზაციული კოდების მიხედვით დამტკიცებულ და დაზუსტებულ ასიგნებებს შორის შეუსაბამობის განმარტებას, თუ ასეთი შეუსაბამობა აღემატება 30%-ს, გარდა იმ ფონდებისა, რომლებსაც წლიური საბიუჯეტო კანონი ითვალისწინებს საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების სახით;
- ვ) ორგანიზაციული კოდების მიხედვით დაზუსტებულ ასიგნებებსა და გადახდილ თანხებს შორის შეუსაბამობის განმარტებას, თუ ასეთი შეუსაბამობა აღემატება 15%-ს;
- ზ) ინფორმაციას საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების შესრულების მდგომარეობის შესახებ (მათ შორის, საბიუჯეტო წლის ბოლოსთვის დაუფარავი სახელმწიფო ვალების და მუნიციპალიტეტების მიხედვით გათანაბრებითი ტრანსფერების თაობაზე);
- თ) მხარჯავი დაწესებულებების¹³ მიერ წლიური ბიუჯეტით დასახული პრიორიტეტებისა და ამ პრიორიტეტების მისაღწევად განხორციელებული პროგრამებისა და ღონისძიებების შედეგების აღწერას;
- ი) ინფორმაციას პროგრამული და კაპიტალური ბიუჯეტების შესრულების შესახებ.

საქართველოს კონტროლის პალატა საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს პარლამენტში სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის წარდგენის დღიდან არა უგვიანეს 1 თვისა პარლამენტს წარუდგენს მოხსენებას ამ ანგარიშის თაობაზე. სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის განხილვისა და საქართველოს კონტროლის პალატის მოხსენების მოსმენის შემდეგ საქართველოს პარლამენტი არა უგვიანეს 15 ივნისისა იღებს დადგენილებას ანგარიშის დამტკიცების ან დაუმტკიცებლობის შესახებ.

თუ საქართველოს პარლამენტი არ დაამტკიცებს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს, საქართველოს პრეზიდენტი განიხილავს საქართველოს მთავრობის პასუხისმგებლობის საკითხს და პარლამენტს 1 თვეში აცნობებს თავისი დასაბუთებული გადაწყვეტილების თაობაზე.

¹³ მხარჯავი დაწესებულება – ბიუჯეტის ორგანიზაციული კლასიფიკაციის მიხედვით პირველი თანრიგის საბიუჯეტო ორგანიზაცია.

ონერ ძაძუა

**უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობის
ბარემოს შექმნა და პერსპექტივები საქართველოში**

განვითარების სანაყის ეტაპზე განვითარებადი ქვეყანა იძულებულია კაპიტალის იმპორტი მოახდინოს მხოლოდ უცხოურ მთავრობათა და საერთაშორისო ორგანიზაციების დახმარებისა და კრედიტების სახით. დახმარების ქვეშ იგულისხმება აგრეთვე ის უცხოური კრედიტები, რომელთა საპროცენტო განაკვეთი ეროვნული სახელმწიფო ბანკის სადისკონტო განაკვეთზე დაბალია, ანუ მათი აბსოლუტური უმრავლესობა. მოთხოვნილება უცხოურ კაპიტალზე განისაზღვრება როგორც სხვაობა აუცილებელ ინვესტიციებსა და არსებულ დანაზოგთა თანხებს შორის, ხოლო უცხოურ ვალუტაზე მოთხოვნილება იზომება როგორც სხვაობა აუცილებელ იმპორტსა და ფაქტობრივ ექსპორტს შორის.

განასხვავებენ მსესხებელი ქვეყნის მიერ საგარეო დავალიანების გასაღველ სამ სტადიას. პირველ სტადიაზე განვითარებადი ქვეყანა იძულებულია აილოს უცხოური კრედიტები სამამულო ინვესტიციების დასაფინანსებლად და ვალის ნაწილისა და პროცენტის გადასახდელად. ამ ეტაპზე საგარეო დავალიანების ზრდის ტემპი წინ უსწრებს მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის ტემპებს, ხოლო დანაზოგთა დონე უმნიშვნელოა. მეორესტადიაზე სამამულო ინვესტიციების დაფინანსება უკვე გაზრდილი შიდა დანაზოგების ხარჯზე ხდება, ხოლო უცხოური კაპიტალი ვალისა და პროცენტის დასაფარად გამოიყენება. ამასთან მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის ტემპი საგარეო დავალიანების ზრდის ტემპს აღემატება. მესამესტადიაზე ინვესტირება, ვალისა და პროცენტის დაფარვა ხდება უკვე გაზრდილი დანაზოგების ხარჯზე, საგარეო დავალიანება კი შემცირებას იწყებს. აღნიშნული წარმოადგენს დაბალგანვითარებადი ქვეყნის მიერ მყარი ეკონომიკური ზრდის მიღწევის პლასტიკურ სცენარს.

ამჟამად, უცხოელ ინვესტორსა და რეციპიენტს შორის ურთიერთობები სულ უფრო ერთგვარი კომპრომისის ხასიათს იძენენ. ინვესტორის ძირითადი მიზანია მოგების მაქსიმიზაცია და გასაღების ბაზრის გაფართოება წარმოების შედარებით იაფი კომპონენტების, აგრეთვე ქვეყნის თავისებურებების გამოყენების ხარჯზე. ეროვნული მთავრობის მიზანს კი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისათვის პირობების შექმნა წარმოადგენს. სწორედ ამ ინტერესთა შეხამება გვევლინება უცხოური კაპიტალის წარმატებული მოზიდვისა და გამოყენების საფუძვლად. საქართველოში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის სანაყის ეტაპისათვის დამახასიათებელი იყო შემდეგი ნიშნები:

1. კაპიტალის იმპორტი წარმოებს ძირითადად უცხოური კრედიტებისა და დახმარების სახით. საგარეო დავალიანების მოცულობა იზრდება, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდა უმნიშვნელოა. პირდაპირი რეალური დაბანდებანი იშვიათია და უმეტესად შემთხვევით, უსისტემო ხასიათს ატარებენ. საფინანსო ბაზრის განუვითარებლობის გამო საპროცენტო ინვესტიციების მოზიდვა არ ხდება;
2. გარკვეული ფინანსური სტაბილიზაციის მიუხედავად საინვესტიციო გარემო მაინც არახელსაყრელია;
3. მკაფიოდ არ არის განსაზღვრული და ხშირ ცვლილებას განიცდის უცხოელი ინვესტორების საქმიანობის საკანონმდებლო ბაზა;
4. არ მოქმედებს უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის კომპლექსური სახელმწიფო პოლიტიკა. მიუხედავად იმისა, რომ როგორც დარგობრივ ჭრილში, ისე ცალკეული საწარმოებისა და პროექტების დონეზე შემუშავებულია საინტერესო ბიზნეს-გეგმები, ჯერ-ჯერობით ვერ მოიძებნა უცხოელ ინვესტორთა მოზიდვის ეფექტური მექანიზმები;
5. ჩამოყალიბების სტადიაშია უცხოელ ინვესტორთა საქმიანობის ადმინისტრაციული რეჟიმი. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ უახლოეს მომავალშიც საქართველოში უცხოური ინვესტიციების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფორმად ისევ კრედიტები დარჩება.

საქართველოში უცხოური კერძო კაპიტალის შემოსვლის ერთადერთ ფორმად, დღეისათვის, პირდაპირი რეალური ინვესტიციები გვევლინება. ამასთან, სანაყის ეტაპზე აღნიშნული და-

ბანდებების ზრდა აღინიშნება პირველ რიგში იმ დარგებში, სადაც საქართველოს შედარებითი უპირატესობები გააჩნია. დანარჩენ დარგებში კი, მათ შორის სარეკრეაციო სფეროში ინვესტიციების მოდინება საინვესტიციო გარემოს გაჯანსაღებამდე უმნიშვნელო იქნება.

უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა და რაციონალური გამოყენება საქართველოში ეკონომიკური რეფორმის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრობლემაა. ამ პრობლემის ოპტიმალურად გადაწყვეტაზე დამოკიდებული ეკონომიკაში რეალური გარდაქმნების განხორციელება და საქართველოს ეკონომიკის ორგანული ჩართვა მსოფლიო მეურნეობაში. უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის პრობლემის აქტუალურობას ზრდის საქართველოს ეკონომიკაში ამჟამად შექმნილი მდგომარეობა:

მნიშვნელოვანი საგარეო ვალი, უმუშევრობის მაღალი დონე, ხალხის ცხოვრების დაბალი დონე, ინვესტიციური აქტიურობის დაბალი დონე, წარმოების ასამოქმედებლად საკუთარი სახსრების პრაქტიკულად უქონლობა.

თანამედროვე ეტაპზე საინტერესოა იმის გარკვევა, თუ რა მოტივი ამოძრავებთ უცხოელ ინვესტორებს, როდესაც ახდენენ პირდაპირ ინვესტირებას საზღვარგარეთის ქვეყნებში. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოტივაცია, პირობითად, შეიძლება ოთხ ჯგუფად დავყოთ. პირველი ჯგუფი აერთიანებს ინვესტორ კომპანიებს, რომლებიც უცხოეთში ახდენენ ინვესტირებას იმ მიზნით, რომ მიიღონ მათთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის რესურსები რეალურზე უფრო დაბალი ღირებულებით, ვიდრე საკუთარ ქვეყანაში (რესურსების მაძიებელნი).

მეორე ჯგუფს წარმოადგენენ სანარმოები, რომლებიც ინვესტირებას ახორციელებენ რომელიმე კონკრეტულ ქვეყანაში ან რეგიონში, რათა უზრუნველყონ საქონლის ან მომსახურების მიწოდება ამ ქვეყნის ან მეზობელი სახელმწიფოების (რეგიონების) ბაზრებზე (ბაზრის მაძიებლები).

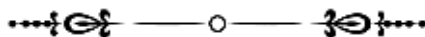
მესამე ჯგუფს, პირობითად, შეიძლება ეფექტიანობის მაძიებელნი ვუწოდოთ. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების საშუალებით კომპანიის ეფექტიანობის ამაღლება გულისხმობს რესურსების ისეთ განაწილებას, როცა მაქსიმალური უკუგება მიიღწევა. ინვესტორთა აღნიშნული ჯგუფი ძირითადად ახორციელებს ინვესტირებას ქვეყნებში, სადაც ეფექტიანი ინსტიტუციური ინფრასტრუქტურა, სტაბილური პოლიტიკური და ეკონომიკური სიტუაციაა.

მეოთხე ჯგუფს მიეკუთვნება ტრანსეროვნული კორპორაციები. ისინი ცდილობენ აითვისონ ისეთი აქტივები, რომლებიც ხელს უწყობენ მათი გრძელვადიანი სტრატეგიული მიზნების მიღწევასა და კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნებას (სტრატეგიული აქტივების მაძიებლები).

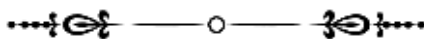
უცხოური ინვესტორების გავლენა მიმღები ქვეყნის ეკონომიკაზე დამოკიდებულია მის ეკონომიკურ პოტენციალზე, ეკონომიკის ფუნქციონირების ხასიათზე, საბაზრო მექანიზმის განვითარების ხარისხზე. საკანონმდებლო ნორმებსა და სხვა პარამეტრებზე. მეორეს მხრივ, არანაკლები მნიშვნელობა აქვს ინვესტორის თავისებურებებს, ინვესტიციების განხორციელების ფორმებს და სფეროებს.

მიმღებ ქვეყანაში ინვესტიციების გავლენა ვლინდება შემდეგში: ეკონომიკის ზრდის ტემპზე პოზიტიური გავლენა; ქვეყანაში საერთოდ ინვესტიციურ აქტიურობის გაძლიერება; მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ტექნოლოგიურ პროცესებში და ქვეყნის შრომითი და ბუნებრივი რესურსების ეფექტიანად გამოყენების ამაღლებაში; მიმღები ქვეყნის მეურნეობის პროგრესულ ტერიტორიულ და დარგობრივ სტრუქტურის რეორგანიზაციას ხელს უწყობს; და ბოლოს უცხოური ინვესტიციები მოქმედებენ ქვეყნის საერთაშორისო ეკონომიკურ მდგომარეობაზე, რაც ვლინდება მის საექსპორტო პოტენციალში, მოქმედებს სავაჭრო და საგადაამხდლო ბალანსზე.

ქვეყნის შიდა ინვესტიციური რესურსების ნაკლებობის შემთხვევაში მისი შევსების წყარო ხდება კაპიტალის იმპორტი. ამასთან, ინვესტირების დეფიციტი არის ფარდობითი, რადგან ინვესტიციებზე მოთხოვნებს განსაზღვრავს ეკონომიკური სისტემა და მისი განვითარების დონე. ინვესტორები, რომლებიც ავსებენ ეროვნული მეურნეობის იმ თავისუფალ სივრცეს, რომელსაც სხვადასხვა მიზეზით ვერ უზრუნველყოფს ეროვნული კაპიტალი უკანასკნელთან მიმართებაში, წარმოადგენენ "დამატებითს". დამატებითი უცხოური ინვესტიციები შესაძლებელია ადგილობრივი კაპიტალის დაგროვების სიჭარბის პირობებშიც, თუ ისინი გადალახავენ რომელიმე დარგში შეღწევის ბარიერს. "დამატებითი" უცხოური ინვესტიციების ეფექტი მიმღები ქვეყნისათვის დადებითია, რადგან ისინი ავსებენ ინვესტიციურ რესურსებს, ხელს უწყობენ ეკონომიკურ ზრდას.

სამართალი

ლაშა ხარებავა

ქართული სახელმწიფოებრივობას და სამართალს უკველესი ისტორია აქვს

ტრადიციებისაგან განსხვავებით, სამართლებრივი ნორმები თავიდან ზეპირი ფორმით, შემდეგ კი წერილობით წყაროებში ფიქსირდება და სახელმწიფოებრივად სანქციონირებულ, მკაცრად ჩამოყალიბებულ უფლებამოსილებებს, ვალდებულებებს შეზღუდვებსა და აკრძალვებს შეიცავს. სამართლის ძეგლად ღიარებულია “მოსეს სამართალი”, რომელიც წარმოადგენს გამონაკრებს “მეორე სჯულიდან”. ეს კანონები ჩვენი ეროვნული სა-

მართლის ერთერთი უძველესი წყაროა, ისინი ძველთაგანვე მოქმედებდნენ საქართველოში (ქართული სამართლის წერილობით წყაროებზე ცოტა ქვემოთ გვექნება მსჯელობა).

ისტორიულ და პოლიტიკურ ლიტერატურაში გამოთქმულია სხვადასხვა მოსაზრება ქართული სახელმწიფოებრიობის არსებობის თაობაზე. ნაწილი თვლის, რომ სამი ათასი წლის წინათ ქართველი ხალხის შორეულ წინაპრებს უკვე ჰქონდათ სახელმწიფო.

საქართველოს ტერიტორიაზე პირველი პოლიტიკური გაერთიანების სახით სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში ჩამოყალიბდა დიაოხი, რომლის ტერიტორია დღევანდელ ქალაქ არზრუმის მისადგომებამდე ვრცელდებოდა. დიაოხმა თავის პოლიტიკურ სიძლიერეს მიაღწია ქრისტესშობამდე მეთორმეტე საუკუნის ბოლოს და მესოპოტამიის ძლიერ სახელმწიფოს, ასურეთის წინააღმდეგ ბრძოლაში ჰეგემონის როლში მოგვევლინა.

ქრისტესშობამდე მეექვსე საუკუნეში ვანის ტბის მიდამოებში არსებული ძლიერი ურარტუს სახელმწიფო განადგურდა, რამაც ხელი შეუწყო საქართველოს ტერიტორიაზე ჩამოყალიბებულიყო ახალი პოლიტიკური გაერთიანებანი, რადგანაც მაშინდელი საქართველოს მოსახლეობა და მისი მეურნეობა იმდენად იყო დანინაურებული, რომ სახელმწიფო ორგანიზაციისთვის საჭირო ნიადაგი უკვე არსებობდა. ძველ ბერძნულ წყაროებში აღწერილია დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე ჩამოყალიბებული კოლხეთის სამეფო, რომელიც ვრცელდებოდა აფხაზეთიდან სამხრეთისაკენ შავი ზღვის გასწვრივ. მის ტერიტორიაზე მდებარეობდა ქალაქები ტრაპიზონი და კერასუნტი, ჩრდილოეთით მდებარე ქალაქები ფასიდი, დიოსკურია და პიტიუნტი. კოლხეთის დედაქალაქი იყო აია, რომელიც მდინარე ფაზისზე იყო გაშენებული.

ბერძნული წყაროები დასავლეთ საქართველოს კოლხეთად მოიხსენებს, ხოლო ადგილობრივი მოსახლეობა მას ეგრესს უწოდებდა. კოლხეთის სამეფო კულტურულად და პოლიტიკურად დანინაურებული ქვეყანაა. ამას ადასტურებს ვანსა და საქარველოს სხვა ადგილებში ნაპოვნი არქეოლოგიური მასალები.

კოლხეთის სხვა ქვეყნებთან კავშირურთიერთობაზე, მის გეოპოლიტიკურ მდგომარეობაზე მიუთითებს ბერძნული ახალშენების არსებობა შავი ზღვის სანაპიროზე. ჩვ. წელთაღრიცხვის მეექვსე საუკუნიდან ამ ახალშენთა დაარსების ძირითადი მიზანი სავაჭრო ურთიერთობა იყო, რითაც ორივე მხარე დიდ სარგებლობას იღებდა. სიმდიდრის დაგროვება ხელს უწყობდა საირიგაციო სისტემის განვითარებას, რაც სოფლის მეურნეობის განვითარების აუცილებელი პირობა იყო. მაშინდელი ქალაქები პიტიუნტი (ბიჭვინთა- გაგრის ტერიტორიაზე), დიოსკურია(სოხუმის მახლობლად), ფაზისი (ფოთის მახლობლად), ტრაპიზონი, გინეოსი(ოჩამჩირე) კარგად გამაგრებული და მარმალლოსაგან ნაშენი შენობებით აღინიშნება. ქვეყნის სიძლიერეზე ლაპარაკობს საკუთარი ფულის, “კოლხური თეთრის” არსებობა, ხარისა და ქალღმერთის გამოსახულებით, რომელიც სხვადასხვა ზომისა იყო. ზემოთ დასახელებული ქალაქი- პოლისების გარდა, დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე არსებობდა ასევე ადგილობრივი ქალაქური ტიპის დასახლებები (პოლიტიკური ერთეულები). მაგალითად, ვანი და დაბლაგომი, კუტაია ანუ ქუთაისი.

იმ დროის ამსახველი წყაროების ანალიზი იძლევა საშუალებას, დავასკვნათ, რომ სოციალურად, ქონებრივად კოლხეთის საზოგადოება უთანასწორო იყო. მაშინდელ სამარხებში ვხვდებით ძალიან მდიდრებს, საშუალო და ღარიბ საფლავებს.

ამ პერიოდში ძალას იკრებს აქემენიდების (სპარსელების) სახელმწიფო, რომელმაც თითქმის მთელი ამიერკავკასია დაიმორჩილა, დაპყრობილი ტერიტორიები ოლქებად იყო დანაწილებული. მეცხრამეტე ოლქში შედიოდნენ მათ მიერ დაპყრობილი შავი ზღვის სამხრეთ სანაპიროზე მცხოვრები მესხები,ტიბარენები, მოსინიკური და სხვა ტომები, რაც შეეხება კოლხებს, მათ სხვა დაპყრობილ ხალხთან ერთად ხარკი იკისრეს სპარსელების სასარგებლოდ და ხუთ წელიწადში ერთხელ ტყვეებსაც უგზავნიდნენ. ჰეროდოტეს მონაცემებით, სპარსელები დაპყრობილ ქვეყნებს ხარკს ართმევდნენ, ძირითადად ოქრო- ვერცხლს,კოლხები დამპყრობლებთან ურთიერთობას ახალგაზრდების გაგზავნით ანესრიგებდნენ (ას გოგოს და ას ბიჭს). მკვლევარები სამართლიანად აყენებენ ეჭვის ქვეშ კოლხების ამ მოქმედებას, რადგანაც ოქროთი მდიდარ ისეთ ქვეყანაში,როგორც კოლხეთი იყო, რატომ მიმართავდნენ ხარკის ამ განსაკუთრებულ სახეს? რამდენიმე არგუმენტთან ერთად, ჩვენი აზრით, გასათვალისწინებელია ერთიც:

კოლხებს ახასიათებენ ძალიან მამაც,ახოვან და ფიზიკურად სრულქმნილ ხალხად და არ არის გამორიცხული,რომ ამის მიზეზი ესეც იყოს, ე.ი. “სხვათა ჯიშის გასაკეთილშობილებლად”. ძვ წელთაღრიცხვით 400 წელს ბერძენმა სარდალმა და მწერალმა ქსენოფონტემ თავისი თვალთ ნახა და აღწერა სამხრეთ-ქართული თემების, ხალიბების, მოსინიკების,ტაოხებისა და სხვათა ყოფაცხოვრება. მიუხედავად ავბედობისა,მისი აღწერიდან კარგად ჩანს სურსათ- სანოვავის, საქონლის, სასოფლო-სამეურნეო და საბრძოლო იარაღების სიმრავლე.

ამ ქვეყნებში ქონებრივი უთანასწორობა აშკარა იყო. მდიდარი მშობლების შვილები ძალიან გამოირჩეოდნენ ღარიბებისაგან. ამ თემებს ჰყავდათ თავიანთი მთავრები, რომლებიც კომპეტებში ცხოვრობდნენ და მათ შეიარაღებული ადამიანები იცავდნენ. ქსენოფონტეს ცნობით, კოლხეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები ხალხი გულადი მეომრები არიან, თავისუფლებისმოყვარე და ამაყი ადამიანები,ქალი და კაცი ერთად იცავენ საკუთარ მიწას.

მსგავსად კოლხეთისა,აღმოსავლეთ საქართველოს მოსახლეობაშიც მოხდა ქონებრივი და სოციალრი უთანასწორობის გაღრმავების პროცესი. არქეოლოგიური გათხრების შედეგად მოპოვებულია უამრავი სარწმუნო მასალა, რომლებიც მიუთითებენ ღრმა ქონებრივ უთანასწორობაზე. სამარხებში ნაპოვნი ნივთები მეტყველებენ დაწინაურებულ კულტურასა და ხელოვნებაზე. ამ დასკვნების გაკეთების უფლებას გვაძლევენ ქსნის ხეობაში სოფ. საძეგურთან აღმოჩენილი სამარხები. ანალოგიური სამარხები აღმოჩენილია ყაზბეგში და სოფ. წინწყაროსთან, უკანასკნელ პერიოდში ბოლნისსა და დმანისში.

ქართულ ისტორიულ ლიტერატურაში განხილულია აღმოსავლეთ საქართველოს მიწა-წყალზე არსებული დიდი ტომობრივი გაერთიანებები. ისინი უპირისპირდებოდნენ როგორც ერთმანეთს, ისე მეზობლად მცხოვრებ ტომებსაც. შესაძლებელია, ადგილობრივი გაერთიანებების(პოლიტიკური) ურთიერთქიშპობით ისარგებლა სამხრეთ-დასავლეთის ქართულმა გაერთიანებამ, რომელმაც დაიმორჩილა ისინი და ცენტრალიზებული ხელისუფლების ცენტრად აქცია ბუნებრივად, სტრატეგიულად და ეკონომიკურად ერთ-ერთი ძალზე მოსახერხებელი პუნქტი მცხეთა,- აღნიშნულია ქართლის ცხოვრებაში. სტრაბონის “გეოგრაფიიდან” ცნობილია, რომ ქ.შ.მდე 1 საუკუნეში მცხეთაში მოდიოდა გზები სომხეთიდან და აღვანეთიდან, ხოლო მცხეთიდან გადიოდა გზა ჩრდილოეთ კავკასიასა (არაგვისა და დარიალის ხეობების გავლით) და დასავლეთ კოლხეთისაკენ. ამ გაერთიანებებში წამყვან როლს თამაშობდა მცხეთა,რომელიც თავისი სტრატეგიული მდებარეობით ბუნებრივი ციხე- სიმაგრე იყო.

ქართლის სამეფოს დამაარსებლად, გადმოცემით მოიაზრება ფარნავაზი,რმელსაც ქართლის მიწიდან განუდევნია უცხოელი დამპყრობლები ქუჯი ეგრისელის აქტიური დახმარებითა და თანადგომით. “ქართლის ცხოვრების” ერთ-ერთი პირველი ავტორის ლეონტი მროველის მიერ გადმოცემულ ქუჯის წერილში ფარნავაზისადმი (ქ.შ.მდე მეოთხე საუკუნე) ჩანს ქართულეროვნული ცნობიერების მაღალი დონე და პოლიტიკური სიმწიფე, რაც დღესაც მისაბაძია.

უცხო დამპყრობლებმა გააუქმეს მცხეთის მამასახლისობა, ამოხოცეს მთელი საგვარეულო. ფარნავაზს მცხეთის მამასახლისის შემთხვევით გადარჩენილ მემკვიდრეს, მიეცა საშუალება, შეეკრიბა ჯარი და დაეწყო ბრძოლა ქვეყნის გათავისუფლებისათვის,მაგრამ მის ძალის ხმევას შედეგი არ მოჰყვებოდა, თუ ამ ბრძოლაში დასავლეთ საქართველოს მაშინდელი მმართველი ქუჯი ეგრისელი მხარში არ ამოუდგებოდა. მას თხოვნით მიმართა ფარნავაზმა და ქუჯის პასუხმაც არ დააყოვნა: “მე შენთან ვარ მთელი ჩემი ჯარით ამ მძიმე ყამს და შენ იყავ მეფე, მე კი შენი მსახური,ოღონდ კი ქვეყანა იყოს ბედნიერი”.

აზონის დაცემისა და ფარნავაზის გამეფების შემდეგ ფარნავაზმა “დაი თვისი მისცა ქუჯის ცოლად”. “და მისცა ქუეყანა ეგრის წყალსა და რიონს შუა, ზღვითგან მთამდე რომელსა შინა არს ეგრისი და სუანეთი და დაამტკიცა ერისთავად მუნ”

განსხვავებულ მიდგომას მოითხოვს ძველი ქართული საისტორიო წყაროები, კერძოდ, ქართლის სამეფოს წარმოშობის, ფარნავაზისა და მისი მემკვიდრეების სახელმწიფოებრივი ლონისძიებების ლეონტი მროველისეული ვარიანტი.

ლეონტი მროველი, რუისის ეპისკოპოსი, ფრიად განათლებული საეკლესიო მოღვაწე, მწერალი, მნიგნობარი, ისტორიკოსი მე-11 საუკუნეში მოღვაწეობდა. იყო საერო, საისტორიო, საეკლესიო და აპოკრიფული მწერლობის ჩინებული მცოდნე, კარგად ფლობდა ბერძნულსა და სპარსულ ენებს.

ლეონტი მროველის თეორიით, ქართველები წარმომავლობით ბიბლიურ მამამთავრებს ენათესავებიან, მათი მამამთავარი იყო თარგამოსი, შვილი თარშისა, შვილიშვილი იაფეტიცა. იაფეტი, სემი და ქამი ნოეს შვილები იყვნენ. თარგამოსს ჰყავდა შვილები: ჰაოს, ქართლოს, მოვაკან, ლეკოს, ჰეროს, კავკასოს, ეგროს. თარგამოსის თითოეული შვილიშვილი კავკასიის სხვადასხვა ხალხის ეთნარქი იყო. ქართლოსი საქართველოში დამკვიდრდა. მას ჰყავდა ხუთი შვილი: მცხეთოს, გარდაბოს, კახოს, კუხოს და გაჩიოს.

ლეონტი მროველის მოსაზრებებს არ იზიარებს დიდი ისტორიკოსი ივანე ჯავახიშვილი. თავის შრომებში: “ისტორიის მიზანი, წყაროები და მეთოდები”, და “საქართველოს სახელმწიფო და სოციალური წყობილება”, იგი წერს, რომ ლეონტი მროველის თეორიით მეფობის წარმოშობის შესახებ საქართველოში ისე გამოდის, რომ უკვე ქართველთა პირველი მამამთავარი ქართლოსი იყო თავისი ძმების “გამგე და უფალი” დამ ის მემკვიდრეთა ყოველ თაობაში უხუცესი შვილი უზენაესი უფლებით სარგებლობდა. მხოლოდ როდესაც მცხეთოსი გარდაიცვალა და მის მაგიერ მისი უფროსი ძე, უფლოსი უნდა გამეფებულიყო, მას აღარ დაემორჩილნენ და დაიწყეს არეულობა. ამ დროს, ლეონტი მროველის სიტყვით, ქართლში მოისპო მეფის ხელისუფლება. უმეფობა გაგრძელდა ვითომც ფარნავაზამდე, რომელმაც მეფის ხელისუფლება კვლავ აღადგინა და საქართველოში მტკიცე სახელმწიფო წეს-წყობილება შექმნა. ივანე ჯავახიშვილის აზრით, ეს თეორია და სქემა, რომელსაც ლეონტი მროველი გვთავაზობს, თითქოს მეფობა დასაწყისთაგანი დაწესებულება ყოფილა, ერთ ცოლქმრიანი ოჯახის საფუძველზე აღმოცენებული და პირმშობისა და მემკვიდრეობის კანონზე დამყარებული. იგი სინამდვილის ანარეკლს კი არ წარმოადგენს, არამედ იმ დროს აღმოსავლეთში გაბატონებული თეორიების მიხედვით არის ლ. მროველისაგან შეთხზული დაყ ალბ ეფრემ ასურის თხზულების “განძთა ქვაბის” მიმბაძველობას წარმოადგენს.

ქართულ სახელმწიფოებრიობას და სამართალს უძველესი ისტორია აქვს, ბუნებრივია, პარალელურად იქმნებოდა ქართული სამართლებრივი კულტურა, რომლის შესწავლითაც დაინტერესებული იყო არა ერთი უცხოელი მკვლევარი, მათ შორის ი. კარსტი, დარესტი, ფ. ჰოლდაკი, მ. კოვალსკი და სხვები, რომლებმაც შეისწავლეს და შესაბამისი შეფასება მისცეს სხვადასხვა პერიოდის ქართულ სამართლებრივ კულტურას.

სავსებით ვიზიარებთ მოსაზრებას, რომლის მიხედვითაც ზრუნვა სამართლებრივი კულტურისა და ცოდნის ამაღლებისათვის სკოლიდან უნდა დაიწყოს, გაგრძელდეს უმაღლეს სასწავლებლებსა და მოსახლეობაში. მოსწავლე და სტუდენტი ახალგაზრდობა აქტიურ მონაწილეობას ღებულობს სახელმწიფოს პოლიტიკური და სოციალური ცხოვრების მნიშვნელოვანი საკითხების გადაწყვეტასა და მრავალგვარ სამართლებრივ ურთიერთობაში, ამიტომ სახელმწიფოსა და სამართლის ძირითადი ცნებების ათვისება, სამართლის ამა თუ იმ დარგით ახალგაზრდობისთვის დადგენილ უფლება-მოვალეობათა შინაარსში გარკვევა ხელს შეუწყობს ყოველმხრივ განვითარებულ პიროვნებად მათ ჩამოყალიბებას, პირადი პასუხისმგებლობის გრძნობის ამაღლებასა და აქტიური ცხოვრებისეული პოზიციის გამომუშავებას. ასევე მნიშვნელოვანია ზრუნვა მოსახლეობის სამართლებრივი ცნობიერების ასამაღლებლად, რადგანაც საბაზრო ეკონომიკა, რომელიც ძირითადად კერძო ინიციატივასა და ავტონომიურობის საფუძველებს ემყარება, საზოგადოების მხრივ მაღალი სამართლებრივი კულტურის გამოვლენას მოითხოვს. საზოგადოების თითოეულმა წევრმა უნდა იცოდეს თავისი უფლება-მოვალეობები სახელმწიფოსა და სამართლებრივ ურთიერთობათა განვითარების პერსპექტივებში.

სოფლის მეურნეობა

ჟურნალის დოქტორი

ონერ ძაძუა

დასავლეთ საქართველოს პონტური სართლის ფლორა და კლიმატი ფოთლის ანაბეჭდების მიხედვით

ჩვენი მიზანია დასავლეთ საქართველოს პონტური ასაკის ფლორისა და კლიმატის შესახებ არსებული მონაცემების წარმოჩენა მცენარეთა მსხვილი ნაშთების, ძირითადად განამარხებული ფოთლების ანაბეჭდების შესწავლის საფუძველზე. ცნობილია, რომ მცენარე

გარემო პირობებისა და კლიმატის ინდიკატორია. მცენარეთა განსაზღვრული სახეები საშუალებას გვაძლევს დავადგინოთ მათი საარსებო პირობები, ეკოლოგიური გარემო და კლიმატი. დასავლეთ საქართველოს პონტური ნალექებიდან მცენარეთა ნაშთები პირველად ი.პალიბინმა აღმოაჩინა გურიაში (სოფ. ახალსაყდარში) და ბიჭვინთის კონცხზე (1, 2) 1935წ. შიშკინმა იპოვა განამარხებული ფიჭვის გირჩა გუდაუთის მახლობლად (სოფ. ძირმა). მოგვიანებით ვ.ბოგაროვ-მაც შეაგროვა ნამარხი მცენარეული ნაშთები იმავე რაიონის პონტური ნალექებიდან. შეგროვილი ნიმუშები ინახება მოსკოვის ბოტანიკის ინსტიტუტში, აქვეა ზესტაფონის რაიონიდან შეგროვილი პონტური ფლორის პატარა კოლექციაც. ზემოთ მოყვანილი ნამარხი ფლორის მონაცემები ეპიზოდურია და არასრულყოფილი. გურიიდან, სოფ. ნინოშვილის და გულიანის მიდამოებში, მ. უზნაძის მიერ (14) აღმოჩენილია: *Cryptomeria japonica* D. Don., *Phragmites* sp., *Ilex* sp., *Celastrus* sp., *Berchemia multinervis* A. Br., *Punica granatum* L., *Lauraceae*, *Quercus* ps., *Juglans cinerea* L.

პირველი მნიშვნელოვანი გათხრები დასავლეთ საქართველოს პონტური ასაკის ფლორის შესწავლის მიზნით ჩაატარა ფ. მჭედლიშვილმა. გურიაში, სოფ. მაიდანის, ლანჩხუთის (სოფ. ხორეთი, გულიანი) და ქობულეთის (სოფ. შუაღელე) რაიონებიდან. სოფელ მაიდანის მიდამოებში მის მიერ მოპოვებული და განსაზღვრულია: *Cyperaceae* sp., *Salix lavateri* Heer, *S. varians* Goepp., *Salix* sp., *populus euphratica* Oliv., *Myrica salicina* Ung., *Pterocarya castaneifolia* Schelt., *Juglans acuminata* A.Br., *Caryablinica* Ung., *Persea braunii* Heer, *Apollonias barbuzana* Engl., *Daphne* cf. *pontica* L., *Daphne* sp., *Ulmus* sp., *Sapindus heliconius* Ung., *Solanum dulcamera* L., *Rhamnus spatulifolia* F. At M., *Fillites* sp. მოცემული ნამარხი ფლორა ზომიერად თბილი, ტენიანი ჰავის მაჩვენებელია და ავტორმა მცენარეთა ეს კომპლექსი შუა პონტურს მიაკუთვნა.

საკმაოდ მდიდარი პონტური ფლორა აღმოჩნდა აფხაზეთში ბიჭვინთის კონცხის და მდინარე კოდორის ქვედა პლიოცენურ ნალექებში. 1953 წელს (4,5) ფ. მჭედლიშვილის მიერ გუდაუთის რაიონში, ბიჭვინთის კონცხის სამხრეთაღმოსავლეთ ნაწილში შეგროვილი იქნა ფლორა ქვედა, შუა და ზედა პონტური ნალექებიდან. ქვედა პონტური ნალექებიდან მცენარეული ნაშთები იმდენად ცუდი დაცულობისაა, რომ განსაზღვრა შეუძლებელია, ხოლო შუა და ზედა პონტურის მცენარეულობის სიას ავტორი ასე წარმოგვიდგენს:

შუა პონტურში: *Typha latissima* A.Br., *Phragmites oeningens* A. Br., *Salix* sp., (რამოდენიმე ფორმა), *Populus tremula* L., *Juglans acuminata* A.Br., *Carpinus pyramidalis* Heer., *Alnus subcordata* C.A.M., *Fagus orientalis* Lipsky, *Platanus aceroides* Heer, *Viburnum opulus* L.

როგორც სიიდან ჩანს შუა პონტურ ფლორაში ჭარბობს თანამედროვე მცენარეთა სახეები. აქ არ აღინიშნება მარადმწვანე მცენარეები და ძირითად როლს ასრულებენ ფოთოლმცვენი ფორმები. ბიჭვინთის შუა პლიოცენური ფლორა ზომიერად თბილ ნეოგენურ ფლორებს შეესაბამება. ე.ი. შავი ზღვის ამ ნაწილში (ბიჭვინთის კონცხი) შუა პონტურში ჰავა იყო ზომიერად თბილი.

ზედა პონტურის ქვედა ნაწილში აღმოჩენილი და აღწერილია შემდეგი მცენარეები: *Ginkgo biloba L.*, *Pinus pithyusa Strandw.*, *Phragmites oeningensis A.Br.*, *Juglans acuminata A.Br.*, *Carpinus pyramidalis Heer*, *Alnus subcordata C.A.M.*, *Fagus orientalis Lipsky*, *Quercus praehartwissiana Mtchedl.*, *Cinnamomum cf. polymorphum A.Br.*, *Apollonias barbusana Engl.*, *Sapindus undulatus Ung.*

ზედა პონტურში, შუა პონტურთან შედარებით უფრო თბილი ჰავა აღინიშნება. რასაც ადასტურებს ტროპიკული და სუბტროპიკული ჰავის ელემენტების გამოჩენა, როგორცა *Cinnamomum*, *Apollonias* და *Sapindus*. ე.ი. ზედა პონტურში სუბტროპიკული ჰავა იყო. კლიმატური პირობების ცვლილებები შუა პონტურიდან ზემოთ, მიმდინარეობდა სითბოს მომატებით.

არსებული მონაცემები აფხაზეთის ქვედა პლიოცენური ფლორის შესახებ შეივსო ა. კოლაკოვსკის მიერ ორმოცდაათიან წლებში ჩატარებული ექსპედიციების მონაპოვრებით. შედეგები ქვეყნდებოდა სისტემატურად (7,8,9,10), ხოლო დასკვნითი მონოგრაფია დაიბეჭდა 1964 წელს, ლიტერატურაში ცნობილი კოდორის პლიოცენური ფლორის სახელწოდებით (11).

ბოჭვინთის კონცხის პონტური ასაკის ნალექებიდან კოლაკოვსკის მიერ (11,6) აღმოჩენილი და აღწერილია შემდეგი მცენარეები: *Libocedrus salicornioides (Ung.) Heer*, *Salix varians Goepp.*, *Acer laetum C.A.M.*, *pliocenicum Sap. et Mar.*, *Carpinus grandis Ung.*, *Castanea atavia Ung.*, *Fagus attenuata Goepp.*, *Quercus castanifolia C.A.M. fossilis*, *Carya serraefolia (Goepp.)Kraus.*, *Cinnamomum cf. pedunculatum Presl.*, *Cinnamomophyllum cf. scheuchzeri(Heer)Kr. et Weyl.*, *Laurophyllum ponticum Kol. et Schak. sp. nova*, *Laurophyllum pithyusum Kol. et Schak. Sp. Nova*, *Laurophyllum sp.1*, *Laurophyllum sp.2*, *Platanus aceroides Goepp.*, *Ceanothus tiliaefolius Ung.*, *Frangula (Rhamnus) rectinervis Heer.*

მოცემული ნამარხი ფლორის შემადგენლობამ შეავსო და დაადასტურა უკვე არსებული ცნობები (4) აფხაზეთის ზედა პონტურში ზომიერად თბილი და სუბტროპიკული ჰავის არსებობის შესახებ. ნამარხი ფლორის შემადგენლობის მიხედვით სავარაუდოა ნალექების სიუხვე.

მდ. კოდორის ხეობაში, სოფ. მეორე ათარას მახლობლად(3) პონტური ასაკის თიხიან ნალექებში განამარხებული აღმოჩნდა შესანიშნავი დაცულობის ფოთლის ანაბეჭდები, მაგრამ პალინოლოგიური ანალიზისათვის საჭირო ყვავილის მტვერი აქ არ მოიპოვება, რაც ზღუდავს ფლორის სრული შემადგენლობის აღდგენის, ფოთლის ანაბეჭდების განსაზღვრის დაზუსტებას და კონტროლის შესაძლებლობას. ფოთლის ანაბეჭდების მიხედვით, კოდორის ფლორაში განსაზღვრულია 180 მცენარის სახეობა. მათი აღწერა და ბოტანიკურ-გეოგრაფიული ანალიზი მოცემულია .კოლაკოვსკის მონოგრაფიაში (11). განსაზღვრულ მცენარეთა სახეები და მათი ეკოლოგიური გარემოს შესწავლა საშუალებას იძლევა აღვადგინოთ ნამარხი ფლორის სისტემატიკური შემადგენლობა და კლიმატი. ფლორის შემადგენლობაში წარმოდგენილია ყველა სასიცოცხლო ფორმა - ხეები, ბუჩქები და ბალახები. შესაფერ კლიმატურ, ედაფურ და ოროგრაფიულ გარემოში ისინი ქმნიდნენ სათანადო ფიტოცენოზებს. პალეოკლიმატური პირობების გამოვლენის მიზნით საჭიროა ეკოლოგიურად მსგავს მცენარეთა გამოყოფა და დაჯგუფება. ნამარხი სახეების თანამედროვე ექვივალენტების ეკოლოგიური გარემოს გამოკვლევა და შესაბამისად, მათი შედარება თანამედროვე ან წარსულ გეოგრაფიულ რეფუგიუმებთან.

ა.კოლაკოვსკის მიერ (11) კოდორის პონტურ ფლორაში გამოყოფილია შემდეგი ეკოლოგიური ელემენტები.

- 1) ტენიანი სუბტროპიკული ტყეების ფლორის ელემენტები (30,5%)
ხეები და ბუჩქები - მარადმწვანეები - 28 მცენარე.

Ilex georgica, *Boerlagidendron grandidentatum*, *Brassaiopsis mirabilis*, *Schefflera colchica*, *S. integrifolia*, *Celastrus eurvinervia*, *Cyclobalanopsis krychtofovichii*, *Cinnamomophyllum marginatum*, *C. scheuchzerii*, *Laurus pliocenica*, *Lindera ovata*, *Litsea magnifica*, *L. pontica*, *Oreodaphne heeri*, *O. rhombifolia*, *Celastrus plaeoopuloides*, *Elaeocarpus palaeolanceolatus*, *Croton ratiani*, *Persea colchica*, *P. indica pliocenica*, *caesalpinia macrophyloides*, *Dalbergia derrissaecapa*, *Artocarpus kimmerica*, *Myrsine colchica*, *Jasminum palaeopubescens*, *Symplocos lidiae*, *Camellia abchasica*, *Ternstroemia mocanerifolia*.

ხეები და ბუჩქები - ფოთოლმცვენი მცენარეები - 5 სახე:

Trichosantes kodorica, *Cedrela sarmatica*, *Sterculia raninervia*, *Ampelopsis abchasica*, *Leea vladimirii*.

გვიმრები – 3 სახე:

Cyclosurus Fischeri, *Woodwardia orientalis*, *Polypodium palaeopectinatum*.

წყლის მცენარეები 2 სახე:

Salvinia palaeopilosa, *Myriophyllum sp.1*.

2). ტენიანი ზომიერად თბილი ტყის ელემენტები (52,9%)

ხეები და ბუჩქები - მარადმწვანე მცენარეები - 18 სახე:

Libocedrus salicornioides, *Tuja cf. occidentalis*, *Pinus aff. canariensis*, *P. longisquama*, *Torreya nacificera fossilis*, *Ilex cassineformis*, *Ilex falsani*, *Ilex gracilis*, *Ilex horrida*, *I. microcassine*, *I. palaeotriflora*, *Mahonia heterophylla*, *M. spinulosa*, *Buxus sempervirens fossilis*, *Myrica lignitum*, *Cotonoaster palaeobacillaris*, *Photinia kodorica*, *Daphne kimmerica*.

ხეები და ბუჩქები - ფოთოლმცვენი მცენარეები - 51 სახე:

Ginkgo adiantoides, *Smilax minima*, *Acer laetum pliocenicum*, *Liquidambar europaea*, *Pentapanax fimbriatum*, *Aristolochia africanii*, *A. colchica*, *Alnus angustifolia*, *A. cordata*, *A. subcordata fossilis*, *Carpinus cuspidens*, *C. grandis*, *C. pliofauriei*, *C. uniserrata*, *Ostrya angustifolia*, *Eucommia ulmoides fossilis*, *Nussa europaea*, *Platanus aceroides*, *P. lineariloba*, *Berhemia multinervis*, *Hovenia dulcis fossilis*, *Rubus meriani*, *Populus balsamoides*, *P. latior*, *Salix varians*, *Sapindus falcifolius*, *Kadsura plaeojaponica*, *Castanea pliocativa*, *Castanopsis furcinervis*, *Quercus kodorica*, *Q. kubinyi*, *Q. neriifolia*, *Fortunearia colchica*, *Carya minor*, *C. denticulata*, *C. mirabilis*, *C. serraefolia*, *Juglans regia fossilis*, *Lindera antique*, *Desmodium maximum*, *Gleditschia allemanica*, *Magnolia mirabilis*, *M. vittae*, *Schizandra grossheimii*, *Staphilea protocolchica*, *Halesia kodorica*, *Ulmus carpinoides*, *U. longifolia*, *Zelkova ungeri*, *Vitis subintegra*.

გვიმრები - 1 სახე

Polipodium palaeoserratum.

ბალახები - 1 სახე

Sasa kodorica.

3). სუბქსეროფილური ზომიერად თბილი ტყის ფლორის ელემენტები (10,4%).

ხეები და ბუჩქები - მარადმწვანეები - 6 სახე:

Chamaerops humilis fossilis, *Arbutus elegans*, *Quercus sosnowskyi*, *Laurus fossilis*, *Ceratonia emarginata*, *Myrtus rectinervis*.

ხეები და ბუჩქები - ფოთოლმცვენები - 8 სახე:

Smilax aspera fossilis, *Cotinus coggygria fossilis*, *Pistacia miochinensis*, *P. terebinthus fossilis*, *Rhus rhomboidalis*, *Ceanothus ebuloides*, *Rubus codoricus*, *Celtis magnifica*

4) ზომიერი ტყის ფლორის ელემენტები (7,2%)

ხეები და ბუჩქები - ფოთოლმცვენები - 4 სახე:

Betula subpubescens, *Corylus protocolchica*, *Fagus orientalis fossilis*, *Spiraea salicifolia fossilis*.

წყლისა და ჭაობის მცენარეები - 5 სახე:

Potamogeton aff. crispus, *Ruppia aff. Maritima*, *Typha latissima*, *Callitriche aff. Verna*, *Ceratophyllum cf. Demersum*.

ზემოთ მოყვანილი მონაცემებით ირკვევა, რომ კოდორის პონტურ ფლორაში გაბატონებული იყო სითბოსმოყვარული მცენარეულობა, აქ ძირითადად წარმოდგენილია ტენიანი სუბტროპიკული და ზომიერად თბილი ტყის ელემენტები (83.4%), სითბოსმოყვარულ მცენარეებს მიეკუთვნებიან, აგრეთვე, ქსეროფიტებიც (10,4). ამრიგად, კოდორის ფლორაში წარმოდგენილი სითბოსმოყვარული ელემენტები 93,8%-ს შეადგენს. ხოლო ზომიერი ფლორის ეკოლოგიური ელემენტი წარმოდგენილია 7,2%-ით, ფოთოლმცვენი ტყის ხე და ბუჩქი და წყლისა და ჭაობის მცენარეულობის სახით.

კოდორის პონტური ფლორის ედიფიკატორებად გვევლინებიან: *Liquidambar europeae*, *Alnus subcordata*, *Carpinus cuspidens*, *C. uniserrata*, *Quercus kodorica*, *Q. sosnowskyi*, *Q. neriifolia*, *Carya denticulata* და დაფნისებრი ტყეების წინაპარი სახეები *Laurus pliocenica*, *Persea colchica*, *Oreodaphne heeri* და სხვა.

იმისათვის, რომ წარმოვიდგინოთ, თუ როგორ გარემო პირობებში არსებობდნენ კოდორის პონტური დროის მცენარეები, როგორ ტემპერატურას, ტენიანობას, სინათლეს და ოროგრაფიულ პირობებს ეგუებოდნენ, საჭიროა გადავხედოთ იმ გეოგრაფიულ რეფუგიუმებს, სადაც ამჟამად თავმოყრილია კოდორის პონტური ფლორის სახეთა ექვივალენტები. ა. კოლაკოვსკის (11) მიერ, კოდორის პონტურ ფლორაში გამოყოფილია შემდეგი რეფუგიულ-გეოგრაფიული ელემენტები.

1. პირობითად პანტროპიკული-5%
2. ინდომალაური - 9,8%.
3. მაკარონეზიული 5%,
4. აღმოსავლეთ აზიური -32%.
5. პირობითად ხმელთაშუაზღვური-13%.
6. ჩრდ.ამერიკული-15%.
7. ხმელთაშუა ზღვური- 11%.
8. პალეარქტიკული-2,5%.
9. კოსმოპოლიტური- 6%.

კოდორის პონტურ ფლორაში ჭარბობს აღმოსავლეთ-აზიური რეფუგიულ-გეოგრაფიული ელემენტი-32%. მნიშვნელოვანია ჩრდ. ამერიკული ელემენტის მონაწილეობაც -15%. საყურადღებოა ხმელთაშუაზღვური რეფუგიულ-გეოგრაფიული ელემენტი--13%+11%.

კოდორის ფლორის **სუბტროპიკული ტყეების ელემენტები** (30%) ამჟამად გვხვდება სამ გეოგრაფიულ რეფუგიუმში, ეს სითბოსმოყვარული მცენარეები მიეკუთვნებიან პირობითად პანტროპიკულ, ინდო-მალაურ, მაკარონეზიულ და ნაწილობრივ აგრეთვე აღმოსავლეთაზიურ რეფუგიულ გეოგრაფიულ ელემენტებს. მაგრამ, აღნიშნულ ელემენტებს შედარებით ნაკლებ-მნიშვნელოვანი როლი ჰქონდათ კოდორის პონტური ფლორის მცენარეული საფარის შექმნაში, რაც იმით აიხსნება, რომ მათთვის სასურველ ოპტიმალურ ბუნებრივ პირობებში არ იმყოფებოდნენ და ეს სითბოსმოყვარული ტროპიკული ფლორის ელემენტები, კოდორის პონტური ფლორისათვის რელიქტებს წარმოადგენდნენ. ისინი ძირითადად მთის ტენიანი სუბტროპიკული ტყეების შემადგენლობაში მონაწილეობდნენ და ეგუებოდნენ შედარებით დაბალ ტემპერატურას ან ლოკალურად იყვნენ დაკავშირებული მზიანი სანაპირო ზოლის ფიტოცენოზთან ან კირქვიან, სამხრეთ ფერდობებთან,

კოდორის ფლორის ტროპიკული ნიშნების გამოვლენის მიზნით, განსაკუთრებით საინტერესოა პირობითად პანტროპიკული ელემენტი. პანტროპიკული ელემენტის როლი კოდორის ფლორაში 5%-ია. ამ პირობითად ტროპიკული მცენარეების ეკოლოგიური თვისებების შესწავლისას ირკვევა, რომ მათ აქვთ ტრანსფორმაციის და შედარებით დაბალი ტემპერატურის პირობებში არსებობის უნარი, ასე, მაგალითად, პანტროპიკული ელემენტის წარმომადგენლები *Cyclosurus fischeri*, *Jasminum paleopubescens* და ზოგიერთი სხვა. ხშირად ზომიერი ფლორის ზონა-

შიც კი გვხვდება. ე.ი. ტროპიკული მარადმწვანე მცენარეები სუბტროპიკული ან ზომიერადთბილი კლიმატის მცენარეებად გარდაიქმნებიან. მსგავსი მოვლენები ამჟამად თვალნათლივ შეიმჩნევა სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ფლორაში. განვიხილოთ ამ გეოგრაფიული რეფუგიუმის ტენიანსუბტროპიკული ელემენტის ის თანამედროვე სახეები, რომლებიც კოდორის ფლორის ექვივალენტებს წარმოადგენენ, ტრანსფორმირებენ უფრო ჩრდილოეთით და ზომიერი კლიმატის ზონაშიც კი აღწევენ. ასეთი მცენარეებია *Schefflera colchica*, *S. integrifolia*, *Cinnamomophyllum marginatum*, *Lindera ovata*, *Litsea magnifica*, *Camellia abchasica*. აღნიშნულ მცენარეთა უმეტესობა სამხრ.-აღმოსავლეთ აზიის მთიან სუბტროპიკულ ფორმაციაში მონაწილეობს. ხოლო *Camellia abchasica*-ს ექვივალენტები ტაივანსა და სამხრ. იაპონიაში $-6,5^{\circ}$ ტემპერატურას ეგუებიან, ხოლო კულტურაში -15° -საც კი უძლებენ. აქ ზაფხულის ყველაზე თბილი თვეების ტემპერატურა $+22^{\circ}$ $+28^{\circ}$ -ია. აქედან, სავარაუდოა, რომ კოდორის ფლორაში, ტიპიური ტენიანი სუბტროპიკების გვერდით, არსებობდნენ შედარებით ჩრდილოეთით ტრანსფორმირებული ტროპიკული სახეებიც, რომლებიც ზომიერად თბილი ჰავის ზონაშიც ვრცელდებოდნენ და უფრო დაბალი ტემპერატურის პირობებს ეგუებოდნენ ($-6,5^{\circ}$).

პირობით ტროპიკული ელემენტის შესახებ წარმოდგენას გვიფართოებს ინდო-მალაის ელემენტი. ამ გეოგრაფიულ რეფუგიუმში კოდორის ფლორის 12 ექვივალენტური სახეობა აღინიშნება. ისინი ინდო-მალაის მთიანი ტენიანი ტროპიკული და სუბტროპიკული ტყეების კომპონენტები არიან. აქ ტემპერატურის მინიმუმი -2° -3° -სს უდრის.

ასევე საყურადღებოა მაკარონეზიის გეოგრაფიული რეფუგიუმი, სადაც კოდორის ფლორის 8 ექვივალენტური სახეობაა. აქ ტიპიურ სუბტროპიკულ დაფნისებრთა ტყეებს ქმნიან კოდორის პონტური და ევროპის ოლიგოცენურ-მიოცენური სუბტროპიკული ფლორების ექვივალენტები *Laurus canariensis*, *Persea indica*, *Oreodaphne foetes* და სხვა. ისინი მთაში ვრცელდებიან 700-1600მ., ხოლო *Pinus canariensis* (ესეც ნამარხი ფორმის ექვივალენტურია) ვრცელდება 1000-2000 მეტრამდე ზღვის დონიდან. აქ აგვისტოს ტემპერატურა $+21,9^{\circ}$ -ია, ზამთრის მინიმალური ტემპერატურა ზოგჯერ -7° -ს აღწევს, ასეთ შემთხვევაში მაკარონეზიის სუბტროპიკული ტყეების ზოგიერთი ფორმები იღუპებიან. აქედან, პირობითად შეიძლება დავუშვათ, რომ კოდორის პონტური სუბტროპიკული ფლორისთვის ტემპერატურის მინიმალური ზღვარი -5° იქნებოდა. მაკარონეზიის მთიან სუბტროპიკებში ნალექების წლიური რაოდენობა მცირეა - 590 მმ, მაგრამ ატმოსფერული ტენიანობა ძალიან მაღალია. შესაძლოა, მსგავს პირობებში, ნისლიან, ღრუბლიან მთებში არსებობდა კოდორის პონტური ფლორის მარადმწვანე სუბტროპიკული დაფნისებრთა ტყეები. ზოგიერთ ავტორთა აზრით (12), ტროპიკულ მცენარეთა გავრცელება და შეგუება სუბტროპიკული და ზომიერი ჰავის პირობებთან უფრო ნალექების რაოდენობით და ატმოსფერული ტენიანობით (ნისლი, ღრუბლიანობა, ნამი) არის განპირობებული, ვიდრე თერმული რეჟიმით. თუმცა, რა თქმა უნდა, ტემპერატურას თავის მხრივ ჰქონდა დიდი მნიშვნელობა. კოდორის პონტური ფლორის ე.წ. ტროპიკული ელემენტები *Trichosanthis*, *Elaeocarpus*, *Sterculia*, *Symplocos*, *Brassiopsis*, *Cedrella* და სხვა მრავალი გვხვდება ევროპის ოლიგოცენურ - მიოცენურ ფლორებშიც, სადაც ზომიერად თბილი და სუბტროპიკული კლიმატი იყო, რაც ადასტურებს, რომ კოდორის შედარებით ტროპიკული ეკოლოგიის მქონე მცენარეებს ჰქონდათ ადაპტაციისა და ტრანსფორმაციის უნარი.

ზემოთმოყვანილი მონაცემებით შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ კოდორის პონტური ფლორის სუბტროპიკული ელემენტი მაღალი ტენიანობისა და შედარებით დაბალი ტემპერატურის პირობებშიც არსებობდა.

კოდორის პონტურ ფლორაში გაბატონებული იყო ტენიანი **ზომიერად თბილი ელემენტი** (53%) და რაც მთავარია, იგი ლანდშაფტის შემქმნელის როლს ასრულებდა. აქ ფოთოლმცვენი ხე და ბუჩქი მცენარეები, სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიურ სუბტროპიკულ დაფნისებრთა მონაწილეობით, ჰქმნიდნენ ტყის ფორმაციებს.

ამ ელემენტისათვის დამახასიათებელი ფოთოლმცვენი სახეები *Liquidambar europaea*, *Alnus subcordata*, *Carpinus cuspidens*, *Castanea pliosativa*, *Quercus kodorica*, *Q. kubinyi*, *Q. neriifolia*, *Carya denticulata*, *Platanus aceroides*, *Populus latior*, *Salix varians* ჰქმნიდნენ ზღვისპირა დაბლობის, მთის ფერდობების და ხეობების ტყის ფორმაციებს. მაგრამ ამ ზომიერად თბილი ტყის ფიტოცენოზებში, ისევე როგორც თანამედროვე კოლხეთის ფლორაში, ფოთოლმცვენ ფორმებთან ერთად მონანილეობდნენ ზომიერად თბილი ტყის მარადმწვანე ფორმებიც *Jlex falsani*, *Buxus sempervirens*, *Juglans gracilis* და შედარებით დაბალი ტემპერატურის ამტანი სუბტროპიკული მცენარეებიც *Camelia abchastica*, *Liquidambar europaea* და სხვ. ზომიერად თბილი ტენიანი ტყის ფლორის ელემენტების ერთი ჯგუფი დაკავშირებული იყო დაბლობის დაჭაობებულ ნიადაგებთან, ხოლო მეორე ჯგუფი მთის ფერდობების სუბსტრატთან. პირველი ჯგუფის სახეები ძირითადად ჩრდილო-ამერიკული რეფუგიუმის ექვივალენტებს წარმოადგენენ. ისტორიულად ჩრდილო-ამერიკული გეოგრაფიული ელემენტი შეესაბამება ჰოლარქტიკულ ელემენტს და მას ფართო გეოგრაფიული გავრცელება ჰქონდა მერიდიანული მიმართულებით, ჩრდილო ნახევარსფეროს ზომიერ და ზომიერადთბილ სარტყელში. აქ წარმოდგენილ დაჭაობებულ დაბლობის მცენარეებს (*Taxodium*, *Nyssa*, *Liquidambar*, *Styraciflua*) აქვთ საჰაერო ფესვები ან არსებულ ანაერობულ პირობებთან შეგუების რაიმე სპეციალიზაცია. მეორე ჯგუფია სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიური რეფუგიუმის ექვივალენტური ზომიერი ტყის ელემენტები, რომლებიც აგრეთვე ადაპტირებული არიან მთის გარემოსთან და დაქანებულ სუბსტრატთან (*Castanea*, *Corilus*, *Fagus* და სხვ.).

რაც შეეხება კლიმატურ პირობებს, უნდა აღინიშნოს, რომ თანამედროვე ჩრდ. ამერიკის დაბლობის და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის მთის რეფუგიუმებში ნალექების წლიური რაოდენობა მერყეობს 1000-1500 მმ ფარგლებში. ზაფხულის თბილი თვეების ტემპერატურა $+22^{\circ}+27^{\circ}$ -ია, ხოლო ტემპერატურის აბსოლუტური მინიმუმი $-5^{\circ} -7^{\circ}$ -ია. აღსანიშნავია, რომ სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის მთიან ზონაში მინიმალური ტემპერატურა ხშირად მერყეობს $-4^{\circ} -5^{\circ}$ -ის ფარგლებში. ხოლო მაღალ მთის ძონაში ყინვა ზოგჯერ $-20^{\circ} -25^{\circ}$ -საც კი აღწევს. ალბათ, პონტური დროის ზოგიერთ მცენარესაც (*Liquidambar europaea* და სხვ.) ჰქონდათ ასეთი დაბალი ტემპერატურის ატანის უნარი.

კოდორის ფლორის 17 ნამარხი სახეობა მიეკუთვნება მთიან ხმელთაშუაზღვურ ელემენტს. მათ შორის აღსანიშნავია გვარ *Alnus*-ის 3 სახეობა, *Jlex falsani*, *Acer laetum pliocenicum*, *Periploca Graeca fossilis* და სხვა. ეკოლოგიურად, მთიანი ხმელთაშუაზღვური ელემენტი წარმოდგენილია ზომიერადთბილი, სუბტროპიკული და იშვიათად ზომიერი ტყის მცენარეულობით.

ამრიგად ზემოთმოყვანილი მცენარეების მიხედვით, კოდორის ფლორის სუბტროპიკული ტყის კლიმატი ზამთრის თვეებში დაახლოებით იქნებოდა $-3^{\circ} -5^{\circ}$, ხოლო ზომიერადთბილი ტყის $-6^{\circ} -7^{\circ}$. ზაფხულის თბილი თვეების ტემპერატურა $+22^{\circ} +25^{\circ}$, ნალექების წლიური რაოდენობა 1000-1500 მმ.

კოდორის პონტური ფლორის ლანდშაფტის შექმნაში საკმაოდ მნიშვნელოვანი როლი ჰქონდა **სუბქსეროფილურ მცენარეულობას** (10%). ეს ელემენტი სახეობათა მცირე პროცენტული რაოდენობით არის წარმოდგენილი, მაგრამ ამ მცენარეთა განამარხებული ნაშთები მრავალრიცხოვანია. სუბქსეროფილური ეკოლოგიური ელემენტი წარმოდგენილია ხმელთაშუაზღვური მაკვისის ფონზე განვითარებული სავანებით, არიდული ტყეებით (*Pistacea*), უხემფოთლიანი მარადმწვანე მუხეებით (*Quercus ilex*, *Q. suber*), კოლხეთის ტიპის ქვეტყისა და ზღვის სანაპირო ზოლის ფიჭვებით (*Pinus pontica*, *P. pithyusa*), მდინარის სანაპირო ზოლის ქალის ტყეებით, თანამედროვე ქადრის *Platanus orientalis* ექვივალენტური *P.lineariloba*-ს მონანილეობით. მრავლადაა წარმოდგენილი *Quercus sosnowskyi*, *Arbutus elegans*, *Ceratonia emarginata*, *Smilax aspera*, *Celtis magnifica*-ს ფოთლის ანაბეჭდები. აღნიშნულ ფორმებს ვეგეტაციის უნარი აქვთ $+6^{\circ} +27^{\circ}$ ტემპერატურაზე, მაგრამ ყინვას უძლებენ -3° , თითქმის -10° -მდეც (*Ceratonia*, *Arbutus*). ეს მცენარე-

ბი ადვილად ეგუებიან ატმოსფეროს სიმშრალეს და მათთვის საკმარისია ნალექების წლიური რაოდენობა 550-750 მმ. ტენიანობის ასეთი მაჩვენებელი ზუსტად ნახევარია სუბტროპიკულ და ზომიერადთბილ ეკოლოგიურ ელემენტებთან შედარებით. სუბქსეროფილური მცენარეულობის საარსებო გარემო იქნებოდა მშრალი და მზიანი მთის ფერდობები და სანაპირო ზოლის კირქვიანი და კლდოვანი დაქანებები, საშუალოდ $-3^{\circ} +27^{\circ}$ -ს ტემპერატურის ფარგლებში და 550-750მმ წლიური ნალექების პირობებში. დაახლოებით ანალოგიურ სურათს ვხვდებით თანამედროვე აფხაზეთში, სადაც ამჟამად გავრცელებულია *Pinus pithyusa*, *Erica arborea*, *Cistus tauricus*, *Cotinus coggygia* და სიმშრალის მოყვარული დაბალტანიანი მუხები.

კოდორის ფლორაში წარმოდგენილია თანამედროვე, **ზომიერი ტყის ელემენტებიც**, თუმცა საკმაოდ შეზღუდული მნიშვნელით (7,2%). მცირე რაოდენობით არის განამარხებული *Betula*, *Corylus*, *Fagus*, *Spiraea*-ს ფოთლის ანაბეჭდები, რომლებსაც მთის მაღალ სარტყელში შეეძლოთ არსებობა, როგორც სუბტროპიკული, ასევე ზომიერადთბილი ჰავის პირობებში, ისინი ნორმალურად იტანდნენ მთის მკაცრ ზამთარსაც, თოვლიანი საფარველით და მინიმალური $-23^{\circ} -25^{\circ}$ ტემპერატურით. რაც შეეხება ჭაობის მცენარეულობას (*Typha latissima*, *Ceratophyllum cf. demersum* და სხვ.) ისინი კლიმატის მაჩვენებელი არ არიან, ვინაიდან განსხვავებულ კლიმატურ პირობებს ეგუებიან.

როგორც ვხედავთ, კოდორის ზედა პონტური ფლორის უმეტესი ნაწილი მთის ტენიანი ზომიერადთბილი და სუბტროპიკული ტყის, მცენარეულობით არის წარმოდგენილი (83,4%). სუბტროპიკული სახეების გარკვეული ნაწილი პალეოტროპიკულია, ტრანსფორმირებულია და პონტურ ფლორაში რელიქტების სახით არიან შემორჩენილი.

აქვე უნდა შევხვით დასავლეთ საქართველოს პონტური ფლორის პალინოლოგიური მეთოდით შესწავლის შედეგებს (13), პალინოლოგიური ანალიზი იძლევა საშუალებას, რომ განვსაზღვროთ ნამარხი ფლორის მიკროსკოპული ნაშთები. სპოროვანები, ნიწვიანები და ბალახოვანი მცენარეები თითქმის არ ტოვებენ მაკროსკოპულ ნაშთებს ან ფოთლის ანაბეჭდებს. ამიტომ, პალინოლოგიური მონაცემებით, პონტურ ფლორაში შედარებით ჭარბად არიან წარმოდგენილი ტენიანი სუბტროპიკული ტყეებისთვის დამახასიათებელი სპოროვანები, განსაკუთრებით, მთის ქვედა სარტყელში გავრცელებული ხისმაგვარი გვიმრები, ისინი პალინოლოგიურ სპექტრში ერთ მესამედს შეადგენენ. ნამარხი ფლორის ძირითად მასას ტყის მცენარეულობა წარმოადგენს, უმეტესად ნიწვიან და სუბტროპიკულ მცენარეთა მიკროსკოპული ნაშთებით. ბალახოვნები შედარებით ნაკლები რაოდენობითაა წარმოდგენილი, თუმცა, სახეობრივი მრავალფეროვნებით ხასიათდებიან.

ამრიგად, პალეობოტანიკური კვლევის შედეგები გვიჩვენებს, რომ პონტური ასაკის ფლორა წარმოდგენილია ზომიერი, ზომიერადთბილი და სუბტროპიკული ტყეებით და ქსეროფიტებით. ზომიერი და ზომიერადთბილი მცენარეულობა წარმოდგენილია თანამედროვე კავკასიური მთის ფოთოლმცვენი და შერეული ტყის ფორმაციებით. სუბტროპიკული ელემენტის ძირითადი შემადგენლობა სამხრეთაღმოსავლეთ აზიური მთიანი სუბტროპიკული დაფნისებრთა ტყეების ფართო მონაწილეობით ხასიათდება. ქსეროფილური ელემენტი ძირითადად ხმელთაშუაზღვური მაკვისის ფონზე განვითარებული არიდული ტყეებისა და სანაპირო ზოლის ფიჭვების სახით იყო წარმოდგენილი. რაც შეეხება კლიმატური პირობების მონაცემებს, ფოთლების ანაბეჭდების შესწავლის შედეგებით შეიძლება ასე ვივარაუდოთ:

ეკოლოგიური ელემენტი	მინიმალური ტემპერატურა	მაქსიმალური ტემპერატურა	ნალექების წლიური რაოდენობა
სუბტროპიკული	$-3^{\circ} -5^{\circ}$	$+22^{\circ} +28^{\circ}$	1000-1500მმ
ზომიერადთბილი	$-6^{\circ} -7^{\circ}$	$+22^{\circ} +25^{\circ}$	1000-1500მმ
სუბქსეროფილური	$-3^{\circ} -10^{\circ}$	$+6^{\circ} +27^{\circ}$	550-750მმ

ზომიერი	-23° -25°		1000-1500მმ
---------	-----------	--	-------------

მცენარეული საფარის ცვლილება ქვედა, შუა და ზედა პონტურში გვიჩვენებს ტემპერატურის მატებას ქვედა პონტურიდან ზედა პონტურამდე. ათბობა დაიწყო შუა პონტური დროიდან.

პონტური დროის მცენარეულობა ძირითადად ტენიანი ტყის ფორმაციით იყო წარმოდგენილი. მცენარეულ საფარში ერთმანეთს ენაცვლებოდა წყლის სანაპირო ზოლის, მთის ქვედა, შუა და ზედა სარტყელის მცენარეულობა. წყლის სანაპირო ზოლის მცენარეულობა წარმოდგენილი იყო ფიჭვნარებით, ხისმაგვარი გვიმრებით, ჭაობის მცენარეულობით და ჭალის ტყეებით. მთის კირქვიანი ფერდობები დაფარული იყო ქსეროფიტებით. მთის შუა სარტყელში დომინირებდა ზომიერი და ზომიერადთბილი, შერეული ფოთოლმცვენი ტყეები, მარადმწვანეთა, განსაკუთრებით დაფნისებრთა ფართო მონაწილეობით, ლიანებით და წიწვიანებით. უფრო მაღლა, სახეობრივი სიმრავლით გამორჩეული წიწვიანი ტყეები იყო გავრცელებული. ლანდშაფტის ასეთი მრავალფეროვნება და მცენარეთა მრავალსახეობა გვიჩვენებს მათ ზონალურ განლაგებას მთიანი რელიეფის გარემოში. პონტური ფლორის ლანდშაფტს ძირითადად ჰქმნიდა ზომიერი და ზომიერად თბილი, ტენიანი ტყის ფორმაცია. უნდა აღინიშნოს, რომ პონტური ტყეები იყო პოლიდომინანტური, თუმცა მცენარეულ საფარში, ზოგადად, დომინირებდა ზომიერადთბილი ხე და ბუჩქი ტყის სახეები (52.9%), სუბტროპიკული სახეები რაოდენობრივად, შედარებით დაჩაგრულად გამოიყურებოდნენ (30%), მაგრამ შეცვლილ გარემოპირობებთან ადაპტირებით, მათ შეინარჩუნეს უფრო ძველი, მიოცენური სუბტროპიკული სახეობები და პონტური ფლორის შემადგენლობაში განაგრძობდნენ არსებობას. თუმცა, თანამედროვე დასავლეთ საქართველოს ფლორაში მათი 70% უკვე გადაშენებულია და ამჟამად მათი წარმომადგენლები შემორჩენილია აღმოსავლეთ და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის, ჩრდილო ამერიკის, მაკარონეზიის და ხმელთაშუა ზღვის რეგიონის მცენარეულ საფარში. ამჟამად, დასავლეთ საქართველოს სანაპირო ზოლისა და მთიანი რელიეფის გარემოში ნაწილობრივ მაინც შემორჩა ძველი, ტენიანი სუბტროპიკული ფლორის წარმომადგენლები, რაც თანამედროვე ლანდშაფტს ორიგინალურ იერს აძლევს.

რეზუმე

დასავლეთ საქართველოს პონტური დროის ფლორა და კლიმატი ნამარხი მცენარეული ნაშთების მონაცემებით

შრომა წარმოადგენს დასავლეთ საქართველოს პონტური (ქვედა პლიოცენი) ასაკის კლიმატისა და მცენარეული საფარის აღდგენის ცდას ნამარხი ფლორის შესწავლის საფუძველზე. ირკვევა, რომ დას. საქართველოს პონტური ფლორა იზრდებოდა წყლის სანაპიროს და მთაგორიანი რელიეფის გარემოში და წარმოდგენილია ზომიერი(7,2 %), ზომიერადთბილი (53%), სუბტროპიკული მცენარეულობით (30%) და ქსეროფიტებით(10%). სავარაუდოდ, საშუალოდ -10°, -3° -დან +28° ტემპერატურის და 1000 – 1500 მმ ტენიანობის ფონზე.

მცენარეულ საფარში ძირითადად მონაწილეობდნენ ფოთოლმცვენი, წიწვიანი და მარადმწვანე ხე და ბუჩქი მცენარეები, ხისმაგვარი გვიმრანაირები და ბალახები, რომლებიც ზონალურად იყვნენ განლაგებული წყლის სანაპირო ზოლიდან მაღალ მთებამდე და ქმნიდნენ ტენიან შერეულ ფოთოლმცვენ და წიწვიან ტყეებს, სუბტროპიკულ მარადმწვანე მცენარეთა და გვიმრანაირთა მონაწილეობით. მცენარეული საფარის ცვლილება ქვედა, შუა და ზედა პონტური დროის განმავლობაში გვიჩვენებს ტემპერატურის მატებას ქვედა პონტურიდან ზედა პონტურამდე. ათბობა დაიწყო შუა პონტურიდან.

ამჟამად, დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე, პონტური დროის მცენარეთა 70% გადაშენებულია, მათი ანალოგები შემორჩენილია აღმოსავლეთ და სამხრეთ - აღმოსავლეთ აზიის, ჩრდ. ამერიკის, მაკარონეზიის და ხმელთაშუა ზღვის რეგიონის მცენარეულ საფარში.

Резюме

Понтическая флора и климат Западной Грузии по данным ископаемого материала

Статья посвящается вопросу изучения флоры и климата понтического века Западной Грузии. Установлено, что флора Понтического века произрастала в условиях горного рельефа. Растения были расположены зонально, от побережья водоемов до вышегорных поясов, создавая широколиственные, влажносубтропические и хвойные леса с участием древовидных папоротников и трав. В среднем, при температуре -10° , -3° $+28^{\circ}$ и влажности 1000 -1500мм. Здесь в основном представлены следующие экологические элементы: умеренные - 7,2%, теплоумеренные - 53%, субтропические - 30% и ксерофильные - 10,4%

Растительный покров менялся от нижнего понта до верхнего указывая постепенное повышение атмосферной температуры от нижнего понта - до верхнего. Потепление началось со среднего понта.

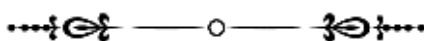
Ныне на территории Западной Грузии 70% -ов растений понтического века вымерло, их современные аналоги произрастают во флорах Восточной и Юго-восточной Азии, Северной Америки, Макаронезии и в области Средиземноморья.

Resume Flora and climate of the Pont layer of the West Georgia according to the remains of fossil vegetation

The work represents the attempt of reconstruction of flora and climate of Pont layer (Lower Pliocene) on the grounds of studying of fossil vegetation. It turns out that the flora of Pont layer of West Georgia grew up on the coast of water and mountainous terrain, and was represented by vegetation of mild (7,2 %), mild warm (53 %), subtropical (30 %) zones and xerophytes (10 %), supposedly, at the background of temperature at an average from -10° , -3° to $+28^{\circ}$ and humidity of 1000-1500 mm. The vegetation mainly was represented by deciduous and evergreen trees and bushes, tree-like ferns and grasses, which were located according to the zones, from the coastland to the high mountains, and created humid, mixed deciduous and coniferous forests, along with subtropical evergreen and fern-like vegetation. The change of the vegetation cover during the lower, middle and upper Pont layers shows the increasing of temperature from lower Pont to the upper Pont. The warming period started from the middle Pont. At present, 70% of the vegetation of Pont layer is extinct on the territory of West Georgia. Their analogues are still preserved in the vegetation cover of East and South-East Asia, North America, Macaronesia and Mediterranean region.

ლიტერატურა

1. Палибин И.В. 1930 – Разведочные работы полевых партий геолого-разведочного нефтяного института в 1928/29г.г. Приложение к №3 «Нефтяного хозяйства» с.53.
2. Палибин И.В. 1938 – Ископаемые сосны Западного Закавказья. Сборник работ, посвященных памяти акад. Фомина. АН УССР.
3. Мchedlishvili P.A. 1954 – Новые данные о понтических растительных остатках Грузии. ДАН СССР, том 96, №1. с. 185.
4. მჭედლიშვილი ფ. 1954 – დასავლეთ საქართველოს პონტურ ნალექებში Pinus pithyusa Srandw. გიორგის პოვნის შესახებ. საქ. სსრ. მეცნ. აკად. მოამბე. ტ. XV, #7. გვ. 525.
5. მჭედლიშვილი ფ. 1956 Биостратиграфическое значение и палеоэкология неогеновых флор Кавказа. Автореферат диссертации. Изд. АН ГССР «Мецниереба».
6. Колаковский А.А. 1961 – Понтическая флора Пицунды. Тр. сух. бот. сада, т. XIV с. 37.
7. Колаковский А.А. 1955 - Плиоценовая флора Меоре-Атара. Тр. сух. бот. сада, т. VIII.
8. Колоковский А.А. 1957 - Первое дополнение к кодорской плиоценовой флоре (Меоре-Атара). Тр. Сух. бот. сада, т. X. с. 235.
9. Колаковский А.А. 1959 - Второе дополнение к кодорской плиоценовой флоре. Тр. сух. бот. сада, т. XII. с. 209.
10. Колаковский А.А. 1960 - Третье дополнение к кодорской плиоценовой флоре. Тр. сух. бот. сада, т. XIII.
11. Колаковский А.А. 1964 - Плиоценовая флора Кодора. Изд. АН ГССР, Сухуми.
12. Вульф Е.В. 1944 - Историческая география растений. История флор земного шара. АН СССР.
13. Рамишвили И.Ш. 1969 – Понтическая флора Западной Грузии по данным палинологического анализа. Тбилиси, Изд. «Мецниереба».
14. Узнадзе М.Д. 1965 – Неогеновая флора Грузии. Изд. Геол. ин-та АН ГССР.

ნორჩი ათინათელები

ალექსანდრე ლეთოდანი

თბილისის 167-ე სკოლის მოსწავლე

ინტერვიუ 167-ე სკოლის დირექტორთან ქალბატონ ელენე ფუტყარაქისთან

– მოგესალმებით ქალბატონო ელენე, მოხარული ვარ, რომ თბილისის 167-ე სკოლის მოსწავლეს, ალექსანდრე ლეთოდანს, მომეცა საშუალება ჩემივე სკოლის დირექტორთან მქონოდა ინტერვიუ.

– ჩემთვის დიდი პატივია, რომ ჩემი სკოლის წარჩინებული მოსწავლე მოდის ინტერვიუს ასაღებად.

– **ქალბატონო ელენე ბავშვობაში თუ გიოცნებიათ დირექტორობაზე?**

– უნდა ვაღიარო, რომ ადრეულ ბავშვობაში იურისტობა მინდოდა. მაგრამ ერთხელ, გეორგიევსკის

ტრაქტატის ორასი წლისთავის იუბილეზე, ვიყავი ქალაქ გეორგიევსკში ექსკურსიაზე. იმდენად მომეწონა იქ ერთ-ერთი სკოლა, მოწესრიგებული კლას-კაბინეტებით, ლაბორატორიებით, რომ მაშინვე გავიფიქრე, გავმხდარიყავი მეც სკოლის დირექტორი და ასეთი სასწავლებელი მქონოდა. ახლა, ეტაპობრივად, ნელ-ნელა, შევეცდებით არა თუ ისეთი, არამედ უკეთესი სკოლა გვქონდეს.

– **გთხოვთ, მიაშობთ თქვენი პროფესიული გამოცდილების შესახებ.**

– ჩემი პროფესიული გამოცდილება იწყება იმით, რომ 1986-1991 წლებში ვიყავი ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიის ფაკულტეტის სტუდენტი. 1992 წლიდან დავიწყე მუშაობა განათლების სისტემაში. თავდაპირველად ვმუშაობდი 149-ე საჯარო სკოლაში, სადაც ვიყავი რელიგიისა და კულტურის მასწავლებელი, შემდეგ დირექტორის მოადგილე 1996 წლიდან. 2005-2007 წლებში გახლდით ამავე სკოლის დირექტორის მოვალეობის შემსრულებელი. ასე რომ, ამ კუთხით მაქვს ორგანიზაციული მუშაობის გამოცდილება. შემდეგ, რამდენიმე თვე, 2007 წლის აგვისტო-ნოემბერში, ვიმუშავე 172-ე სკოლაში დირექტორის მოადგილედ. ამ სასწავლებელში, ორივე შემთხვევაში, კონკურსის წესით მოვხვდი. 2014 წლის სექტემბრიდან 167-ე სკოლაში ვარ.

– **ამაყოფთ თუ არა, რომ დღეს თქვენ 167-ე საჯარო სკოლას ხელმძღვანელობთ?**

– სიამაყისა რა მოგახსენოთ, მაგრამ ვაღიარებ, რომ ჩემთვის ეს არის დიდი პატივი, იმიტომ, რომ ეს არის ერთ-ერთი წარმატებული სკოლა და ჩვენ შევეცდებით, რომ ჩემი წინა კოლეგების დანაშაული გზა გავაგრძელოთ და კიდევ უფრო კონკურენტუნარიანი გავხადოთ 167-ე საჯარო სკოლა. ჩვენ პატივს ვცემთ ჩვენი წინამორბედი კოლეგების გამოცდილებას

– **რა გეგმები გაქვთ დასახული მომავლისათვის?**

– აი, რაც ცოტა ხნის წინ აღვნიშნე, რომ სკოლა კონკურენტუნარიან გარემოში არის. ის გლდანის მეორე მიკრორაიონში მდებარეობს, ჩვენთან ახლოს ძალიან წარმატებული სკოლებია: 114-ე სკოლა, 136-ე სკოლა, 160-ე სკოლა და ჩვენი პოზიცია და სურვილიც ისეთია, რომ ტოლი არ დავუდოთ მათ. ყოველნაირად შევეცდებით, რა თქმა უნდა კოლეგების დახმარებით, პედაგოგების დახმარებით, ბავშვების მოტივაციის ამაღლებით, რომ სასწავლო პროცესის საშუალო მაჩვენებელი ავამაღლოთ და ნავიდეთ თანდათან უკეთესი მაჩვენებლისაკენ. მართალია ამას

დასჭირდება დრო, ეს ასე სწრაფად არ განხორციელდება, მაგრამ იმედი მაქვს, რომ თქვენთან ერთად, ჩვენ ამას შევძლებთ.

– მე ნორჩი ლიტერატორი ვარ, ჩვენივე სკოლის ლიტერატურულ- შემოქმედებითი წრის წევრი, ნორჩი ჟურნალისტი, რას გვისურვებთ მოსწავლეებს?

– ძალიან მიხარია, თქვენ ნამდვილად მებაძყებით, იმიტომ რომ თქვენი ლიტერატურული წრის ერთ-ერთი გულშემატკივარი მე გახლავართ. ასევე, სკოლა მონაწილეობს ჟურნალ „ათინათის“ გამოშვებაში. ჩვენ, შესაძლებლობის ფარგლებში, ვიძინებ ხოლმე ამ ჟურნალებს და საჩუქრად გადავცემთ წრის აქტიურ წევრებს. მინდა, რომ კიდევ უფრო მეტი წარმატება გქონდეთ და ჟურნალი „ათინათი“ გამოიცემოდეს არა მარტო თბილისში, არამედ მთელი საქართველო მოიცვას, იმიტომ, რომის არის ძალიან საინტერესო, იქ არის არა მარტო თქვენი თაობა, არამედ ჩემი კოლეგებიც წერენ, ცნობილი მწერლები და საზოგადო მოღვაწეებიც თანამშრომლობენ, მინდა, რომ მას წარმატება ჰქონდეს. ასევე ხაზს გავეუსვამ, რომ მე ვარ ძალიან დიდი ახლობელი და გულშემატკივარი ქალბატონ გულნაზი ხარაიშვილისა, რომელსაც უდიდეს პატივს ვცემ, როგორც ჭეშმარიტ მანდილოსანს, როგორც ღირსეულ ქალბატონს, დედას, ბებიას და მინდა, რომ ის წარმატებული ადამიანი იყოს.

– დიდი მადლობა, რომ უპასუხეთ ჩემს ყველა შეკითხვას.

– მადლობა თქვენ, რომ მოზრდნით ჩვენთა. წარმატებას გისურვებთ მთელი გულით და ყოველივე საუკეთესო მისურვებია.

ლიკა გოგინაშვილი

ინტერვიუ ვალერი მოსიაშვილთან

მოგესალმებით ბატონო ვალერ, მე გახლავართ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიასთან არსებული ჟურნალ „ათინათის“ ნორჩი ათინათელი, თბილისის №51-ე საჯარო სკოლის მე-5 კლასის მოსწავლე ლიკა გოგინაშვილი

მაინტერესებს თქვენი ბავშრობის წლები, რას მიაშობთ ამის შესახებ.

ბავშვობის წლები, როგორც უმეტესობას მეც კარგად და სასიამოვნოდ მაგონდება, უდარდელი, უზრუნველი, აქტიური, თავგადასავლებით დატვირთული და საკმაოდ საინტერესო. ბავშობის წლები-

დან ყველაზე მეტად მაგონდება ჩემი მეგობრები, რომელთან ერთადაც ვთამაშობდი ფეხბურთს, დავდიოდი მდინარეზე. ასევე კარგად მაგონდება სკოლის წლები, რამდენადაც მთელი რვა წლის განმავლობაში კლასში ხუთი მოსწავლე, ხუთივე ვაჟი ვიყავით და დღემდე ერთმანეთთან დიდი სიყვარული და მეგობრობა გვაკავშირებს.

ჩემი ბავშვობის გახსენებისას არ შემიძლია არ გავიხსენო დედულეთი, კერძოდ საჩხერის რაიონი, სოფელი ხვანი, მართლაც შეუდარებლად ლამაზი, მდიდარი ბუნებრივი სილამაზით და მოსახლეობით. სწორედ აქ მდინარე ძირულაზე ვისწავლე ცურვა, აქ დავიჭირე პირველად ხელში ანკესი. აქ ამ სოფელში ჩემს ბიძაშვილებთან გატარებულმა წლებმა წარუშლელი კვალი დატოვა ჩემს ცხოვრებაში და დიდი როლი ითამაშა, ჩემი როგორც პიროვნების ჩამოყალიბებაში.

ოჯახში რამდენი დედ-მამიშვილი ხართ?

ოჯახში სამი დედმამიშვილი ვიყავით, მე უფროსი გახლდით. ჩემი ბავშვობის წლები თავის-თავად უკავშირდება ჩემს დებს. ერთმანეთთან ბუნებრივია დიდი სიყვარული და პატივიცემა გვაკავშირებდა და დღემდე გვაკავშირებს. მიუხედავად იმისა რომ ერთმანეთს კარგად ვეწყობოდით, ფაქტობრივად ყოველგვარი ბავშვური კონფლიქტისა და უთანხმოების გარეშე გავატარეთ ბავშვობა, ცხოვრების გადამწყვეტ ეტაპზე სამივემ განსხვავებული პროფესია ავირჩიეთ. მე ფინანსისტი გავხდი, ჩემი დებიდან ერთი დაწყებითი განათლების პედაგოგია, მეორე გეოგრაფი, თუმცა ეს სულაც არ გვიშლის ხელს საერთო ინტერესი და ფასეულობები გვკონდეს.

რა პროფესიის ბრძანებით?

თუ მხედველობაში გაქვთ უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებები, მაშინ მე ამ პერიოდს დავყოფდი ორ ნაწილად. პირველი, როცა სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ მუშაობა გავაგრძელე საქართველოს ეკონომიკის სამინისტროსთან არსებულ ეკონომიკური და სოციალური პრობლემების სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტში, კერძოდ 1996 წლიდან, სადაც გავაიარე გზა უფროსი ლაბორანტის თანამდებობიდან ნამყვანი მეცნიერ მუშაკის თანამდებობაზე, ამ წლებმა გარდატეხა შეიტანა ჩემს ცხოვრებაში და მეტწილად განაპირობა, ჩემი როგორც პროფესიონალი მეცნიერ-ეკონომისტის ჩამოყალიბება და ფაქტობრივად განსაზღვრა ჩემი ცხოვრების შემდგომი პერიოდი. შემდეგ დავამთავრე ასპირანტურა და დავიცავი ეკონომიკის დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი.

მეორე პერიოდი სამსახურებრივ კარიერაში იწყება 2000 წლიდან, როცა უკვე დავინყე ლექციების კითხვა და გავაიარე გზა ასისტენტობიდან სრულ პროფესორობამდე. ეს ეტაპი გრძელდება დღემდე.

ამჟამად რითი ხართ დაკავებული?

ამ ეტაპზე მეტწილად დაკავებული ვარ უმაღლეს სასწავლო დაწესებულებებში ლექციების კითხვით, რომელსაც ვუთავსებ ადმინისტრაციულ თანამდებობასაც, რამდენადაც ეს საკმაოდ საინტერესო საქმიანობაა და მეხმარება ჩემი შესაძლებლობების რეალიზებაში. თუმცა, როგორც კი თავისუფალი დრო მაქვს ვუბრუნდები ჩემს საყვარელ საქმიანობას, რაც გამოიხატება ზოგადად ეკონომიკის, და კონკრეტულად ფინანსების სფეროში კვლევით საქმიანობაში. ვწერ სტატიებს, სხვადასხვა სალექციო კურსის სტუდენტებისთვის. არ მავინყდება საზოგადოებრივი საქმიანობაც, ვთანამშრომლობ რამოდენიმე ჟურნალთან, ენციკლოპედიასთან, სტუდენტების თხოვნით ვატარებ საჯარო ლექციას და ტრენინგს ჩემი კომპეტენციის ფარგლებში.

რას მიაშობთ თქვენი მშობლების შასახებ?

ჩემს ასაკში ძნელია ისაუბრო მშობლებზე და იყო მიუკერძოებელი. როგორც ყველას მეც ვფიქრობ რომ ჩემი მშობლები იყვნენ გამორჩეულები თავიანთი შრომისმოყვარეობით, სათნოებით, პატიოსნებით და სწორედ მათი დამსახურებაა, რომ მე და ჩემმა დებმა ცხოვრებაში მეტნაკლებად წარმატებას მივაღწიეთ, მათი დამსახურებით შევძელით მიგველო ღირსეული განათლება და რაც მთავარია ვყოფილიყავით საზოგადოების ღირსეული წევრები. სწორედ მშობლების დაუღალავი შრომის შედეგია, რომ ერთ პატარა სოფელში გაზრდილმა ოჯახის სამივე წევრმა შევძელით და მივიღეთ უმაღლესი განათლება და ჩვენს სფეროში გარკვეული წარმატებებს მივაღწიეთ.

დაოჯახებული ხართ?

დიახ ვარ დაოჯახებული. მყავს მეუღლე და ორი შვილი.

თქვენი შვილები კარგად სწავლობენ?

რაც შეეხება შვილებს ჯერ სკოლის მოსწავლეები არიან. კარგი მოსწავლეები არიან, თუმცა როგორც ყველა მშობელს კიდევ მეტის სურვილი და მოლოდინი მაქვს მათგან. მე და ჩემი მეუღლე ვცდილობთ, რომ ისინი გაიზარდონ შრომისმოყვარე, პატიოსანი, თავისი ქვეყნის პატრიო-

ტები, შეეძლოთ ღირსეული სიტყვა თქვან ცხოვრებაში, მოახდინონ თავიანთი შესაძლებლობების რეალიზება. ის თუ რამდენად მივალწევთ ამას, დრო გვიჩვენებს.

რა პროფესიისა თქვენი მეუღლე?

ჩემი მეუღლე, ქეთევან ცაბაძე სპაციოლობით პედაგოგია, აქედან გამომდინარე გარკვეული თანხვედრაა პროფესიულ ასპარეზზე. ჩვენ დაოჯახებამდეც საკმაოდ დიდი ხნის მანძილზე ვიცნობდით ერთმანეთს და როცა მივხვდით, რომ ერთნაირი ფასეულობები და მისწრაფებები გვქონდა გადაწყვიტეთ დაოჯახება. ბავშვებთან გარკვეული ობიექტური მიზეზების გამო, მას უფრო მეტად უწევს დროის გატარება და მეც ვცდილობ შეძლებისდაგვარად დავეხმარო, რომ ხელი შევუწყოთ ჩვენს შვილებს გახდნენ საზოგადოების ღირსეული წევრები.

რამდენი წიგნის ავტორი ხართ?

ამ ეტაპზე ვარ ათი წიგნის ავტორი, რომელთაგან ორი მონოგრაფიაა, სამი დამხმარე სახელმძღვანელო და დანარჩენიც სახელმძღვანელო უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისთვის.

თქვენი წიგნებით სწავლობენ უმაღლეს სასწავლებლებში. რას იტყვით ამის შესახებ?

მადლობთ ასეთი შეკითხვისთვის. ჩემი წიგნები, ჩემი პროფესიიდან გამომდინარე განეკუთვნება ზოგადად ეკონომიკის სფეროს, უფრო კონკრეტულად თუ ვიტყვით ფინანსებსა და საბანკო საქმეს. ძირითადად გადმოცემულია მიმდინარე ეტაპის აქტუალური საკითხები, რომელიც საინტერესოა როგორც სპეციალისტებისთვის, ასევე საზოგადოების შედარებით ფართე ფენებისთვის, რამდენადაც ეკონომიკისა და ბიზნესის სექტორი არა მარტო ჩვენს ქვეყანაში დაინტერესების მაღალი ხარისხით ხასიათდება.

რომელი რაიონიდან ბრძანდებით?

გავიზარდე საქართველოს ერთ-ერთ ულამაზეს რეგიონში – შიდა ქართლში, კერძოდ კი ქარელის რაიონის სოფელ საციხურში, რომელიც მდებარეობს დასავლეთ ფრონის ხეობაში და სწორედ ამ ხეობამ და ადგილობრივმა მოსახლეობამ დიდი როლი ითამაში ჩემი, როგორც პიროვნების ჩამოყალიბებაში, აქ ვისწავლე მეგობრისა და მოყვასის სიყვარული, შევიძინე ადამიანური ფასეულობები. და თუ რამ პოზიტიური მაქვს სწორედ დიდნილად ამ რეგიონიდან მაქვს. აქედან გამომდინარე ჩემთვის ძალიან მძიმეა არსებული სიტუაცია, როცა ჩემი მშობლიური კუთხე, საქართველოსთვის ჯერ კიდევ მოუშუშებელ ჭრილობას წარმოადგენს.

იცნობდით ჯუმბერ ლეჟავას?

მქონდა პატივი და რამდენჯერმე პირადად შევხვდი ბატონ ჯუმბერ ლეჟავას. რომელმაც ჩემზე დიდი შთაბეჭდილება დატოვა, რამდენადაც ეს იყო მართლაც შესანიშნავი პიროვნება, მსოფლიო დესპანი, მოგზაური და მკვლევარი, რომელსაც დიდი წვლილი მიუძღვის საქართველოს პოპულარიზაციაში მსოფლიოს მასშტაბის. ბატონი ჯუმბერ ლეჟავა და მისი ცხოვრების განვლილი გზა არის იმის ნათელი მაგალითი, თუ რას შეიძლება მიაღწიო ადამიანმა დაუღალავი შრომით და მონდომებით, რომ წარმატებისკენ სწრაფვა და დიადი გეგმების რეალიზება არასდროს, არც ერთ ასაკში არ არის გვიან.

თქვენი მასალები რომელ ჟურნალში იბეჭდება?

მიმდინარე ეტაპზე ვთანამშრომლობ რამდენიმე სამეცნიერო ჟურნალთან. მათ შორის ჩვენს საყვარელ „ათინათთან“, რომელთანაც რადენიმეწლიანი ნაცოფიერი და შედეგის მომტანი პარტნიორული ურთიერთობა მაკავშირებს. ასევე ვარ საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალის „სეუზმეცნიერება“ მთავარი რედაქტორი, რომლის ფურცლებიდან ვცდილობთ გავესაუბროთ ჩვენს მკითხველს, მივანოდოთ მრავალმხრივი, კვალიფიციური და ობიექტური ინფორმაცია. ეტაპობრივად ვაქვეყნებ სტატიებს ისეთ ჟურნალებში, როგორიცაა – „ეკონომიკია“, „ბიზნეს ინჟინერინგი“ და სხვ.

რას იტყვით ჟურნალ „ათინათის“ შესახებ?

როგორც მოგახსენეთ ჟურნალ ათინათთან საკმაოდ ნაცოფიერი და შედეგზე ორიენტირებული თანამშრომლობის არც თუ ისე მცირე დრო მაკავშირებს, შესაბამისად ვფიქრობ ეს ჟურნალი მართლაც კარგ საქმეს აკეთებს და ერთგვარი ნოვატორია და ამკვიდრებს ახალ სტილს სამეცნიერო ჟურნალებს შორის, როცა პროფესიონალ, თავისი სფეროს ცნობად ადამიანებთან ერთად საშუალებას აძლევს ახალ თაობას მოსინჯოს შესაძლებლობები და ჩამოყალიბდეს თავი-

სი საქმის კარგ მცოდნედ. ჟურნალს ვუსურვებ კიდევ უფრო მრავალფეროვან რუბლიკას, ტირაჟის სიხშირეს და რაც მთავარია ღირსეულ და ობიექტურად შემფასებელ მკითხველს.

გიყვართ ბავშვები?

ბავშვები, ასე ვთქვათ ჩემი სისუსტეა და შესაბამისად ძალიან მიყვარს. დღესაც როგორც თავისუფალი დრო გამიჩნდება და ამის საშუალება მაქვს სიამოვნებით ვთამაშობ ბავშვებთან ერთად ვსაუბრობ მათთვის საინტერესო თემებზე, ვაძლევ დარიგებებს და მინდა გავუღამაზო ბავშვობის წლები.

თქვენი აზრით, როგორი უნდა იყოს ბავშვი?

აღბად გამიჭირდება გამოვყო ერთი ან თუნდაც ორი და სამი თვისება, რომელიც ჩემი აზრით კარგი იქნება ბავშვებისთვის, რამდენადაც მინდა ახალ თაობას ქონდეს ღირსებებისა და პოზიტივის მთელი კომპლექსი. თუმცა მაინც გამოვყოფდი ზოგიერთ მათგან, ვფიქრობ კარგი იქნება და აუცილებელიცაა ბავშვები, ჩვენი საყვარელი მომავალი თაობა იყოს შრომისმოყვარე, კაცთმოყვარე, მეგობრული, სათნო, ალტრუისტი, გნათლებული, ეროვნული და ზოგადასაკაცობრიო ღირებულების მცოდნე და მატარებელი, თავისი ქვეყნის პატრიოტი.

თქვენი განვლილი წლებიდან რას გაიხსენებდით ყველაზე საინტერესოდ?

სიმართლე გითხრათ ამ საკითხზე ჯერ არ დაფიქრებულვარ, თუმცა განვლილ წლებს თუ გადავხედავ იყო წარმატებებიც, წარუმატებლობას, პოზიტიური პერიოდი და ნეგატიური პერიოდიც. მთლიანობაში დიდი ალბათობით დიდს არაფერს შევცვლიდი. ეს არ ნიშნავს რომ შეცდომები არ დამიშვია, მაგრამ როგორც ჩანს იმ ხარისხის შეცდომა არ დამიშვია დიდად დამმახსოვრებოდა ან დამჩნეოდა ჩემს განვლილ გზას. ჩემს თავს ვსაყვედურობ, რომ გარკვეული პერიოდის მანძილზე ვიყავი ნაკლებ აქტიური და მიმდინარე პროცესებისა და მოვლენების მომლოდინე. ამ გადასახედიდან შემიძლია ვთქვა რომ იმ ეტაპზე სასურველი იყო მეტი აქტიურობა გამოემჩინა, რაც პოზიტიურობას წაადგებოდა, როგორც ჩემს კარიერას, ასევე საზოგადოების იმ ნაწილს ვისთანაც მქონდა საქმიანი ურთიერთობა.

რას უსურვებთ მომავალ თაობას?

მომავალ თაობას ვუსურვებ, რომ ეს იყოს თაობა ერთ-ერთი გამორჩეული ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში, შეძლონ როგორც ყველამ ერთად, ასევე თითოეულმა ცალ-ცალკე მოახდინონ თავიანთი შერსაძლებლობების მაქსიმალური რეალიზება, საზოგადოებაში ინტეგრაცია ქვეყნისა და მსოფლიოს მასშტაბით, რამდენადაც გლობალიზაციის მიმდინარე ეტაპზე წარმატების მიღწევა შეუძლებელია, მსოფლიო თანამეგობრობაში აქტიური თანამშრომლობის გარეშე. ყოველივე ეს კი შეუძლებელია დროის შესატყვისი განათლების მიღების გარეშე, რამდენადაც ინტელექტის მაღალი დონე უნდა გახდეს და გახდება კიდევ მათი და შესაბამისად მთელი საზოგადოების კეთილდღეობისა და წარმატების ბაზისი, საწინდარი. მომავალი თაობა, ეს საზოგადოების ის სეგმენტია, რომელზეც თვით საზოგადოების, ქვეყნის პერსპექტივა და მომავალი დამოკიდებული.

მარიამ ხვედელიძე

**ინტერვიუ მოქალაქეთან
– მამა მირიანთან**

მარიამ ხვედელიძე, რომელმაც ჩაწერა ინტერვიუ მთავარანგელოზის სახელობის ეკლესიის წინამძღვართან – მამა მირიანთან, პატარა, ნიჭიერი გოგონაა, რომელსაც გასაოცარი ხმა აქვს (შეიძლება ითქვას – ფენომენალური), და მღერის სხვადასხვა ღონისძიებებზე. საერთოდაც, იგი ყოველმხრივ აქტიური ბავშვია. ეს ინტერვიუ, დიდებულ მოძღვართან, ზღვისპირა ქალაქში – ურეკში ჩაწერა მარიამმა, ურეკში, სადაც რამოდენიმე წლის წინ დაფუძნდა მთავარანგელოზის სახელობის ტაძარი.

– მამაო, როდის აშენდა ეს ტაძარი?

– ეს ეკლესია (ტაძარი) აშენდა ორიათასრვა წელს. იგი მთავარანგელოზ გაბრიელის სახე-ლობისაა, და რადგანაც ორშაბათია ანგელოზის დღე, ამიტომაც აქ წირვა ორშაბათს არის. კვირას სალამოსაა ლოცვა. საერთოდ, იცი ალბათ, რომ ორშაბათი ანგელოზის დღეა, სამშაბათი – ნათლისცემისა, ოთხშაბათი – ღვთისმშობლისა, ხუთშაბათი – მთავარ მამათა პარასკევი – ჯვრის თაყვანისცემისა, შაბათი – მიცვალებულთა, ხოლო კვირაა დღე ბრწყინვალე აღდგომისა.

– მამაო, მოგვიყევით რაიმე თქვენი წარსულის შესახებ, როგორც ამ ეკლესიის წინამძღვარი.

– აბა რა გითხრა, ერთი ჩვეულებრივი ბავშვი ვიყავი, ცოტა ზარმაციც, მაგრამ მაინც კარგად ვსწავლობდი. ეტყობა, ნიჭი მქონდა. წარმოიდგინე, ზარმაცი-მეთქი, ვთქვი, და სკოლა მაინც კი ოქროს მედალზე დავამთავრე. მერე პირველივე გამოცდაზე უმაღლესი ნიშანი მივიღე, ასე ჩავირიცხე პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში. ცხოვრებაში ბევრ აღმასვლასთან ერთად ბევრი ჩავარდნაც მქონია, მქონდა, როცა მძიმე დრო იყო. მოკლედ, ბევრი რამ გამოვიარე. მე ჩაბმული ვიყავი ეროვნულ მოძრაობაში და გურია-აჭარის რეგიონში ერთ-ერთი აქტიური ფიგურა ვიყავი, გახლდით ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის წევრი.

– სასულიერო გზა როდის და როგორ აირჩიეთ?

– ეს რთული თემაა, მთლად ასეც არაა, რომ შენ აირჩევ და... არის ხაზი, რომელსაც მიყვები, ხოლო თუ დიდია შენი სურვილი, ნებისყოფა, მიზანსაც აღწევ ხოლმე... ორიათასექვსში მეუფე იოსებმა მაკურთხა, მიტროპოლიტმა. მე სასულიერო სემინარიაში ჩავაბარე.

ორიათასშვიდში ჯერ დიაკვნად მაკურთხეს, ხოლო მერე – მღვდლად.

– როგორ უნდა გაძლიერდეს რწმენა ადამიანში და როგორ უნდა გაძლიერდეს თვით ადამიანი სარწმუნოებაში? აი, მაგალითად, თქვენ როდიდან გაძლიერდით სარწმუნოებაში?

– ო, ეს კიდევ უფრო რთული საკითხია, და ასე ევერ ვიტყვი, თუ როგორ და როდიდან ძლიერდება ადამიანი. ეს ყოველივე ნელი პროცესია, ამას ერთბაშად ვერ აცნობიერებ, ღმერთი ნელა შემოდის სულში, მისი ნათლით ნელ-ნელა ივსება სული ადამიანისა. უნდა ელტვოდეს პიროვნება გზას უფლისას და უფალიც აუცილებლად მონახავს მას. მწყემსი კეთილი არასოდეს დაკარგავს თავისი სამწყსოდან ერთ ვინმესაც კი.

– მამაო, რამდენად რთულია აღსარების პროცესი საერთოდ, და დაგიმაღავთ თუ არა ოდესმე საკუთარი მოძღვრისათვის ერთი ცოდვა მაინც?

– აღსარების პროცესი მეტ-ნაკლები სირთულის არის. ადამიანს სცხვენია საკუთარი ცოდ-

ვების გამო, და კარგია, როცა იგი მიმხვდარია, რომ ცოდვა ჩაიდინა (უბედურებაა, თუ ის ვერც აცნობიერებს ამას): როცა აცნობიერებს და სცხვენია, ესე იგი, ნანობს, შეეცდება, რომ ცოდვა აღარ ჩაიდინოს. უნდა გადალახო სირცხვილი იმ მხრივ რომ პირველივე აღსარებაზე წრფელი იყო და მართალი. თავიდან, რა თქმა უნდა, უფრო რთულია ეს პროცესი. მერე და მერე, როცა ეჩვევი სულიერ მოძღვარს, როცა უფრო და უფრო იზიარებ ჭეშმარიტ გზას, აღსარების პროცესი ძველებურად რთული აღარ არის. პირადად მე რაც შემეხება, თავიდანვე გულწრფელი ვიყავი ამ მხრივ, ჩემი მოძღვრისათვის ტყუილი არასოდეს მიკადრებია.

– რას იტყვით სასწაულთა შესახებ და თქვენ თუ შეგმთხვევიათ ასეთი რამ.

– მე არც შენ გაკადრებ ტყუილს, ჩემო მარი, და პირდაპირ გეტყვი, რომ სასწაული არასდროს ყოფილა ჩემს ცხოვრებაში. ვფიქრობ, რომ ეს კარგია. სასწაული არ უნდა იყოს საჭირო იმისათვის, რომ ირწმუნო. ხომ გახსოვს ურწმუნო თომა. მან მხოლოდ მაშინ ირწმუნა, როცა იხილა მკვდრეთით აღმსდგარი იესო, როცა იხილა სასწაული, და ამაზე მიანიშნა, სწორედ, ქრისტე-ღმერთმა. დიახ, ვისაც არ უხილავს და მაინც სწამს, გაცილებით უფრო მყარია მისი რწმენა. უფრო გულწრფელი და მართალი.

– მამაო, ურეკი ზღვისპირა ქალაქია, ამიტომაც უცხოელნი შედარებით ბევრნი არიან აქ, მე მაინტერესებს, ისინიც– უცხოელნიც თუ შემოდიან ამ ეკლესიაში?

– აქ ყველა მოდის: ქართველიც და არაქართველიც. საერთოდ, ღვთის ტაძარი ყველასია, – ღმერთს ხომ ყველა ადამიანი უყვარს, ღმერთი ხომ თავად არის სიყვარული. აქ, ქრისტიანულ, მართლმადიდებლურ ეკლესიაში, შემოდიან სხვა სარწმუნოებათა მიმდევარნიც კი, და მათთვისაც, რა თქმა უნდა, ღიაა ჩვენი ეკლესიის კარი. უფალი ყველას უნილადებს თავის სინათლეს, თუმცა, აი, ის უკვე სხვა საქმეა, თუ ვინ როგორ აღიქვამს ვინ რა დონით იღებს ამ შუქს. ადამიანი თავისუფალი არსებაა. იგი თვითონ ირჩევს საკუთარ გზას. თუმცა ერთი კი არის: საფრთხილოა ეს არჩევანი, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ამ არჩევანს.

– მამაო, ძალიან მაინტერესებს, ხომ არ წავიკითხავთ ჟურნალების – “ლამპრის” ან “ათინათის” ნომრები: მე დაახლოებული ვარ ამ ჟურნალებთან და ასე ხაზგასმით ამიტომ გეკითხებით.

– საერთოდ, სასულიერო პირნი ინტერესიანი ხალხია, ამიტომაც ჩვენ ყველაზე კარგად ვიცით კითხვის ფასი, ხოლო როცა კითხვა გიყვარს, თავისთავად ბევრ რამეს ეცნობი. მე ვიცი ჟურნალების – “ლამპრისა” და “ათინათის” შესახებ და წაკითხულიც მაქვს მათი ცალკეული ნომრები. მომწონს ეს ჟურნალები. მომწონს თუნდაც ის, რომ მათში კარგადაა შერწყმული საერო სასულიეროსთან. დიან სასულიერო ხედვას ისინი არასოდეს ივიწყებენ. მთლიანობაში, კარგად გააზრებული ჟურნალებია.

– დიდი მადლობა, მამაო, რომ დრო გამოწახეთ ჩემთან სასაუბროდ. ძალიან მომეწონა თქვენი პასუხები ჩემს მიერ დასმულ კითხვებზე.

– პირიქით: მადლობა შენ, რომ ასეთი კარგი კითხვები დასვი. პასუხთა სილამაზეს, ხშირად, სწორედ კითხვათა სილამაზე იწვევს...

მარიამ ხვედელიძე

ინტერვიუ

საპატრიარქოსთან არსებული ახალგაზრდობის სულიერი და ინტელექტუალური განვითარების ცენტრის ხელმძღვანელთან ბატონ ბიორგი ფარაშვილთან

– ბატონო გიორგი, მე გახლავართ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიან საერთაშორისო აკადემიასთან არსებული ჟურნალ “ათინათის” პატარა ათინათელი, თბილისის № საჯარო სკოლის მეექვსე კლასელი მარიამ ხვედელიძე. ბევრი მსმენია თქვენს პიროვნებაზე. მინდა რამდენიმე კითხვა დაგისვათ, რომ უკეთ გავაცნო ჩვენი ჟურნალის მკითხველს თქვენი პიროვნება. დავინწყით თავიდან:

– როგორი მოსწავლე იყავით სკოლის ასაკში?

– ჩემო მარი,მე ვსწავლობდი თელავის პირველ საშუალო სკოლაში.ესაა პირველი სკოლა საქართველოში, რომელიც თვით ერეკლესა და ანტონ კათალიკოსის დაარსებულია, ამიტომ ვამაყობ, ამ სკოლის აღზრდილი რომ ვარ. კარგი მოწაფე ვიყავი,მაგრამ მეცადინეობა,საერთოდ სწავლის პროცესი,ჩემთვის თუმცა უბედურებასთან არა,მაგრამ არც ბედნიერებასთან ასოცირდებოდა. სიმართლე ისაა,რომ ბავშვები სწავლაზე დიდად არ გიჟდებიან,ისინი გვიან იგებენ სწავლა-ცოდნის ფასს. მყავდა კარგი მასწავლებლები,რომელთაგან განსაკუთრებით დამამახსოვრდა ლია ლეკიშვილი-დანყებითი კლასების პედაგოგი.ჩვენს სკოლას კი დარეჯან ჯანკოტიძე ხელმძღვანელობდა. დიახ,საკმაოდ კარგად ვსწავლობდი და არც ყოფა-ქცევით ვიყავი ცუდი. თუმცა,რა თქმა უნდა,ბავშვობაში სიცელქე ყველას ახასიათებს და სხვებთან ერთად “შატალოზეც” წავსულვარ,ზოგი სხვა რამეც დამიშავებია,თუმცა ყოველივე ეს გარკვეულ ჩარჩოებს არასოდეს გასცდენია. საერთოდ,სკოლის პერიოდს,ჩემს მასწავლებლებს,ყოველთვის თბილად ვიგონებ. თან ისიც უნდა დავამატო,რონ ჩემს ნამდვილ პიროვნებად ჩამოყალიბებაში,მასწავლებლებთან ერთად,რალა თქმა უნდა,ჩემმა მშობლებმაც შეიტანეს უდიდესი წვლილი.

– რამდენი დედამიშვილი იყავით ოჯახში?

– მე, სამწუხაროდ, და-ძმა არა მყოლია. დედისერთა ვარ. შეიძლება ამიტომაც,მშობლებისგან ყოველთვის განსაკუთრებულ მხარდაჭერას ვგრძნობდი.

– ხელოვნება თუ ვიყვართ?

– ძალიან. პოეზია,პროზა,მუსიკა ჩემი დიდი გატაცებებია. ადრე თვით ოთარ რამიშვილთანაც კი დავდიოდი ქალაქური სიმღერების შესასწავლად (აკუსტიკური გიტარის თანხლებით),დასრულებული მაქვს ფორტეპიანოს შვიდწლედის,სხვადასხვა ანსამბლთანაც კი მიმუშავია და ის,რომ სასულიერო სემინარიის ასოცირებული პროფესორი ვარ,ბევრი სხვადასხვა საქმით დაკავებული,სულაც არ ნიშნავს იმას,რომ ხელოვნებასთან კავშირი გავწყვიტე. საერთოდაც ასეა: ხელოვნება ქართველი კაცის ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი არის.

– კონკრეტულად პოეზიაზე რას იტყვით და ვინ არის თქვენი საყვარელი პოეტი?

– პოეზია უდიდესი ხელოვნებაა. ბევრი პოეტის შემოქმედებას ვარ ნაზიარები,და ეს არაა გასაკვირი: საქართველოს ხომ ხშირად ეძახიან პოეტთა ქვეყანას. თანამედროვე ხელოვანთაგან ტარიელ ხარხელაურსა და მანანა ჩიტიშვილს გამოვარჩევდი.

– რას მეტყვით მეუფე თადეოზის შესახებ, რომელიც ჩვენი ყურნალის დიდი მეგობარი იყო?

– მეუფეს კარგად ვიცნობდი, მასთან და მისი ოჯახის წევრებთან მინევედა ურთიერთობა, და მათდამი უდიდესი პატივისცემით ვიყავი განწყობილი.თვითონ მეუფე თადეოზი იყო ისეთი პიროვნება, რომ საოცრად ხიბლავდა ადამიანებს. ასევე ვიყავი მეც მოხიბლული მისი პიროვნული სიდიადით. იგი რჩეული სასულიერო მოღვაწე იყო და ვერ გეტყვი თვლიდა თუ არა თავს პროფესსიონალ პოეტად თუ მოყვარული კალმოსნის თვალთ უყურებდა მხოლოდ სტრიქონებს, მაგრამ ათეულობით წლების განმავლობაში რომ ეჭიდებოდა რითმას და ბევრი შესანიშნავი ლექსიც შეთავაზა მკითხველს, ეს ყველასთვის ცნობილია. ამ ღვთივკურთხეულ კაცს სხვადასხვა სულიერ- შემოქმედებითი სივრცეების გაერთიანება შეეძლო საკუთარ თავში და ყველგან წარმატებებს აღწევდა. ხოლო როცა წავიდა, უზარმაზარი სევდა-სიყვარული დატოვა აქ, ჩვენს შორის.

– თუ იცნობდით ჯუმბერ ლეჟავას?

– მიუხედავად იმისა , რომ მოხუცებულობამდე ჯერ ბევრი,ბევრი მიკლია, უკვე მაინც უამრავი რამ ვნახე ამ ცხოვრებაში და მქონდა ბედნიერება იმისა,რომ უამრავი დიდებული ადამიანი გამეცნო. ბატონ ჯუმბერსაც ვიცნობდი და ბევრი რამ ვიცი მისი გასაოცარი ცხოვრების შესა-

ხებ. აი აქ დიდი ტაძრის ამ დარბაზში, სადაც უამრავი სხვადასხვა სახის ღონისძიება ჩაგვიტარებია, ჯუმბერ ლეჟავა არაერთხელ მოსულა და თვითონაც არაერთხელ მიუღია მონაწილეობა ამ ღონისძიებებში.

- რას იტყვით გულნაზ ხარაიშვილის შესახებ?

- ქალბატონ გულნაზს ჩემს უფროს მეგობრად ვთვლი. ძალიან თბილი ადამიანია, ამიტომაც ადვილია მასთან ურთიერთობა. იგი უკონფლიქტო, მაგრამ შეუპოვარი პიროვნებაა და უკვე იმდენი ღონისძიება აქვს დაგეგმილ-შესრულებული, რომ საყოველთაო გაცეხას იწვევს. ახლა ამას მისი წიგნებიც დაამატეთ, მისი აკადემიაც, ჟურნალიც...

- სწორედ ჟურნალ „ათინათის“ შესახებ მინდოდა მეკითხა: როგორ შეაფასებდით, ხომ არა გაქვთ შენიშვნები?

- მარი შენი ყოველი კითხვა კარგად არის მოფიქრებული. საინტერესო კითხვებია. საინტერესოა თქვენი ჟურნალიც. იგი ამ პრინციპით არის აგებული: ბეჭდავს სხვადასხვაგვარ მასალას, სხვადასხვა ღონისას, ხარისხისას, მკითხველს ყველაფერს აწვდის, მთელს სამყაროს, ხოლო არჩევანის საშუალებას მასვე (მკითხველსავე) უტოვებს, მის გემოვნებას ენდობა, თან კი ცდილობს განუფიქროს გემოვნება... მომწონს ასეთი მიდგომა საკითხისადმი.

- გიყვართ ბავშვები?

- ძალიან. მე მიმაჩნია, რომ ცუდი ბავშვი არ არსებობს, თავისებურად ყველა მათგანი კარგია. სემინარია-უნივერსიტეტების გარდა მე სკოლებთანაც მაქვს შეხება, ასე რომ ბავშვებთან ურთიერთობის გვარიანი ისტორია მაქვს. ჩემი ხანგრძლივი დაკვირვების შედეგად შემიძლია ვთქვა, რომ ადამიანის მთელს ცხოვრებაში ყველაზე უფრო ნათელი და საინტერესო პერიოდი მისი ბავშვობაა სწორედ.

- ბატონო გიორგი, რას ურჩევთ მომავალ თაობას?

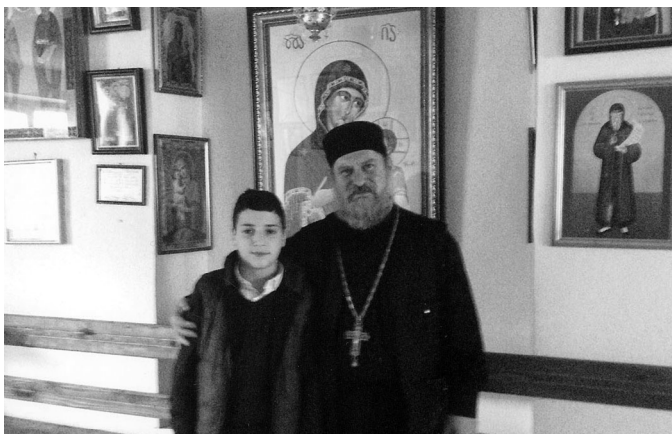
- უფლის სიყვარულს... მაგრამ უზენაესის სიყვარული ჩვენს ირგვლივმყოფთა სიყვარულით იწყება. თუ შენი მშობლები, მეგობრები, მასწავლებლები არ გიყვარს, უფალს ვერ შეიყვარებ. ასეა სამშობლოც, - თუ ის სახლ-კარი არ გიყვარს, სადაც ცხოვრობ, ის ქუჩა, უბანი, ის ქალაქი ან სოფელი, ვერც სამშობლოს აღიქვამ და შეიყვარებ მთლიანობაში... მცირედით იწყება დიდის, დიადის შეყვარება, ხოლო არაფერია ღმერთსა და სამშობლოზე უფრო დიადი...

ბექა ჩაბალოშვილი

თბილისის 55-ე საჯარო
სკოლის მე-7 კლასის მოსწავლე

ინტერვიუ მამა ანდრეასთან

- მოგესალმებით მამა ანდრეა! მე გახლავართ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიასთან არსებული ჟურნალ „ათინათის“ ნორჩი ათინათელი. თბილისის 55-სკოლის მე-7 კლასის მოსწავლე ბექა ჩაბალოშვილი.

- ძალიან სასიამოვნოა. მე ვარ უბრალოდ ცოდვილი მღვდელი ანდრეა.

- მამაო რომელი რაიონიდან ბრძანდებით?

- წარმოშობით ზემო იმერეთიდან ვარ, საჩხერის რაიონიდან. უფრო სწორედ

ჩემი წინაპრები არიან იქიდან. მე დავიბადე და გავიზარდე რუსთავში. თამამად შემიძლია ვთქვა

,რომ ჩემი სოფელი ჭალა რომელიც მდინარე ყვირილას ხეობაშია საქართველოს ერთ-ერთი ულამაზესი სოფელია. ასე რომ მაქვს ბედნიერება ყოველ ზაფხულს ამ სოფელში ჩავიდე და დავისვენო.

- რომელ სკოლაში სწავლობდი?

- რუსთავის 21-ე საშუალო სკოლა დავამთავრე. მანამდე სხვა სკოლაშიც ვსწავლობდი

- რამდენი შვილი გყავთ? გვიამბეთ მათ შესახებ.

- მყავს ოთხი შვილი. ორი გოგონა და ორი ვაჟი. გოგონები უფროსები არიან. სტუდენტები არიან და სამხატვრო აკადემიაში სწავლობენ. ბიჭები სკოლის მოსწავლეები არიან. სხვათაშორის სტიქაროსნები არიან და ამ ტაძარში მსახურობენ შეძლებისდაგვარად ვცდილობთ ეკლესიურად იცხოვრონ და ვზრდი ღვთისა და ერის სადიდებლად. ვცდილობ ბავშვები იმ ტრადიციებით და რწმენით აღვზარდო რასაც ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ერისთვის, იმიტომ რომ ჩვენ პატარა ერი ვართ. ამდენი საუკუნეების მანძილზე ამდენ განსაცდელს გაუძელით. მე ვცდილობ, რომ არ მოვწყდე ჩვენი წინაპრების ფესვებს და ტრადიციებს. მინდა პატარა ხიდის როლი შევასრულო ჩემს წინაპრებსა და შთამომავლობას შორის. რამდენად გამომდის ეს უკვე სხვა საკითხია.

- მამაო, რომელ ეკლესიაში მსახურობდი?

- ქალაქ რუსთავის აღდგენა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ დაიწყო. უამრავი ხალხი ცხოვრობდა. სიცოცხლე დულდა, მაგრამ ქალაქში არ იყო ტაძარი, რომ მორწმუნე ადამიანი შესულიყო და სანთელი დაენთო. მაგრამ საბედნიეროდ ჩვენდა გასაკვირად კომუნისტების პერიოდში, მოგვიანებით აშენდა ვახტანგ გორგასლის სახელობის ტაძარი. მე მშენებლობის დროს მივედი და ფაქტიურად ტაძარს აღარ მოვშორებოვარ. შემდგომში როცა მაკურთხეს და გავხდი სასულიერო პირი თვრამეტი წელი ამ ტაძარში ვიმსახურე. ამის შემდეგ სიონის ტაძარი აშენდა. სხვათაშორის ეს განსაკუთრებული ტაძარია. რამოდენიმე საუკუნე იქნება რაც ამ წესით ტაძარი აღარ აშენებულა საქართველოში. აქ არ არის გამოყენებული არც ერთი გრამი ცემენტი და რკინა, მხოლოდ ქართული ნასით ქართული დუღაბი და ქვა. როდესაც ეს ტაძარი იკურთხა მე აქ გადმომიყვანეს. ჩვენი წინამძღვარია მამა დიმიტრია.

- მამაო როგორი უნდა იყოს თითოეული დამიანი?

- რა გითხრათ შვილო, არ არსებობს რაღაც სტანდარტი თუ როგორი უნდა იყოს ადამიანი. ვერც ჩარჩოებში ჩასვამ მას. ყოველი ადამიანი არის განუმეორებელი მოვლენა, ეს ნიშნავს რომ მისი მსგავსი არ დაბადებულა და არც დაიბადება. ღმერთმა მისცა მას გონება, გაარჩიოს თეთრი და შავი, კეთილი და ბოროტი. თვითონ აკეთებს არჩევანს, რა გზას დაადგეს. თუკი შენ გინდა მიხვდე ზეციურ მამასთან მაშინ უფლის გზაზე უნდა იარო. ღმერთმა მოგვცა რჯული სადაც თავის მცნებებს გვასწავლის. რჯული რომც არ წავიკითხოთ ყველას გვაქვს შინაგანი სინდისი. ამ სინდისის ხმას მოვუსმინოთ, გვიყვარდეს მოყვასი და ვაკეთოთ სიკეთე.!!

- მამაო, როგორ უნდა მოიქცეს ადამიანი ახსარებამდე? რა უნდა გააკეთოს მან?

- უფალმა ჩვენი ცოდვები თავის თავზე აიღო და ჩვენ ნათელით შევიმოსეთ, მოვინათლეთ. მაგრამ როგორცმენი სუფთა ტანსაცმელი შეიძლება შეცდეს და რაღაც ღვთისსაწინააღმდეგო გააკეთოს ან გაიფიქროს. დროის უკან დაბრუნება შეუძლებელია, ამიტომ მან უნდა მოინანიოს. ის მოდის სასულიერო პირთან და ღვთის წინაშე ამბობს აღსარებას. მღვდელი მას შენდობის ლოცვას უკითხავს. აღსარებით და სინანულით მას ყველა ცოდვა და ისევ განიწმინდება და მიეტივება. მომზადებისთვის კი დღეს უამრავი ლიტურატურა არ-

სებობს. მან აღსარებისწინ წასაკითხაი ლოცვები უნდა წაიკითხოს აუცილებლად . აღსარებას და ზეარებას აქვს უდიდესი მნიშვნელობა სულიერ ცხოვრებაში.

- იცნობდით თუ არა ბატონ ჯუმბერ ლეჟავას?

- პირადად არ ვიცნობდი, მაგრამ მისი დიდი გულშემატკივარი ვიყავი. მახსოვს როგორ აი-ლოსტარტი მან რუსთავიდან. საოცარი პიროვნება იყო არათუ იმ თვალსაზრისით რომ, შინაგანი ძალით გაუმკლავდა არათუ დაავადებას, არამედ გინესის რეკორდიც კი მოხსნა. მთელი მსოფ-ლიო ველოსიპედიტ შემოიარა ჩემთვის ერთერთი უდიდესი მოგზაური და უდიდესი პიროვნება იყო.

- იცნობთ თუ არა ჟურნალ ათინათს და მის რედაქტორს ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს?

- ვიცნობ. მაქვს ამის ბედნიერება. რედაქტორი ქალბატონი გულნაზი ჩემი მეუღლის ნათესავია.

- მამაო ვიყვართ პოეზია?

- ძალიან მიყვარს. როგორ შეიძლება ქართველმა ადამიანმა წაიკითხო ვაჟა , აკაკი , ილია გალაქტიონი და არ შეგიყვარდეს. ბოლოს და ბოლოს ვეფხისტყაოსანის ქვეყანა ვართ. ქართული ენა უნიკალური ენაა. ჩვენი მეფე იტყოდა ხოლმე არ არსებობს ისეთი რამე რაც არ ჩამოასხას ქართულმა ენამო. თუმცა დროის უკმარისობის გამო ვერ ვიტყვი რომ ხშირად ვკითხულობ.

- რას უსურვებთ მომავალ თაობას?

- მომავალ თაობას მე ძალიან დიდი პატივს ვცემ, ძალიან დიდი იმედი მაქვს მათი, ვუსურვებ, რომ ყოველთვის ღმერთის გზაზე ევლოთ და მის მიმართ რწმენა და სიყვარული არ დაკარგონ.

თორნიკე ჩაბალოშვილი

თბილისის 55-ე საჯარო

სკოლის მე-10 კლასის მოსწავლე

ინტერვიუ როინ მატრეველთან

მოგესალმებით ბატონო როინ! მე გახლავართ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიასთან არსებული ჟურნალ ათინათის ნორჩი ათინათელი. თბილისის 55-ე საჯარო სკოლის მე-10 კლასის მოსწავლე ჩაბალოშვილი თორნიკე.

- კედევ ერთხელ მოგესალმებით ბატონო როინ! გთხოვთ გვიამბეთ თქვენი ბავშვობის შესახებ? როგორი ბავშვი იყავით?

- ჩვეულებრივი ბავშვი ვიყავი. ჩემი ბავშვობა დაემთხვა დიდ სამამულო ომს და ომის შემდგომ პერიოდს. ამ დროს ქვეყანაში იყო რთული ეკონომიური და პოლიტიკური ვითარება. ეს ყველას ცხოვრებაზე კვალს ამჩნევდა და თავისთავად ჩვენს ბავშვობაზეც აისახებოდა. ყველა ოჯახს პრობლემები ჰქონდა. დღეს ბავშვობა ლალი და თავისუფალია. მახსოვს მაშინ სკოლაში რომ შევედი ომის შემდეგ პერიოდში, ჩემს კლასში 30 მოსწავლიდან 29-ს მამა არ ჰყავდა. ყველას ძალიან უჭირდა. მე მქონდა ესეთი შემთხვევა: ბიძა-ჩემმა ირანიდან ჩამომიტანა ახალი, ძალიან ლამაზი ფეხსაცმელები .ამ ფეხსაცმელის ჩაცმა მომერიდა სკოლაში, იმიტომ რომ ძალიან გამორჩეული ვიქნებოდი კლასელებისგან. არადა სახლში მაძალებდნენ ჩაცმას ავდექი ერთ საღამოს ჩავიცვი ეს ფეხსაცმელი და ფეხბურთის სათამაშოდ წავედი და იქამდე ვითამაშე სანამ ეს ფეხსაცმელები გარკვეულ კონდიციამდე არ მივიყვანე და

ნახმარს არ დავამსგავსე. ამის მერე ჩემს თავს უფლება მივეცი ფეხსაცმელები სკოლაში ჩამეცვა.

– რამდენი დედამიწვილი იყავით გვიამბეთ მათ შესახებ?

– სამწუხაროდ მე დედისერთა ვარ. მაგრამ მყავდა ბევრი ბიძაშვილი რომელთანაც ძალიან ახლო ურთიერთობა მქონდა.

– ბატონო როინ ამბობენ, რომ სკოლის წლები ადამიანის ცხოვრებაში საუკეთესო პერიოდია. თქვენ რომელ სკოლაში სწავლობდით და რას გაიხსენებდით სიამოვნებით ამ წლებიდან?

– სკოლაში ძალიან მაღალი დონის პედაგოგები გვყავდა და მოთხოვნილებაც მაღალი იყო. ჩვენს სკოლაში ძალიან ბევრი წარჩინებული მოსწავლე იყო. სკოლებში საკმაოდ მაღალ დონეზე იყო მხატვრული თვითშემოქმედება, ვდგავდით პიესებს და კონცერტებს. ნებისმიერ წრეზე შეგეძლო სიარული. მე ვსწავლობდი მუსიკალურ სკოლაში, შვიდწლედ მიქვს დამთავრებული. მიუხედავად იმისა, რომ სკოლაში ფრიადოსნი ვიყავი, მაინც დამაინც წარმატებული არ ვიყავი მუსიკაში. მაგრამ აქ იყო მშობლების მოთხოვნაც და ალბათ ჩემი პასუხისმგებლობაც მათ მიმართ. მუსიკალურმა განათლებამ ბევრ რამეში შემინყო ხელი. პირველი ჩემი სტატია მოსწავლეობის დროს გამოვაქვეყნე მოცარტის შესახებ. 1956 წლის 27 იანვარს. მოცარტი მაშინ 200 წლის გახდა. ჩემი სტატია საქალაქო გაზეთში დაიბეჭდა.

– სკოლაში სწავლის პერიოდიდან რომელი საგნები უფრო გაინტერესებდათ?

– სკოლაში ძირითადად კარგი პედაგოგები მყავდა. არის ხოლმე რომ ზოგი ძალიან გიყვარს, ზოგი ნაკლებად, ზოგი ძალიან ავია, ზოგი კი საგანს ძალიან გაყვარებს, ის რომ მე ისტორიკოსობა გადავწყვიტე განაპირობა იმანაც, რომ არაჩვეულებრივი ისტორიის მასწავლებელი მყავდა. სკოლა ოქროს მედალზე დავამთავრე. იმ დროს ნებისმიერ უმაღლეს სასწავლებელში ოქროს მედალოსანს გასაუბრებით ლებულობდნენ. მე ყველგან გზა მქონდა ხსნილი. ავირჩიე უნივერსიტეტის ისტორიული ფაკულტეტი. სიმართლე გითხრათ არავინ ჩემს გარშემო და არც ჩემს ოჯახში ამას დიდი აღტაცებით არ შეხვდნენ, თუმცა ბიძაჩემი ირწმუნებოდა რომ ყველა დარგში შეიძლება კაცმა იმუშაოს და წარმატებას მიაღწიოს. ასე გავხდი პროფესიით ისტორიკოსი

– ბატონო როინ რამდენი წიგნის ავტორი ხართ? გვიამბეთ თქვენს ნამუშევრებზე და ზოგადად თქვენს შემოქმედებაზე.

– მე ვარ ქართველი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე, ისტორიკოსი, მედიევისტი, კავკასიოლოგი. მეცნიერების დოქტორი (1974წ) პროფესორი (1977წ), საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ნამდვილი წევრი (1993წ). ვარ პირველი ქართული ეროვნული ენციკლოპედიის ერთ-ერთი გამომცემელი და რედაქტორი.

1985-88 წწ. ვიყავი ა.ს. პუშკინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის რექტორი, 1988 წლიდან - საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, 1991-2005 წწ. - თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი, უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის კათედრის გამგე. (1997-2005წწ) 2005 წლიდან 2013 წლამდე საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი. 2013 წლის ოქტომბრიდან დღემდე მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე პრეზიდენტი ვარ.

ასევე გახლავართ კალიფორნიის (აშშ, სან-ფრანცისკო) ხელოვნების, მეცნიერებისა და განათლების საერთაშორისო აკადემიის წევრი(1996წ). უმაღლესი განათლების საერთაშორისო აკადემიის (რუსეთი, მოსკოვი) წევრი (1997), ევროპის მეცნიერების და ხელოვნების აკადემიის (ავსტრია, ზალცბურგი) ნამდვილი წევრი (2009წ) 1996-2004 წწ. საქართველოს უმაღლესი სასწავლებლის რექტორთა საბჭოს თავჯდომარე. საქართველოს ისტორიკოსთა ეროვნული კომიტეტის პრეზიდენტი (1996წ), სახალხო დიპლომატიის საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი, (არჩეული ვარ უვადოდ 2008 წ) ახალგაზრდა დიპლომატთა საერთაშორისო ასოციაციის საპატიო წევრი. პოლიტიკურ მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის პრეზიდენტი(2013წ). ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა აკადემიის აკადემიკოსი(2004წ). 1991 წლიდან ჟურნალ „მაცნეს“ რედაქტორი (ისტორიის სერია), წელიწდეულების „ქართული დიპლომატია“ (გამოცემულია 16 ტომი) და „კავკასიის“ (გამოცემულია 7 ტომი) მთავარი რედაქტორი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიასთან არსებული საქართველოს ისტორიის წყაროების კომისიის თავმჯდომარე (1995წ). ჟურნალ „გეორგოკა“-ს (გერმანია-საქართველო) სარედაქციო კოლეგიის წევრი(1997წ). საერთაშორისო ჟურნალის „კავკასია და გლობალიზაცია“ (ქ.სტოქჰოლმი, ინგლისურ ენაზე) სარედაქციო კოლეგიის წევრი (2009წ) აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე(1996წ). მონიჭებული მაქვს საქართველოს სახელმწიფო პრემია მეცნიერების დარგში (1988წ). ი.ჯავახიშვილის სახელობის საუნივერსიტეტო (1999წ) და სააკადემიო(2010წ) პრემიები. ა.წერეთლის სახელობის პრემია (2000წ). შოთა მესხიას სახელობის პრემია(2012წ). 2002 წლიდან – საქართველო-ისრაელის მეგობრობის საერთაშორისო პრეზიდენტი ვარ. 2003 წელს დაჯილდოვდი საერთაშორისო აკადემია (სარეიტინგო) „ფორტუნა“-ს წმინდა გიორგის მედლით, ღირსების ორდენით (1999წ), ფრიტოფ ნანსენის მედლით (2000წ). ექვთიმე თაყაიშვილის დიდი მედლით (2003წ), ფილიპე გოგიჩაიშვილის მედლით(2003წ). 2001 წელს - საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ჯილდოთი - ოქროს ჯვრით, 2011 წელს – საპატრიარქოს უმაღლესი ჯილდოთი – წმინდა გიორგის ოქროს ორდენით. ვარ თბილისის (1999წ), ქუთაისის (1996), ბორჯომისა (2000წ) და იყალთო (1991წ) საპატიო მოქალაქე, თბილისის საპატიო მასწავლებელი (1999წ), ა.წერეთლის სახელობის ქუთაისის, მ.ნალბანდიანის სახელობის გიუმრისა (2000წ) და დონის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტების საპატიო პროფესორი.

ვიკვლევ საქართველოსა და კავკასიის ისტორიის, წყაროთმცოდნეობის და ისტორიოგრაფიის, საზოგადოებრივი აზრისა და დიპლომატიის ისტორიის საკითხებს. გამოქვეყნებული მაქვს 200-ზე მეტი ნაშრომი, რომელთა შორის 10 მონოგრაფიაა. ვარ საქართველოს ისტორიის უმაღლესი და საშუალო სკოლების სახელმძღვანელოების ავტორი.

– იცნობდით თუ არა ბატონ ჯუმბერ ლეჟავას? როგორ აფასებთ მის სპორტულ მიღწევებს?

– ძალიან კარგად ვიცნობდი. მე პირადი ურთიერთობა მქონდა მასთან. ის საოცარი ადამიანი იყო. ფიზიკურ ძალასთან ერთად გონებრივადაც უნდა იყო ამ უზარმაზარი საქმისთვის მოწოდებული, რომ მსოფლიოს ველოსიპედით შემოუარო. მე მაშინ უნივერსიტეტის რექტორი ვიყავი და ამ მოგზაურობის დროს პრესცენტრი უნივერსიტეტში გვქონდა, ანუ ინფორმაციებს მისგან და მის შესახებ ჩვენ ვიგებდით. ის უნიკალური ადამიანი იყო.

– იცნობთ თუ არა ჟურნალ „ათინათს“?

– ჟურნალ „ათინათს“ ვიცნობ, ვკითხულობ და ძალიან მომწონს. აქ ისეთ ავტორებს ვკითხულობ რომლებსაც სხვაგან ვერ წაიკითხავთ. ამდენად ეს ჟურნალი ძალიან საინტერესოდ მიმაჩნია და დადებითად ვარ განწყობილი. ის უნდა გაძლიერდეს და კიდევ უფრო გაიზარდოს.

- ბატონო როინ რას უსურვებდით მომავალ თაობას?

- მომოვალ თაობას ვუსურვებდი ძალიან დიდ სიბრძნეს. ეს სიბრძნე იცით რაში მდგომარეობს? თავისუფალი დრო რომ გამოიყენოთ რაციონალურად. მე შემოიძლია გითხრათ რომ კარგად ისწავლოთ, მაგრამ ამას ყველა გეტყვით. ეს არის თქვენი ახალგაზრდების პირდაპირი მოვალეობა: ცოდნას დაეუფლოთ მაღალ დონეზე. მაგრამ თავისუფალი დროის გონივრულად გამოყენება ეს არის აუცილებელი თქვენთვის, სკოლის და უმაღლეს ასაკში. თუ წასაკითხი გაქვს რამე მაშინ უნდა წაიკითხო, თუ გასაკეთებელი გაქვს რამე მაშინ უნდა გააკეთო იმიტომ რომ ასეთი დრო აღარ დაბრუნდება. სიმაღლე რომ გითხრათ, მე არ მომწონს ზედმეტად კომპიუტერული ახალგაზრდობა. მე კომპიუტერის წინაარმდეგი არ ვარ მაგრამ ძირითადი და მნიშვნელოვანი მაინც წიგნია. წიგნიერი ახალგაზრდობა მომავლიანი ახალგაზრდობაა. ამიტომ გირჩევთ მთელი თქვენი თავისუფალი დრო წიგნს დაუთმოთ. ზოგადად მომავალ თაობას წარმატებებს გისურვებთ, გისურვებთ რომ თქვენი დასახული მიზნისთვის ღირსეულად მიგეღწიოდ.

- ჩვენი საუბრის ბოლოს რამე კურიოზს ხომ არ გაიხსენებდით თქვენი ცხოვრებიდან?

- სკოლაში ვსწავლობდი. მაშინ მე -7 კლასში ვიყავი. ჭიდაობაში შეჯიბრი იყო. ჩემს სკოლას ერთი წონითი კატეგორია დააკლდა. შემოვიდა ფიზკულტურის მასწავლებელი და მითხრა: გაიხადე შენ უნდა იჭიდაოო. ჩემი წონის კაცი ყოფილა. ვიჭიდავე და დავამარცხე მონინაალმდეგე. ცხრა წონითი კატეგორია იყო. ჩემმა სკოლამ აქედან ორი მოიგო. მეორე დღეს კლასში დირექტორი შემოვიდა და იკითხა:

- ერთი გამაგებინეთ რამდენით წავაგეთ და ის გამარჯვებულები ვინ არიანო?

ყველამ ჩემი გვარი უთხრა და მახსოვს მეორე ბავშვი წიქორიძე იყო გვარად. ორივე ფრიადოსნები ვიყავით. დირექტორისთვის იმდენად წარმოუდგენელი და კურიოზული იყო ჩვენი ჭიდაობაში გამარჯვება, რომ არ დაიჯერა და თქვა: არა კაცო ჭიდაობაზე გეკითხებიან სწავლაზე კი არაო.

- ძალიან დიდი მაღლობა, ბატონო როინ ამ საინტერესო საუბრისათვის.

თორნიკე გოგინაშვილი

თბილისის 54 საჯარო

სკოლის 7 კლასის მოსწავლე

ინტერვიუ ქალბატონ ცისანა მჭედლიძესთან

საქართველოს მხატვართა კავშირის თავმჯდომარის ცისანა მჭედლიძის და ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალ პროფილიანი საერთაშორისო აკადემიასთან არსებული ჟურნალ „ათინათის“ ჟურნალისტი თბილისის 54 საჯარო სკოლის 7 კლასის მოსწავლე თორნიკე გოგინაშვილის ინტერვიუ.

ამჟამად რითი ხართ დაკავებული?

ვარ მხატვართა ყრილობის მიერ არჩეული საქართველოს მხატვართა კავშირის თავმჯდომარე, ამიტომ უფრო დიდი პასუხისმგებლობა მაკისრია მხატვრების წინაშე და ვცდილობ მათ არ გავუმტყუნო იმედეები. ასევე ვარ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის აკადემიის აკადემიკოსი და „ფაზისის“ სასულიერო სამეცნიერო აკადემიის აკადემიკოსი, ასევე ვთანამშრომლობ ჟურნალ „ათინათთან“.

რას წარმოადგენს მხატვართა კავშირი და რამდენი წევრი გყავთ?

მხატვართა კავშირი არის მხატვრების გაერთიანება ერთი იდეისა და საერთო საქმის გარშემო. გაერთიანებულია 2000 - ზე მეტი წევრი. კავშირი ეწევა ქართული მხატვრობის პოპულარიზაციას, აწყობს გამოფენებს, ბეჭდავს ალბომებს, წიგნებს და კატალოგებს, აწყობს საღამოებს, აჯილდოვებს დამსახურებულ მხატვრებს.

რამდენი წიგნის რედაქტორი ბრძანდებით და რას შეეხება ეს წიგნები?

რედაქტორი ვარ 2 წიგნის ქართველი მხატვრები და რამდენიმე კატალოგის. ყველა გამოცემა ემსახურება ქართული მხატვრობის პოპულარიზაციას.

გიყვართ ბავშვები? რას აკეთებთ მათთვის?

რათქმაუნდა ბავშვები ჩვენი ქვეყნის მომავალია. მხატვართა კავშირში გავხსენი ბავშვთა და მოზარდთა სექცია, სადაც გაერთიანებულია ასობით ხატვის მოყვარული ბავშვი, მათთვის ხშირად ვანყობთ გამოფენებს კავშირის საგამოფენო დარაზში. შევქმენი პრეცედენტი ჩემი თავმჯდომარეობის პერიოდში წელიწადში ერთხელ ყოველ გა-

ზაფხულზე, ქალაქის რომელიმე სკვერში ეწყობა აქცია „მე მიყვარს ხატვა“, ბავშვები ფენენ თავიანთ ნამუშევრებს და კავშირის მიერ მიტანილი მასალებით ხატავენ, ასევე მხატვრები უტარებენ მათ მასტერკლასს.

ვიცი ამის შესახებ, შარშან მეც მქონდა გამოფენილი ჩემი გამოძიებული ნამუშევრები. ძალიან მომეწონა აქცია და კიდევ დიდი სიამოვნებით მივიღებ მონაწილეობას.

როგორი უნდა იყოს ბავშვი?

ბავშვი უნდა იყოს ცელქი, ხალისიანი და შრომისმოყვარე.

რას უსურვებდით ბავშვებს?

დემოკრატიულ, თავისუფალ, გაერთიანებულ და გაბრწყინებულ საქართველოში ცხოვრებას.

ქეთევან ხვედელიძე

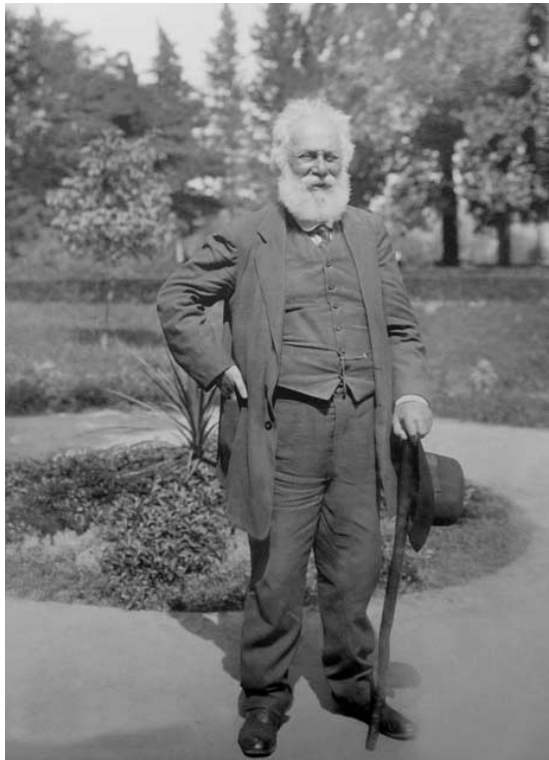
საჩხერის აკაკი წერეთლის სახელობის
I საჯარო სკოლის XI კლასის მოსწავლე,
იმერეთის მგოსნის საიუბილეო კონკურსის / „აკაკის კალამი“/
I პრიზის მფლობელი
10. 11. 2015 წელი, საჩხერე

დაცალკეააფება დასუსტება

„გონიერი გული“ უნდა აკაკის ბოლომდე შეცნობას. ჯერ გულით უნდა იგრძნო აკაკი და ეს გული გონებით უნდა იყოს დამშვენებული. თვითონ ამბობდა: „ჩემებურადა ვნერ, „აკაკურად“ მხოლოდ გულს აყოლით და„ვინც გრძნობით დამიგდებს ყურს, ვფიცავ არც ის მოტყუვდება. „მისი ცხოვრება ტანჯვა-ვაებით იყო გაფლენილი. მართლაც, რომ ლამპარივით იწვოდა აკაკის გონება და ცდილობდა, რაღაც ახალი შემოეტანა ქართველების ცხოვრებაში. „თუმცა პირადი ჩემი ცხოვრება ყოველთვის იყო ტანჯვა-ვაება, მაგრამ სიკვდილში ვპოვებ სიცოცხლეს და ეს იქნება თვით უკვდავება. „აკაკის შემოქმედება საოცარი განძია ქართველი ხალხისთვის. ილიას უთქვამს: „სხვები სხვანი არიან და შენ ერთადერთი აკაკი ხარ“. დიდი ილია გრძნობდა მის გამორჩეულობას და განსაკუთრებულობას. სწორედ ამიტომ ისინი ტოლები არიან. ორივე მწერლისთვის მთავარი ხალხის სიყვარული და სამშობლოა . ერთად იბრძოდნენ თავისუფლებისთვის. თავისუფლებისკენ ლტოლვამ შეიწირა დიდი მგოსანი ილია ჭავჭავაძე, ჩამოაშორა აკაკის და თავის მამულს. ამის შემდეგ, აკაკისაც ეწვია უბედური სიკვდილი, როდესაც სული განუტევა მისი ოთახის კედელზე დაკიდებულმა საათმა მუშაობა შეწყვიტა. საქართველომ კიდევ ერთი დიდი ადამიანი დაკარგა. მისი ხსენება რომ არ იყოს ღვთისმშობლის წილხვედრ ქვეყანაზე, ერი დასუსტდებოდა. ჩიტები ისე ველარ იჭიკჭიკებდნენ, როგორც უწინ. ბუნებას ელფერი აღარ ექნებოდა აკაკის გარეშე.

აკაკის სიდიადე მის გამორჩეულობაშია. როგორც ერთ-ერთი პოეტი წერს:

„შენ ხომ შეგვასვი ლექსის ფიალა, შიგ ხომ შარბათი, თაფლიც ერია, ხალხს შენი ლექსი ესმის კი არა, ჰგონია თვითონ დაუნერია“ გამორჩეულად მაღლიანი კალამი ჰქოდა აკაკის და ამ კალამს მუდამ სასიკეთოდ იყენებდა, ამიტომაც უყვარდა ხალხს აკაკი განსაკუთრებულად. მურმან ლებანიძე წერს: „ასეთი ვინ ხარ და შენ პასუხობ ღმირმჩენი : – „მამა ვარ თქვენი. „მართლაც, სულიერი მამა იყო აკაკი, არის და იქნება ქართველი ხალხისთვის. მისი საქართველოსგან განცალკევება დასუსტებაზე უარესი იქნება. თავის ოჯახში მუდამ აწუხებდა უსაქართველოობა, ამიტომ წერდა ერთი ქართველი პოეტი მის შესახებ: „ასეთი ბედი ღმერთმა გაშროს, აბა, გასძელი თუ ხარ ყოჩალი, როცა ოჯახში არ გაქვს სამშობლო და სამშობლოში არ გაქვს ოჯახი. „აკაკი ცოლის შერთვას არ აპირებდა, მითუმეტეს უცხოელისას, მაგრამ შემთხვევას ყველაფერი შესძლებია!მისი ცოლი ბაზილევსკაიას ქალი იყო- ნატალია. აკაკის სიყვარულმა გულში სითბო ჩამიღვარა და პო-

ეტური ნიჭის გამოვლინებაში ხელი შემიწყო. ჩემი დაწერილი ლექსით გამოვეხმაურები მას „მგოსანო შენი გმირები ცოტნე, ნათელა, სულიკო შენი ნათება გვალაღებს დაე, სულიკო-სულ იყოს!“ დაე, საქართველო სულ არსებობდეს ჩვენს გულებში, ძლიერდებოდეს და ბრწყინდებოდეს. „ახლა კი მივხვდი, სადაც ხარ, სამგან გაქვს ბინა სულიკო. „დიახ, სამგან ხარ, მამულო ჩვენო, წარსულში, აწყმოსა და მომავალში. „ჩონგური საქართველოა, სიმები ჩვენ ვართ ყველაო, სხვადასხვა კუთხის შვილები, ო დელა, დელა, დელაო“ თითოეული კუთხე ღირებული და მნიშვნელოვანია ჩვენი საქართველოსათვის, ერთ-ერთი მაინც, რომ დაიკარგოს, დიდი ტრაგედია იქნება. როგორც ჩონგური დაკარგავს ფუნქციას სიმების გარეშე, ისე საქართველოსგან რომელიმე კუთხის დაცალცალკელება დასუსტებას გამოიწვევს.

სიყვარული და აკაკი, პატრიოტიზმი და აკაკი, სამშობლო და აკაკი, ისევე განუყრელნი არიან, როგორც ენა, მამული და სარწმუნოება. როგორც მამული ვერ იხარებს ენის გარეშე, ისე ვერ იქნება საქართველო აკაკის გარეშე თავისუფალი საუკუნე გავიდა აკაკის გარდაცვალებიდან. საუკუნეები განვლენ, მაგრამ ქართველი ხალხის თვალი არ დაიღლება დიდი მგოსნის უკვდავი ნაწერების კითხვით. მსოფლიო ლიტერატურა კი მარად იამაყებს იმ ბრწყინვალე მარგალიტით, სხვიტორის „ცა-ფირუზ, ხმელეთ-ზურმუხტმა“ რომ შესძინა მას.

მარიამ ტყელაშვილი

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის VI კლასის მოსწავლე

ხანდაზმულთა საერთაშორისო დღე

1 ოქტომბერს აღნიშნავენ ხანდაზმულთა საერთაშორისო დღეს. მინდა თითოეულ მათგანს ვუსურვო დიდხანს სიცოცხლეს და ჯანმრთელობა!..

მე დიდ პატივს ვცემ მათ, ჩემი სურვილია მეტი სიბოძო და სიყვარული ვაჩუქო თითოეულს და ვუთხრა, რომ მათი ასაკი მათივე სიმდიდრეა, გამოცდილებაა, რომელიც ახალგაზრდებს სჭირდებათ!..

ანანო კალანდია

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის V კლასის მოსწავლე

პედაგოგებს!..

ყველა პედაგოგს ვულოცავ 5 ოქტომბერს, პედაგოგთა საერთაშორისო დღეს, თავდაპირველად ჩემს პირველ მასწავლებელს ნატოს, რომელმაც 4 წელი თავდაუზოგავად იმრომა ჩვენთვის.

თამილა და ლამარა მასწავლებლის თაოსნობით, მოლოდინი მაქვს ლამაზ დღეთა სიმრავლისა...

დედას ვულოცავ... ისიც პედაგოგია...

დედა, შენ ჩემთვის ყველაზე ძვირფასი მასწავლებელი ხარ!..

ანა კვეკვესკირი

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის VI კლასის მოსწავლე

ესა ღვთის მცნებუზა

ღვთის მცნებები გვასწავლის მორჩილებას, უფროსების პატივისცემას თავმდაბლობასა და სწავლას. უნდა ვიყოთ დედ-მამის დამჯერები, მივყვეთ ათ მცნებას, დავიცვათ ყველა წესი და ვიყოთ კარგი ქართველი მამულიშვილები.

გიორგი სოლოლაშვილი

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის V კლასის მოსწავლე

იესო ქრისტე

იესო ქრისტემ ბევრი სასწაული ჩაიდინა და უამრავი ადამიანი გადაარჩინა. ჩვენ ვიცით, რომ ის აწამეს და ჯვარს აცვეს. მას შეეძლო ამ განსაცდელისათვის თავის არიდება, მაგრამ ეს არ გააკეთა.

- აპატიეთ მას, რადგან არ იციან რას სჩადიან!

იესო ქრისტე ერთ პატარა გამოქვაბულში დაკრძალეს. მის მოწაფეებს მამა ღმერთი გამოეცხადა და უთხრა:

- ქრისტე აღსდგა! წადით ნახეთ!

მოწაფეები თავქუდმოგლეჯილები გაიქცნენ გამოქვაბულში, მაგრამ იქ ის აღარ დახვდათ...

სწორედ ამ დღეს აღნიშნავენ აღდგომას.

- ქრისტე აღსდგა!

- ჭემმარიტად აღსდგა!

დავით აბლოთია

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის V კლასის მოსწავლე

ბუნება...

ბუნება სასიცოცხლო ენერგიას გვანჭდის. ერთ-ერთ ნაწარმოებში მონადირის გასროლილი ტყვია, მელას ნაცვლად სეცდომით ხეს მოხვდა. შემებრალა ხე ძალიან შევწუხდი და ვიფიქრე, როგორ უსამართლოდ ვექცევი ბუნებას!..

უნდა გავუფრთხილდე მას, ეს ჩვენი ვალია

რომან გვენცაძე

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის V კლასის მოსწავლე

სამშობლო ესა

ჩვენი სამშობლო გამოირჩევა საუცხოო ბუნებით. აქ უამრავი ტურისტის ჩამოდის იმისათვის, რომ მშვენიერი საქართველო იხილოს იმოგზაუროს და დაისვენოს.

ერთხელ ჩვენ გვესტუმრა კორეელი, რომელსაც დანიელი ერქვა. აინტერესებდა როგორი იყო ჩვენი ქვეყანა. მასთან ერთად ვიყავით სხვადასხვა ადგილას ექსკურსიებზე. სტუმარს აქაურო-

ბა ძალიან მოეწონა.

მიხარია, რომ მოსწონთ ჩემი სამშობლო. საქართველო გამორჩეულია, მე ის ძალიან მიყვარს...

დავით ზაქარეიშვილი

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის V კლასის მოსწავლე

ნადირობა...

მამაჩემთან ერთად წავედი ტყეში, დიდი ხანი ველოდებოდით ნადირს, დაახლოებით ორი საათი. ბოლოს და ბოლოს გამოჩნდა ისიც. თავდაპირველად მგელი გვეგონა, სინამდვილეში კი პატარა დამფრთხალი შვლის ნუკრი აღმოჩნდა. შეგვეცოდა, არ ვესროლეთ ის თავისუფლად, საფ-

რთხის გარეშე მიიმალა.

დავბრუნდ სახლში ბედნიერი და კმაყოფილი

მოუნოდებდი ყველას: „გიყვარდეთ და დაიცავით ცხოველები“.

ელენე ლეთოდანი

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის V კლასის მოსწავლე

მწერლები

მწერლები წერენ ლექსებს, მოთხრობებს, ნოველებს, ზღაპრებს.

ისინი გვიამბობენ სამშობლოსა და ბუნების სიყვარულზე...

დავდივარ ლიტერატურულ-შემოქმედებით წრეზე,

ვეცნობი რევაზ ინანიშვილის ნოველებს...

თითოეულმა ნოველამ, ბევრი სიტბო და სიყვარული შემძინა. ისინი სიკეთესა და სიყვარულს ღაღადებენ.

განსაკუთრებით მომეწონა „მირანდუხტი“, რომელიც იყო პრანჭია გონებამახვილი და თამამი. ჩემი სურვილია ყველა ჩემი ტოლი გოგო იყოს მირანდუხტივით. მწერლები რომ არა, თაობები ვერ განვითარდებოდნენ.

თამარ ქრისტესიშვილი

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის VI კლასის მოსწავლე

გულგრილობა

გულგრილობა ცუდი თვისებაა. ასეთი განწყობის ადამიანი ძალიან ცივია, მას არ აწუხებს გარშემო მყოფთა ბედი. მესმის, რომ ასეთი ადამიანები არ იმსახურებენ ყურადღებას, მაგრამ ჩვენი ვალია მივუტევოთ მათ და კარგი მაგალითი მივცეთ.

ვცდილობ ყოველთვის ვასიამოვო ირგვლივმყოფთ: მთავარია, მათ მიმართ გამოვიჩინოთ მეტი სიტბო, ყურადღება და პატივისცემა!...

მართალია ზოგჯერ ისინი გულს გვტკენენ თავიანთი ნათქვამით, მაგრამ ჩვენ ეს უგულობა ორმაგი სიკეთით უნდა გადავუხადოთ. ისინი, ალბათ მიხვდებიან, რომ არასწორია ასეთი საქციელი და შეეცდებიან გამოსწორებას. მე ასე მჯერა...

ლიზი ლომსაძე

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის VI² კლასის მოსწავლე

შურისძიება

ეკესიურად შურისძიება დაუშვებელია. ჩვენ, ქრისტიანებმა ბოროტებას სიკეთით უნდა ვუპასუხოთ. უფალი დაგვიფასებს და გაგვაძლიერებს...

ყველა ადამიანმა უნდა დაივინყოს სიტყვა შურისძიება.

არიან ადამიანები, რომელთათვისაც ეს სიტყვა უცხოა, მისი გაგონებაც არ უნდათ, მათ ამიტომაც ღმერთი წყალობთ.

ჩემი აზრით, შურისძიება დამღუპველია...

ირაკლი დარსალია

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის VI კლასის მოსწავლე

სიკვდილი და სიცოცხლე

ერთ ხალხურ ზღაპარში („მინა თავისას მოითხოვს“)

ხალხური ზღაპარი „მინა ტავისას მოითხოვს“ გვიყვება ყმანვილზე რომელიც უკვდავებას დაეძებს, თუმცა, სიცოცხლე მუდმივი არ არის... დედამინაზე არ არსებობს ისეთი ადგილი, სადაც სიკვდილი არ ბატონობს. ამ ნაწმობის მიხედვით, ყმანვილი იპოვის მარადიულობას და იქ დასახლდება, ერთ უმშვენიერეს ქალიშვილთან, რომელიც „ქმნილების პირველივე დღიდან“ ხანგრძლივად ცხოვრობს სამყაროში. ამ ნაწარმოებში უკვდავება და წარმავლობა თითქოს ერთმანეთს ხიდი უკავსირდება. ერთ მხარეს წღაპარია... გადის 1000 წელი და ვაჟი ისევ ახალგაზრდაა, მეორეში – წუთისოფელში დაბრინებისას ის კვდება.

სიცოცხლე მშვენიერია, მაგრამ მის სილამაზეს ვერ შევიგრძნობდით, სიკვდილი რომ არ არსებდეს, აკი ამბობდა ვაჟა-ფშაველა: „ღმერთმა გიშვილოს სიკვდილო, სიცოცხლე შევნობს შენითა“.

მოლოდინი

(რევაზ ინანიშვილი „ნეკერჩხლის წითელი ფოთლის“ მიხედვით)

ნეკერჩხლის წითელი ფოთოლი ელის ... არავინ იცის ვის, ან რას ელოდება იგი. უკვირს წყალს და ეცოდება, ეზიზღება მსუქან მაჩვს „ეს ტუტუციო“, ბრაზობს მუხა, იმიტომ რომ ფოთოლი ცახცახებს და მტკიცია. მოდის წვიმა, უბერავს ქარი, ეხებიან ტოტები ტოტებს, ის კი მაინც მოლოდინითაა სავსე...

რევაზ ინანიშვილმა ამ მოთხრობის მიხედვით (ნეკერჩხლის ერთი დიდი წითელი ფოთოლი“ გაასულიერა. სადღაც წაკითხულმა ძალიან განმაცვიფრა, თურმე ის შეყვარებული „ქალბატონია“ რომელიც თავის მიჯნურს უცდის, რათა მას შეავედროს სული და... ისიც გამოჩნდა, ბებერ მუხასთან მოვიდა ხარირემი, შეხედა გაკვირვებული შეაჩერდა ფოთოლს. ისიც მოწყდა და წამოვიდა ფარფატი. ამის შემდეგ „გარინდებულ ტყეში გლოვის ზარვით ისმოდა ხარირემის უდროული ხმა“.

აი თურმე ვის ელოდა ნეკერჩხლის წითელი ფოთოლი. მას თურმე სურდა უკანასკნელად ენახა თავისი სატრფო და მერე მომკვდარიყო.

ნეტავი ასე ძლიერ უყვარდა?..

პაწარა ანგეროზები

ლიკა და გიორგი ციციშვილები

ქართულ-ამერიკული სკოლა „პროგრესის“ პირველი კლასის
მოსწავლე ლიკა ციციშვილი

ულრმესი პატივისცემით – თქვენი ერთგული
მკითხველი რუსუდან ფაილოძე
10. 10. 15.

ამ რამდენიმე დღის წინ, სრულიად შემთხვევით, ხელთ ჩამივარდა ჟურნალი „ათინათის“ 2015 წლის №3(17), რომლის არსებობა, ჩემდა სამწუხაროდ, არ ვიცოდი. ვიფიქრე, ერთი ჩვეულებრივი რიგითი ჟურნალი იქნება სხვადასხვა ავტორთა ლექსებით, თარგმნებით, პროზაული ნაწერებით გაჯერებული-თქო, შევცდი. ჟურნალი „ათინათი: აღმოჩნდა არაჩვეულებრივი რამ. მომხიბლა როგორც მისმა გარეგანმა სილამაზემ, ასევე შინაარსობლივმა მრავალფეროვნებამ. მისმა თავიდან-ბოლომდე ჩაკითხვამ გამახსენა ჩემი საყვარელი ჟურნალები – „ცისკარი“ და „მნათობი“, მომეჩვენა გაცოცხლებულები იდო ჩემს მაგიდაზე ჟურნალ „ათინათის სახით, რომლის კითხვით ვტკბებოდი.

პირველი წერილი : შეხვედრა მამაო აკაკისთან“ (ავტორი ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი) მან გაჭირვებით შეძლო მამაო აკაკისთან შეხვედრა, რათა ჟურნალი „ათინათი“ დაელოცა, მამო აკაკიმ ჩვეული სიტოთი და ყურადღებით მიიღო ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი, დალცა როგორც ჟურნალი ისე ჟურნალის თანამშრომლები და წარმატებები უსურვა შემოქმედებით მუშაობაში.

ჟურნალი „ათინათი“, როგორც ზემოთ ავლინებ, მრავალფეროვანი შინაარსისაა და სწორედ ამ კუთხით არის იგი საინტერესო. აქ წინა პლანზე ფიგურირებს პოეზია, წარდგენილი ცნობილ თუ უცნობთა სახელებით, ამას მოყვება თარგმანები, რომლებიც ერთობ საინტერესოა. საკმაო ადგილი უკავია საბავშვო განყოფილებას. არაჩვეულებრივია პროზაული ნაწარმოებები ბატონების რევან მიშველაძის, რეზო ადამიასი, სერგო ლომიძის, სოსო ლონდრიშვილის, ქალბატონების- გულნაზ ხარაიშვილის, თინათინ კაპანაძის, თამარ ჯაჭვასი; არანაკლებ საინტერესოა სხვადასხვა თემაზე გაშუქებული წერილები ლაურა სორდიასი, მანანა კვატაიასი და ლია ნურნუმიასი. ჟურნალში დიდი ადგილი ეთმობა ისტორიის, ეკონომიკის, სოფლის მეურნეობის და ხელოვნების საკითხებს.

ჟურნალის მესვეურთ მათთან სამუშაოდ ჩაურთავთ „ნორჩი ათინათელები“, რომელთაც მეტად საინტერესო ინტერვიუები აქვთ აღებული ცნობილ პირებთან. და ბოლოს – გახსენება და მილოცვა, რომლის წაკითხვით ბევრ რაიმეს შეიტყობს ჟურნალის ერთგული მკითხველი თუ დაინტერესებული პირი.

როდესაც გავეცანი ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილის ცხოვრებას და შემოქმედებას, ისე ამაღელვა და ამაფორიაქა ამ ტრაგიკული ქალბატონის ბედმა, რომ ჟურნალის წაკითხვისთანავე ექსტერნად მივუძღვენი ლექსი.

ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს!

ეს რა დიდ დარდს და მძიმე ფიქრით
მოუცვიხართ გულნაზ!
თქვენთვის უცხო ქალბატონიც
ამაღელვა დიდად!
სიმწარე და სიტკბოება
ნეტა გაყო ვინმემ?
ადამ-ევას შეცოდება
თავს გვატყდება მძიმედ.
ხართ დიდ საქმეს შეჭიდული
გულმხურვალედ იღწვით.

და სამშობლოს სიყვარულში
სანთელივით იწვით,
პოეზიის ხართ ტრფიალი,
ღმერთიც თანა გიდგათ!
მორწმუნე და გულალალი
ანთებულხარ წმინდად.
დღეს ცხოვრებას დამძიმებულს
ილამაზებთ ლექსით
და სიცოცხლე კვლავ გრძელდება...
ფიქრით, ნაირფერით.

P. S. საბოლოოდ, მადლობას ვუძღვნი ჟურნალ „ათინათის“ მთავარ რედაქტორ, ჯუმბერ ლეჟავას, სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტს ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს და მთელ სარედაქციო შემადგენლობას, რომელთაც უზარმაზარი მუშაობა გასწიეს ჟურნალის სრულყოფისა და მკითხველის გულამდე მიტანისთვის .

უფრო და უფრო დიდი წარმატებები „ათინათელებო“

ციალა ხაჯალია-ანდრიაძე
(მხატვარი ციალა კანდელაკი)

ქუქუნა ნიჭარაძე-მაჭავარიანს

ქალბატონი ჟუჟუნა ნიჭარაძე 80 წლის გახდა. რომელმაც მთელი მისი შეგნებული

სიცოცხლის მანძილზე უამრავი სიკეთე აკეთა.

ასეა. კარგის კეთება ახალგაზრდობიდანვე მიზნად უნდა დაი-
სახო და ამისთვის კიდევ უნდა გაისარჯო. თუნდაც უაღრესად ბევ-
რის დათმობისა და მოთმინების ფასად.

ჩემო კარგო, მაღლი და სიკეთე არ იზომება, მაგრამ ამის გამო
დროთა

ვითარებაში ჩნდება ადამიანისადმი ნდობა და შესაბამისი სიყ-
ვარული. თავად კი ფიქრობ,

რომ ამ ქვეყნად ეს ერთ-ერთი ძალიან დიდი სიმდიდრე და ბედნიერებაა.

კეთილო ადამიანო, შენ ყოველთვის იყავი შენი მშობლების ღირსეული შვილი, კარგი დედ-
მამისშვილი, ნათესავი, ღირსეული მეუღლე, ხარ თავდადებული დედა, ბებია, დიდედა კარგი მე-
გობარი. საინტერესო თაობების აღმზრდელი და მასწავლებელი. მოაზროვნე პიროვნება, რამ-
დენიმე წიგნის ავტორი. ხშირად ანებივრებ მკითხველს ჟურნალ-გაზეთებში გამოქვეყნებული
წერილებით.

გაქვს შენეული ხელწერა. არ გიყვარს ადამიანის გან-
ქიქება. მით უფრო ზურგსუკან. ყოველთვის ცდილობ კე-
თილი დამოკიდებულება იყოს მეგობრებს შორის. თანაც
თუ ვინმეს გარკვეული სასიკეთო მონაცემები გააჩნია, არ
მოისვენებ, ვიდრე მის შესაძლებლობებს დღის სინათლეზე
არ გამოატანინებ. ამის უნარი ყველას ნამდვილად არა
აქვს.

ასე რომ „მოძალადე“ ხარ, ამისთვის გმადლობ ჩემო
კეთილო...

ძვირფასო მკითხველო!

მისი დაბადებიდან 80 წლის თავთან მწერალთა კავ-
შირში პოეტმა მიმოზა ცანავამ იუბილარს ექსპრონტი უძ-
ღვნა, რომელიც ასე იწყება:

ლამაზი გზით იარეთ
დღე მაისობს, ამაღ დარობს,
დაგელოცოს ეგ კალამი
ღვანლმოსილო ამაგდარო!

თვად კი, ჩემს გულისთქმას მეც ვუერთებ პოეტ ქალბატონს. თანაც ჟუჟუნა ჩემო ჯან-
მრთელობას და ხანგრძლივ სიცოცხლეს გისურვებ ძვირფასო. შენგან ჯერ კიდევ ბევრ სიკეთეს
ველით.

სიყვარულით.

2015 წლის 31 ივლისი

სერგი ლომაძე

პატარა ინფორმაცია პოეზიის შესახებ

აკადემიის ანთოლოგიის მესამე ტომში გამოქვეყნდა პოემა – „თეთრი“, რომელიც მე და ჩემმა ძმამ დავწერეთ ერთობლივად. ეს პოემა მინდა დაერთოს „ზღვარის“ წიგნის – „ლურჯი ლირიკის“ ახალ გამოცემებს, მითუმეტეს თუ ამ წინადადებას ჯგუფის სხვა ძირითადი წევრებიც მოიწონებენ. პოემა უნდა მოსდევდეს ჩემს ქმნილებას – „მეფეების ბალი“ (რომელიც იმავე წიგნში შედის) ღიახ, უნდა იყოს „მეფეების ბალის“ შემდეგ, და თავიდანვე განმარტება უნდა დაერთოს, რომ პოემა, სახელწოდებით – „თეთრი“, მოგვიანებით დაემატა წიგნს. პოემაში წერია ასეთი ფრაზა: „მონასტრის კართან ყორანია, – „ალარასოდეს“... აწერია რომლის ნისკარტსაც... მე კი არა მსურს, რომ „ალარასოდეს“ შევიდეს ეს უცნაური პოემა ზღვარის წიგნებში.

აქვე მინდა ვთქვა სხვა ქმნილების შესახებ, რომელიც მე და ჩემმა შვილმა დავწერეთ, – პოემა „უდროობა“ ალბათ მალე შევა რომელსამე ახალ წიგნში.

რაც შეეხება „ზღვარის“ უკვე გამოცემულ წიგნებს, შევეცდები, რომ მათში კარდინალური ცვლილებები აღარ შევიტანო.

დამატება- განმარტება:

მე ძალიან ბევრი რამ მითქვამს და დამიწერია, მაგრამ მათში,რა თქმა უნდა, ყველაფერი სრულიადაც არაა ჭეშმარიტება. მაგალითად: არაერთხელ განმიხილავს ჩემივე შემოქმედება, მათ შორის, პოემებიც, თუმცაღა ამ განხილვებში, ზოგი რამ, ხელახლა გადასახედა. საერთოდ, ადამიანი ბევრ რამეს წერს, უფრო ბევრს ფიქრობს და ამბობს, თუმცა ჭეშმარიტებამდე მაინც ძნელად მიდის..

ამასაც ვიტყვი: „ზამთრის ეპოქა“ – ესაა სინამდვილეში, პოემა „თეთრის“ პირველი სათაური,ხოლო რაც შეეხება თვითონ „თეთრს“, იგი თითქოს მეორე, თუმცა დიდად მნიშვნელოვანი სათაურია..

ჩემი მეგობარი კახა ბაციკაძე, რომელსაც რეკორდულად ბევრი – შვიდასზე მეტი პოეტური პაექრობა აქვს მოგებული სხვადასხვა პიროვნებებთან (მათ შორის ოთხასზე მეტი დროზე ადრე განასრულა, ხოლო ასზე მეტი – პირველსავე პოეტურ „რაუნდში“ განასრულა თავისი აშკარა უპირატესობის გამო), ამ ბოლო დროს განსაკუთრებით ბევრს საუბრობს ჩემსავე ეპიკაზე, და ამ ფაქტმა კიდევ უფრო გამიმყარა აზრი, რომ „ზღვარის“ თუნდაც ადრეული შემოქმედებისათვის ერთი პოემა მაინც დამემატებინა, და ასეც მოვიქეცი.

მილოცვა

დაგვიანებული მილოცვა

ქალბატონ
გულნაზ ხარაიშვილს 65 წლის
საიუბილეოდ

მე „ათინათით“ გაგიცანი გულ-ნაზო, ქალო!
გასაოცარი შემომქმედი ყოფილხარ თურმე!
ეს რამდენ საზოგადოებრივ საქმეს უძღვები!
რა შესაშური ენერგიით მოქმედებ თურმე!
ამდენ თბილ სიტყვას და მოსალოცს რომ გავეცანი,
და რამდენ მუზას შეჭიდულმა მოგიძღვნა ლექსი!
ამდენ მეგობრის სიყვარულში მე შევიცანი,
ქალი ლამაზი, გულკეთილი და მცოდნე საქმის!
განვლილი წლები...წლები შენი ახალგაზრდობის!
მოულოდნელად გაფრენილი, მაგრამ მდიდრულად!
შრომა-გარჯაში დამამგვრალო! ჩავლილი დღენის
სულით მაღალო! დღესაც ვხედავ არა ხარ უქმად!
წმინდა „სამების“ ძალით მოვხვდი შენს სამყოფელში!
მაღალი ღმერთი ჩაერია ჩვენს გასაცნობად!
და ახლა ვხვდები რატომ იყო ის დღე სათუთი!
და რომ შემთხვევით, ცხოვრებაში არარა ახდება!
სულ სიხარულში მინდა განვლო ლამაზი დღენი!
წარსულზე ფიქრი, გთხოვ, უფალმა მოგათმენინოს.
ლექსთა ჭიდილში განვლე შენი წუთისოფელი!
„დავიღალეო“ ღმერთმა სიტყვა არ გათქმევინოს!

რუსუდან ფაილოძე
23. 10. 15

სარჩვი

გულნაზ ხარაიშვილი

შენი ლოცვით.....	3
(მამა ანდრია აბაშიძეს).....	3
მაია ტყემალაძე	
ყვავილწუნუს- უბადლო მამულს	4
გულნაზ ხარაიშვილი	
უფლის საგალობელი	5
სერგი ლომაძე	
დიდი დღე	10
სულის გალობა	12
გულნაზ ხარაიშვილი	
კლრუბა.....	13

პოეზია

მეუფე თადეოზი

მოდინარ წელო ახალო?	14
გაზაფხულის მოლოდინი.....	14
იმედი	15
ვენაცვალე მე ჩემს ქართულს.....	15
ყველა კეთილ ოჯახს.....	15
ალექსანდრე გოგინაშვილი	
დღე დაგვილოცე	16
ჩავჭიდოთ ხელი.....	16
დღე მშვიდობისა	16
გადამთიელი ყორნები	17
ზამთარი	17
კახა ბაციკაძე (ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი)	
ზეცისკენ	18
ფსკერი	18
გენიალური შეშლილის ვნებანი.....	19
მარადიული მებრძოლი	19
თეიმურაზ ლანჩავა	
მგონი	20
• • • ცოტაც და ერთად ვიქნებით დედა.....	20
• სამშობლო	20
• მინდა ზამთარი დავხატო	21
დროს სცოდნია.....	21
იყო წამით ალელვეება	21
ზეგული ტყეშელეშავილი	
მაინც ვიტყვი	
შემოდგომა ქართლში.....	22
გამიტყდა ძილი.....	22
ავიც და კარგიც	22
ახალი წლის ნატვრა	23
შევსვა მე წყალი	23
დაგიფარავს	23
ორი ღიახვი.....	23
დრო.....	23
უშანგი მოსიაშვილი	
ერეკლე მეფე	24
დამილოცეთ საქართველო	24
რომ შევასრულო ჩანაფიქრები.....	24
შთაგონება	25

გოდება	25
კახა სამყურაშვილი	
სასწაული	26
ზიარების წინ	26
ირეალური რული	26
მე და ბერლინი	26
აკაკის იუბილე	27
დაგროვდა... ..	27
* * * კვლავ მკლავს ტკივილი ტრფობისა კვალით	27
სამღერი ხმა – აღტაცება	27
წინაპრები	27
ნელი ქველაძე	
ქართული გენის უკვდავება	28
ზეციური სასწაული	28
სიკეთისა და სითბოს მთესველი	29
ანზორ ფანჩულიძე	
შვილისადმი	30
მეუღლეს	30
* * * შენი ჭირიმე სამშობლოვ	30
ჩემი სამშობლო	31
გიორგი ლარიაშვილი	
აღდგომა	32
ცოდვის სათავე	32
ღმერთი, სამშობლო, ადამიანი	33
მინდა, რომ გიძმო სიკვდილო	33
ვიდრე	33
ნანა მესხი	
Прости	34
Сегодня	34
У храма	34
ОТЦУ ДАНИИЛУ	34
მაია ხოფერია.	
მოდელიანის მოტივებზე	35
ჩემი სიყვარული	35
წვიმს	35
ჩამოსული ხარ სადღაც ზეციდან	35
ნონა ბერიძე	
აგვისტოს სისხლიანი დღეები	36
• ამ უბედობას რა ვუთხარი წუთისოფლისას!	36
• აქ არ არსებობს ტკივილი	36
• თითქოს დაიღალა დედამინა ამდენი ბრუნით	37
დაჩაგრულია ყველა გენიოსი	37
თამარ გავაშელაშვილი	
ვერ მოვალწიე	38
სიყვარულის დღეა	38
თიკანს მგელი შეუყვარდა	38
ვარსკვლავად ცაზე ავციმციმდები	39
რუსუდან ფაილოძე	
სამადლობელი უფლისადმი!!!	40
ვედრება ღვთისმშობლისადმი!	40
ნინო ჯანქანიძე	
* * * ბოლო დროს რა ხშირად მინდება ტირილი	41
* * * თუკი უფლის გნამს, შეძლებ შესწვდე ცას	41
ლამზირა შეყილაძე	
* * * ნეტავ, საით მიდიან ეს დაღლილი გზები	42

*** როცა ცხოვრებას სიცრუით აგებ	42
მარადისობა გაიფრთამალებს	42
*** კაცზე თქვეს: – დარდით მოკვდა-ო	42
*** კლდიდან კლდეზე შეძახილი	42
*** ჩემს დავინყებას როცა ინყებდი	42
*** ბედო, შენს ხელში ძლიერ ვწვალდები	42
ლექსით შეგხვდები	43
ჩემი ოცნების სიგიჟე შენ ხარ	43
*** სიკვდილსაც ფულით მოისყიდინ	43
*** ხშირად ვისიზმრებ შორეულ მნათობს	43
*** უცხო ტკივილი მტანჯავდა გულთან	43
*** ცხოვრება ისე უნდა გათვალო	43
თამარ ჯაჭვადე	
*** ჩემთვალთ გიცქერს გვირილა	44
*** როგორც მალამო იარებს	44
„თავთან დაკლული სიკვდილი ედო“	44
ციხის ნანგრევი	44
არ მომისაჯოთ ბედნიერება	45
ბერიკაცი	45
ლოდინი	45
ძახილი	45
თინათინ კაპანაძე	
*** ბუტაფორიაა ახლა ეს ქალაქი	46
*** ვამბობ არ შეგვინდობს ღმერთი უარყოფას!!!	46
*** სულ დავიკარგეთ მეგობარო და რალა გვიჭირს	47
იამზე ჭელიძე	
ვიგრძნობ ხალისთან ისევ მივედით	48
დე: სიხარული ღებავდეს კარებს	48
ნაბიჯი შენი არ გახუნდება	48
ნეტავ სუყველა ჩვენ ვიყოთ კარგად	49
დროში მინდა შევცურდე, სულს ხალისი მივცე	49
გახსოვს ცისფერი დარბაზი, ვალსი	49
გვანცა ხარაიშვილი	
*** თქვენ ამბობთ... ..	50
ბეჟან ხარაიშვილი	
*** ყურძენს მიჩვეულმა ბავშვმა	52
რომელი ჯობნის	52
*** მომიახლოვდი... ..	52
*** ისევ გინატრე ყვავილობისას... ..	53
სიზმარი	53
ეს ცხოვრება	53
სხვაობა	53
გულნაზ ხარაიშვილი	
წვიმა	54
ლექსებო	54
ქარო	54
ალარაფერს არ ვჩივი	54
გირჩევ	54
დავალ ფიქრთა ლამაზ ხეივანში	55
სიბრძნის მდინარე	55
სიმშვიდის ბალი	55
შენ	55
ნუთუ	55
ცაში	55
ჭინჭარი	55

ცის აივანი.....	55
გული.....	55
შეჩვეულ ვარდთან	56
ქარო.....	56
ფიქრის გუდა	56
თაკარებაა	56
უსასრულობაში	56
მაია მახარაშვილი	
სად ნახველ, ლექსო?!	57
სერგი ლომაძე	
ჩვენი არაფრობა.....	58
აბულ-მესხი (დავით აბულაძე)	
ნუთისოფლის სამდურავი.....	59
საქართველო.....	59
მიზანი.....	59

თარგმანები

მაყვალა გონაშვილი	
მარ ბაჭყალი	
მანასი (პოემა).....	60

საბავშვო განყოფილება

„მეზღაპრე“ ლალი კახიძე	
ჩამქრალი სანთელი.....	64
ჩიტის ბუდე	65
ყამარ ტიელიძე-ბლიაძე (ყამარ ბებო)	
ახალი წლის ზეიმი	66

პ რ ო გ ბ

რევაზ მიშველაძე	
გულის ფიცარზე დასანერი	70
ბეჟან ხარაიშვილი	
ობოლი	74
ნუნუ გოგოლაძე	
ბედნიერება	77
ელენე ფუტყარაძე	
ამონაკუნესი.....მრავალნახნაგოვანფერი სალამანდრა..... მავანისა და მავანისათვის	
„თეთრი მელა“.....	80
მკბენარა, ვარდისფერი... სიყვარულის ყვავილი... ..	80
უძვირფასესს	81
სოსო ლონდრიშვილი	
სწორედ ნასროლი ტყვია.....	82
სერგი ლომაძე	
დიდი ქომაგი დიდი მოურავისა	89
თანამედროვე ქართული ლიტერატურის ლეგენდების შეხვედრა მოსწავლეებთან	92
თამარ თედიაშვილი	
ეგვიპტური ნოველა	96
პალესტინური ლიტერატურა	96
ანა პაპუაშვილი	
მსოფლიოს პირველი ნოველა	97
გულნაზ ხარაიშვილი	
მიყვარს გარდაცვლილებთან საუბარი.....	98
მირანდა ხოდელიძე	
მირანდა... ჩემო დიდო იმედო	100

შეკითხვები

ლუარა სორდია

დანტე და გალაკტიონი – „მშვიდობის ნიგნის“ ტრუბადურები 102
 სახისმეტყველების ზოგიერთი საკითხი გულნაზ ხარაიშვილის შემოქმედებაში 105

სერგი ლომაძე

გზა მწვერვალისკენ 107

Lali Ratiani

Satzgefüge mit dem Attributsatz (Teigliedsatz / Beifügesatz) 112

ქართული პოეზიის რაინდი 120

ვინ არის „თანამედროვეობის უდიდესი პოეტი?“ 120

ისტორია

ნიკო ხერკელაძე

ზაზა ციციშვილი 125

ბაადურ ციციშვილი 126

ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილები 126

ტაშისკარის დიდი ომი 127

ეკონომიკა

ვალერი მოსიაშვილი, მედეა ჭელიძე

საბიუჯეტო ფედერალიზმის ფორმირების პრინციპები საქართველოში 130

ნოდარ ხარაიშვილი

ბანკების ლიკვიდურობის და გადახდისუარიანობის ძირითადი მაჩვენებლები 134

სულხან მახათაძე

ბანკის ვალდებულებების შეზღუდვა 136

ჯუმბერ ხარაიშვილი

საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი 138

ვანო შუმტაკაშვილი

სახელმწიფო ბიუჯეტის პრექტი 140

ონერ ძაძუა

უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელშემწყობი გარემოს შექმნა და პერსპექტივები საქართველოში 142

სამართალი

ლაშა ხარებავა

ქართული სახელმწიფოებრივობას და სამართალს უძველესი ისტორია აქვს 144

სოფლის მეურნეობა

ჟუჟუნა დოლიძე, ონერ ძაძუა

დასავლეთ საქართველოს პონტური სართულის ფლორა და კლიმატი ფოთლის ანაბეჭდების მიხედვით 147

ნოტიხი ათინათელეები

ალექსანდრე ლეთოდანი

ინტერვიუ 167-ე სკოლის დირექტორთან ქალბატონ ელენე ფუტკარაძესთან 156

ლიკა გოგინაშვილი

ინტერვიუ ვალერი მოსიაშვილთან 157

მარიამ ხვედელიძე

ინტერვიუ მოძღვართან – მამა მირიანთან 160

ინტერვიუ საპატრიარქოსთან არსებული ახალგაზრდობის სულიერი და ინტელექტუალური განვითარების ცენტრის ხელმძღვანელთან ბატონ გიორგი ფარეშიშვილთან 162

ბექა ჩაბალოშვილი

ინტერვიუ მამა ანდრეასთან 164

თორნიკე ჩაბალოშვილი

ინტერვიუ როინ მეტრეველთან 166

თორნიკე გოგინაშვილი

ინტერვიუ ქალბატონ ცისანა მჭედლიძესთან.....	169
ქეთევან ხვედელიძე	
დაცალცალკავება დასუსტებაა	171
მარიამ ტყელაშვილი	
ხანდაზმულთა საერთაშორისო დღე	173
ანანო კალანდია	
პედაგოგებს!.....	173
ანა კვეკვესკირი	
ესე ღვთის მცნებებზე.....	174
გიორგი სოლოლაშვილი	
იესო ქრისტე	174
დავით აბლოთია	
ბუნება... ..	174
რომან გვენცაძე	
სამშობლო ესე	175
დავით ზაქარეიშვილი	
ნადირობა... ..	175
ელენე ლეთოდანი	
მწერლები	175
თამარ ქრისტესიშვილი	
გულგრილობა	176
ლიზი ლომსაძე	
შურისძიება	176
ირაკლი დარსალია	
სიკვდილი და სიცოცხლე	177
მოლოდინი.....	177
პატარა ანგელოზები.....	178
ციალა ხაჯალია-ანდრიაძე	
ყუყუნა ნიჟარაძე-მაჭავარიანს	180
სერგი ლომაძე	
პატარა ინფორმაცია პოემების შესახებ.....	181
მ ი ლ ო შ ვ ა	
დაგვიანებული მილოცვა	182

ავტორთა საყურადღებოდ

ჟურნალი „ათინათი“ არ მიიღებს პოლიტიკურ წერილებს და არც სხვათა მისამართით საქილიკო მასალებს, ჟურნალი არის სამეცნიერო შემეცნებითი, მოიცავს ყველა დარგს, თესავს: სიტბოს, სიყვარულს, სიკეთეს... მეტი ყურადღება ეთმობა მეცნიერებასა და საზღვარგარეთთან ურთიერთობების საკითხებს.

შეგიძლიათ მასალები გადმოგზავნოთ იმეილით gulnazi5@bk.ru

შემონირულობა ჩარიცხეთ შემდეგ ანგარიშზე:

თიბისი ბანკი

საბანკო კოდი – TBCBGR 22

მიმღების დასახელება – შპს „ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემია.“

ანგარიშსწორების ნომერი – GE51 TB73 1333 6080 1000 01

ტელ: 593657921;

0341227287.

790657921

გარეკანის პირველ გვერდზე „წმინდა ნინო“. გარეკანის მესამე გვერდზე მთავარანგელოზი, მხატვარი ემელიანე (რეზო) ადამია.

**ჟურნალ „ათინათის“ დამფუძნებელი და მთავარი რედაქტორი:
გულნაზ ხარაიშვილი**

პასუხისმგებელი მდივანი: ემელიანე (რეზო) ადამია – მხატვარი, პროზაიკოსი

აკადემიის სწავლული მდივანი: გიორგი ბეჭიტაშვილი – პროფესორი

საერთაშორისო ურთიერთობის განყოფილების რედაქტორი:
ვანო შუშტაკაშვილი – პროფესორი

სამეცნიერო განყოფილების რედაქტორები:
ტიტე მოსია და ლუარა სორდია – პროფესორები.

ისტორიის განყოფილების რედაქტორი: ელგუჯა მამუკელაშვილი – პროფესორი
მხატვრული განყოფილების რედაქტორები:

ლევან ბაბუხაძია – ჟურნალ „ხატის“ რედაქტორი

ანა ბოდბელი – მეცნიერი

თამარ ჯაჭვაძე, აკადემიის წევრი

სერგი ლომაძე, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი

კახა ბაციკაძე, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი.

საბავშვო განყოფილების რედაქტორები:

ლამარა გერგედავა – აკადემიის ნამდვილი წევრი

ყამარ ბლიაძე – ჟურნალ „ლამპარის“ დამფუძნებელი

ზუსტი და საბუნებისმეტყველო განყოფილების რედაქტორები:
სიმონ ზაქარაია და ონერ ძაძუა – სსმ მეცნიერებათა დოქტორები

ეკონომიკის განყოფილების რედაქტორი ვალერი მოსიაშვილი – პროფესორი.

რედკოლეგიის წევრები:

ბრუნო თრიბურგი (საფრანგეთი) – მოგზაური

იური მამედოვი(აზერბაიჯანი) – მოგზაური

მარინე სხირტლაძე-საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახელობის
ეროვნული ბიბლიოთეკის მთავარი სპეციალისტი.

ლამზირა შეყილაძე-პოეტი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა – ნანა სხირტლაძე

ჟურნალი დაკაბადონდა გამომცემლობა „უნივერსალში“.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, აკაკი წერეთლის გამზირი, ხელოვნების მეცნიე-
რებათა აკადემია, II სართული, მეთხუთმეტე ოთახი.

ტელეფონი: 593 65 79 21;

შეგიძლიათ მასალები გადმოგზავნოთ იმეილით gulnazi5@bk.ru

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჭავჭავაძის ბაზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30

E-mail: universal@internet.ge